శ్రీః.

స్కాన్దపురాణాన్తర్గత

శ్రీ కార్తికమాహాత్మ్యము

ఆంధ్రతాత్పర్యసహితము.

చెన్నపురి:

వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్ వారిచే

ప్రకటితము.

1926.

PRINTED AT
THE SRI RAMA PRESS,
15, Broadway, Madras.—1926.

శ్రీరస్తు.

శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,

ప్రథమోఽధ్యాయః.

హరిః ఓమ్.

శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజం,
ప్రసన్నవదనం ధ్యాయే త్సర్వవిఘ్నోపశాంతయే.
అభీప్సితార్థసిద్ధ్యర్థం పూజితో యస్సురై రపి,
సర్వవిఘ్నచ్ఛిదే తస్మై గణాధిపతయే నమః. ౧

యా కుందేందుతుషారహారధవళా యా శుభ్రవస్త్రావృతా
యా వీణావరదండమండితకరా యా శ్వేతపద్మాసనా,
యా బ్రహ్మాచ్యుతశంకరప్రభృతిభి ర్దేవై స్సదా పూజితా
సా మాం పాతు సరస్వతీ భగవతీ నిశ్శేషజాడ్యాపహా. ౨

గురు ర్బ్రహ్మా గురుర్విష్ణు ర్గురు ర్దేవో మహేశ్వరః,
గురు స్సాక్షా త్పరం బ్రహ్మ తస్మై శ్రీగురవే నమః. ౩

జ్ఞానానందమయం దేవం నిర్మలస్ఫటికాకృతిం,
ఆధారం సర్వవిద్యానాం హయగ్రీవ ముపాస్మహే. ౪

ఋషయ ఊచుః—వసిష్ఠేన విదేహాయ కథితం బ్రూహినో మునే, శ్రోతుకామా వయం త్వత్తః కార్తికోత్తమ ముత్తమమ్. శ్రీసూతః—కార్తికస్య చ మాహాత్మ్యం సర్వధర్మసమృద్ధయే. ౨. వసిష్ఠేన విదేహాయ కథితం కీర్తివర్ధనమ్, బ్రహ్మణా కథితం చాద్వ న్నారదాయ మహాత్మనే. ౩. మహాదేవేన పార్వత్యై రమాయై చక్రిణా తథా, తదహం సంప్రవక్ష్యామి శృణ్వంతు మునయోఽఖిలాః. ౪. యచ్ఛ్రుత్వా ముచ్యతే జంతు ర్జన్మసంసారబంధనాత్, అగాత్కదాచి ద్వైదేహీం వసిష్ఠో బ్రహ్మనందనః. ౫. దిష్ట్యా సిద్ధాశ్రమం గంతుం విదేహగృహ మావిశత్, దృష్ట్వా విదేహ స్తం విప్ర మాసనా

మొదటియధ్యాయము.

తొల్లి యొకప్పుడు శౌనకాదిమహర్షులు సూతపౌరాణికుం గాంచి, యోమహాత్మా! తమవలనఁ గార్తికమాసమాహాత్మ్యమును వినఁగోరుచున్నాము, మా కానతీయవే యని యడిగిన, సూతుఁడిట్లనియె. ఈమాసమహిమంబును పూర్వము వసిష్ఠమునీంద్రుఁడు జనకమహారాజునకును, బ్రహ్మ నారదమునీంద్రునకును, ఈశ్వరుఁడు పార్వతికిని, మహావిష్ణుండు లక్ష్మీదేవికిని నుపదేశించిరి. ఈమహిమంబును వినిన, జన్మజన్మంబులందు నొనర్చిన పాపంబు లెల్లఁ దొలఁగును. మీరు సావధానులరై వినుండు.

తొల్లి యొకప్పుడు బ్రహ్మపుత్త్రుఁ డయిన వసిష్ఠమహాముని సిద్ధాశ్రమంబునకుఁ బోవుచు, మార్గవిశ్రాంతి తీర్చుటకై జనకరాజునగరంబగు మిథిలకుఁ బోయెను. అంత నాజనకరాజు తననగరున కేతెంచిన వసిష్ఠమునీంద్రుఁ గాంచి యాసనంబు డిగ్గి దండవత్ప్రణామంబు లాచరించి యన్నివిధంబులఁ బూ

ప్రవరుహ్యా చ. ౬. ననామ దండవ ద్భూమౌ సంతోషపుల కాంక్షితః, అర్ఘ్యపాద్యాదిభిస్సమ్య గభ్యర్చ్య విధివ త్తదా. ౭. పాదప్రక్షాళన స్యాపః స్వయం ధృత్వాఽథ మస్తకే, తస్య దివ్యాసనం దత్వా భ క్తిభావేన తం మునిమ్. ౮. ఉత్ఫుల్ల వదనాంభోజం సర్వభూతదయాపరమ్, శాంతం దాంతం సదా చారం బాలసూర్యసమప్రభమ్. ౯. సమస్తగుణసంపన్నము వాచ నృపతి స్తదా. రాజా—ధన్యోఽస్మి కృతకృత్యోఽస్మిదర్శ నా త్తవ భూవర. ౧౦. అస్మాకం పితర స్సర్వే తృప్తిమాయాం తి సాంప్రతమ్, మహతాం దర్శనం శ్రేష్ఠం దుర్లభం గృహమే ధినామ్. ౧౧. భవే దాగమనం మహ్యాం హేతుః కల్యాణసి ద్ధయే. శ్రీ సూతః—ఏవం వదంతం రాజానం విప్రేంద్రం ఫుల్ల లోచనః. ౧౨. కృపాభావేన సంతుష్టః ప్రాహేదం ప్రహాస న్ముఖమ్, స్వస్తి తేఽస్తు నృపశ్రేష్ఠ యాస్యా మ్యాశ్రమ మండలమ్. ౧౩. శ్వో యజ్ఞో భవితాఽస్మాకం ద్రవ్యం దాతు

జ లొనరించి పులకితగాత్రుఁడై యానందంబున డెంద ముప్పొంగఁ గడుభక్తి తో నతనికి నర్ఘ్యపాద్యముల నొసఁగి యమ్మునీంద్రునితో నిట్లనియె. మహ్హీసు రో త్తమా! తమరాక వలన నాజన్మంబు సఫలంబయ్యె. నా పెద్ద లెల్లఁ దనివి నొందిరి.

లోకంబున సజ్జనదర్శనంబు గృహస్థులకు సులభము గాదు. ఎన్ని జన్మంబుల నొనర్చిన పుణ్యములకు ఫలంబు. ఇప్పుడు తమరాక నా కెన్నియో తెఱఁగుల మే లొనర్చుటకే కాని వేఱు కాదు. తమరాకకుఁ గారణంబు నెఱిఁగిం చి నన్నుఁ గృతార్థుం జేయవే యని యడుగ వసిష్ఠమునీంద్రుఁడు చిఱునగవు మోమునవొలయ జనకమహారాజుతో నిట్లనియె. నరేంద్రా! నీకు మేలయ్యెడు. మా శ్రమంబున నొకజన్నంబు జరుగ నున్నది. మే మక్కడికిఁ బోవుచున్నా

మి హార్హసి. రాజా—దాస్యామి ద్రవిణం భూరి ధర్మగోప్యం మహామునే. ౧౨. త్వత్తోఽహం జ్ఞాతు మిచ్ఛామి శ్రోతౄణా మఘనాశనమ్, జానాసి సర్వధర్మాణాం సూక్ష్మం భూరి ఫలప్రదమ్. ౧౩. జ్ఞాతు మిచ్ఛామి విప్రేంద్ర ధర్మం వక్తుమి హార్హసి, కార్తిక స్సర్వమాసేభ్యో ధర్మేభ్యో హ్యధికః కథ మ్. ౧౪. శ్రోతుకామాయ మే బ్రూహి ధర్మజ్ఞోఽసి మహా మతే. వసిష్ఠః—శృణు రాజ న్ప్రవక్ష్యామి శ్రోతౄణా మఘ నాశనమ్. ౧౫. సాధు త్వ యోదితా వాణీ లోకోద్ధరణహే తవే, పూర్వకర్మవిపాకేన సత్త్వశుద్ధిః ప్రజాయతే. ౧౬. తులా సంస్థే దినకరే కార్తికే మాసి యో నరః, స్నానం దానం

రము. తాను జన్మమునకు వలసిన ద్రవ్యం బొసంగవలయు నని యడిగెను. జనకనరేంద్రుఁడును వసిష్ఠమునీంద్రునిఁ గాంచి ధనం బెల్ల దానంబుచే సంరక్షింపవలయును. దానంబు సేయని ధనంబు నశించును. కావున తమయానతి చొప్పున విస్తారధనం బొసంగెదను. వినువారలకు సకలపాపంబులఁ బోకార్చు నొక్క చరిత్రము సెల విండు. తమకుఁ దెలియని ధర్మంబు లేవియు లేవు. సకల ధర్మములలోని సూక్ష్మంబుల నెఱింగినవాఁడవు. తాము సకల ధర్మముల మా కెఱింగింపఁ జాలుదురు. కార్తికమాసంబు సకలమాసంబులలో శ్రేష్ఠమందురు. అదెట్లు మాసంబులలో నెల్ల సుప్రసిద్ధంబయ్యె. తాము సకలధర్మవేత్తవు గాన, నాకీ కార్తికమాసమహిమం బెఱింగింపవే యని యడుగ నమ్మునీంద్రుఁ డిట్లనియె. ఓ రాజేంద్రా, వినుము. వినువారికి దోసఁగులెల్లఁ దొలఁగించి పుణ్యంబుల నొసంగు కార్తికమాసమహిమంబు నెఱింగించెద. జన్మాంతరకర్మపరిపాకమువలన సత్త్వశుద్ధి గలుగును. సూర్యుఁడు తులాలగ్నంబున నుండ, కార్తికమాసంబున నేమానవుఁడు పరిశుద్ధమన స్సుతో స్నానదానములును, పితృశ్రాద్ధమును, దేవార్చనంబును నాచరించు

పితృశ్రాద్ధం అర్చనం శుద్ధమానసః. ౧౯. తదక్షయ్యఫలం
ప్రాహుర్యత్కరోతి నరేశ్వర, సంక్రమం వా సమారభ్య
మాస మేకం నిరంతరమ్. ౨౦. మాసస్య ప్రతిపద్యాం వా
ప్రారభేత్కార్తికవ్రతమ్, నిర్విఘ్నం కురు మే దేవ దామో
దర నమోఽస్తు తే. ౨౧. ఇతి సంకల్ప్య విధివ త్పశ్చా
త్స్నానం సమాచరేత్, మార్తాండోదయ వేళాయాం కార్తి
క్యాం కారయేన్నృప. ౨౨. కావేర్యాం కార్తికే
మాసి నదీస్నానం విశిష్యతే, తులారాశిం గతే సూర్యే
గంగా త్రైలోక్యపావనీ. ౨౩. సర్వత్ర ద్రవరూపేణ సా సం
పూర్ణా భవేత్తదా, యస్మి న్నాస్తే హృషీకేశ స్తులాయాం
గోష్పదోదకే. ౨౪. తటాకకూపకుల్యాసు నిత్యం సన్నిహి
తో హరిః, నృపైషాం చ తదాచారో వర్ణినాం కార్తికే
తథా ౨౫. గంగాం నత్వా శనై ర్విష్ణో నమస్కృత్య
హరిం స్మరన్, ప్రక్షాళ్య పాదౌ హస్తౌ చ ఆచమ్య

నో, ఆస్నానాదులవలనిఫలంబు లెన్నటికిని దఱుగవు. కార్తికమాసముసంక్రాం
తిమొదలుకొనియో శుద్ధపాడ్యమిమొదలుకొనియోయాకార్తికవ్రతము ప్రా
రంభింపవలయును. ఓదామోదరా! కార్తికవ్రతంబు నిర్విఘ్నముగా నెఱవే
ర్చవలయును అని సంకల్పించి, సూర్యోదయవేళయందే కార్తికస్నానవ్రతం
బు నాచరింపవలయును. సూర్యుఁడు తులారాశిగతుఁడైనయప్పుడు త్రై
లోక్యపావని యగు గంగాదేవి యన్నిప్రదేశములను ద్రవరూపంబున నిండి
యుండును. ఇట్టితులామాసమున గోవుపాదమంతటిజలమయప్రదేశమున సైత
ము మహావిష్ణుండు సన్నిహితుఁడైయుండు. గుంటలు, చెఱువులు, బావులం
దును.విష్ణువు సన్నిధానంబుకొసఁగు.అట్టియీకార్తికమాసంబున విప్రుఁడు హరి
నామస్మరణము సేయుచు, కాలుసేతులం కడుగుకొని యాచమనము నొనర్చి.

ప్రయత శ్శుచిః. ౨౭. అతిశుద్ధేన మంత్రేణ చానుజ్ఞాతోఽథ భైరవాత్, కటిప్రమాణ ముదకం గత్వా స్నానం సమాచరేత్. ౨౭. దేవాన్పితౄ న్నృషీన్భక్త్యా తర్పయిత్వా యథావిధి, త త్రాఘమర్షణం కుర్యా ద్భక్తిభావేన కేశవ. ౨౮. జాన న్నాలోడ్య తత్తోయం అంగుష్ఠాగ్రేణ భూమిప, పశ్చాత్తీరమనుప్రాప్య కుర్యాత్తత్రోదకాంజలిమ్. ౨౯. నిష్పీడ్య ధృతవస్త్రం తు ద్వి రాచమ్య తతో నృప, న కుర్యా దార్ద్రవస్త్రేణ శిరసోద్వర్తనం సదా. ౩౦. ధారయేద్ధౌతవస్త్రం తు నారాయణ మనుస్మరన్, తతో ర్ధ్వపుండ్రకాన్ ధృత్వా గోపీచందనతో ద్విజః. ౩౧. సంధ్యా ముపాస్య విధివ ద్గాయత్రీజప మాచరేత్, తత శ్చాగ్ని మనుక్రమ్య హుత్వా చౌపాసనం శుభమ్. ౩౨. బ్రహ్మాయజ్ఞం తతః కృత్వా

కడుఁ బరిశుద్ధుఁడై, యింద్రియనిగ్రహం బొనర్చి, కాలభైరవులయనుజ్ఞ కైకొని, మొలబంటినీటిలోఁ దిగి, స్నానం బొనర్చ వలయును. అట్లు స్నానం బొనర్చి స్నానాంగ దేవర్షి పితృదేవతాతర్పణము భక్తితోఁ గావించి, అఘమర్షణ సూక్తములను జపించి, యానీటిని బొట్టన వ్రేలితోఁ గలియఁ బెట్టి, తటాకంబు గట్టునఁ జేరి యర్ఘ్యము నొసంగవలయును. తర్వాత, కట్టుబట్టను జక్కఁగాఁ బిడిచికొని, యిరుమాఱు లాచనము చేసి, పొడిబట్టతోఁ దలదుడుచు కొనవలయును గాని, తడిబట్టతోఁ దల దుడువరాదు. అట్లు తల దుడుచుకొని మడుగుబట్టలఁ గట్టి భగవన్నామము స్మరించుచు, గోపిచందనంబుతో నూర్ధ్వపుండ్రముఁ దాల్చి, సంధ్యావందనము సేసి యర్ఘ్యప్రదానంబొనర్చి, గాయత్రీజపంబు సేయవలయును.

అటుపిమ్మట నగ్నిహోత్రము వేల్చి, యౌపాసనంబు గావించి, బ్రహ్మయజ్ఞ వైశ్వదైవములను గావించి, దేవతార్చనకై తమయింటితోటల

దేవపూజాం సమాచరేత్, ఆహృత్య పూజాపుష్పాణి స్వారామోద్భవనాని చ. 33. షోడశైరుపచారైశ్చ సాలగ్రామనివాసినమ్, శంఖచక్రధరం దేవం భక్తిభావేన చార్చయేత్. 34. తతః పురాణపఠనం శ్రుత్వా భక్తిసమన్వితః, గృహం గత్వా హరిం పూజ్య వైశ్వదేవ మతఃపరమ్. 35. భుక్త్వా చాంతే ద్వి రాచమ్య పురాణశ్రవణం పునః, దినాంతే సర్వకర్మాణి సమాప్య విధివన్నృప. 36. ప్రదోషసమయే రాజన్ విష్ణోర్వా శంకరస్య చ, యథాశక్త్యనుసారేణ దీపప్రజ్వాలనం శుభమ్. 37. భక్ష్యభోజ్యాదిభిస్సమ్యగర్చయేద్భక్తవత్సలమ్, వాచా స్తోత్రం చ తద్విష్ణోః శైవం వా వాగ్యతశ్శుచిః. 38. జప్త్వా తద్ధ్యాననిరతః నమస్కారం తతః క్రమాత్, ఏవం యః

దున్నపూవులు గోసితెచ్చి, సాలగ్రామమునం దున్న శ్రీవిష్ణువును శంఖచక్రగదాధారినిగా భావించి భక్తితో షోడశోపచారపూజలతోఁ బూజింపవలయును. ఆవల భక్తితోఁ గూడి, పురాణపఠనము గావించి, యింటికేఁగి, దేవతార్చన గావించి, వైశ్వదేవంబు నొనర్చి, యతిథిపూజ చేసి, తానును బంధుజనులతోడ భోజనంబుసల్పి, యావల రెండుపర్యాయము లాచమించి, మధ్యాహ్నమున కావలఁ బురాణశ్రవణంబుసేసి, సాయంకాలమున సంధ్యావందనాదికార్యముల నెఱవేర్చి, ప్రదోషసమయంబున విష్ణుసన్నిధానంబునను, శివసన్నిధానంబున నో దీపారాధనంబు గావించి, భక్ష్యభోజ్యాదులతోడ భక్తవత్సలుఁ డగు విష్ణువును బూజింపవలయును. తరువాత, తనకు వచ్చిన విష్ణుస్తోత్రములను, శివస్తోత్రములను బఠించి, మౌనియై, భగవద్ధ్యానమందు మునిఁగియుండవలయును.

కార్తికే మాసి కురుతే భక్తినమ్రధీః. ౩౯. స యాతి వైష్ణవం ధామ పునరావృత్తివర్జితమ్, ఇహ జన్మని య త్పాపం య త్పాపం పూర్వజన్మని. ౪౦. త త్పాపం విలయం యాతి కార్తికవ్రత ముత్తమమ్, బ్రాహ్మణః క్షత్రియో వైశ్యః శూద్ర శ్చైవ తపోధన. ౪౧. స్త్రియో వా భక్తిభావేన కార్తికో క్తం చరే ద్యది, తే యాంతి వైష్ణవం లోకం పునరావృత్తివర్జితమ్. ౪౨. కార్తికే ధర్మనిరతం దృష్ట్వా మోదతి యః పుమాన్, తద్దినాఘనివృత్తి స్స్యాత్ నాత్ర కార్యా విచారణా. ౪౩.

ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,

ప్రథమోఽధ్యాయః.

ఇట్లే మానవుఁడు భక్తితో నడఁగినవాఁడై కార్తికమాసంబున ననుష్ఠానంబు లాచరించుచున్నాఁడో, అతఁడు పునరావృత్తిరహితమైన మోక్షము నొందుచున్నాఁడు. ఈజన్మమందలి పాపములును, పూర్వజన్మములందలి పాపములను కార్తికవ్రతానుష్ఠానంబుచే నశించుచున్నవి. బ్రాహ్మణక్షత్రియవైశ్యశూద్రులు గాని, స్త్రీలు గాని, పురుషులు గాని, కార్తికవ్రతంబు నాచరించిరేని, మఱల పుట్టుక లేని విష్ణులోకంబు నొందుచున్నారు. కార్తికమాసధర్మంబుల నాచరించు మానవునిఁ జూచినవానికి ఆదినమందలి పాపము సర్వంబు తొలంగును. దీని కేసందియము లేదు.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి

ప్రథమాధ్యాయము.

ద్వితీయోఽధ్యాయః.

శ్రీ వసిష్ఠః—శృణు రాజన్ ప్రవక్ష్యామి మాహాత్మ్యం కార్తికస్య చ, కర్మత్రయకృతాత్పాపా న్ముచ్యతే శ్రవణా దపి. ౧. యః కార్తికే మాసి నృపః సోమవారవ్రతం చరేత్, సోమశేఖరతుష్ట్యర్థం స యాతి శివమందిరమ్. ౨. కార్తిక్యా మిందువారే తు స్నానదానజపాదికమ్, అశ్వమేధసహస్రాణాం ఫలం ప్రాప్నో త్యసంశయః. ౩. ఉపవాసం చైకభక్తం నక్తం చా యాచితవ్రతమ్, స్నానం చ తిలదానం చ షడ్విధం కవయో విదుః. ౪. ఉపవాససమర్థానా ముపవాసో విధీయతే, అసమర్థ శ్చోపవాసే నక్తభోజన మాచరేత్. ౫. తదశక్తస్య

రెండవ యధ్యాయము.

వసిష్ఠుఁడు వెండియు జనకమహారాజుతో నిట్లనెను—నృపాలా! కార్తికమాసమాహాత్మ్యము మఱి యెఱిఁగించెద. సావధానుండవై యాలకింపుము. కార్తికమాసమాహాత్మ్య మాలకించినవారికి మనోవాక్కాయములచేఁ జేసిన కర్మంబులనుండి విడుదల గలుగును. కార్తికమాసంబున సోమవారవ్రతంబు నాచరించునతఁడు పరమేశ్వరప్రసాదపాత్రుఁడై శివసాయుజ్యము నొందఁగలఁడు. ఆమాసమం దొనర్చు స్నానదానజపము లశ్వమేధాదియాగముల ఫలంబు నొసంగు. ఇందుఁ జేయు వ్రతము లాఱు తెఱఁగులు—ఉపవాసము, ఏకభక్తము, (ఒంటిపూటఁ గుడుచుట) నక్తము (రాత్రిమాత్రము భుజించుట), తానడుగక ఇతరులు పెట్టిన భుజించుట, స్నానము, నూఁగులొసఁగుట యని. ఉపవాసము చేయఁగలవా రుపవాసముసేయ నగు. ఉపవాసమునం దసమర్థులు నక్తభోజ

తు చ్ఛాయానక్తభోజన ముచ్యతే, తదభావే ద్విజై స్సా
ర్థం దివాభోజన మేవ వా. ౬. యం ధర్మం కార్తికే
మాసి నాచరే ద్యది యే నరాః, కుంభీపాకే తు పచ్యంతే రౌ
రవే తు యుగాష్టకమ్. ౭. కార్తికే సోమవారే తు ఉపోష్య గ
తభర్తృకా, సమభ్యర్చ్య విధానేన విష్ణుం లోకైకశంకరమ్. ౮.
స్త్రియో వా పురుషా వాఽపి కార్తికే చేందువాసరే, నక్ష
త్రమండలం దృష్ట్వా యః కుర్యాన్నక్తభోజనమ్. ౯. తేషాం పా
పాని నశ్యంతి వహ్నౌ ప్రక్షిప్తతూలవత్, సోమవారే తు కా
ర్తిక్యాం శివలింగాభిషేచనమ్. ౧౦. పూజాం చ పంచనక్తం చ
యః కుర్యాత్స శివప్రదః, అత్రైవోదాహరంతీమ మితిహాసం
పురాతనమ్. ౧౧. శృణ్వతాం సర్వపాపఘ్నం వక్తౄణా మఘ

నము సేయనగు. అందులకు నసమర్థులు ఛాయానక్తము (సూర్యాస్తమయము
లోన భోజనము) చేయవలయును.

అంతమాత్రము సైతము చేయలేనివారు బ్రాహ్మణోత్తములతోడ మధ్యా
హ్నమైన భుజింపనగు. ఇందేదేని యాచరింపనివాఁ డెనిమిదియుగంబులకాలము
కుంభీపాకనరకంబు ననుభవించువాఁడు. కార్తికసోమవారంబున నుపవాసము
నొనర్చు ననాథ యగు నబల లోకములక్షేమంకరుఁ డగు విష్ణువులోకము
నొందు. కార్తికేందువార ముపవాస మొనర్చి, రాత్రి నక్షత్రదర్శనము
గావించి, యానల నక్తభోజనముసేయు స్త్రీపురుషులపాపము లెల్ల నగ్ని
యందుంచిన దూదిరాశివలె భస్మమైపోవు. మఱియు నాకార్తికసోమవారం
బున రుద్రాభిషేకముతోడ శివలింగార్చనంబుగావించి పంచనక్తము (ఐదునక్త
ములు గావించువాఁడు) శివసాయుజ్యము నొందువాఁడు.

ఇందుల కొకయితిహాసంబు సెప్పెద. విదేహనరపాలా! వినుము.
ఆ యితిహాసము విన్నను, చెప్పినను సకలపాపములు తొలఁగు. కాశ్మీరదేశమున

నాశనమ్, కాచి త్కాశ్మీర దేశే తు నామ్నా స్వాతంత్ర్యనిష్ఠు
రీ. ౧౨. రూపయౌవనసంపన్నా సుకేశీ సుష్ఠు మంగళా, యా
జకస్య సుతా తన్వీ పుంశ్చలీ బహుభాషిణీ. ౧౩. మాతాపిత్రు
పరిత్యక్తా శ్వశురాభ్యాం నరేశ్వర, పతిస్తాం కర్కశాం దృష్ట్వా
ద్విజస్సౌరాష్ట్రసంభవః. ౧౪. మిత్రశర్మేతి విఖ్యాతో వేదవే
దాంగపారగః, సదాచారసమాపన్న స్సర్వభూతదయాపరః.
౧౫. తీర్థయాత్రారత స్సమ్య క్సత్యవాదీ సదా శుచిః, ఏవం స
ర్వోత్తమో విప్ర స్తర్జితస్తాడితో భృశమ్. ౧౬. స గార్హస్థ్యా
భిలాషేణ చేతసాఽసౌ న చాత్యజత్, కదాచి త్కర్కశా క్రు
ద్ధా పరేషాం రూపతోషిణీ. ౧౭. దుర్జనైః ప్రీతిసంయుక్తై ర్యౌ
వనోద్బోధితా నృప, ద్రవ్యై రాభరణై స్సమ్య క్సంతుష్టా దు
ష్టచారిణీ. ౧౮. పతినా ప్రీతియుక్తేన రాత్రౌ శయ్యాం సమా
గతా, పతినిద్రాం సమాజ్ఞాయ శనై రుత్థాయ సా తథా. ౧౯.
శిలా మాదాయ మహతీం మస్తకే ప్రాక్షిప ద్రుషా, తేన సో

నొక పురోహితుని కొక్క కూఁతురు గలదు. దానికి నిష్ఠుర యని పేరు.
అయ్యది రూపయౌవనములు గలదియై, లజ్జాభయంబులు మాని, కులధర్మంబు
విడిచి గయ్యాళితనంబు గలదై, కులటావృత్తి నవలంబించె. ఈదుష్టురాలిఁ దత
నోర్వఁజాలక, తల్లిదండ్రు లిలు వెడల నడిచిరి. సౌరాష్ట్రదేశసంభవుండును,
వేదవేదాంగపారగుఁడును, సదాచారసంపన్నుఁడు నైన యొకవిప్రుఁ డాయ
తివగుణంబు లిట్టివి యని యెఱుఁగక యానిష్ఠురను బరిణయమయ్యెను.
అతఁడు సకలభూతదయాపరుఁడును, తీర్థయాత్రలందుఁ దలఁపు గలవాఁడు
ను, సత్యసంధుఁడును నై పరిశుద్ధుఁడై యుండువాఁడు. అట్టివిప్రోత్తముఁ
డెప్పుడైనను దనయిల్లాలినడత నోర్వక యించుకంతకఠినముగాఁ బలికెనేని
ఆగయ్యాళి యగునా చెడిపె మగని గద్దించి మాటాడును. మఱింతకోపము

ఉపి మహా రాధ కర్కశాసంగలాలసః. ౨౦. స్వయ మా
దాయ తం పృష్ఠే శూన్యకూపే వ్యసర్జయత్, బహుభిర్యౌవ
నస్థైః స్తైః పరస్త్రీసంగలాలసైః. ౨౧. కామశాస్త్రకలా
ఢ్యైశ్చ పరిరంభణచుమ్బనైః, నానాజాతిధరైః పుంభిః వర్ణసం
కరకారణైః. ౨౨. కరోతి సంగమం నిత్యం సా రతిం పతిఘా
తకీ, పతిభక్తిరతస్త్రీణాం కుట్టనీ పరయోజనీ. ౨౩. ఏకపత్నీవ్రతా
నాం చ తేషాం రతిపరాఽశుచిః, పరనిందాపరద్వేషీసర్వదేవ
పరాఙ్ముఖా. ౨౪. దుఃఖేన వా దయాహీనా పరిహాసేన వా

వచ్చెనా యాబ్రాహ్మణుని దండప్రహారమొసగ్చి, యాతని నోరెత్తనీయకుం
డెను. అట్లావిప్రుఁడు గడుఁ గడగండ్లు పడుచుండియు గృహస్థధర్మమునకు
లోపంబు గలుగునో యన్న భీతిచే నాదుశ్శీల యగు కాంతఁ బరిత్యజింప
నొల్లఁడయ్యె. ఇట్లుండియు నొక్కనాఁడాదుష్టచరిత్ర విటపురుషులఁ
గూడి, సరససల్లాపంబు లాడుచు, వారొసఁగు నాభరణాంబరాదులచేఁ దనివి
నొందుచుఁ గాలంబు పుచ్చుచుండి యొక్కరేయి, తనభర్త పాన్పుపైఁ బరుండి
నిద్రింప, నాతఁడు నిద్రించుటెఱిఁగి, మెల్లన పాన్పునుండి లేచి, దాపున
నుండు బండ యొక్కటి తెచ్చి యల్లన నామగనిశిరంబునుఁ బగులమోదెను.
అంత నాతఁడు పరలోకంబున కేగఁగా, ఆతనిఁ దెచ్చి, యొకపాడుబావిం
ద్రోచి పుచ్చి, యదిమొదలు పరస్త్రీసంగమాభిలాషులగు పెక్కండ్రు విటు
లతోఁ గూడి, కామశాస్త్రవినోదములచేతను, గాఁగిలింతలచేతను, చుంబ
నములు మున్నగువానిచేతను గాలంబుఁ బుచ్చుచుండెను. పతివ్రత లగుమగు
వలఁ గాంచి, వారిమనంబులఁ జెఱచి, వారిని సైతము తనమాడ్కిఁ జెడిపె
లనుగ జేయుచుండు. ఒకప్పుడేని, సదాచారసంపన్న గాదు. పరుల దూఱు
చుఁ బరులపైఁ బగ పూనుచు నుండును గాని, యొకవేళనైనను, భగవంతు
నిఁ గూర్చి ధ్యానించుట గాని, దేవాలయముల కేగి, భగవదారాధనంబు

యయా, న ధ్యాతం విష్ణుపాదాబ్జం న శ్రుతా హరిసత్కథా ౨౫. యావనాతిక్రమం చాసీజ్జరా చాస్యా ఉపాగతా, వ్రణవ్యాధిరభూ ద్రాజన్ క్రిమిభిః పూయశోణితా. ౨౬. సర్వే భుజంగా స్తాం భూప రూపయంతో మదాన్వితాః, తత శ్చ శాకలా రాజన్ వేశ్య నాయాంతి దుఃఖితా. ౨౭. మమార వ్యాధినా దుష్టా పాపాధిక్యా న్నరేశ్వర, యమదూతా స్తదాజగ్ముః చండహాసభయంకరాః. ౨౮. యమస్యాంతిక మానీయ తాం యమా యార్పయన్ భటాః, యమ స్తాం కోపతా మ్రాక్షో శిక్షా మతిభయంకరీమ్ ౨౯. అయసా నిర్మితం స్తంభం తప్తం చాతిభయంకరమ్, సకంటకం సజ్వలితం సరి

సేయుట గాని కలలోనైన నెఱుఁగదు. భూతిదయ పశ్చాత్తాపము శిట్టి వో, యా యిల్లాలు కలలోనైన నెఱుఁగదు.

భగవన్నామస్మరణమైనను జేసియెఱుఁగదు. మాయలమారి. దంబముల కుఁ బుట్టినిల్లు కల్లలగుమి. పెద్దలఁ గనినఁ బరిహాసములొనర్చు. ఇట్లు తనప్రాయ మంతయుబుచ్చిన యీపాపిష్ఠురాలికి జవ్వనము తొలఁగి, ముసలితనంబు వచ్చెను. అత్యుత్కటము లగు పాపంబు లొనర్చినదియగుటం జేసి యీలోకంబున మహాపాపఫలంబు లనుభవించుసమయ మాసన్నమయ్యె. దేహము వ్యాధిపూరితమైదుర్గంధభూయిష్ఠమై యుండుటం జేసి, తన్నుఁ గోరి విటు లెల్ల నోసికన్నెత్తియైనను చూడరైరి. అట్లాచెడిపె వ్యాధులఁ బడి దిక్కు లేక తుట్టతుదకుఁ బాపపుటాధిక్యమున మృతినొందెను. యమునిదూత లేతెంచి యాదుష్టురాలిం బెడకెక్కలు విఱిచికట్టి యమునిమ్రోల నిలుప, నాతఁ డాయతివ యొనర్చిన మహాపాపంబులం గాంచి, యోంద్వరాని యుగ్రదండన విధింపఁ గోరి, యొఱ్ఱగాఁ గాఁచిన ముండ్లుగలయినుప స్తంభ మొకటిఁ దెప్పించి, యాదుష్టురాలి నా స్తంభంబుఁ గౌఁగిలింపఁజేసెను. యమభటులు దండములు

రంభణకారణం. ౩౦. తాం వై తదా యమభటాః యమే నాజ్ఞప్తచేతసః, ఆలింగయామాసు రతః పాపం ప్రతివదన్వసః. ౩౧. తత స్తన్మూర్ధ్ని పాతం చ యమదండైర్భయంకరైః, కుమ్భీపాకేన పశ్చా త్తాం బాధంతే యమకింకరాః. ౩౨. శిలోపరి పునస్తాం చ పాదౌ సంగృహ్య తాడయన్, తత స్తే తప్తరక్తం చ తస్యాః పానమచిక్షిపన్. ౩౩. త్రపుం తప్తం సమాదాయ ద్వి శ్రోత్రే ప్రక్షిపంతి చ, ఇత్యాదిభి ర్మహాఘోరైః రాజన్ తాం యమకింకరాః. ౩౪. చిత్రగుప్తేన బహుశః ప్రేరితా స్తే యమేన చ, సా మహాఘోరనరకం పితృభి శ్చపితామహైః. ౩౫. సా బాంధవై రనేకై శ్చ దశపూర్వై ర్దశాపరైః, నారకీం యాతనాం భుక్త్వా పున ర్భూమి ముపాగతా. ౩౬. శ్వానయోనౌ సముత్పన్నా దశజన్మని పంచ చ, తతః పంచదశే రాజన్ కలింగే బ్రాహ్మణాలయే. ౩౭. శ్వానదేహ మనుప్రాప్య చోదితా చ గృహేగృహే, కదాచి ద్బ్రాహ్మణగృహే కార్తికే చేందువాసరే.

గైకొని తల పగులునట్లు మోదిరి. కుంభీపాకం బనునరకంబునఁ ద్రోచిరి. కాళ్లు తలక్రిందుగాఁ బట్టి, తల పగులమోదిరి. మఱియు నాయమదూతలు సలసలఁ గాచిన నెత్తుటిని దాని నోటఁ బోసి త్రాగించిరి. కళకళఁగాగిన సీసమును దానిచెవులలోఁ గ్రుమ్మరించిరి. ఇట్లాదుష్టచరిత్ర యగు బ్రాహ్మణి తనముందటియేడుతరములవారిని, వెనుకటియేడుతరములవారిని నరకబాధలఁ బెట్టెను. ఇవ్విధంబున నాదుష్టకాంత నరకముల ననుభవించి, మఱలఁ బుడమి నొంది, పదునైదు రన్మంబులు శ్వానయోనియందు జన్మించెను. అట్టిపదునైదవజన్మంబున నిల్లిల్లు దూరుచు నందఱుఁ దఱుమ నొక్కనాఁ డొక్కపాఱునింటఁ జొచ్చి యాయింటఁ గార్తికసోమవాసరము గాన నాఁ డాయింటియజమానుఁ

౩౯. శివపూజాం చ విధివత్కృత్వా నక్షత్రమండలం, ద్రష్టుం సమాగా ద్రాజేంద్ర బలి మాదాయ పాణినా. ౩౯. నివేదనాం తే చ బలిం త్యక్త్వా బ్రాహ్మణపుంగవః, పాదౌ ప్రక్షాళ్య చాచమ్య ప్రావిశ ద్గృహ మంజసా. ౪౦. దివా న లబ్ధ్వా లేశం వా సా శునీ బలిభోజనం, కార్తికస్య మిందువారే తు శుని వా బలిభక్షణం. ౪౧. తదా జాతిస్మృతి రభూత్ సా హీ త్యాహ ముహుర్ముహుః, స విప్రో విస్మితో భూత్వా గృహం గత్వాఽబ్రవీ ద్వచః. ౪౨. కిం కిం కరోషి చాస్మాకం గృహే తత్కారణం వద, భో బ్రహ్మన్ శృణు మే వాక్యం నారీ చాహం పురా ద్విజ. ౪౩. కులటా పాపనిరతా జాతిసంకరకారిణీ, పరేషాం సంగతిరతా పుంశ్చలీ ప్రతిఘాతుకీ. ౪౪. ఏవమాదీని పాపాని కృ

డగు విప్రోత్తముఁ డుపవసించి, యుమామహేశ్వరుల కభిషేకము గావించి, షోడశోపచారపూజలం జేసి, నక్షత్రదర్శనము గావించి, బలియొసఁగ వెలుపలికి వచ్చెను. అట్లు బ్రాహ్మణుఁడు శ్వానబలి యొసఁగి, పాదములు గడిగి, లోనఁ జొఱఁగాఁ నా శుని పగలెల్లఁ గమిడకెన్నమైనను లేక నకనకలాడుటం జేసి, యాబల్యన్నమును భుజించెను.

అట్లాశుని యాయన్నముఁ దినఁగా నది పూర్వజన్మసంస్కారము నొంది, యోవిప్రోత్తమా! నన్నుఁ గాపాడుము కాపాడు మని యాయింటిపాఱుని వేఁడ నాతఁ డాశ్చర్యమగ్నుఁడై యాశునిని గాంచి, నీ వెవ రని యడుగ, నాశుని తనవృత్తాంత మెల్ల నెఱింగించి, "ఓమహాత్మ! నీ విడినబలిభోజనంబు సేయ నాకు జన్మాంతరసంస్కారము గలిగె. దీనికిఁ గతం బేమి" యని యడిగెను. అంత నాపాఱుఁడు దివ్యదృష్టిచే నెఱిఁగి, "ఓశునీ! నీవు నేఁడు కార్తికసోమవార మగుటం జేసి, నక్తభోజనము చేసితివి గాన, నీకు జాతిస్మ

త్వా చ యమమందిరే, తత్ర భుక్త్వా యాతనాం చ పున
ర్భూమిం గతాఽస్మ్యహం. ౧౫. జన్మేదమంతిమం విప్ర జాతి
స్మరణకారణం, తద్వదస్వ ద్విజశ్రేష్ఠ కృత్వా చాహం పునామి
వై. ౧౬. ఏవం శ్రుత్వా స విప్రేంద్రో జ్ఞానచక్షు రదర్శయత్,
కార్తిక్యాం ఇందువారే తు బల్యన్నం నక్తభోజనాత్. ౧౭. జాతి
స్మరణహేతుర్వై సాఘుజ్ఞాత్వేతి సోఽభవత్, సా శునీ తు పునః
ప్రాహ బ్రాహ్మణం వేదపారగం. ౧౮. మాం పాహి కృపయా
బ్రహ్మన్ శ్వానయోనిధరాం ద్విజ, ఏవం సంప్రార్థితో విప్రో ద
దౌ ధర్మమనుత్తమం. ౧౯. కార్తిక్యాం ఇందువారే తు హ్యే
కవారేణ యత్ఫలం, తత్ఫలం ప్రదదౌ సద్యః ఉపకారాయ భూ
పతే. ౨౦. దేదీప్యమానదేహాఢ్యా దివ్యస్రగ్వస్త్రభూషణా, పి
తృభిస్సహ రాజేంద్ర కైలాసం ప్రతి సా యయౌ. ౨౧. శివేన
మోదతే తత్ర శివా యద్వన్మహీపతే, తస్మాత్కార్తికమాసే
తు సోమవార వ్రతం చరేత్. ౨౨. యః కరోతి వ్రతం భక్త్యా

త్వంబు గలిగె. అని యా విప్రుఁ డెఱింగింప, నాశుని! "యోమహాత్మా నన్నుఁ
గాపాడుము కాపాడు"మని మొఱలిడ నాద్విజపుంగవుఁడు దయగొని
తాను సంపాదించిన యొక కార్తికసోమవారమునాటిఫలమును శునికొసంగె.

అంత నాశుని, యాస్వరూపంబుఁ దొఱఁగి దేదీప్యమానశరీరమునొంది
దివ్యవస్త్రాభరణాదిశోభితయైనయతివరూపంబుఁ దాల్చి తనపితరులతోడఁ
గైలాసంబు సేరెను. కావున కార్తికసోమవారంబున నుపవాసం బొనర్చి న
క్తాదివ్రతంబు లొనర్చువారు సకలపాపవినిర్ముక్తులై యంతంబున శివసాయు

ర్కైవల్యం కరసంస్థితం, తస్మా త్త్వ మపి రాజేంద్ర కార్తిక్యాం ధర్మ మాచర. ౫౩.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే, ద్వితీయోఽధ్యాయః.

తృతీయోఽధ్యాయః.

శ్రీవసిష్ఠః — కార్తికే మాసి రాజేంద్ర స్నానదానజపాదికం, లేశం వా కురుతే మర్త్యః త దక్షయ్యఫలం స్మృతం. ౧. అనిత్యం దేహ మాశ్రిత్య కార్తికోక్తం చరే న్నహి, స్త్రియో వా పురుషో వాఽపి శ్వానయోనిశతం వ్రజేత్. ౨. పౌర్ణమ్యాం కార్తికే మర్త్యః స్నానదానం తు నాచరేత్,

జ్యము బడయఁగలరు గనుక ఓరాజేంద్రా! నీవును కార్తికసోమవార వ్రతం బాచరింపు మని వసిష్ఠమునీంద్రుఁడు జనకమహారాజున కెఱిఁగించెను.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి ద్వితీయాధ్యాయము.

మూఁడవ యధ్యాయము.

వసిష్ఠమునీంద్రుఁడు జనకమహారాజుం గాంచి యిట్లనియె. కార్తికమాసమునఁ జేయు స్నానదానాదులు బహుపుణ్యప్రదములు. అట్టి పుణ్యప్రదములైన వ్రతముల నాచరింపని మానవుఁడు స్త్రీ గాని, పురుషుఁడు గాని పెక్కుజన్మంబులు శ్వానయోనియందు జన్మింపఁ గలఁడు. కార్తికమాస మంతయు స్నానము, దానము, వ్రతము, ఉపవాసము మొదలగువానిం జేయలేనివారు కార్తికపౌర్ణమినాఁడైనను వీనిని నాచరింపవలయును. అట్లాచరింపనివారు

కోటిజన్మసు చండాలయోనౌ సంజాయతే నృప. ౩. క్రమా ద్యోనౌ సముత్పన్నో భవతి బ్రహ్మరాక్షసః, అత్రైవోదాహ రంతీమ మితిహాసం పురాతనం. ర. తత్త్వనిష్ఠస్య చరితం తత్స మాసేన మే శృణు, ఆంధ్ర దేశే ద్విజః కశ్చి త్తత్త్వనిష్ఠ ఇతి శ్రుతః. ౫. సర్వశాస్త్రార్థకుశల స్సత్యవాదీ జితేంద్రియః, తీర్థయా త్రాసు నిరత స్సర్వభూతదయాపరః. ౬. కదాచి త్తీర్థయా త్రార్థ మటమానో నరేశ్వర, గోదావరీతటే రాజ న్వటే చాంబరచుంబిని. ౭. తస్మి న్త్రయః పిశాచా శ్చ బ్రహ్మరాక్ష ససంజ్ఞికాః, ఊర్ధ్వకేశాః కరాళాస్యాః కృష్ణదేహాః కృశో దరాః. ౮. రక్తనేత్రశ్మశ్రుముఖాః దీర్ఘదంతాసిపాణయః, కరాళవదనా రాజ న్సర్వభూతభయంకరాః. ౯. వటస్య

చండాలయోనియందుఁ బెక్కుజన్మంబు లెత్తి యావల బ్రహ్మరాక్షసులై పుట్టు చున్నారు. ఇందుల కొక్కయితిహాసము గలదు. చెప్పెద. సావధానుండవై యాలకింపుము.

ఆంధ్రదేశంబున తత్త్వనిష్ఠుఁ డను బ్రాహ్మణుఁ డొక్కఁ డుండెను. ఆతఁడు సకలశాస్త్రార్థముల నెఱింగిన వాఁడు. సత్యమే పలుకువాఁడు. ఇంద్రియనిగ్రహము గలవాఁడు, తీర్థయాత్రలం దాసక్తి కలవాఁడు. సకలభూతములందు దయ గలవాఁడు. ఆతఁ డొక్కనాఁడు తీర్థయాత్ర సేయు నిమిత్తము పోవుచుండ నొక్కమఱ్ఱిచెట్టున ముప్వురు బ్రహ్మరాక్షసులు తల విఱియఁ బోసికొని భయంకరముగా నోళ్ళు దెఱచికొని క్రొక్కాఱుమబ్బులంబోలు నల్లని దేహములును, కృశించినయుదరంబులును గలిగి కన్నులు కెంజాయచే సంజ ప్రొద్దుటి సూర్యుని మీఱు మీసములు ముందు వ్రేలాడ నిడుదకోఱలు చూపఱకు దిగులు పుట్టింప, ఖడ్గములు చేతులఁ బట్టి, భూతంబుల కెల్ల నడలు పుట్టింపుచు నే లుచుండిరి.

పరితో రాజన్ త్రిగవ్యూతీర్నిరంతరం, మనుష్యాః పశవ స్తద్వ
త్పక్షిణశ్చ మృగా స్తథా. ౧౦. న కదాచిచ్చరంతి స్మ రాక్ష
సానాం మహాభయాత్, మహాపర్వతసంకాశైః పశుపక్షిమృ
గాదిభిః. ౧౧. వటవృక్షసమీపే తు బహుభిర్భీమదారుణైః,
ముచ్యంతే బహవోఽన్యోన్యం శబ్దాః ప్రాణభయప్రదాః.
౧౨. దిష్ట్యా ద్విజవరో రాజన్ కార్తికస్నానతత్పరః, గచ్ఛన్
దదర్శ తన్మార్గే రాక్షసాన్వృక్ష మాశ్రితాన్: ౧౩. సంత్రస్త
హృదయ స్తత్ర రుద్రం భద్రం చ విహ్వలః, స్మరన్ విష్ణుపద
ద్వంద్వం తత్త్వనిష్ఠోఽనసీపతే. ౧౪. త్రాహి దేవేశ లోకేశ
త్రాహి నారాయణావ్యయ, సమస్తభయవిధ్వంసిన్ త్రాహి
మాం శరణాగతం. ౧౫. నాన్యం పశ్యామి దేవేశ త్వత్తోఽ
హం జగదీశ్వర, ఏవం పలాయమానం తం రాక్షసానుగతా
స్తదా. ౧౬. భయాత్కంపాన్వితం విప్రం దృష్ట్వా తత్తేజసా

ఆమఱ్ఱిచెట్టునకు మూఁడుకోసులదూరమువఱకు ప్రాంతమున నాబ్రహ్మ
రాక్షసుల భయంబునంజేసి మానవులేమి, పశుపక్ష్యాదులేమి, మృగంబులేమి
నడయాడ నడలుచుండెను. ఆచెట్టుచుట్టును బహుభయంకరములైన మ్రోఁతలు
సర్వదా మ్రోఁగుచుండును. ఆబ్రాహ్మణోత్తముఁడు తీర్థయాత్ర సేయుచుఁ
గార్తికమాసంబున నదీస్నానమున కేఁగుచు దైవవశంబున వటవృక్షాశ్రితు
లైన యాబ్రహ్మరాక్షసులను గాంచి, మనంబున నడలు గదుర వ్యాకులిత
మనస్కుఁడై, 'లోకనాయకా! దీనబంధూ! ఆర్తత్రాణ పరాయణా! నాశ
రహితా, శరణాగతుఁడయిన నన్నుఁ బ్రోవుము. నీవు దప్ప నాకు వేఱుదిక్కు
లేదు. భయహరుఁడగు భవుని, విష్ణువును బ్రార్థించుచుఁ బరుగిడ నారంభించెను.
ఆబ్రహ్మరాక్షసు లాతనిం దఱుముచు వెంట నంటిరి. ఇట్లు బ్రహ్మరక్షసులు
కొంతవడి యా ద్విజుని దఱిమి, యావిప్రుని దర్శనంబు నేసిరి. ఆద్విజపుంగవునిఁ

హాత్మా, దర్శనా త్తస్య విప్రస్య సంజ్ఞా సంజాయతేఽమలా.
౧౭. చక్రుః ప్రణామం తే భూమౌ బ్రాహ్మణాయ మహాత్మనే,
తే రాక్షసాః ప్రాంజలయః తదగ్రే నృపపుంగవ. ౧౮. తుష్టువు
ర్వివిధై ర్వాగ్భిః విప్రం భూతదయాపరం, బ్రహ్మన్ తే దర్శనా
త్సద్యో వయం నిష్కల్మషాలయాః. ౧౯. భవదాగమనం బ్ర
హ్మన్ లోకోపకరణాయ వై, మహాతాం జీవనం లోకే ప్రాణినా
ముపకారకం. ౨౦. మహాద్విచలనం విప్ర తే చ ప్రాహు ర్మహీ
పతే, ఏవం ప్రత్యుదితం శ్రుత్వా బ్రాహ్మణో భయవర్జితః. ౨౧.
కే యూయ మితి తా నాహ ప్రసన్నే నాంతరాత్మనా, కిమిదం
కర్మణా కేన వికారం రూప మీదృశమ్. ౨౨. భవద్భిః కిం
కృతం పూర్వం విద్వద్భి రతినిందితమ్, వదధ్వం నాత్ర సందే
హో యుష్మాకం మా భయం యతః. ౨౩. తేన స్మరంతి తే
సర్వం పృథ క్తత్కర్మ నిందితం, విప్రాగ్ర్య మూచు స్తత్రేత్థం

జూచినంతనే యాబ్రహ్మరక్షస్సు లాద్విజపుంగవుని తేజంబుచే బాపంబులు
దొలఁగి జన్మాంతరసంస్కారంబు నొంది, యావిప్రుని మ్రోల నిలిచి, యాతనిఁ
బెక్కుతెఱంగులఁ బొగడి, యిట్లనిరి. ఓమహాత్మా! తమదివ్యదర్శనంబునం
జేసి, మాపాపంబులు దొలఁగ, తమరాక మా కుపకారకం బయ్యె. సాధు
వులు పరులనిమిత్తమై భూలోకంబున మనువారు. మహాత్మా! భవద్దర్శనంబు
మాకు జ్ఞానప్రదం బయ్యె.

అని యివ్విధంబునఁ బొగడుచున్న యా బ్రహ్మరాక్షసులం గాంచి యో
పిశాచములారా! మీర లెవ్వరు? మీ కేలయిట్టి జన్మంబులు గలిగె? తొంటిబాము
లందు మీ రేమి యసత్కార్యము లాచరించితిరి? మీరు వెఱవవలదు. మీవృ
త్తాంతంబు లెఱిఁగింపుఁడని యానతిచ్చెను. ఆ బ్రహ్మరాక్షసు లివ్విధంబునఁ

త ద్వదామ స్సమాగతాః. ౨౪. బ్రహ్మరాక్షసాః. అహం పురా ద్రావిడేషు గ్రామణీః బ్రాహ్మణాధమః, నిష్ఠురో వాక్యచతురః గ్రామే మందరసంజ్ఞికే. ౨౫. బ్రహ్మస్వం చ మయా భుక్తం కుటుంబాన క్తబుద్ధినా, బంధుభ్యో బ్రాహ్మణేభ్య శ్చ నాన్నం దత్తం మయా పురా. ౨౬. బ్రహ్మస్వం ప్రణయా ద్భుక్తం దహ త్యాసప్తమం కులం, తదేవ చౌర్యరూపేణ దహ త్యాచంద్రతారకం. ౨౭. రౌరవే యాతనాం భుక్త్వా స భూమహా బ్రహ్మరాక్షసః, దోష స్యాస్య ప్రశమనే ఉపాయం కురు భూసుర. ౨౮. ద్వితీ యోవాచ తం విప్రం వినయావనతో నృప, మాతాపిత్రో రహం ద్వేష్యో నిత్యం నిష్ఠురభాషణః. ౨౯. దారాపత్య

దమతిమవృత్తాంతముల నివ్విధంబులఁ దెలుపఁదొడంగిరి. బ్రహ్మరక్కసులలో నొక్కఁడిట్లనియె. మహాత్మా! యేను ద్రవిడదేశమందలి మందరమను గ్రామమున బ్రాహ్మణవంశస్థుఁడ. ఏను గ్రామాధికారినై యుంటిని. నేనాయధికారబలమునఁ గన్నుమిన్నుగానక కటికివాఁడనై, కుటుంబపోషణమం దాసక్తుఁడనై, బ్రాహ్మణద్రవ్యంబు లపహరించితి. అంతియ కాక చుట్టములకేని బ్రాహ్మణోత్తములకేని యమావాస్యయందైనఁ బిడికెడన్నమిడియెఱుంగ. బ్రహ్మస్వము ఏడేడుతరములవఱకుఁ బీడించునని యెఱుంగనైతి. అయ్యది యాచంద్రతారకము బాధించుననియు దలఁపఁజాలనైతి. ఆపాపంబునం జేసి యేను రౌరవాది నరకంబులు గొంతకాల మనుభవించి యావల భూలోకంబునఁ బెక్కునీచ జన్మంబు లెత్తి కట్టకడ కీబ్రహ్మరాక్షస జన్మమెత్తితిని. ఈపాపంబుఁ బోవు నుపాయంబుఁ జెప్పవేయని యాబ్రహ్మరాక్షసుఁ డాబ్రాహ్మణు నడిగెను.

రెండవ బ్రహ్మరక్షస్సు తమవృత్తాంత మాద్విజశ్రేష్ఠునితో నిట్లనియె. ఓపవిత్తమా! యేను తల్లిదండ్రులయెడల ద్వేషించి వారిని జక్కఁగాఁ బోషిం

సమాయుక్తో మృష్టాన్నం భక్షయా మ్యహం, పిత్రో ర్మమోభ యో శ్చాపి పర్యుషాన్నేన భోజనమ్. ౩౦. బంధుభ్యో బ్రాహ్మణేభ్య శ్చ ద్రవ్యాసక్తేన య న్మయా, నాదత్తం చాణుమాత్రం వా తస్మా ద్దుర్బుద్ధినా మయా. ౩౧. ఆంధ్రదేశనివాసేన చాజ్ఞానే నాల్పమేధినా, తేన కర్మవిపాకేన యాతనాం చ యుగాష్టకమ్. ౩౨. భుక్త్వా పశ్చా ద్భువం ప్రాప్య బ్రహ్మారాక్షసరూపధృత్, పాపపంకే నిమగ్నం మాం ఉద్ధరేహ మహీసుర. ౩౩. ఏవ ముక్తే తృతీయ స్తు ప్రాహేదం ప్రణతో నృప, ఆంధ్రదేశేఽర్చకో విప్ర విష్ణో రాయతనే శుభే. ౩౪. స్నానసంధ్యాపరిత్యక్తః పరనిందాపరాయణః, బహుభాషీ నిష్ఠురోఽహం దయాహీనోఽశుచి ర్ద్విజః. ౩౫. తైలం విష్ణో ర్దీపసంస్థం మయా చాపహృతం పురా, వేశ్యాగారే తు తత్తైలం తద్ఘృతం దీప్యతే మయా. ౩౬. తస్మా త్తద్దివ్య మాదాయ తయా ర

పక భార్యయం దాసక్తి గలిగిదానిని సకలవిధంబుల సంతోషపెట్టుచుఁ దల్లిదండ్రులకు చలిదియన్నంబు పెట్టించి, తాను భార్యయు మృష్టాన్నములుగుడుచుచు బంధుమిత్రుల నాదరింపక యుండుటంబట్టి యీమహాఘోరజన్మంబు సంప్రాప్తమయ్యె. నన్నీయధోజన్మమునుండి తప్పించి కాపాడుము మహాత్మా! యని పలుమఱు ప్రార్థించెను.

అంత మూడవయాతఁడును, "ద్విజోత్తమా! యేనాంధ్రదేశంబున విష్ణ్వాలయంబునఁ బూజారినై యుండి, చెడుపను లొనర్చుచుఁ గడునిర్దయుఁడనై, పరదూషా, పరదారపరిగ్రహా, పరస్వాపహారణాదిదుష్కృత్యములు పెక్కు లాచరించుచు, విహితకృత్యంబులు మాని, దీపారాధనలనిమిత్తము భక్తు లొసఁగెడి ఘృతతైలంబులం దస్కరించి వేశ్యల కొసఁగి, యాకాంతల

త్వాంతిలాలసః, తేన కర్మవిపాకేన నరకే భుక్తయాతనః. ౩౭. పశ్చాద్భూమి మనుప్రాప్య నానాయోనిషు వై క్రమాత్, బ్రహ్మరాక్షసయోనౌ తు సంజాతోఽప్యత్ర పాదపే. ౩౮. రక్ష మాం కృపయా బ్రహ్మన్ సర్వభూతదయానిధే, తైరేవ ముదితం శ్రుత్వా విప్రో విస్మితమానసః. ౩౯. మా భయం భవతామల్ప ముద్ధరిష్యేహి సంకటాత్, కార్తికస్నానకామేన ఆగచ్ఛధ్వం మయా సహ. ౪౦. ఇత్యుక్త్వా తైస్తతో విప్రః కావేర్యాం కార్తికే నృప, స్వయం కృత్వా తతః స్నానం తేషాం ముక్తి మకారయత్. ౪౧. తత్క్షణా దేవ ముక్తాస్స్యుః దివ్యరూపధరా శ్చ తే, యయు ర్విష్ణుపదం రాజన్ కార్తికస్నానమాత్రతః. ౪౨. మోహాన్నైవాథ వాజ్ఞానా త్కావేర్యాం చ భృగూదయే, యో నిమజ్జతి రాజేంద్ర విష్ణోః పూజాం విధానతః. ౪౩. వాజపేయాయుతానాం చ ఫలం యాతి న సంశ

తోడి ముచ్చటలఁ గాలంబు పుచ్చుచు నంత్యకాలమున నరకమునఁ బడరాని పాట్లెల్లం బడి మఱల జన్మమెత్తునప్పుడు పెక్కునీచయోనులందు జన్మించి, తుద కీపాడుబా మెత్తితినని యావిప్రోత్తమునితోఁ దనయిడుమలను గూర్చి వచించెను.

అంత నవ్విప్రుఁడు వారిమువ్వురపలుకులచంద మవధరించి, యాబ్రహ్మరక్షస్సులతో నిట్లనియె. మీరింతమాత్రమున కేల భయపడెదరు. మిమ్మీనీచజన్మమునుండే యుద్ధరించెదను. కార్తికమాసమునఁ గావేరియందు స్నాన మొనర్చి యుపవసించి, యా వ్రతఫలంబును ఆరాక్షసులకియ్యఁగా, వార లాబ్రహ్మరాక్షస జన్మమునుండి విముక్తులైరి.

కావున, కార్తికమాసమునఁ గావేరీనదియందు స్నానమొనర్చి నక్తాది వ్రతము లొనర్చువారలు సకలపాపములనుండి తొలఁగి, వేయివాజ

యః, యేన కేనా ప్యుపాయేన కావేర్యాం కార్తికే నృప. ౨౪. ఆవశ్యక మిదం స్నానం కుర్యాద్విష్ణుపరాయణః, న కుర్యా ద్యది కార్తిక్యాం స్నానం భక్త్యా సరాధమః. ౨౫. దశజన్మని చండాలో పశ్చా త్సూకరకో భవేత్, తస్మా త్కార్తికమాసే తు స్త్రియో వా పురుషస్య చ. ౨౬. స్నాన మావశ్యకం రాజ న్నాత్ర కార్యా విచారణా.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
తృతీయోఽధ్యాయః.

చతుర్థోఽధ్యాయః.

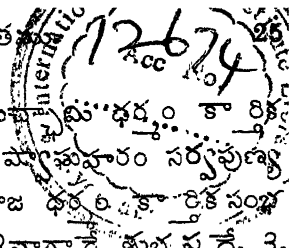
రాజోవాచ.—తవ వాగమృతం పీత్వా తృప్తి ర్నాసీ న్మహామతే, కిం దానం కార్తికే మాసి కి ముద్దిశ్య వ్రతం చ

పేయంబు లొనర్చిన ఫలంబు నొందఁగలరు. అట్లులొనర్పని మానవులు పెక్కుజన్మములు నీచజన్మము లెత్తి, నీచమగునూకరజన్మంబులఁబడసి, కడపటబ్రహ్మరక్షసులయి పుట్టుదురు. స్త్రీపురుషులెల్లరు కార్తికమాసంబునం గావేరి మున్నగు పుణ్యనదులందు మజ్జనము సేసి, నక్తము మున్నగు వ్రతంబులు సల్పవలయును.

ఇది శ్రీ స్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి
మూఁడవయధ్యాయము.

నాల్గవ యధ్యాయము.

జనకనృపాలుఁడు వసిష్ఠుం గాంచి, 'ఓహోమునిశ్రేష్ఠుఁడా! మతిమంతులలో మేటీ, కార్తికమాసంబున నేవేల్పు నుద్దేశించి వ్రతంబు సేయవలయు?

రేత్. ౧. భూయోఽహం శ్రోతు మిచ్ఛామి ధర్మం కార్తిక సంభవమ్ వసిష్ఠః—భూయ శ్శృణు పాపఘ్నపహారం సర్వపుణ్య వివర్ధనమ్. ౨. ప్రవక్ష్యామి మహారాజ ధర్మం కార్తిక సంభవం, కార్తికే మాసి సాయాహ్నే శివాగారే శుభప్రదే. ౩. యో దీప మర్పయే ద్భక్త్యా తదనంతఫలప్రదం, గోపురద్వారశిఖరే లింగాగ్రే నృపపుంగవ. ౪. కార్తిక్యా మర్పయే ద్దీపం సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే, యః కుర్యా ద్భక్తిభావేన కార్తిక్యా మీశ్వరాలయే. ౫. గవ్యేన చ ఘృతే నాపి తైలాద్వా మధుతైలతః, నారంగతైలా ద్రాజేంద్ర దీపం యశ్శంభవే ఽర్పయేత్. ౬. స ధన్య స్సర్వధర్మజ్ఞః స ధర్మాత్మా న సంశయః, యది తత్తదభావే తు కార్తికే మాసి భూమిప. ౭. దీపమేరండతైలం వా యోఽర్పయే త్స తు పుణ్యభాక్, మోహనై

నాయందుఁ గరుణ యుంచి యానతిమ్ము". తమమాటలు వినవిన నింపుగులుకుచుండుఁ గాని తనివి కలుగదు. కావున నాకుఁ గార్తిక మాస ప్రభావం బెఱుంగఁ జెప్పవే యని యడుగ నమ్మునీంద్రుఁ డతని కిట్లనియె. ఓమహారాజా! సకలపుణ్యము లొసఁగునట్టి కార్తికమాస ప్రభావంబు నెఱింగించెద నాలకింపుము. ఈచరిత్రము సకలపాపములఁ బోఁగొట్టు. సకలపుణ్యముల నొసఁగు. మహారాజా! నీవు సావధానుఁడవై యవధరింపుము.

కార్తికమాసమున సాయంకాలమున నీశ్వరాలయంబున నీశ్వర ప్రీతికై దీపారాధనంబు చేయుట సకలపుణ్యముల నొసఁగు. మఱియు, గోపురద్వారంబునఁ గాని, లింగాగ్రమునఁ గాని, ఆవునేతితోను, తిలతైలంబుతోను, తుదకు ఇప్పనూనెతోను, నారింజతైలముతోను నీశ్వరునికి దీపారాధనంబు గావించువాఁడు పుణ్యములరాశియు, సకలధర్మజ్ఞుఁడును, ధర్మాత్ముఁడును నై యుండువాఁడు. దీన నెట్టిసంశయంబును లేదు. పైఁ జెప్పిన నెయ్యి

వాథవా దంభా ద్భక్త్యా వా పార్వతీపతేః. ౮. కార్తికే చార్చ్య యే ద్దీపం స శివప్రియభాఙ్నరః, పురా పాఞ్చాలదేశే తు రాజా ఒభూ ద్ధనదోపమః. ౯. పుత్రహీన స్తప స్తేపే గోదావర్యా స్తటే శుభే, స్నాతుకామ స్సమాయాతః పైప్పలో మునిస త్తమః. ౧౦. రాజాన మబ్రవీ త్తత్ర కిమర్థం క్రియతే తపః, తతోవాచ మహీపాలో మునిం సత్యవచోన్వితం. ౧౧. మునే పుత్రవిహీనోఽస్మి తదర్థం తప్యతే తపః. బ్రాహ్మణః—కురుష్వ భక్త్యా విప్రేభ్యస్తుష్టిం వా పార్వతీపతేః. ౧౨. తేన తే పుత్ర సంతానం భవిష్యతి న సంశయః, ఇతి తేనోదితం శ్రుత్వా ప్రహ

మున్నగునవి లేకున్నను, అముదపు దీపమైనను, అజ్ఞానముననో, డంబముననో, యీశ్వరునియందలి భక్తితోడనో కార్తికమాసంబున దీపారాధనంబుఁ గావించునరుఁడు పుణ్యాత్ముఁ డయ్యెడు ఇందుల కొక్క యితిహాసము గలదు. చెప్పెద నాలింపుము. తొల్లి పాంచాలదేశంబునఁ గలిమిని గుబేరుం బురుడించు నృపాలుఁ డొక్కఁ డుండెను. ఆతఁడు సంతతి లేక, పవిత్రమైన గోదావరీనదీతీరమున నుగ్రతపం బొనర్చెను.

అట్టి తఱిఁ బైప్పలుఁ డనుమునీంద్రుఁ డొకఁడు స్నానార్థము గోదావరీ తీరంబు నొంది యచ్చటఁ దపం బొనర్చు రాజుం గాంచి యో నృపాలా! యేల కో యీ తపంబొనర్చెదవు అని యడుగఁగా రాజు సత్యవ్రతుఁడయినమునీంద్రుఁ గాంచి యిట్లనెను:— ఓమహాత్మా, నే నపుత్త్రుఁడను. సంతానార్థినై తపం బొనర్చెదను.

అనిన మాట లాలించి యావిప్రుఁడును నృపాలా! బ్రాహ్మణులకు వలసినదానంబు లొసఁగి తృప్తియైన నొందింపుము. శివారాధనముఁ జేయనైనఁ జేయుము. అట్లొనర్తువేని నీవుపుత్రసంతతిఁబడయుదువని యానతిచ్చె. రాజును బ్రాహ్మణునివాక్యము లొప్పను విని సంతుష్టుఁడై నిజగృహమున కేతెంచి విధి

ర్ష మతులం లభేత్. ౧౩. నమస్కృత్య గృహం గత్వా సుస్నాతస్సమలంకృతః, చకార దీపదానం తు విధి నేశ్వరతుష్టయే. ౧౪. తతస్తేనైవ పుణ్యేన సాధ్వీ గర్భ మధత్త సా, ప్రాసూత కాలే సా పుత్రం ద్వితీయ మివ భాస్కరం. ౧౫. రాజా ప్రహర్ష మతులం సంప్రాప్యైవ మువాచ హ, సత్యం కార్తికమాసస్య మాహాత్మ్యం పురుషార్థదం. ౧౬. సర్వేషామేవ భూతానాం సుఖహేతు ర్న సంశయః, తస్యాభిధానం చక్రేఽసౌ బాలస్య పృథివీపతిః. ౧౭. శత్రుజిన్నామ పుత్రస్య విప్రాన్సంపూజ్య భక్తితః, తతో వృద్ధిం గతో బాలో రాజపుత్రోఽవనీపతేః. ౧౮. శూర స్సురూపో నృపతేః తనయః ప్రాప్తయౌవనః, వారాంగనాసు నిరతః పరస్త్రీరతిలాలసః. ౧౯. గురువిప్రజనద్వేషీ జాతిసంకరకారకః, నిందకో నిష్ఠురః పాపః

ప్రకారంబున కార్తికమాసంబుననీశ్వరునిభక్తితోఁబూజించెను. ఆమహిమంబుచేత నాయారాజుపట్టమహిషి గర్భముదాల్చి సూర్యునిమాడ్కిఁ దేజరిల్లు పుత్రునింగనెను. కార్తికమాసమహిమము సకలపుణ్యములనొసంగు. సకలజంతువులకు సుఖప్రదము. సంశయము లేదు. తర్వాత రాజును సంతోషభరితుఁడై విప్రుల నెల్లర వస్త్రమాల్యాదులతోను రత్నభూషణాదులతోను సన్మానించి వారియనుమతిని సూనునకు శత్రుజిత్తని నామం బొనర్చెను.

అంతనాబాలుఁడును శుక్లపక్షచంద్రునిమాడ్కి దినదినప్రవర్ధమానుఁడై రూపలావణ్యంబులు గలిగి శూరుం డయ్యెను. అట్లుతండు పెంపొంది ప్రాయముఁ బడసి, ధనమదంబున వారాంగనాలోలుఁడును, పరదారసంగమాసక్తుఁడును, గురువులందును ద్విజులయందును ద్వేషముఁగలవాఁడును, జాతిసంకరమునకుఁ గారణభూతుఁడును, సజ్జననిందసేయువాఁడును, నిర్దయుఁడును, పాపాత్ముఁడు నునై యాయుధపాణి యగుచుఁ గ్రోధంబున నకృత్య

ఖడ్గపాణి ర్గురాగ్రహః. ౨౦. రూపయౌవనసంపన్నో నానా
లంకారభూషితః, కస్యచి ద్ద్విజముఖ్యస్య భార్యా పరమ
శోభనా. ౨౧. హరిమధ్యా విశాలాక్షీ బృహచ్ఛ్రోణిపయో
ధరా, రంభోరూ శ్శుకవాణీ చ సౌందర్యస్మరవిభ్రమా. ౨౨.
స రాజతనయ స్తాం తు దృష్ట్వా సౌందర్యతోషితః, తం
దృష్ట్వా సా తథా రాజన్ తస్య రూపేణ భామినీ. ౨౩. సా
గత్వా రాజతనయం ద్విజం త్యక్త్వా మహానిశి, తేన సా ర
మతే నిత్యం సంతుష్టా రాజమందిరే. ౨౪. రాత్రిశేషం తథా
నీత్వా పునః పతి ముపాగతా, తత్ జ్ఞాత్వా స ద్విజః కోపా
ద్భార్యాం దృష్ట్వాఽతినిందితామ్. ౨౫. ఖడ్గపాణి స్స కోపేన
తస్యా శ్చోపపతే ర్నృప, వధోపాయం స్మర న్నిత్యం యేన
కేనా ప్యుపాయతః. ౨౬. కదాచి త్కార్తికే మాసి పౌర్ణమ్యా
మిందువాసరే, దృష్ట్వా శివాలయం గత్వా రాజపుత్ర స్తయా

ము లాచరించుచుండెను. ఆతనిపురమునందే రూపలావణ్యశాలినియు,సన్ననినడు
ముగలదియు, మచ్చెకంటియు, దుర్భరములైన శ్రోణిపయోధరములుగలదియు,
కదలికాస్తంభములం బోలు తొడలు గలదియు, చిలుకపలుకులవంటి పలు
కులు గలదియు, సౌందర్యజితరతి యు నైనయొక ద్విజకాంత గలదు. ఆరాజ
పుత్రుండ కాంతం జూచి, వలపుఁ గొనియెను. ఆపొలఁతియు నవమన్మ
థాకారుండగు రాజపుత్రుం జూచి మరులుగొనెను. ఇట్లువారిరువు రొండొ
రుల వలపు మీఱ నాద్విజకాంత రేయిని భర్తను గనుమఱచి యొంటరిగ
రాజగృహంబున కేగి రాజపుత్రునిఁ గూడి క్రీడలు సల్పుచుండెను. ఆవిప్రుఁ
డును స్వపత్నిదుశ్శీలమెఱిఁగి దానిని వధింపఁ దలఁచియుండెను. అట్టిత
రుణంబునఁ గార్తికపౌర్ణమిసంప్రాప్తంబుకాఁగా ద్విజకాంత యీశ్వరాలయం

సహ. ౨౭. సా కుర్యా ద్వ_ర్తికాం సుభ్రూ శ్చైలాంతే నైవ
భూమిప, స రాజపుత్రో మోహేన తైల మేరండకిం స్వయం.
౨౮. దీపం సా దీపపాత్రే తు ప్రజ్వా ల్యాతిప్రయత్నతః,
సంస్థాప్య వేదికాయాం చ శివాగ్రేఽశుభచారిణీ. ౨౯. తత్ర
తత్తేజసా రాజ న్స్మరతో త్సాహనిర్భరైః, కామశాస్త్రకలాపై
శ్చ క్రీడా ఇచ్ఛక్రతు రాదరాత్. ౩౦. ఆత్మానం గోపయిత్వా
తుశనై ర్దత్వా తదాలయం, కవాటంసుస్థిరం బధ్వా ఖడ్గ మా
దాయ కోపతః. ౩౧. చిచ్ఛేద రాజతనయం తతో భార్యాం
నరాధిప, రాజసూను శ్శనైః స్థిత్వా జఘ్నివా నసినా చతమ్.
౩౨. జీర్ణ దేవాలయేద్వైవా దన్యోన్యాఘాతయోగతః, త్రయో
ఽపి మరణం జగ్ముః కార్తిక్యా మీశ్వరాలయే. ౩౩. మోహా
త్కార్తికపౌర్ణమ్యా మిందువారే శివాలయే, పౌర్ణమ్యా మిం

బున దీపారాధనంబు గావింప నేగినతఱి రాజపుత్రుఁడును దేవాలయమున
కు నేఁగ నారొండొరులు మోహించి యాలయంబున నే తమకోర్కులు
దీర్ప నెంచికొనిరి. పాఱుత తనచీరకొంగు చించి వత్తివేసి యాముదము
పోసియీశ్వరునికి దీపారాధనంబు గావించి గృహంబున కేగి భర్త నిద్రించు
తఱి నర్ధరాత్రమునఁ దన నిమిత్తము వేచియుండు రాజపుత్రునికడ కేతెంచి
తాను దీపపుఁబ్రమిద నిండుగ నాముదముపోసి దీపముఁ బ్రజ్వరిల్లఁజేసి వత్తి
పెద్దదిగా జేసి శివాలయంబుననే యాతనిం గూడి యానందాబ్ధినిమునిఁగియుం
డె. ద్విజపుంగవుండును నిద్ర మేల్కాంచి తనభార్యదుష్ప్రవర్తన మెఱింగి
వారున్నచోటికి కేతెంచి మెల్లగా లోనికిఁ జొచ్చి కవాటంబు బంధించి,
ఖడ్గముతో రాజపుత్రునిఁ దనభార్యను ఛేదించెను. రాజపుత్రుఁడును కోప
మున నావిప్రునిఁ దునిమెను.

ఇట్లొండొరులువధించుకొంటంజేసి, యీశ్వరాలయంబుననే కార్తిక
పౌర్ణమిసోమవారమునాఁడు ముగ్గురును మృతినొందిరి.

దువారే తు సర్వపుణ్యఫలప్రదే. ౩౪. తదా గతా యమభటాః పాశహస్తైర్భయంకరాః, శివదూతాస్తదా జగ్మూ రుద్రలోచనభీతిదాః. ౩౫. అథ తాం రాజపుత్రంచ విమానే సన్నివేశ్యచ, పాశైశ్చాబధ్య తం విప్రం యమదూతాస్సుదారుణాః. ౩౬. ఏవం భిన్నాం గతిం దృష్ట్వా తానాహ ద్విజసత్తమః, తావుభౌ తుల్యపాపౌనౌ కులటా నృపపుత్రకౌ. ౩౭. అహం ద్విజవరః పుణ్యో గతిభేదో హ్యభూ దిహ, శివదూతాస్తతః ప్రోచుర్బ్రాహ్మణం దీనమానసమ్. ౩౮. మోహాత్కార్తికపౌర్ణమ్యామిందువారే శివాలయే, ఏషా చాతిదురాచారా తైలఖండేన వర్తికామ్. ౩౯. చకార తేన పుణ్యేన సర్వపాపక్షయో

అంత యమలోకమునుండి పాశాయుధధారులైన యమభటులును, శివలోకమునుండి శివకింకరులును నేతెంచిరి. శివదూతలారాజపుత్రుని, విప్రకాంతను విమానముననుంచి కైలాసమునకుఁ గొంపోయిరి. భీకరాకారులగు యమదూతలు ద్విజుని, కాలుసేతులు గట్టి యీడ్చుకొనిపోవఁ దొడఁగిరి. అట్టితఱి ద్విజశ్రేష్ఠుఁడు భటులం గాంచి, "యోయమదూతలారా! ఇదేమి యాగడము! రాజపుత్రుఁడును, నాభార్యయుఁ బాపాత్ములు. వారువిమానంబునఁ గూర్చుండి కైలాసంబున కేగ, సదాచారసంపన్నుఁడ నగు బ్రాహ్మణోత్తముఁడనైన నాకేల యీదుర్గతి కలిగె? ఏ నేమి పాపంబు సేసితి. సజ్జనులకు శిక్షగలుగ, దుర్జనులకు మహాగౌరవంబును గలుగఁ గారణమేమి" యని యడుగ, శివకింకరు లిట్లనిరి.

బ్రాహ్మణోత్తమా! యీ నీయిల్లాలు దురాచారపరాయణ యయ్యు, మోహంబునం జేసి యైన, తనచీరకొంగుతో వత్తిచేసి, దీపారాధనంబు గావించెను. ఈ రాజపుత్రుఁడును పరదారాభిలాషతో నైనను నేరండ తైలంబు పాత్రయందుఁ బోసెను. తైలవర్తికా ప్రభావంబులం జేసి, నీకాం

-భవత్, అనేన దీపపాత్రం చ తైల మేరండసంభవమ్. ౭౦.
సర్వపాపక్షయ మభూ త్పుణ్యాం తత్తైలపాత్రయోః, దానేనై
వాథవా మోహా త్కార్తిక్యాం శంకరాలయే.౭౧. యోఽర్ప
యేద్దీప మేకం వా స ధన్య స్సర్వయోగినాం, ఇతి తై రుదితం
శ్రుత్వా రాజసూను ర్దయాన్వితః. ౭౨. దాస్యామి దీపపాత్ర
స్య ఫలం విప్రవిముక్తయే, ఏకకాలమృతానాం చ గతి రేవా
వశిష్యతే. ౭౩. ఇత్యుక్త్వా ప్రదదౌ పుణ్యాం కార్తికే మాసి
సంభవం, తేన పుణ్యప్రభావేన సుముక్తో యమపాశతః. ౭౪.
దివ్యం విమాన మారుహ్య యయౌ శివనికేతనం, యయుర
ల్పేన పుణ్యేన తదా తే శివమందిరమ్. ౭౫. తస్మా త్సర్వప్రయ
త్నేన కార్తిక్యాం ధర్మ మాచరేత్, నాచరే ద్యది మూఢా
త్మా రౌరవం నరకం వ్రజేత్. ౭౬. యః కార్తికే మాసి రా
జన్ మాస మేకం నిరంతరం, శంకర స్యాథవా విష్ణోః దేవదే

తయొక్కయు, రాజపుత్రునియొక్కయుఁ బాపంబులు నశించె. కార్తికసోమ
వాసరంబున నజ్ఞానముచే నైనను దీపారాధనంబు గావించువాఁడు రోగేంద్రుఁ
డనఁబరఁగు. అని యిట్లు శివకింకరు లాసఁగు ప్రత్యుత్తర మాలకించి, రాజ
పుత్రుఁడు జాలిఁ గొని, కార్తికేందువాసరమున, తాను బెట్టిన దీపపాత్రఫుఁ
బ్రభావంబు ఆపాఋనికి నొసఁగెను. ఆపుణ్యఫలంబుచే విప్రుఁడును, యమ
పాశమునుండి తప్పించికొని, దానును దివ్యవిమానారూఢుఁడై కైలాసంబునకుఁ
జేరెను. కావునఁ గార్తికమాసమునఁదప్పక దీపారాధనంబుఁ గావింపవలయు.
అట్టులాచరింపనివాఁడు రౌరవ మను నరకంబు నొందఁగలఁడు. కార్తికమాసం
బంతయుం శివాలయంబున నేని విష్ణ్వాలయంబున నేని దీప మాల లుంచి యా-

వస్య చక్రిణః. ౪౭. దీపమాలార్పణం కుర్యా న్న పున ర్జాయతే భువి, సోఽపి జ్ఞాన మనుప్రాప్య ముక్తో భవతి నిశ్చితమ్. ౪౮. స్త్రియో వా పురుషో వాఽపి కార్తికే కేశవాగ్రతః, స్వశక్త్యా చార్పయేద్దీపంసర్వపాపవిముక్తయే. ౪౯. తస్మాత్త్వ మపి రాజేంద్ర కార్తికే గిరిజాపతేః, మందిరే దీపమాలాం తు సమర్పయ న సంశయః. ౫౦.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే
చతుర్థోఽధ్యాయః.

రాధనంబు సేయు వానికి దివ్యజ్ఞానమును, తన్మూలంబునం బునర్జన్మరాహిత్యరూపంబగు ముక్తియుఁగలుగు. కార్తికమాసంబున స్త్రీయేనియుం బురుషుం డేనియు శక్తికొలంది శివకేశవుల ప్రీతికై దీపారాధనంబు గావించిన సకలపాపంబులు దొలంగు. కావున రాజేంద్రా! నీవును కార్తికమాసంబున నీశ్వరాలయంబున దీపతోరణంబు గట్టింపుము. నీవు సకలపాపంబులు దొలంగుటయె కాక ముక్తియుఁ గలుగును. అని వసిష్ఠమునీంద్రుండు జనకమహారాజున కెఱింగించెను.

ఇది శ్రీ స్కాందపురాణాంతర్గతంబగు కార్తికమాహాత్మ్యమందలి
నాల్గవయధ్యాయము.

పంచమోఽధ్యాయః.

శ్రీవసిష్ఠః.—ఆచరే త్కార్తికే మాసి నారీ వా పురుషోఽపివా, పాపక్షయార్థం రాజేంద్ర కార్తికే యత్ర భాజనమ్. ౧. యద్వాచరతి రాజేంద్ర ఫల మక్షయ మశ్నుతే, యః కార్తికే హరే రగ్రే గీతాపాఠం కరిష్యతి. ౨. స సర్వ పాపనిర్ముక్తః జీర్ణత్వచ మి వోరగః, కార్తికే తులసీపత్రైః కరవీరై స్సితాసితైః. ౩. అలంకరోతి సద్భక్త్యా విష్ణు మాద్యం జగద్గురుం, స విష్ణో ర్మందిరం ప్రాప్య విష్ణునా సహ మోదతే. ౪. విభూతిం విశ్వరూపం చ కార్తికే కేశవాగ్రతః, యో జపే ద్భక్తియోగేన స వైకుంఠేశ్వరో భవేత్. ౫. పాదం వా శ్లోక మేకం వా పురాణం కార్తికే హరేః, అగ్రతః కురుతే రాజన్ స ముక్త స్సర్వకర్మభిః. ౬. యః కార్తికే సితే పక్షే

ఐదవ యధ్యాయము.

౧. కార్తికమాసంబున పురుషుఁడేని స్త్రీయేని తా మొనర్చినపాపంబులు పోవు నిమిత్తమై కార్తిక వ్రతంబు నాచరింప వలయును. ౨. ఎవఁడు కార్తికమాసంబున శ్రీవిష్ణుసన్నిధానంబున గీతను జదువునో, వానికిఁ గలుగు పుణ్య మెన్నటికిని దఱుఁగ నేరదు. ౩. కార్తికమాసంబున శ్రీమహావిష్ణువును తులసీమాలలతో నెవ్వఁడు భక్తితో నలంకరించునో, ఆతఁడు పాము కుబుసము విడుచునట్లు, సకలపాపములను తొలఁగి, వైకుంఠము నొంది విష్ణువుతోడ నానందించుచున్నాఁడు. ౫. కార్తికమాసంబునఁ గేశవునిసన్నిధానమున భగవద్గీతలందు విభూతియోగము, విశ్వరూపయోగము, భక్తియోగము నెవ్వఁడు జపించునో వాఁడు భగవత్స్వరూపుఁ డగును. ౬. నృపాలా!

వనభోజన మాచరేత్, స యాతి వైష్ణవం ధామ సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే. ౭. జపహోమార్చనాకాలే భోజనే పితృతర్పణే, చండాలపతితానాం చ శూద్రసూతకభాషణమ్. ౮. శ్రుత్వా సమాచరేద్ధీమాన్ కార్తికే వనభోజనమ్, నానాద్రుమలతాకీర్ణే వనే చామలకాగ్రతః. ౯. సమభ్యర్చ్య విధానేన సాలగ్రామనివాసినం, దామోదరం జగద్వంద్యం గంధపుష్పాక్షతాదిభిః. ౧౦. యథా విత్తానుసారేణ విప్రాన్ సంపూజ్య భక్తితః, ఏవం య ఊర్జే మాసేఽస్మిన్ వనభోజన మాచరేత్. ౧౧. సర్వపాపవినిర్ముక్తో యద్యత్కాలాదిసంభవైః, తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన వనభోజన మాచరేత్. ౧౨. పురాణశ్రవణం భక్త్యా మాహాత్మ్యం కార్తికస్య చ, యథా విప్ర

కార్తికమాసంబున హరిపైరాల కార్తికపురాణమున నెవఁడు శ్లోకమేని, ఒక శ్లోకపాదమునేనిఁ బఠించునో, అతఁడు సకలపాపకర్మలనుండి విముక్తుఁ డగుచున్నాఁడు. ౭. ఎవఁడు కార్తికమాసంబున వనభోజనము చేయునో, ఆ తఁడు సకలపాపనిర్ముక్తుఁడై విష్ణులోకంబు నొందుచున్నాఁడు. ౮. జపము హోమము దేవతార్చనము భోజనసమయములందును పితృతర్పణము మొదలగు సమయములందును చండాలురతోను భ్రష్టులతోను శూద్రులతోను సూతకము గలవారితోను సంభాషణము చేసినందునఁ గలుగుదోషములు కార్తికమాసంబున వనభోజనము చేసినందువలనఁ దొలఁగును. ౧౩. నానావిధంబు లగు వృక్షములతోఁ గూడిన వనంబున ఉసిరికచెట్టునీడను సాలగ్రామమునందున్న లోకపూజ్యుఁడగు విష్ణువును యథావిధిగాఁ బూజించి, తమశక్తికొలఁదిని బ్రాహ్మణసంతర్పణము గావించి, వనభోజనంబు చేయవలయును. ఇట్లు కార్తికమాసమున భక్తితో వనభోజనంబు నెవఁ డాచరించునో, పురాణము, కార్తికమాహాత్మ్యమును వినునో, అతఁడు బ్రాహ్మణపుత్త్రుఁ

సుతో ముక్తో రాజన్ దుర్యోనిసంకటాత్. ౧౩. రాజా—కో విప్రసూనుః కిం కర్మ కృతవాన్యేన ముచ్యతే, ఏతద్విస్తార్య సమాచక్ష్వ శ్రోతుమిచ్ఛామి సాంప్రతమ్. ౧౪. వసిష్ఠః— శృణు రాజన్ ప్రవక్ష్యామి కావేర్యా వై తటే శుభే, దేవశర్మ ఇతి ఖ్యాతో వేదవేదాంగపారగః. ౧౫. తస్య సూను ర్దురాచారస్త మాహ స్వసుతం పితా, వక్ష్యామి శృణు తే పుత్ర సర్వపాపవిముక్తయే. ౧౬. కురుష్వ కార్తికే మాసి స్నానం కేశవపూజనం, దీపమాలార్పణం తస్య విష్ణో రమితతేజసః. ౧౭. ఇతి శ్రుత్వా సుతస్తస్య పితరం పున రబ్రవీత్, కుతః కార్తికధర్మేతి తన్నకార్యం మయా సకృత్. ౧౮. తచ్ఛ్రు

డు హీనయోనినుండి తప్పించుకొన్నచందంబున సకలపాపములనుండి తొలఁగుచున్నాఁడు. ౧౪. అని వసిష్ఠమునీంద్రుఁడు పలుకఁగా, జనకమహారాజు "మునీంద్రా! ఆబ్రాహ్మణపుత్రుఁ డెవ్వఁడు? అతఁ డెట్టిపాపకర్మ చేసెను? ఎట్లు ముక్తుఁ డయ్యెను? చెప్పు" మని యడుగఁగా, వసిష్ఠమునీంద్రుఁ డతనితో నిట్లనెను. ౧౫. రాజా! ఆద్విజపుత్రునిచరితము చెప్పెద నాలకింపుము. పుణ్యప్రద మగు కావేరీనదీతీరమున నొకయగ్రహారమున వేదవేదాంగములను జదివిన దేవశర్మ యను బ్రాహ్మణుఁ డొక్కఁడు గలఁడు. అతనికుమారుఁడు చెడునడతలతోఁ గూడియుండఁగా, తండ్రి పుత్రునిఁ గాంచి యిట్లనియె. "ఓరీ పుత్రా! ఏల చెడునడతలఁ బూనెదవు? సకలపాపములు దొలఁగుటకై వ్రతంబు సెప్పెద. చేయుము. కార్తికమాసంబున స్నానము సేసి, విష్ణువు నర్చించి, తులసీమాలలను విష్ణువున కర్పించుము. అట్లొనర్తువేని, నీకర్మ లెల్లఁ దొలఁగును" అనెను. ౧౬. అని విని, కుమారుఁడు "కార్తికవ్రతం బని యొకటి కలదా! నేను దాని నాచరింప" నని తండ్రితోఁ దిరస్కరించి పలికెను.

త్వా కోపతామ్రాక్షః శశాప సుత మంజసా, మూషకో భవ
దుర్బుద్ధే అరణ్యే ద్రుమకోటరే. ౧౯. అయాచత విశాపఞ్చ
పశ్చాత్తాపేన భూమిప, దురాచారస్య మే తాత కథం ముక్తి
ర్భవిష్యతి. ౨౦. స చాహ కార్తికం ధర్మం యదా శ్రోష్యసి
పుత్రక, ముక్తి స్తే భవితా నూనం తస్య పుణ్యప్రభావతః.
౨౧. ఇత్యుక్త్వా విరతే శీఘ్రం సుతః పితరి సోఽప్యథ, తత్క్షణా
న్మూషకో భూత్వా గజారణ్యే ద్రుమే నృప. ౨౨. సుఫలే
సర్వజీవానా మాశ్రయే చ సుఖప్రదే, ఏవ మంతరితే కాలే
తత్రాగా త్కౌశికో మునిః. ౨౩. శిష్యేభ్యః కార్తికస్నానం
కృత్వా తన్మూలమాశ్రితః, పురాణపఠనం తత్ర మాహాత్మ్యం
కార్తికస్య చ. ౨౪. చకార భక్తిభావేన తన్మూలే నగపుం
గవ, తదా కశ్చిద్దురాచారో వ్యాధ శ్చాపధర శ్శఠః. ౨౫.

---

౧౯. తండ్రి కోపముచేఁ గన్నులెఱ్ఱన గావించి కుమారునిఁ గాంచి ఓరీ యొక
యరణ్యమున నొక మ్రానితొఱ్ఱయందు మూషకమై పుట్టుదువు గాక యని
కొడుకును శపించెను. ౨౦—౨౧. అంత కుమారుఁడు పశ్చాత్తాపంబు నొంది
'తండ్రి నాకు శాపవిముక్తి నొసఁగుము' అని తండ్రి నడుగఁగా "నీ వెప్పుడు
కార్తికమాహాత్మ్యమును విందువో అప్పుడు నీకు శాపవిముక్తి కాఁగల దని
చెప్పెను. ౨౨—౨౩. తండ్రి యిట్లు చెప్పఁగానే అతఁడు మేటిఫలములు
గలదియు, సకలజంతువుల కాశ్రయమైనదియు, సుఖము నొసఁగునదియు నైన
గజారణ్యమను నొకయడవియం దొక చెట్టుతొఱ్ఱయం దెలుకయై వసిం
చెను. ౨౪-౨౫. ఓ విదేహరాజా! కొంతకాలము గడచఁగా విశ్వా
మిత్రమునీంద్రుఁ డావనంబునకు శిష్యులతోడ నేతెంచి కార్తికస్నానము చేసి
ష్యులను కార్తికమాహాత్మ్యమును బోధింపుచు, ఆవృక్షమున విష్ణువు

మృగయాం సంచరన్నాగా త్ప్రాణిహింసాపరాయణః, విప్రాన్
హంతుం సముద్యుక్తో దయాహీనోఽఘమూర్తిమాన్. ౨౬.
తేషాం దర్శనసంభూతా సంజ్ఞా సర్వార్థసాధనీ, తా నువాచ
తతః ప్రీతః కిమిదం కర్మ చోత్తమమ్. ౨౭. తేనైవ ముక్తో రాజర్షి
ర్విశ్వామిత్ర స్త మబ్రవీత్, విశ్వామిత్రః—శృణు వ్యాధ
ప్రవక్ష్యామి బుద్ధి స్తే విమలోదయా. ధర్మః కార్తికమాసస్య
నరాణాం కీర్తివర్ధనః, కార్తికేమా సియో మోహాత్ స్నానం
దానాదికం చరేత్. ౨౯. స సర్వపాపనిర్ముక్తో యాతి విష్ణోః
పరం పదం, భగవద్భక్తిభావేన కార్తికే మాసి మానవః.
౩౦. ధర్మం సమాచరే త్సద్యో జీవన్ముక్తో న సంశయః, వ్యాధః
ప్రత్యుక్త మాకర్ణ్య ధర్మం చ ఋషిణా నృప. ౩౧. మూషక స్తు

నారాధించి, పురాణపఠనము చేయుచుండెను. ౨౬. ఆసమయంబున దయ
లేనివాఁడు పాపరూపుఁడు ప్రాణిహింసయే చేయువాఁడునగు నొక బోయవాఁ
డు వేఁటాడుచు, నాబ్రాహ్మణులఁ జంపఁగోరి యావనంబునకు వచ్చెను. ౨౭.
వారిని జూడఁగానే వానికి సకలకార్యముల సాధించు పూర్వజ్ఞానము గలిగెను.
అంత నాబోయ సంతసమంది వారిం జూచి యేమి యీయుత్తమకార్యమని
వారి నడిగెను. వాఁ డట్లడుగఁగా విశ్వామిత్రుఁ డాబోయనితో నిట్లనియె,
౩౦. ఓరీ! వ్యాధుఁడా! వినుము. నీ కిప్పుడే జ్ఞానోదయ మయ్యెను. కార్తిక
మాసవ్రతంబు మానవులకు కీర్తి నొసఁగును. కార్తికమాసమున నెవఁ డేని
తెలియమిచే నైనను స్నానము, దానము మొదలగువానిని చేయునో, వాఁడు
సకలపాపములనుండి విడువఁబడి వైకుంఠము నొందును. భక్తితోఁ గార్తిక
వ్రతంబు నాచరించువాఁడు జీవితుఁడయ్యు ముక్తుఁడగును. దీనికి సందియము
లేదు. ౩౨. ఇట్లు విశ్వామిత్రుఁడు బోయనికిఁ జెప్పిన మాటలను ఆమాన

త్రత చ్ఛ్రుత్వా ముక్తదేహ స్తతోఽగమత్, విశ్వామిత్రస్తు తం దృష్ట్వా స బభూ వాతివిస్మితః. ౩౨. నివేద్య సకలం కర్మ విప్రసూను రుదారధీః, సద్య స్సందర్శయం స్తత్ర వ్యాధా య్యై తత్ఫలం నృప. ౩౩. అనుజ్ఞాతో యయా శీఘ్రం విప్రసూను స్స్వమాశ్రమం, వ్యాధోఽపి సకలం తస్మా చ్ఛ్రుత్వాఽవాప శుభాం గతిమ్. ౩౪. ఇచ్ఛతే యది యో లోకే గతి మత్యంతదు ర్లభాం, కార్తికస్య చ మాహాత్మ్యం శ్రవణం చాభ్యసే త్సుధీః. ౩౫. పుణ్యం తేనాధికం ప్రాప్య ప్రయాతి పరమాం గతిమ్, తస్మా త్సర్వప్రయత్నేన కార్తికే ధర్మ మాచరేత్. ౩౬. ఇదం సత్య మిదం సత్యం ధాత్రా వై సుశ్రుతం మయా, పురాణేషు మతిం

కంబు విని, యప్పుడు తనదేహముఁ బాసి, యథాప్రకారము బ్రాహ్మణజన్మం బు నొందెను. విశ్వామిత్రమునియు నాతనిఁ జూచి మిగుల నచ్చెరువందెను. ౩౩—౩౪. బుద్ధిమంతుఁ డగు నాబ్రాహ్మణసుతుఁడు విశ్వామిత్రునకుఁ దన వృత్తాంతమును దెలిపి, యచ్చటనే యాబోయనికిఁ గార్తికమాహాత్మ్యముఁ దెలిపి, విశ్వామిత్రమునీంద్రునియానతి వడసి, తనయాశ్రమమునకుఁ బోయె ను. బోయయు నామునీంద్రునివలనఁ గార్తికమాహాత్మ్యము నెఱిఁగి, యుత్త మగతి నొందెను. ౩౫—౩౭. లోకంబున నుత్తమగతి నొందఁగోరువాఁడు కార్తికమాసమాహాత్మ్యము వినవలయును. దానఁ బుణ్యము నొందును. కావున నెక్కువ ప్రయత్నముతో కార్తికవ్రతంబు నాచరింపవలయును. ఇది నిక్కము. ఇది నిక్కము. నేను దీనిని బ్రహ్మవలన వింటిని. ఓవిదేహ నృపాలా! పురాణములందు నమ్మకము నుంపుము. నీవును పుణ్యగతి నొందుదువు.

రాజన్ కురు సమ్యక్ప్రయత్నతః. ౩౭. యాస్యసిత్వం పుణ్యాగతిం నాత్ర కార్యా విచారణా.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే
పంచమోఽధ్యాయః.

షష్ఠోఽధ్యాయః.

వసిష్ఠః.—యః కార్తికే మాసి రాజన్ స్నానం పంచామృతేన చ, కస్తూరీగంధతోయేన విష్ణో రమితతేజసః. ౧. యః కుర్యా ద్భక్తిభావేన మాస మేకం నిరంతరం, సోఽశ్వమేధాయుతఫలం ప్రాప్య యాతి శుభాం గతిమ్. ౨. యే సాయాహ్నే హరే రగ్రే కార్తిక్యా ముపనీపతే, దీపదానం ప్రకుర్వంతి త ద్విష్ణోః పరమం పదమ్. ౩. కార్తికే మాసి సంప్రాప్తే దీ

దీనికి విచారంబు వలదు. అని వసిష్ఠమునీంద్రుఁడు జనకమహారాజున కెఱింగించెను.

ఇది శ్రీ స్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి
ఐదవయధ్యాయము.

ఆఱవ యధ్యాయము.

౧—౩. జనకనృపాలా! కార్తికమాసమునఁ బూర్తిగా నెవఁడు భక్తితో మిక్కిలి ప్రకాశమానుఁడయిన శ్రీమహావిష్ణువునకు పంచామృతముతోను కస్తూరిగంధముగలిపిన జలముతోను నభిషేకము గావించునో వాఁడు వేయి యశ్వమేధయాగముల ఫలమును బొంది యుత్తమ గతి నొందును. ౩. కార్తి

పదానం కరోతి యః, సుజ్ఞానం ప్రాప్య విమలం విష్ణో ర్లోక మవాప్నుయాత్. ౪. తూలం సంశోధ్య విధినా వర్తిం కృత్వా ప్రయత్నతః, శాలిపిష్టేన తత్పాత్రం గోధూమే నాథవా నృప. ౫. కార్తిక్యాం కారయే ద్భక్త్యా ఘృతవర్తిసమన్వితమ్, ఘృతపూరితతత్పాత్రం వహ్నిజ్వాలానియోజితమ్. ౬. విప్రాయ వేదవిదుషే పూజ్య భక్త్యా ప్రదాపయేత్, ఏవం క్రమేణ రాజేంద్ర మాసమేకం నిరంతరమ్. ౭. మాసాంతే రజతం పాత్రం వర్తిం కృత్వా సువర్ణకం, శాలిపిష్టస్య మధ్యస్థం పూజ్యాయ చ నివేదయేత్. ౮. బ్రాహ్మణా న్పూజయేత్పశ్చాత్ స్వయ మేవ తతః పరం, మంత్రేణా నేన రాజేంద్ర కుర్యా ద్దాన మిదం శుభమ్. ౯. సర్వజ్ఞానప్రదం దీపం సర్వసంపత్సుఖావహం, దీపదానం ప్రదాస్యామి శాంతి రస్తు సదా మమ. ౧౦. ఏ

క మాసంబునఁ బ్రతిదినమును సాయంకాలమున విష్ణువ్రోల నెవఁడు దీపము పెట్టునో, ఆతఁడు తఱుగని విష్ణుసాయుజ్యము నొందును. ౪. కార్తికమాసంబున నెవఁడు దీపదానము చేయునో, అతఁ డుత్తమజ్ఞానము నొంది, విష్ణుసాయుజ్యము నొందును. ౫—౬. కార్తికమాసంబునఁ బ్రతిదినము ప్రత్తి చక్కఁగాఁ దీసి, వత్తిచేసికొని బియ్యపుఁ బిండితోనైనను గోధుమపిండితోనైనను ప్రమిదెలుచేసి, యందు నేతిని బోసి వత్తివేసి దీపము వెలిఁగించి యాపాత్రమును వేదవేత్తయైన బ్రాహ్మణునికి దానము చేయవలయును. ౧౧. విదేహనృపాలా! ఇట్లు నెలయంతయుఁ జేసి నెలకడను వెండితో నొక ప్రమిదె నేయించి యందు బంగారు వత్తిని చేయించి పిండితో కుదురుచేసి దానినడుమ నీప్రమిదను వత్తిని నుంచి దీపముతో నొక యోగ్యుఁడైన బ్రాహ్మణున కొసఁగ వలయును. ఆవల బ్రాహ్మణులకు భోజనంబుఁ బెట్టవలయును. అట్లు బ్రాహ్మణులకు దీపదానము చేయునప్పుడు "సకలవిధంబుల జ్ఞానంబు నొసఁగు నదియు, సకల

వం యః కురుతే రాజన్ నారీ వా పురుషోఽపి వా, కార్తికే మాసి రాజేంద్ర సోఽక్షయ్యం ఫలమశ్నుతే. ౧౧. దీపదో లభతే విద్యాం దీపదో లభతే శ్రుతం, దీపదో లభతే చాయుః దీపదో లభతే దివమ్. ౧౨. జ్ఞానాజ్ఞానకృతం పాపం మనోవాక్కాయకర్మభిః, కార్తికే దీపదానేన విలయం యాతి తత్క్షణాత్. శృణు రాజన్ ప్రవక్ష్యామి పురావృత్తం మనోహరం, పురా ద్రావిడదేశే తు అంగనా కాచిదప్యభూత్. ౧౩. సుతబంధువిహీనా సా సదా భిక్షాన్నజీవినీ, న సంస్కృతాన్న మల్పం చ భుక్త్వా పర్యుషితాశనా. ౧౪. పరపాకరతా నిత్యం నిత్యం కుట్టనపేషణీ, క్రయవిక్రయణీ రాజన్ అర్జితా భుక్తశేషతః. ౧౫. న

సంపదలు నొసఁగునదియు నైన దీపదానంబు సేయుచున్నాను. నాకు క్షేమము గలుగును గాక” అని యర్ఘ్య మిచ్చు మంత్రముఁ జెప్పవలయును. ౧౦. విదేహనృపాలా! పురుషుఁడేని స్త్రీయేని యెవఁడీవిధంబున నీకార్తికమాసంబు పూర్తిగాఁ జేయునో అతఁడు తఱుఁగని మోక్షము నొందును. ౧౧—౧౨. దీపదానముచేయువాఁడు విద్య నొందును, దీపదానము చేయువాడు వేదముల నెఱుఁగును, దీపదానము చేయువాఁడు దీర్ఘాయుస్సు నొందును, దీపదానము చేయువాఁడు స్వర్గము నొందును, మానసమునను వాక్కులచేతను చేతులతోను తెలిసియో తెలియకయో చేసిన పాపము కార్తికమాసమున దీపముదానముచేయుటవలనఁ దొలఁగి పోవును. ౧౩—౧౪. జనకనృపాలా! ఒక్కపురాతనమైన యితిహాసము సెప్పెద నాలకింపుము. తొల్లి ద్రవిడదేశమున బిడ్డలు చుట్టములు లేనిదై భిక్షాన్నముచే జీవించుచు నొక యతివ యుండెను. అది యొక్కనాఁడేని వంటవార్పు లొనర్చి భోజనము చేయక యెవ్వరేని వేసిన చలిదియన్నము గుడుచుచుఁ గాలము పుచ్చుచుండెను. అది యెల్లప్పుడొరులకు వంటవార్పులు చేయుచుండెది. ఎల్లప్పుడొరులకు నలుగుపిండ్లు నూరి యిచ్చును. క్రయవిక్రయములచే

ధ్యాతం విష్ణుపాదాబ్జం న శ్రుతా హరికథా, న గతా పుణ్యతీర్థాని నోపోష్యం విష్ణువాసరే.౧౭. ద్రవ్యం నానావిధం భూప సంచితం బహుళం తయా, న చోపకారం నో దానం న కృతం స్వాత్మభోజనమ్.౧౮. ఇత్థ మజ్ఞానసంపన్నా మాహా కశ్చి ద్ద్విజోత్తమః, దైవయోగాత్సమాయాతః శ్రీరంగం ద్రష్టు మిచ్ఛయా. ౧౯. స విప్రవర్యస్తాం దృష్ట్వా పాపబుద్ధి ముపాశ్రితాం అథాహ కృపయా రాజన్ సర్వభూతదయానిధిః. ౨౦. వక్ష్యామి సాంప్రతం మూఢే మద్వాక్య మవధారయ, దుఃఖాదుఃఖమయో దేహః త్వఙ్మాంసాస్థిసమన్వితః. ౨౧. దుఃఖాగారోఽప్యయం మూఢే భూతైః పంచభి రన్వితః, దేహావసానే తే యాంతి పంచభూతాః పృథక్పృథక్. ౨౨. యత్రైవ గేహావలభా నాశం యాంత్యుదబిందవః, జలబుద్బుదవ ద్దేహో నాశ మా

జీవించుచుఁ దాను దినఁగా మిగిలినది యమ్మి సొమ్ము సంపాదించుచు నుండెను. విష్ణువుయొక్క పాదారవిందములను నొక్కనాఁడేని ధ్యానించి యెఱుఁగదు. విష్ణుకథ విన్నది కాదు. పుణ్యస్థలములకు యాత్ర సేయదు. ఏకాదశినాఁడైన నుపవాసముండినది కాదు. ఎటులో యొకవిధంబున ద్రవ్యము సంపాదించినది కాని యెరుల కుపకారంబు సేయదు. దానము సేయదు. తానును గుడువదు. ఇట్లు ఆయతివ కడులోభియై యుండెను.

౧౯—౨౦. ఇట్లాయతివ యజ్ఞానభరితురాలై యుండఁగా, శ్రీరంగమునకుఁ బోవుచున్న యొకదయానిధియగు బ్రాహ్మణుఁ డాయతివయదృష్టవశంబున పాపాత్మురాలగు దానిం గాంచి యిట్లనియె. ౨౧—౨౯. ఓసీ మూఢురాలా! నామాట లాలకింపుము. చర్మము, మాంసము, ఎముకలు వీనితో నిండిన యీదేహము సుఖదుఃఖములతో నిండినది. ఈదేహ మిడుమలకుఁ బుట్టినిల్లు. పంచభూతములతోఁ గూడిన యీశరీరము ప్రాణము తొలఁగి.

యాతి నిశ్చితమ్. ౨౩. అనిత్యం దేహ మాశ్రిత్య నిత్యత్వం మన్యసే హృది, తస్మా దంతస్స్థితం మోహం త్యజ మూఢే విచారతః. ౨౪. పతంగోఽగ్నిం సమాగత్య పత త్యేవ స్వయం యథా, స్మర సత్యాత్మకం దేవం సర్వభూతదయానిధిమ్. ౨౫. ధ్యానం కురు మహావిష్ణోః పాదపంకజముత్తమం. కామం క్రోధం భయం లోభం దేహం ద్రవ్యాభిలాషణం. ౨౬. త్యజ విష్ణుపద ద్వంద్వం భజ భక్త్యా వ్యనన్యయా, కురుష్వ కార్తికస్నానం భక్తిభావేన కేశవే. ౨౭. యథా దానం తథా కార్యం కార్తికే చాల్ప మేవ చ, దీపదానం ప్రయత్నేన బ్రాహ్మణాయ మహాత్మనే. ౨౮. తేన నశ్యంతి పాపాని జన్మాంతరకృతాన్యపి, మా కురుష్వాత్ర సందేహం మహాపాపవిముక్తయే. ఇత్యుక్త్వా స యయౌ ధీమాన్ ఐందీ్రం విప్రవర స్తదా,

---

నంత సే, యింటిచూరయందుఁ బడిన నీటిబిందువులు నలువైపులకు జారిపోవులాగున, నాయాభూతంబు లాయాభూతములతోఁ జేరి పోవును. నీటిబుడగవలె దేహము నశించును. నీ వనిత్యమగు దేహమును సతమని నమ్మియున్నావు. అది యవివేకము. ఓ మూఢురాలా! యీయవివేకమును బాయుము. మిడుత యగ్నియందుఁ బడి నశించిన చొప్పున, నీదేహ మెన్నటికైనను నశించునదే. నిత్యస్వరూపుఁడైన, సకలభూతదయాపరుఁడగు భగవంతునిఁ దలంపుము. శ్రీమహావిష్ణువుయొక్క పాదారవిందములను ధ్యానింపుము. కామ, క్రోధ, లోభములను, దేహాభిమానమును, ద్రవ్యాభిలాషను మానుము. వేఱొండు తలంపు తలంపని భక్తితో విష్ణుపాదయుగంబును మ్రొక్కుము. కేశవుని యందు భక్తితో కార్తికమాసంబున స్నానమును, మహావిద్వాంసుఁడగు బ్రాహ్మణునకు దీపదానంబును జేయవలయును. అట్లొనర్చినయెడల, జన్మాంతరమునఁ జేసిన సకలపాపములును గూడ నశించుచున్నవి.

ఇతి తేనోదితం శ్రుత్వా విస్మితా రాజసత్తమ. ౩౦. పశ్చా
త్తాప మనుప్రాప్య సాఽకరోత్ కార్తిక వ్రతం, పతంగోదయ
వేళాయాం కార్తికస్నాన మంభసి. ౩౧. హరేః పూజాం
దీపదానం పురాణశ్రవణం తథా, మాసాంతే విప్రముఖ్యే
భ్యో భోజనం సా ప్రయచ్ఛతి. ౩౨. కార్తికే తు సదా
రాజన్ మాఘస్నానం కరోతి సా, తేన శీతజ్వరోత్పత్తి ర్జాయతే
కుక్షిరోగతః. ౩౩. తప్యమానా దివారాత్రం దుఃఖా ద్బాష్ప
కులేక్షణా, మమార బంధుహీనా సా స్వర్గలోకంగతా ముదా.
తస్మాత్ కార్తికమాసే తు దీపదానం విశిష్యతే, జ్ఞానాజ్ఞానకృతం
పాపం కార్తికే దీపదానతః. నశ్యతే నాత్ర సందేహ శ్శంకరే
ణోదితం పురా, ఇదం రహస్య మాఖ్యానం కథితం తవ భూపతే.

౩౦—౩౪. అని యిట్లా బ్రాహ్మణుఁడు పలికి తూర్పుదిక్కునకుఁ బయనమై
పోయెను. ఆకాంతయు విప్రునిపలుకులు విని తనపాపకృత్యములకుఁ బశ్చా
త్తాపపడి యావిప్రుఁడు చెప్పిన చొప్పున కార్తిక వ్రతంబు నాచరించెను.
సూర్యోదయమునే కార్తికమాసమున స్నానము చేసి విష్ణువుఁ బూజించి దీప
దానంబు గావించి, పురాణమును బ్రాహ్మణునివలన విని యా నెలకడపట
బ్రాహ్మణోత్తములకు సంతర్పణంబుఁ గావించెను. ఆకాంత కార్తికమాసమంత
యుఁ జన్నీట స్నానమాచరించెను. కానఁ గడుపున నొప్పియు చలిజ్వరమును
వచ్చి రేయింబవ ళ్లాయతివను బాధించెను గాని యావల నెవ్వరును దిక్కులే
క మృతినొందియు స్వర్గలోకంబు నొందెను. కావునఁ గార్తికమాసంబున
దీపదానము ప్రశస్తమని చెప్పఁబడినది. దీపదానమువలన జ్ఞానముచేఁగాని
యజ్ఞానముచేఁగాని చేసిన సకలపాపంబులు తొలఁగిపోవును. ఇందు సందియ
ము లేదు. తొల్లి పరమేశ్వరుఁ డీవ్రతమహిమంబు నెఱిఁగించెను. నృపాలా!

౩౬. య చ్ఛ్రుత్వా ముచ్యతే జంతు ర్జన్మసంసారబంధనాత్.
ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
షష్ఠోఽధ్యాయః.

సప్తమోఽధ్యాయః.

వసిష్ఠః.—పునః కార్తికమాహాత్మ్యం ప్రవక్ష్యామి సమాసతః, త చ్ఛృణుష్వ నరశ్రేష్ఠ ప్రసన్నే నాంతరాత్మనా. ౧. యః కార్తికేఽర్చయే ద్భక్త్యా కమలైః కమలేక్షణం, తస్య గేహే వసేన్నిత్యం కమలా నాత్ర సంశయః. ౨. దేవేశం భక్తి యో

ఞూరహస్యవ్రతంబును నీకెఱింగించితిని. దీనివలన సంసారబంధంబు తొలఁగి పోవును. అని వసిష్ఠమునీంద్రుఁడు జనకమహారాజున కెఱింగించెను.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గతంబగు కార్తికమాహాత్మ్యమందలి
ఆఱవయధ్యాయము.

ఏడవ యధ్యాయము.

౧. మఱల వసిష్ఠమునీంద్రుఁడు జనకమహారాజుతో నిట్లనెను. రాజేంద్రా! కార్తికమాహాత్మ్యమును సంగ్రహముగా మఱలఁ జెప్పెదను. దానిని నిర్మలమనస్సుతో నాలకింపుము. ౨. ఎవఁడు కార్తికమాసంబునఁ గమలలోచనుఁడగు విష్ణువును కమలములతోఁ బూజించునో వానియింట లక్ష్మీదేవి యెల్లప్పుడు వసించును. దీనికి సందియము లేదు. ౩. దేవదేవుఁడయిన శ్రీమన్నారాయణునిఁ గార్తికమాసమునఁ దులసితోను, జాజిపుష్పములతోను మానవుఁడు బూజించునేని వానికిఁ బునర్జన్మము గలుగదు. ౪. సర్వవ్యాపియు సర్వేశ్వరుఁడు నయిన విష్ణువు నేమానవుఁడు కార్తికమున బిల్వదళములతో నర్చన

గేన తులసీజాతిపుష్పైకైః, అర్చయే ద్యది మాసేఽస్మిన్ స చ భూయో న జాయతే. ౩. కార్తికే బిల్వపత్రేణ విష్ణుం వ్యాపక మీశ్వరం, యః పూజయే న్నరశ్రేష్ఠ స తు భూయో న జాయతే. ౪. ఫలదానం కార్తికే యః కుర్యా త్సద్భక్తి యుక్తితః, పాపాని విలయం యాంతి తమాంసీ వారుణోదయే. ౫. యోధాత్రీఫలమూలే తు ధృత్వా విష్ణుం ప్రపూజయేత్, యమ స్తం నేక్షితుం శక్తః నాత్ర కార్యా విచారణా. ౬. సాలగ్రామార్చనం రాజ న్నూర్జే మాసి ప్రయత్నతః, తులసీ దళై రర్చయే చ్చ య స్స ధన్యో న సంశయః. ౭. యో వనే భోజనం కుర్యా ద్విప్రై స్సార్థం నృపోత్తమ, కార్తికే తేన నశ్యంతి మహాపాతకకోటయః. ౮. ధాత్రీవృక్ష సమీపే తు సాలగ్రామార్చనం నరః, యః కుర్యా ద్రాజశార్దూల కార్తికే బ్రాహ్మణై స్సహ. ౯. స వైకుంఠపురం ప్రాప్య విష్ణువ న్మోదతే

చేయునో ఆతఁడు జన్మరహితమైన ముక్తి నొందును. ౫. కార్తికమున నేమానవుఁడు భక్తితోఁగూడ ఫలంబుల దానంబుసేయునో వానిపాపము లరుణోదయంబునఁ జీఁకటివోలె చెల్లాచెదరగును. ౬. కార్తికంబున నెవ్వఁడు విష్ణువును భక్తితో నుసిరికచెట్టునడుగున నుంచి పూజించునో వానిని యముఁడు తలయెత్తి చూడనైనను జాలఁడు. దీనికి సందియము లేదు. ౭. కార్తికమున నెవఁడు సాలగ్రామములను తులసీదళములతో నర్చించునో, వాఁడు ధన్యుఁడు. దీన సందియము లేదు. ౮. ఎవఁడు కార్తికమాసమున భక్తితో బ్రాహ్మణులతో వనభోజనంబు సేయునో వానికోట్లకొలఁది పాపములు నైతము నశింపఁగలవు.

౯౪. కార్తికమాసంబున, ఏమానవుఁ డుసిరికచెట్టుక్రింద సాలగ్రామార్చనంబు గావించి, బ్రాహ్మణులతోడ భోజనంబు గావించునో, ఆతఁడు వైకుంఠము

చిరం, యః కార్తికే మాసి భక్త్యా తోరణం చూతపల్లవైః.
౧౦. దామోదరాగ్రే యః కుర్యా త్స యాతి పరమాంగతిం,
కదళీస్తంభపూజాం చ యః కుర్యా త్కార్తికే హరేః. ౧౧.
పుష్పైర్వా మంటపం విష్ణో స్స వైకుంఠే చిరం వసేత్, కార్తి
క్యాం కేశవ స్యాగ్రే నమస్కుర్వంతి యే సకృత్. ౧౨.
సర్వపాపవినిర్ముక్తా అశ్వమేధఫలం స్మృతం, కార్తికే విష్ణు
సాన్నిధ్యే జపహోమసురార్చనం. ౧౩. యః కుర్యా ద్యాతి
వైకుంఠం పితృభిస్సహ భూమిప, కార్తికే వస్త్రదానం చ యః,
కుర్యాత్ స్నానశీతళే. ౧౪. సోఽశ్వమేధాయుతానాం చ ఫలం
ప్రాప్నో త్యసంశయః, యః కార్తికే మాసి విష్ణోః శిఖరే ధ్వజ
మర్పయేత్. ౧౫. తేన నశ్యంతి పాపాని వాయునా పాంసవో
యథా, కార్తిక్యా మతసీపుష్పైరర్చయే దచ్యుతం నరః. ౧౬.

నొంది విష్ణువుమాడ్కి ఆనందముతో నుండును. ౧౦౹. కార్తికమాసంబున భక్తి
తోడ భగవంతుని మ్రోలను మామిడియిగుళ్లతో తోరణంబు గట్టి, సాలగ్రామ
ములను పూజించువాఁడు ఉత్తమగతి నొందును. ౧౧౹. మఱియు నీకార్తి
కమాసంబున విష్ణుమంటపము మ్రోల నరఁటిస్తంభములను గట్టికాని పువ్వు
లతో నలంకరించి కాని సాలగ్రామముల నర్చనచేయునట్టి మానవుఁడు ఉత్త
మలోకంబు నొందును. ౧౨౹. కార్తికమాసంబునఁ గేశవుని నొక్కమాఱైన
నమస్కరించిన వారి యన్నిపాపములు తొలఁగును. మఱియు వారికి అశ్వమే
ధయాగముచేసినఫలము గలుగును. ౧౩౹. కార్తికమాసంబున భగవంతుని మ్రోల
జపము, హోమము, దేవతార్చనము చేయువాఁడు తనపితృదేవతలతోడ వై
కుంఠము నొందును. ౧౪౹. కార్తికమాసమున చలి ఎక్కువగుటకుఁ బ్రారంభించు
నుగాన, ఆమాసమున వస్త్రదానము చేయువా రశ్వమేధయాగములు పెక్కు
లొనర్చిన ఫలంబు నొందుదురు. ౧౫౹. కార్తికమాసమున విష్ణుదేవాలయశిఖర

సితాసితైర్వా రాజేంద్ర యజ్ఞాయుతఫలం భవేత్, బృందావ
నాగ్రే కార్తిక్యాం గోమయే నోపలిప్య చ. ౧౭. స్వస్తికే శ్శం
ఖపద్మాద్యై ర్యా కుర్యాత్సా హరేః ప్రియా, నందాదీపంతు
కార్తిక్యా మర్పయే ద్విష్ణుమందిరే. ౧౮. తత్ఫలస్య చ మర్యా
దా బ్రహ్మణాపినశక్యతే,నశ్యదేత ద్యదా రాజన్ ప్రతిభ్రిష్టోఽభి
జాయతే.౧౯.తిలవ్రీహిసమాయుక్తం మునిపుష్పై స్సమన్వితం,
నందాదీపం విధానేన కార్తిక్యాం విష్ణవే ఒర్పయేత్. ౨౦.
యః కార్తిక్యా మర్కపుష్పై రర్చయే ద్గిరిజాపతిం, స లబ్ధ్వా
పూర్ణ మాయుష్యం పశ్చా న్మోక్ష మవాప్నుయాత్. ౨౧.
రాజన్ యః కార్తికే మాసి కేశవాలయమంటపం, అలంక
రోతి యో భక్త్యా స యాతి హరిమందిరమ్. ౨౨. మల్లికా
కుసుమై ర్దేవం మాధవం కార్తికేఽర్చయేత్, తేన నశ్యంతి

మున ధ్వజము గట్టువారిపాపములు గాలికి దుమ్ము ఎగిరిపోవుచందమున నెగిరి
పోవును. ౧౬. ఓరాజేంద్రా! కార్తికమున తెల్లనివైనను, నల్లనివైనను అగసి
పూవులతో విష్ణునిపూజ సేయు మానవుఁ డుపదివేలయజ్ఞముల నొనర్చినంతఫలము
నొందును. ఏయతివ కార్తిక మాసమున తులసికోటకుందట గోమయముతో నలికి
శంఖము, పద్మము, స్వస్తికము మున్నగు మ్రుగ్గులు పెట్టునో, ఆయతివ విష్ణువు
నకు భక్తురా లగును. ౧౮. ప్రతిచతుర్దశినాఁడు విష్ణువుప్రోల దీపారాధనము
చేయుటవలన ఫలం బింత యని వచింప బ్రహ్మకైన శక్యంబు గాదు. కార్తిక
చతుర్దశినాఁడు ప్రమిదెయందు కొన్ని నువ్వుగింజలు వేసి, అగసిపువ్వు లుంచి
విష్ణ్వాలయమందు దీపము వెలిఁగించి విష్ణువునకు దీపారాధన మొనరింపవల
యును. ౨౧. కార్తికపౌర్ణమినాఁడు జిల్లేడుపూవులతో శివారాధన మొన
ర్చునాతఁడు దీర్ఘాయుష్కుఁడై యంతకాలమున శివసాయుజ్య మొందును.

పాపాని తమః సూర్యోదయే యథా. ౨౩. తులసీకాష్ఠ
గంధం తు సాలగ్రామస్యయోఽర్పయేత్, సర్వపాపవినిర్ముక్తః
యాతి విష్ణోః పరం పదమ్. ౨౪. యః కుర్యా త్కార్తికే
విష్ణోః నర్తనం నర్తకీ తథా, జన్మాంతరార్జితం పాపం నాశం
యాతి న సంశయః. ౨౫. కార్తికే మాసి రాజేంద్ర కేశవాల
యమండనం, యః కుర్యా త్సోఽపి వైకుంఠే విష్ణుసాయుజ్య
మాప్నుయాత్. ౨౬. కార్తికే చాన్నదానం చ యః కుర్యా
ద్భక్తిమాన్నరః, త స్యాఘం నశ్యతి క్షిప్రం పవమానాద్య
థా ఘనః. ౨౭. తిలదానం నదీస్నానం భోజనం బ్రహ్మసత్రకే,
కార్తికే చాన్నదానం చ ధర్మ్యమేత చ్చతుష్టయమ్ ౨౮. న
కుర్యా ద్యశ్చ కార్తిక్యాం స్నానదానం నరాధమః, శ్వాన
యోనిశతం గత్వా చండాలత్వ మతఃపరమ్. ౨౯. నారీ వా పు

కార్తికమున మల్లెపూవులతో మాధవు నర్చించుటచే, సూర్యోదయముచేఁ
జీఁకటి చెల్లాచెదరగునట్లు సకలపాపములు నశించును. ౨౩. తులసికాష్ఠము
నుండి తీసిన గంధమును విష్ణువున కర్పించువాఁడు పాపము లన్నిటినుండి
విడువడి విష్ణుపదము నొందును. ౨౪. కార్తికంబున విష్ణువుమ్రోల నర్తకునిం
బోలె నాట్యంబు సల్పువాఁడు జన్మాంతరార్జితమైన పాపములనుండి సైత
ము విముక్తి నొందును. ౨౫. ఓరాజేంద్రా! కార్తికమున విష్ణువుదేవాలయ
మును రమ్యముగా నలంకరించువాఁడు వైకుంఠమున విష్ణుసాయుజ్యము నొం
దును. ౨౬. కార్తికమున నన్నదానముచే గాలిచే మబ్బు చెదరునట్లు సకల
పాపములు చెదరిపోవును. ౨౭. తిలదానము నదీస్నానము బ్రహ్మసత్రయాగ
మున భోజనము కార్తికమున నన్నదానము ఈనాలుగును సమానము లని
పెద్ద లందురు. ౨౮. కార్తికపౌర్ణమినాఁడు స్నానము,దానము చేయని నరా
ధముఁడు నూఱుశ్వానజన్మములెత్తి యావల చండాలుండై పుట్టును. ౨౯

రుషో వాఽపి న కుర్యాత్కార్తికవ్రతమ్, రాసభీం యోని మాయాతి శ్వానయోనిశతం తథా. ౩౦. కదంబపుష్పైః కార్తిక్యా మర్చయే ద్భక్తవత్సలం, స సూర్యమండలం భిత్వా స్వర్గలోకే వసే చ్చిరమ్. ౩౧. కేతక్యా కార్తికే మాసి యః పూజయతి భక్తితః, సప్తజన్మ భవే ద్విప్రో వేదవేదాంగపారగః. ౩౨. సహస్రపత్రై ర్యో విష్ణుపూజాం వై కార్తికే నృప, స మిత్రపదవీం ప్రాప్య దీర్ఘాయుష్య శుభా న్భుయాత్. ౩౩. అతసీపుష్పమాలాం యో హ్యలంకృత్య తథా స్వయం, స్కంధే ధృత్వాఽర్చయే ద్విష్ణుం స చ స్వర్ణాధిపో భవేత్. ౩౪. స్త్రీయో మాల్యేన వా విష్ణుం పూజయే త్తులసీదళైః, స సర్వపాతకా న్ముక్తో యాతి విష్ణోః పరం పదమ్. ౩౫. కార్తికే భానువారే తు స్నానకర్మ సమాచ

కార్తికవ్రతమాచరింపని పురుషుఁడైనను స్త్రీయైనను నూఱుజన్మంబులవఱకు శ్వానయోనియం దైనను, గర్దభయోనియం దైనను జన్మించును. ౩౦. కార్తికపున్నమనాఁడు కడపపువ్వులతో భక్తవత్సలుఁడగు శ్రీమన్నారాయణునిఁ బూజించుపుణ్యాత్ముఁడు సూర్యమండలము భేదించికొని పోయి, స్వర్గలోకమున సుఖంబుండును. ౩౧. కార్తికమాసమున మొగలిపూవులతో విష్ణువు నారాధించు మానవుఁ డేడుజన్మములవఱకు వేదవేదాంగపారంగతుఁడయిన బ్రాహ్మణుఁడైయుండును. ౩౨-౩౩. కార్తికమున వేయిదళములుగల కమలములతో విష్ణువు నారాధించు మానవుఁడు సూర్యలోకము నొంది, దీర్ఘాయుష్మంతుఁడై యుండును. ౩౪. అగసిపూలదండలతో విష్ణువు నలంకరించి, యట్టి విష్ణుప్రతిమను భుజమునఁ దాల్చి పూజించువాఁడు స్వర్ణాధిపుఁ డగును. ౩౫. స్త్రీలుగాని పురుషులుగాని పుష్పమాలలతోఁగాని, తులసీదళంబులతోఁగాని విష్ణువును బూజించి, సకలపాతకములనుండి విడువడి విష్ణుపదమూ

రేత్, మాసస్నానేన య త్పుణ్యం త త్పుణ్యం లభతే నృప. ౩౬. ఆద్యేఽంతిమే మధ్యమే చ దినే య స్స్నాన మాచరేత్, మాసస్నానఫలం తేన లభతే నాత్ర సంశయః. ౩౭. అథవా మాసమాహాత్మ్యం యః శృణో త్యఘనాశనం, మాస మేకం నృపశ్రేష్ఠ స ముక్త స్సర్వపాతకైః. ౩౮. కార్తికే మాసి యో దీపాన్ దృష్ట్వా మోదతి యః పుమాన్, తేన పాపాని నశ్యంతి నాత్ర కార్యా విచారణా. ౩౯. సహాయం కురుతే విష్ణోః పూజార్థం యః ప్రయత్నతః, కర్మణా మనసా వాచా స స్వర్గఫల మశ్నుతే. ౪౦. కార్తికే మాసి యో భక్త్యా హ్యర్చయే దచ్యుతం నరః, గంధపుష్పైః సుధూపాద్యైః యాతి తత్పద మవ్యయమ్.౪౧. కార్తికే కేశవస్యాగ్రే

నొందును. ౩౬. కార్తికమాసమున నాదివారమునైనను స్నాన మాచరింపవలయును. అట్లొనర్చిన మాత్రాన, నెలయంతయు స్నానమొనర్చినఁ గలుగు పుణ్యము గలుగును. ౩౭. కార్తికమున మొదటిదినమునను, మధ్యదినమునను, కడపటిదినమునను స్నానమాచరించిన, నామాసమంతయు స్నానమాచరించినవానిఫలము నొందును. ౩౮.

అట్లు కాదేని తుట్టతుదకు కార్తికమాసమంతయు నామాసమాహాత్మ్యము విన్నయెడల నాతని సకలపాపములు తొలఁగి పోవును. ౩౯. మఱికార్తికమున దేవాలయమున విష్ణ్వాలయమున దీపముల వరుసలను గాంచు మానవుని సకలపాపములు నశించును. దీని కెట్టి సందియమును లేదు. ౪౦. కార్తికమాసంబున విష్ణుపూజకై మనోవాక్కాయకర్మములచేఁ దోడ్పాటుచేయువాఁడు స్వర్గవాసఫలము నొందును. దీనికి సందియము లేదు. ౪౦. కార్తికమాసమున గంధపుష్పధూపదీపములు మున్నగు నలంకారములతో విష్ణువును భక్తిపురస్సరముగా నారాధించు మానవుఁడు శాశ్వతమగు విష్ణుపదము నొందును. కార్తిక

యో జపం నసమాచరేత్, స జంబుకో భవే దూభవా
న ప్తజన్మ స్వసంయతః. ౪౨. యే ప్రదోషే పురాణం తు
కార్తికే కేశవాగ్రతః, కుర్వంతి నరశార్దూల తే యాంతి హరి
మందిరమ్. ౪౩. కార్తికే మాసి సాయాహ్నే స్తోత్రపాఠపరో
నరః, స స్వర్గలోక మాసాద్య ధ్రువలోక మతఃపరమ్.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే.
సప్తమోఽధ్యాయః.

అష్టమోఽధ్యాయః.

రాజోవాచ:—మచ్చిత్తేఽధిక సందేహో వర్తతే బ్రహ్మ

మాసమున విష్ణుమ్రోల జపతపంబు లాచరింపని మానవుండు నియతుండు కాఁడు.
ఘూఇజన్మములు దనుక నక్కయై పుట్టును.౪౨. ఏమానవులు కార్తికమాసమున
విష్ణువుమ్రోలఁ బ్రదోషకాలంబునఁ బురాణకాలక్షేపము చేయుదురో వారు
హరిమందిరము చేరుదురు. ౪౩.కార్తికమాసమున సాయంకాలమునందు స్తోత్ర
పాఠములఁ బారాయణము చేయువాఁడు స్వర్గలోకము నొంది యావల శా
శ్వతముక్తి నొందును.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి
ఏడవ యధ్యాయము.

ఎనిమిదవ యధ్యాయము.

ధర్మాత్ముఁడగు జనకుఁ డిట్లనియె. ఓమహాత్ముండగు బ్రహ్మానందనా!
నామనంబున గొప్ప సందియము గలదు. ఆసందియము తొలఁగు నిమిత్తమై

నందన, తన్మాశా యాద్య మే బ్రూహి త ద్వక్ష్యామి తవ
ప్రభో.౧.త్వత్తో మయా శ్రుతం విప్ర సూక్ష్మధర్మస్య లక్షణం,
తథావిధం పాతకం చ నిందితం విబుధాదిభిః. ౨. బహుపాప
రతానాం చ వర్ణసంకరకారిణామ్, ఆచారరహితానాం చ
దుర్జనానాం మహామతే. ౩. ప్రాయశ్చిత్తై స్తు పూయంతే త్ర
యీవిద్యాదిసంభవైః, కృత్వా గురూణి పాపాని మానవా
దుష్టబుద్ధయః. ౪. ధర్మలేశేన తే సర్వే కథం యాంతి హరేః
పదం, బ్రహ్మన్ బహూని పాపాని గురూణి వివిధాని చ. ౫.
ప్రాయశ్చిత్తవిహీనాని కృత్వా యాంతి కథం హరిం, జ్ఞాత్వా
సర్వా ణ్యనంతాని పాతకాని నరః క్వచిత్. ౬. దిష్ట్యోపలబ్ధ
ధర్మేణ కథం యాంతి హరేః పదం, మహావజ్రనగం కించి న్న
ఖాగ్రేణ నుదో యథా. ౭. క శ్చూర్ణీకురుతే విప్ర న కదాచి

యొక ప్రశ్న చేసెద. నాసందియము దీర్పుఁడు. ౧. ఓమహాత్మా! తమవలన సూ
క్ష్మధర్మమునకు లక్షణము నెఱిఁగితిని. పెక్కుపాపములం దాసక్తులై, వర్ణసం
కరము లొనర్చుచు నాచారము లేని దురాత్ములగు పాపు లొనర్చు బుధదూషి
తములయినట్టి పాతకములు వేదశాస్త్రములందు విధింపఁబడిన ప్రాయశ్చిత్తము
లచేఁ దొలఁగుచున్నవి యని తమరు సెలవియ్యఁగా వింటిని. ౩వ. దుష్టబుద్ధు
లగు మానవులు మహాపాపము లొనర్చి, యించుకంత పుణ్య మొనర్చుటచే నె
ట్లు విష్ణుపదంబు నొందుదురు? ౪వ. ఓద్విజోత్తమా! ప్రాయశ్చిత్తములు సైత
ములేని వెవ్వేఱు తెగలగు గొప్పపాతకములు పెక్కులం జేసి, మానవులెట్లు
విష్ణుపదము నొందుదురు?.౫వ.మానవుఁడు మితిలేని మహాపాతకము లొనర్చి,
దైవవశమున నొనర్చిన యొక్క పుణ్యవశముచే నెట్లు విష్ణుపదము నొందఁగల
రు?. ౬వ. మహావజ్రపర్వతము గోటికొనతో నెవఁ డెగురవేయఁ గలఁడు?
అట్లే పాపము లెట్లల్పపుణ్యకార్యముచే నమసిపోవును?.. ౭వ. ఒకఁ డింటి

త్రథా ప్యయం, స్వయం గృహాంతరే స్థిత్వా హ్యగ్ని దత్వా
భ్యనుజ్ఞవత్. ౮. జ్వలంత మగ్ని మజ్ఞోఽపి నాశమ్యే చ్చల
కోదకాత్, మహానదీప్రవాహే తు స్వయం గత్వా తతః
పునః. ౯. తృణసంగ్రహణం కృత్వా త దాధారో భవే న్న
చ, మహాదుర్గం సమారుహ్యా తచ్ఛృంగా త్పతితో నరః. ౧౦.
తదంతరాళలతికాం గ్రాహ్యా కేన భవేత్సుఖం, గురుం దుష్కృత
మాశ్రిత్య హ్యాల్పేన సుకృతేన చ. ౧౧. స కథం చ విము
చ్యేత పాతకే నాప్యసంభవం, ఇదం మమ సమాచక్ష్వ శ్రో
తృాణాం విస్మయావహమ్. ౧౨. కార్తిక్యాం మాఘ వైశాఖే
ధర్మసూక్ష్మం త్వయోదితం, బహూని పాతకాన్యేవ హ్యుది
తాని త్వయా మునే. ౧౩. త త్సర్వం విలయం కుర్యాత్ యో
ఽల్పేనైవ చ సాంప్రతం. శ్రీసూతః:—ఇతి భూపవచ శ్శ్రుత్వా

లోనుండి తానున్న యింటికి నిప్పు పెట్ట ననుజ్ఞ యొసఁగునా? మండుచున్న
యగ్నిని నాచమనపునీటితో జల్లార్పఁ జూచు మూఢుఁ డెక్కడనైన గలఁ
డా?. ౮. ఒకఁడు నది వెల్లువలోఁ గొట్టుకొనిపోవుచు గట్టునందలి పచ్చిక
యాధారముగొని గట్టెక్కఁగలుగునా? ౯. ఒకఁడు కొండకొన కెక్కి
యటనుండి దొఱలి నడుమ నొకతీఁగ పట్టుకొని, క్రిందఁ బడకుండునా?.
౧౦. అట్లే ఒకఁడు గొప్పపాపము లొనర్చి స్వల్పపుణ్యకార్యముచే
నెట్లుపాపములనుండి విముక్తుఁడగును? ఇదియంతయు జరుగనిపని. ౧౧.
ఓమునీంద్రా! వినువారి కింపు పుట్టించు నీవిషయమును నా కెఱింగింపుము.
కార్తికమునను మాఘవైశాఖములందును ధర్మసూక్ష్మములు కొన్ని యెఱింగించి
తివి. ౧౨. పెక్కుపాతకములు సైతము అల్పపుణ్యముచే లయము నొందునని
తాము వాక్రుచ్చిన యంశమును నా కెఱింగింపుఁడు, అని జనకమహారా జడు
గఁగా, వసిష్ఠమునీంద్రుఁ డుల్లంబున సంతసము నొంది మోమునఁ జిఱునగవు

మందస్మేరముఖాంబుజః. ౧౪. ఇద మాహ ప్రహృష్టాత్మా రాజానం విస్మయాన్వితమ్. వసిష్ఠః—శృణు రాజన్ ప్రవక్ష్యామి సాధు సాధువిమర్శనమ్. ౧౫. మయా వ్యాలోకితం సర్వం వేదశాస్త్రవిచారణం, తత్ర ధర్మా హ్యసంఖ్యాతా బహుసూక్ష్మతరా నృప. ౧౬. దృశ్యం తేఽహం ప్రవక్ష్యామి త్వం మా కు ర్వత్ర సంశయం, గుణత్రయాన్వితా ధర్మాః రాజన్ శాస్త్రే ష్వవస్థితాః. ౧౭. సత్త్వం రజ స్తమ ఇతి గుణాః ప్రకృతిసంభవాః, యో ధర్మ స్సత్త్వ మాలంబ్య త్తం సూక్ష్మం కవయో విదుః. ౧౮. ప్రాయశ్చిత్తా న్యశేషాణి తపః కర్మాన్వితాని వై, రజోన్వితాని రాజేంద్ర భూయో జన్మప్రదాని చ. ౧౯. ఇదం కృతాకృతఫలం యద్ధర్మం ప్రోచ్యతే బుధైః, తద్ధర్మం తామసం ప్రాహు ర్నిష్ఫలం పృథివీపతే,

---

దోఁపనిట్లనియె. ౧౪౼౧. ఓరాజా! నీ ప్రశ్నము కడు రమ్యమైయున్నది. నీవడిగినసందియము మేలయినది. ఏనును పెక్కు వేదశాస్త్ర పురాణములు పరికించితిని. అచ్చటను లెక్కకు మీఱిన వెన్నియో ధర్మసూక్ష్మములు గలవు. వానినెల్ల నీ కెఱింగించెద. నీకు సందియము వలదు. ౧౬౼౧. నృపాలా! శాస్త్రములందు సత్త్వరజస్తమోగుణాన్వితములగు పెక్కుధర్మములు గలవు. ౧౭౼౧. సత్త్వరజస్తమములనెడి గుణములు గలవు. ఇయ్యవి స్వభావమువలనఁ గలిగినవి. సత్త్వగుణము నాధారముగాఁ జేసికొన్న ధర్మము సూక్ష్మధర్మ మనఁ బడును. రాజేంద్రా! మఱికొన్ని తపస్సు కర్మము వీనిరూపములైన ప్రాయశ్చిత్తములు. ఇవి రజోగుణముతోఁ గూడి, పునర్జన్మహేతువులై యుండును. ఇట్టివి రాజసములనఁబడును. కొన్ని ధర్మములు ఫలమువిచ్చినను ఇచ్చును. లేకున్నను లేకుండును. అట్టిధర్మము, తామసంబు. అది ఫలరహితమయినది. ఓరాజా, కావున నట్టి ధర్మము చే

౨౦. తస్మా త్సాత్వికధర్మం తు తే సూక్ష్మం కథితం మయా, లేశం వా జాయతే రాజన్ సమృద్ధిః కాలయోగతః. ౨౧. అదేశకాలే యద్దానం అపాత్రే ప్రతిపాదితం, విధిహీన మమంత్రంచ ధర్మం త త్తామసం విదుః. ౨౨. కాలదేశం స విజ్ఞాయ ధర్మం యః కురుతే నృప, త దక్షయఫలం ప్రోక్తం ము క్తిహేతు ర్న సంశయః. ౨౩. యదాధికం వా స్తోకం వా కాలం విజ్ఞాయ మానవః, విచారితార్థం కుర్వీత గహనా కర్మపద్ధతిః. ౨౪. లభంతే తేన సౌఖ్యాని దుర్లభాని మహీపతే, జ్ఞానేనాప్యథ వాఽజ్ఞానా త్కాలే దేశే చ దైవతః. ౨౫. కరోతి ఫలమక్షయ్యం జాయతే నాస్తి సంశయః, కాష్ఠభారాన్ సమాదాయ సన్నివేశ్య నగోపమాన్. ౨౬. తత్ర గుంజాఫలం

యుండగదు. ౨౦. కనుక నే సూక్ష్మముగ సాత్త్వికధర్మము నెఱింగించితిని. కాలబలమువలన నించుకంత ధర్మమేఁయెక్కువ సంపద నొసంగఁగలదు. ౨౧. యోగ్యముగాని దేశకాలములం దయోగ్యున కొసంగఁబడిన దానము విధిరహితమై, మంత్రములేనిదై యుండును. అది తామసధర్మ మనఁబడును. ౨౨. కాలదేశములఁ గనిపెట్టి, యెవఁడు ధర్మము చేయునో, అది యక్షయఫలము నొసంగునది మోక్షమునకుఁ గారణము. దీనికి ఏసందియమును లేదు. ౨౩. కనుక గొప్పదో చిన్నదో కాలము పరికించి ధర్మము నాచరింపవలయును. కర్మప్రకారము తెలియ నలవికానిది. అది యిట్టిదని యెవరికి నెఱుఁగ వశముగాదు. ౨౪. దేశకాల పరిజ్ఞానముతోఁ జేయు ధర్మముచే దుర్లభంబులైన సౌఖ్యములం గలుగు. కనుక జ్ఞానముతోనైనను, అజ్ఞానమునైనను దేశకాలములం బట్టి దైవానుకూల్యముచేఁ జేయుపుణ్యము తఱుగనిఫలము నొసఁగును. దీనికి సందియము లేదు. ఒకఁడు కొండంత పెద్దకట్టెలమోపును పేర్చి, దానియందొక గురివెంద పరిమాణముగల నిప్పును పెట్టినచో నాకాష్ఠరాశి యంతయు నించుకంతతడ

మాత్ర మగ్నిం నిక్షిప్య తాన్ దహేత్, గృహే సంతమస
వ్యాప్తే దీపే నాల్పేన యా ద్యుతిః. ౨౭. తమిస్రం వినిహం
త్యాశు ధర్మోఽల్పో వాఽథవా నృప, యథా కర్దమనీరే తు
స్నాత్వా భూయోఽతినిర్మలే. ౨౮ జలే స్నానేన రాజేంద్ర
నిర్మలో జాయతే తథా, అల్పో వా యేన కేనాపి హ్యజ్ఞానే
నాథవా సకృత్. ౨౯. నామసంకీర్తనా ద్విష్ణోః దహ్యంతే
బహుపాతకాః, విష్ణుసంకీర్తనం రాజన్ కీర్తయేత్ జ్ఞానమోహి
తః ౩౦. క్షయ త్యఘం మహా దపి వేణుగుల్మ మివానలః,
పురా కశ్చి ద్దురాచారో విప్రసూను రజామిళః. ౩౧. దాసీ
పతిః క్రూరకర్మా దాసీసంసర్గలాలసః, కన్యాకుబ్జే సత్యనిష్ఠో
నామ్నా వై స బహుశ్రుతః. ౩౨. తస్య భార్యా ధర్మవతీ
సాధ్వీ పతిపరాయణా, తస్య చాంతరితే కాలే సంజాతోఽ

వులో బూదియగును. ఒకయింట కాఱుచీకటి గ్రమ్మియుండ, చిన్నదీ
పము ముట్టింపఁగానే యాచీఁకటి చెదరిపోవును. మఱియు బురదనీటితో
నిండిన గుంటలో జాలరులు మునిఁగియు, నిర్మలోదకముతో స్నానము
చేసినంతనే యాముఱికియంతయు నొకక్షణమునఁ దొలఁగిపోవును. ఆచం
దముననే దేశకాలపాత్రముల నెఱింగి చేసిన ధర్మ మించుకంతయైనను సక
లపాపములఁ దొలఁగించును. ౨౯. ఓరాజేంద్రా! విష్ణునామసంకీర్తనము
వలన సకలపాపములు తొలఁగిపోవును. కావున అజ్ఞానముతోఁ గూడిన
వాఁడు విష్ణునామసంకీర్తనమును జేయవలయును. అయ్యది గొప్ప వెదురు
పొదను నిప్పుగాల్చుచందమున నట్లు సకలపాపములను బూదిచేయును.
౩౦—౩౧. తొల్లి కన్యాకుబ్జదేశమున బహుశ్రుతుఁడను పేరు గల సత్యవ్రత
నిష్ఠుఁడయిన బ్రాహ్మణోత్తముఁడు గలఁడు. అతనికి ధర్మవతియను పేరుగల
పతివ్రతయగు భార్య గలదు. వారికి వృద్ధాప్యమున, నజామిళుఁడను నొక

జామిళ స్తదా. ౩౩. పూర్వకర్మానురోధేన సోఽభవ త్ప్రాప్త యౌవనః, కస్యచి ద్ద్విజముఖ్యస్య దుర్మార్గస్య చ భూమిప. ౩౪. గృహదాసీపతి శ్చా త్పూర్వకర్మానుబంధతః, మాతరం పితరం హిత్వా మదనావేశమోహితః. ౩౫. తయా సమం స తన్వంగ్యా పానభోజనభక్షణైః, కామశాస్త్రకలాపై శ్చ పరిరంభణచుంబనైః. ౩౬. అజామిళ స్తయా దాస్యా రేమే కామవిమోహితః, సర్వకర్మాణి సంత్యజ్య వేదశాస్త్రోదితాని చ. ౩౭. చక్రు ర్నిష్కాసయాం తత్ర తం తదా బాంధవాః పరే, పరిత్యజ్య తతో లజ్జాం విప్రసూను స్స పాపధీః. ౩౮. తస్మి న్నే వాంత్యజభువం ప్రాప్య తత్సద్మ చాశ్రితః, పశుపక్షిమృగాదీనాం హత్వా తన్మాంసజీవనః. ౩౯. శ్వవాగురిక సంయుక్తో వనే హింసాపరాయణః, దాస్యా సమం చచారాసౌ వనే దుష్టమృగాకులే. ౪౦. కదాచి త్సాలవృక్షే సా మధు

పుత్రుఁడు పుట్టెను. వాఁడు పూర్వకర్మప్రారబ్ధవశంబున దాసీసంసర్గలోలుఁడై యుండి, యొకయింటిపనికత్తెను చెట్టవట్టెను. వాఁడట్లు గృహదాసీపతియై తల్లిదండ్రులం బాసి, మదనమోహితుఁడై, యాదాసితో మజ్జనభోజనాదులం, సల్పుచు, కామశాస్త్ర విచారములచేఁ గాలంబు పుచ్చుచు, వేదోక్తములగు ననుష్ఠానములను బాసి, యెల్లప్పుడాయబలంగూడి విహరించుచుండెను. ౩౭. అప్పుడు చుట్టాలందఱు వానిని దఱిమిరి. తర్వాత నాబ్రాహ్మణపుత్రుఁడు లజ్జ విడిచి యాదాసితోఁగూడ మాలవాడ చేరి, మాంసాహారములం దాసక్తుఁడై పశుపక్షిమృగములఁ జంపి వానిమాంసమును దినుచు నెల్లప్పుడు వేటకు వలయు సాధనములఁ గైకొని వేటాడుచు దుష్టమృగంబులు నిండినయడవిని దానును దాసియుం దిరుగుచుండెను. ఒకప్పుడాదాసి మద్దిచెట్టున తేనెతెట్టెను దేఁగోరి యాచెట్టునెక్కి చెయిజారి క్రిందఁబడి ప్రాణంబు విడిచెను. ౪౧. అంత

దృష్ట్వాఽరుహత్ నృప, భగ్నశాఖం పతద్భ్వామా మరణం స
ముపాగతా. ౨౧. అజామిళ స్తతో దృష్ట్వా రాజన్ ప్రాణధ
నేశ్వరీం, స పుర స్థాప్య బహుధా విలలా పాకులేంద్రియః
౨౨. గిరిగర్తే మహారాజన్ తాం విసృజ్య గృహం గతః, తత
స్తస్యా స్సుతా తన్వీ సురూపా ప్రాప్తయౌవనా. ౨౩. తాం
దృష్ట్వా స చ పాపాత్మా తయా రేమే చిరం నృప, తస్మా త్సా
సుషువే రాజన్ పుత్రాన్ కాలే చ వై నృప. ౨౪. క్షీణా
యుషో గతా స్సర్వే కనిష్ఠ శ్చావశేషితః, నారాయణాభి
ధానం చ చక్రే హ్యుక్త్వోఽత్ర వర్ణకైః. ౨౫. తిష్ఠన్ గచ్ఛన్ పిబన్
భుంజన్ పర్యటన్ ప్రస్వదన్ సదా, పుత్రపాశేన సంబద్ధో
తన్నామగ్రహణాతురః. ౨౬. తతః కాలే సమాయాతే మరణే
సముపస్థితే, తన్నేతు మాగతా రాజన్ యమదూతా

నాయజామీళుఁడు తన ప్రియురాలి మరణమునకై కడువగచి యెట్టకేలకు నిం
టికిమఱలెను. అట్లింటికి వచ్చి, రూపయౌవనశాలియై యున్నయాదాసియొ
క్కకూఁతును జూచి మోహించి దానితోడంగూడి విహరించు చుండెను.
దానికిఁ బెక్కురు బిడ్డలు పుట్టిరి కాని యందఱల్పాయుష్కులై మృతినొందిరి.
కాని కడగొట్టువాఁడు మాత్రము జీవించి యుండెను. తనబంధువు లెల్లరు
పురికొల్ప వానికి నారాయణుఁడని పేరిడెను. అయ్యజామీళుఁడు గృహంబున
నే యుండుచు బయటఁ జనుచు మద్యాదులు త్రాగుచు గూడుగుడుచునప్పుడు
వనంబునఁదిరుగునప్పుడు వానిఁగూడఁ దీసికొనిపోవుచు వానినిఁ గౌఁగిలించుచుఁ
బుత్రవాత్సల్యముచే నెల్లప్పుడు వాని పేరుచ్చరించుచు నుండెను. ౨౭.

అంతట నంత్యకాలము సమీపింప వానిని దోడ్కొనిపోవుటకై
యెత్తుమీసములు గలవారలై, పాశాదులగు నాయుధములు దాల్చి, చూ
పఱకు దిగులు పుట్టించుచు యమదూత లేగుదెంచిరి. ౨౮. అపుడు అజా-

భయంకరాః. ౪౭. రక్తశ్మశ్రుముఖా లోష్ట దండహస్తాసిపాణయః, తాన్ దృష్ట్వా భయసంత్రస్త మాత్మానం నేతు మాగతాన్. ౪౮. ఉవాచ వాక్య మేతచ్చ పుత్రస్నేహాపరిప్లుతః, దూరే క్రీడనకాసక్తం పుత్రం నారాయణాహ్వయం. ౪౯. ప్రాపి తేన స్వరే ణోచ్చై రాజుహా వాకులేంద్రియః, శ్రుత్వా తన్మ్రియమాణస్య వదనా ద్విష్ణుకీర్తనం. ౫౦. తే విచింత్య తతో దూరం జాతకంపా స్థ్సితా నృప, తదా జగ్ము ర్విమానస్థా విష్ణుదూతాః సుతేజసః. ౫౧. యమప్రేష్యా న్విష్ణుదూతా వారయామాసు రోజసా, అస్మాకం వశగోఽయం చ ఊచు స్తే యమకింకరాన్. ౫౨. తే సర్వే విష్ణువ ద్భ్రాజ న్పద్మప త్రాయతేక్షణాః, పీతాంబరధరా ముఖ్యా స్సర్వే పుష్కర మాలినః. ౫౩. కిరీటినః కుండలినో నానా స్రగ్వస్త్రభూషణాః,

---

మీఁదు తన్నుఁగొనిపోవ నేతెంచిన యమభటులనుగాంచి, మిక్కిలి వెఱచి, పుత్రునందలి వాత్సల్యముచేత దవ్వున నాటాడుచున్న నారాయణుఁ డను తన కొడుకును "నాయనా! నన్నెవ్వరో గొట్టవచ్చుచున్నారు. చూచితివా" యని నారాయణునిఁ బిగ్గఱగాఁ బిలిచెను. ౪౯. అట్లు మరణవేదన నొందుచు బిగ్గరగా నారాయణా యని హరినామమును సంకీర్తన చేసినయాయజామీళునిఁ జెనక వెఱచి యమదూతలు దవ్వుదవ్వుననే నిలిచిరి. అప్పుడు వెలుఁగు గల విష్ణుదూతలు విమానంబుల నెక్కివచ్చి యట నిలిచి యున్న యమభటులం గాంచి, నిలుఁడు నిలుఁడు. ఇతఁడు మాయధీనుఁడు. వీనిని మీరు ముట్టకుఁ డని వారించిరి. ౫౩.

ఆవిష్ణుభక్తు లెల్లరు తామర రేకులం బోని వెడదకన్నులుగలవారై, పీతాంబరధరులును, తామరపూవులసరులఁ దాల్చినవారునై కిరీటములను శిరములందు ధరియించి నానావిధంబులగు వస్త్రాభరణములను ధరించి రూపంబు

చతుర్భుజా శ్చారురూపా శ్శంఖచక్రభుజశ్రియః. ౫౨. దేశం సుమిశ్రితాలోకాః కుర్వంత స్స్వేన తేజసా, దృష్ట్వా చ విష్ణుదూతాం స్తే యామా వాక్యం సమబ్రువన్. ౫౩. యూయం హి ఉపదేవా వా కిన్నరా స్సిద్ధచారణాః, ఇతి తేషాం వచశ్శ్రుత్వా తా ననాదృత్య పుష్పకే. ౫౬. అజామిళం సన్నివేశ్య గంతుకామా వచోఽబ్రువన్.

ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే, అష్టమోఽధ్యాయః.

నవమోఽధ్యాయః.

విష్ణుదూతాః:—భవతాం స్వామినా కిం కిం వదధ్వం కథి

తోనొప్పారుచు చక్కని నాలుగుచేతులు గలిగి శంఖచక్రములచేఁ దమభుజలక్ష్మి నలరింపుచుఁ దమకాంతిచే లోకంబులెల్ల వెలుఁగఁజేయుచు నుండిరి. అంత యమదూతలు విష్ణుదూతలం గాంచి మీ రెవ్వరు? ఉపదేవతలా? కిన్నరులా? సిద్ధచారణులా? అని యడిగిరి. అంత విష్ణుదూతలు ఆయమదూతల మాటల సరకుగొనక వారిమాటలకు బదులుచెప్పక యజామీళునివిమానంబునఁ గూర్చుండఁబెట్టికొని, పయనమై యమకింకరులతో నిట్లనిరి.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి యెనిమిదవ యధ్యాయము.

తొమ్మిదవయధ్యాయము.

విష్ణుదూతలు యమదూతలతో నిట్లనిరి. ఓయమకింకరులారా! మీ యేలిక మీ కేమని యానతిచ్చెను? యమదండన కెవ్వఁ డర్హుఁడు? పుణ్యములను జే

తం యతః, కో౽ర్హో౽త్ర యమదండస్య కే౽ధర్మాః పుణ్యపాతకాః.
౧. నూన మస్మాక మగ్రే తు బ్రూత సర్వం యమానుగాః,
ఇతి తై రుదితం శ్రుత్వా ఊచు స్తే యమకింకరాః. ౨. యామ
దూతాః.—శృణుధ్వ మవధానేన విష్ణుదూతా స్సునిర్మలాః,
పతంగః పావకో వ్యోమ వాయు ర్గావో నిశాపతిః. ౩. సం
ధ్యాహానీ దిశః కాల ఇతి దేహస్య సాక్షిణః, ఏతై రధర్మో
విజ్ఞాత స్థానం దండస్య యుజ్యతే. ౪. యో వేదమార్గరహితః
శ్రుతిస్మృత్యాదిదూషకః, నిందక స్సాధువృత్తానాం స మే
దండ్యో న సంశయః. ౫. విప్రం చ గురు మస్వస్థం పాదాద్యై
ర్యది తాడయేత్, యో మాతాపితరౌ ద్వేష్టి స దండ్యో
నాత్ర సంశయః. ౬. యో నిత్య మనృతం వక్తి ప్రాణి

అను పాతకంబులెయ్యవి? ముందుగా మా మాటలకు నన్నింటికి మీరు ప్రత్యుత్తర
మొసఁగవలయును. అనివిష్ణుదూత లడుగఁగా, యమభటు లిట్లనిరి. పుణ్యాత్ముల
రగు విష్ణుదూతలారా! మాపలుకులు సావధానులరై వినుండు. మా ప్రభుఁ
డిట్లని యానతిచ్చెను. సూర్యుఁడు అగ్ని ఆకాశము వాయువు గోవు
చంద్రుఁడు సంధ్యలు పగలు దిక్కు, కాలము ఇవి మానవునికి సాక్షులు. ఇవి
మానవుని సర్వకృత్యముల నెఱుఁగు చుండును. ఇవి యెల్ల నతనియధర్మకృత్య
ములను నెఱుఁగుచుండును. కావున ఈమానవుఁడు దండన కర్హుఁడు. ఎ
వఁడు వేదమార్గమునుండి భ్రష్టుఁడో, శ్రుతిస్మృతుల దూషించువాఁడో, సద్వృ
త్తిగలవారి నిందసేయువాఁడో వాఁడు నాచే దండింపఁదగిన వాఁడు. దీనికి సం
శయము వలదు. వేదవేదాంగముల నెఱిఁగి షట్కర్మములను నాచరించు బ్రాహ్మ
ణుని, స్వస్థుఁడుకాక యున్న గురువును కాలు మొదలగు వానితోఁ దన్నినవారి
ని, తల్లిదండ్రులను ద్వేషించువారిని నేను కఠినముగా శాసింతును. ౬. ఎల్లప్పు
డు కల్లలాడువానిని, ప్రాణిహింస చేయువానిని, కులాచారముల మానినవా

హింసాపరాయణః, కులాచారపరిభ్రష్ట స్స యాతి యమమందిరమ్. ౭. దత్తాపహారకో దంభో దయాశాంతివివర్జితః, యః పాపకర్మనిరత స్స యాతి యమమందిరమ్. ౮. పరదారాభిగమనం స భుజ్క్తే యమయాతనాం, యోఽసాక్షికం వదే ద్ద్రవ్యలోభే నాత్యంతదుష్టధీః. ౯. అహం తు దానశూరేతి స భుజ్క్తే యమయాతనాం, మిత్రద్రోహీ కృతఘ్నశ్చ స భుజ్క్తే యమయాతనామ్. ౧౦. వివాహవిఘ్నం యః కుర్యా త్స భుజ్క్తే యమశాసనం, యో వా పరేషా మైశ్వర్యం దృష్ట్వా ఽసూయేత దుష్టధీః ౧౧. పరేషా మర్భకానాం చ స గచ్ఛే ద్యమయాతనాం, కన్యాద్రవ్యేణ యో జీవే త్తథా వార్ధుషికేణ చ. ౧౨. తటాకకూపకుల్యానాం విఘ్న మాచరతే యది, తథా చ విఘ్నకర్తా చ పాతకీ చ న సంశయః. ౧౩

నని దీవ్రముగా దండింతును. అనియముఁడనెను. కాన వారు యమపురికేగఁదగినవారు. ౭. ఇచ్చి తీసికొన్నవాఁడు, లేనిపనులు చేయునట్లు నటించువాఁడుదయ యోర్పు లేనివాఁడు, పాపకర్మలందాసక్తుఁడు వీరు యమమందిరమున కేగఁవలసినవారు. పరదారాభిగమనము చేయువాఁడు యమపురియందు బాధలననుభవించును. ఎవ్వఁడు ధనలోభముచేఁ దప్పు సాక్ష్యము చెప్పునో, నాకంటె దాతయొక్కఁడు లేఁడని యెవఁడు తనలోఁ దలఁచునో వాఁడు యమబాధను బొందును. మిత్రద్రోహి, నెనరు లేనివాఁడు యమదండన కర్హుఁడు. ఎవఁడు కానున్న పెండ్లికి విఘ్నము చేయునో, ఎవఁడు పరులకలిమి కులుకునో, ఎవఁ డొరులబిడ్డలఁ జూచి యసూయపడునో, అతఁడు యమసదనమున కేగును. కన్యావిక్రయముచే నెవఁడు జీవనము చేయునో, వడ్డీవ్యాపారముచే నెవఁడు జీవనము చేయునో, వాఁడు యమపురి కేగును. తటాకములు, బావులు, కాలువలు వీని కెవ్వఁడు విఘ్నమాచరించునో, ఎవఁడు సత్కార్య

యః పిత్రాన్న సముద్దిశ్య శ్రాద్ధం మోహేన వా నరః, నిత్య కర్మ పరిత్యాగీ స భుఙ్క్తే యమశాసనం. ౧౪. పరపాకాపరి త్యాగీ పరపాకరత స్తథా, పిత్రుశేషాన్న భోక్తా చ స భుఙ్క్తే యమయాతనామ్. ౧౫. నాదదత్వితి యో బ్రూయాత్ న దద్యా ద్బ్రాహ్మణేషు చ, శరణాగతహంతా చ స భుఙ్క్తే యమయాతనామ్. ౧౬. స్నానసంధ్యాపరిత్యాగీ నిత్యం బ్రాహ్మణనిందకః, బ్రహ్మఘ్న శ్చాశ్వగోఘ్న శ్చ స యాతి యమమందిరమ్. ౧౭. ఏవమాదీని పాపాని యమే నోక్తాని వైష్ణవాః, యే కుర్వంతి యమే లోకే తేఽనుభూయంతి యాతనామ్, ౧౮. అయం విప్రాన్వయే జాతో దాసీపతి రజామిళః, అనే నార్జితపాపానాం సంఖ్యా నాస్తి న సంశయః. ౧౯. జన్మప్రభృతి జన్మాంతం పాప మేవ ముపార్జితం, అయం

ములకు విఘ్నమాచరించునో, అతఁడును యమలోకంబునకు నేగును. ౧౩. ఎవఁడు లోభముచే పిత్రుశ్రాద్ధమును వదలునో, ఎవఁడు నిత్యకర్మములను నైతము పరిత్యజించునో, వాఁడును యమసదనమున కేగును. ౧౪. పరులపాకమును వదలనివాఁడును పరులకై కూలి కన్నము వండువాఁడును, పిత్రుశేషాన్నమును భుజించువాఁడును యమబాధ నొందును. ఒరుల కియ్యవలదని చెప్పువాఁడును, బ్రాహ్మణులకు దానము చేయనివాఁడును, శరణాగతులను జంపువాఁడును, యమబాధ నొందును. ౧౫. స్నానము సంధ్యావందనము వదలినవాఁడును, ఎల్లప్పుడు బ్రాహ్మణనింద సేయువాఁడు ను, బ్రహ్మహత్యచేసినవాఁడును, గుఱ్ఱములు, గోవులు వీనిని జంపువాఁడును యమమందిరమున కేగును. ఇట్టి యమప్రోక్తము లగు పాపముల నెవ్వ రాచరింతురో, వారు యమునిలోకంబున కేగుదురు. ఈయజామిళుఁడు విప్రవంశోద్భవుండు దాసిమగఁడు ఇతఁ డొనర్చిన పాపములకు మేరయే లేదు. పుట్టినదిమొత

వై విష్ణులోకస్య కథ మర్హతి దుష్టధీః. ౨౦. ఇతి తేషాం వచ
శ్శ్రుత్వా విష్ణుదూతా శ్శుచిస్మితాః, మేఘగంభీరయా వాచా
ఊచుః స్మేరముఖాంబుజాః. ౨౧. విష్ణుదూతాః—అహో
ఆశ్చర్య మేత ద్ధి య ద్యూయం మూఢచేతసః, శృణ్వంతు
ధర్మమర్యాదాం సావధానేన చేతసా. ౨౨. యో దుస్సంగ
పరిత్యాగీ సత్సంగతి ముపాశ్రయేత్, బ్రహ్మజ్ఞానరతో నిత్యం
స దండ్య స్స యమేనవై. ౨౩. స్నానసంధ్యాదినిరతో జప
హోమపరాయణః, సర్వభూతదయాయుక్తో నసయాతి యమా
లయమ్. ౨౪. బ్రహ్మ ణ్యాధాయ కర్మాణి సత్యవా గనసూ
యకః, జపాగ్నిహోత్రే యః కుర్యాత్ స నయాతి యమాల
యమ్. ౨౫. యోఽన్నదానరతో నిత్యం వారిదానం ప్రయ

చచ్చునంత దనుక నితఁడు పాపమే యుపార్జించెను. ఇట్టిపాపుఁడు విష్ణు
లోకమున కెట్లు పోఁజాలినవాఁడు. ౨౦. అని యమదూతలు పలికిన పలు
కులు విని, విష్ణువు దూతలు చిఱునగవు మోముదమ్మిని దోఁప మేఘగర్జన
మాడ్కి గంభీరమైన పలుకులతో నిట్లనిరి. ౨౧. ఓమూఢచేతస్కులారా!
యేమి మీ కీవిషయము తెలియలేదా? మీరు ప్రపంచజ్ఞానమే లేనివారు
గాఁ దోఁచెడి. సావధానమనస్కులరై వినుఁడు. ౨౨. దుష్టసంగమును
బాసి, సత్పురుషుల నాశ్రయించినవాఁడు యమదండనలకు లోఁబడఁడు.
స్నానసంధ్యాజపములం దాసక్తి గలవాఁడై అగ్నిహోత్రము వేల్చుచు సకల
భూతదయాపరుఁడై యుండువాఁడు యమాలయమునకుఁ బోఁడు. ౨౩—౨౪.
పరబ్రహ్మమందు మన సుంచి, సత్యవాక్కు గలవాఁడై, అసూయ మాని జప
తపస్సులు చేయుచు నుండువాఁడు యమబాధల నొందఁడు. అన్నదానము
నం దాసక్తుఁడు, నిరతము ఉదకదానము చేయువాఁడు, గోదానము, వృషభ

త్నతః, గోదానం చ వృషోత్సర్గం యః కుర్యాన్న స పాతకీ. ౨౬. విద్యాదానం బాలకేభ్యో యః కుర్యాద్భక్తిమాన్నరః, పరోపకారనిరతో న స యాతి యమాలయం. ౨౭. యే విష్ణు మర్చయేద్భక్త్యా తస్యాంగే జపముత్తమమ్, వివాహోపనయాకర్తా న స యాతి యమాలయమ్. ౨౮. యేఽనాథమంటపం మార్గే వాసనిర్మాణ మేవవా, అనాథప్రేతసంస్కారా న్న స యాతి యమాలయమ్. ౨౯. సాలగ్రామార్చనం నిత్యం తత్తీర్థం యః పిబేన్నరః, తస్య దండప్రణామం చ యః కుర్యాన్న స పాతకీ. ౩౦. తులసీమణిమాలాం తు గళే ధృత్వాఽర్చయే ద్ధరిం, సాలగ్రామశిలావాసం న స యాతి యమాలయమ్. ౩౧. యేషాం గృహే హి తులసీ వర్తతే హరిసత్కథా, గీతపాఠపరా యే చ న తే యాంతి యమాలయమ్. ౩౨.

దానము చేయువాఁడును వీరు పాపములం బాసినవారలు. ౨౫—౨౬. ఎవఁడు బాలురకు విద్యాదానంబు చేయునో, ఎవఁడు భక్తితోఁ బరోపకారము చేయువాఁడో వాఁడును యమాలయమును బొందఁడు. ౨౭. ఎవరు విష్ణువును భక్తితో నర్చనచేయునో, ఎవరు విష్ణుసన్నిధానమున నుత్తమజపము చేయుదురో, ఎవరు భగవత్ప్రీత్యర్థ వివాహోపనయనములను జర్పింతురో, వారు యమాలయపుదాపునకుఁ బోరు. ఎవఁడు మార్గములందు బీదలకై శరణాలయములను, సత్రములను గట్టింతురో దిక్కులేని ప్రేతములకు సంస్కారములను జేయుదురో, వారు జమునిప్రోలు చూడరు.

ప్రతిదినంబునను సాలగ్రామంబులను బూజించి సాలగ్రామతీర్థమును పుచ్చుకొని యాసాలగ్రామమునకు నమస్కరించు మానవుఁడు పాతకము నొందఁడు. ౩౦. ప్రతిదినము తులసిపూసలను కంఠమున వేసికొని సాలగ్రామవాసి యైన

నిత్యం భాగవతం యస్య లిఖితం పుస్తకం గృహే, తిష్ఠతే చార్చయే ద్వాపి న స యాతి యమాలయమ్. 33. తులాసంస్థే దినకరే మకరస్థే చ భాస్కరే, మేషసంక్రమగే భానౌ స్నానశీలా న యాం త్యథ. 34. రుద్రాక్షమాలికాం ధృత్వా కృతం యేన జపం శుభం, దానహోమపరో నిత్యం న స యాతి యమాలయమ్. 35. అచ్యుతానంతగోవింద కృష్ణనారాయణావ్యయ, ఇతి యో వదతే నిత్యం న స యాతి యమాలయమ్. 36. యః కర్ణికాయాం మ్రియతే మరణే హరి ముచ్చరన్, పరం పాపరతో వాపి న స యాతి యమాలయమ్. 37.

మహావిష్ణువు నర్చించువాఁడు యమసదనము వీడ్కొనఁడు. ఎవరియింట తులసి యున్నదో, ఎవరియింట హరికథాకాలక్షేపము జరుగునో, ఎవరు సదా గీతాపారాయణము చేయుదురో, వారు యమపురంబుచాయఁ బోరు. ఎవరియింట భాగవత మున్నదో, ఎవ రింటనుండు భాగవతమును పారాయణ చేయుదురో, దానిని పూజచేయుదురో, వారు యమపురికిఁ బోరు. 33. సూర్యుఁడు తులలో నుండునపుడును మకరమున నుండునప్పుడును, మేషమున నున్నప్పుడును స్నానము చేయువారు క్రిందిలోకములకుఁ బోరు. 34. రుద్రాక్షమాలను ధరించి జపము చేయువారును దానపరులును ఎప్పటికిని యమాలయమునకుఁ బోనేరరు. అచ్యుత అనంత గోవింద కృష్ణ నారాయణ అవ్యయ అని యెవరు ప్రతిదినము విష్ణువును బూజింతురో వా రధమలోకంబునొందరు. ఎవఁడు మణికర్ణికానదీతీర్థమున హరినామస్మరణ చేయుచు మృతి నొందునో వాఁడు సర్వపాపముల నొనర్చినవాఁ డయ్యును జముని ప్రోలికిఁ జనఁడు. 35.

బంగారు దొంగలించినవాఁడు సురాపానము చేసినవాఁడు మిత్రునిం జంపినవాఁడు బ్రహ్మహత్య చేసినవాఁడు గురుతల్పమును గోరినవాఁడు, స్త్రీలను

స్తేయ స్సురాపో మిత్రఘ్నో బ్రహ్మహా గురుతల్పగః, స్త్రీరా
జగురుగోహంతా యేచ పాతకినోఽపరే. ౩౮. నామవ్యాహ
రణం విష్ణో ర్మరణేఽప్యఘనిష్కృతిః, అజ్ఞానా దథవా జ్ఞానా
దుత్తమశ్లోకనామ యత్. ౩౯. సంకీర్తనాదఘహరం పుంసాం
దుష్కృతినా మపి, సాంకేత్యాత్ పారిహాస్యాద్వా స్తోకం బో
ధన మేవవా. ౪౦. వైకుంఠనామగ్రహణే హ్యాశేషాఘహరం
విదుః, పతితస్ఖలితో భగ్న స్స దుష్ట స్తప్తజాహతః. ౪౧.
హరి రిత్యవశే నాహ పుమా న్నార్హతి యాతనాం, యశ్చిత్తే
సర్వపాపఘ్న హరినామాన్యశేషతః. ౪౨. పాపాని జన్మాంతర
సంచితాని యేనైవ త న్నిష్కృతివర్జితాని, పూయంతి నామ
గ్రహణేన విష్ణో ర్మనుష్యలోకే దివి వా న సంశయః. ౪౩.
గురూణాం చ లఘూనాం చ పాపానాం నాశ ఏవ చ, యద్య
సౌ భగవన్నామ మ్రియమాణ స్సమగ్రహీత్. ౪౪. తేన

రాజును గురువును జంపినవాఁడు, తక్కుంగల పాతకముల నొసరించినవారును వీరందఱును మరణకాలమున భగవన్నామస్మరణము చేసినంతనే వారిపాపము లం దొలఁగును. తెలిసి కాని తెలియక కాని భగవన్నామస్మరణము చేయుట మహాపాపముల నొనర్చినవారికైనను పాపహరము. ౩౯. పేరునకుఁగాని హేళనమునకుఁ గాని ఇతరుల కుపదేశించుటకు మాత్రము గాని మహావిష్ణువు నామము నుచ్చరించినయెడల సకలపాపములు తొలఁగునని పెద్ద లందురు. ౪౦౪. భ్రష్టుఁడైనను, చపలుఁడైనను, వ్రతోల్లంఘనుఁడయినను హరియని యబుద్ధిపూర్వకముగా చెప్పినను నరకము నొంద నర్హుఁడు గాఁడు. మఱియు నెవఁడు సర్వపాపములఁ బోఁగొట్టు హరినామముల నన్నిటిని బలుకునో వాఁడునరకబాధ నొందఁడు. ౪౨. జన్మాంతరసంపాదితములైనవియు ప్రాయశ్చిత్తములచే

పాపాని నశ్యంతి వహ్నౌ ప్రక్షిప్తతూలవత్, ఇత్యుక్త్వా తాం
యమభటాన్ విష్ణుదూతా స్సుతేజసః. ౭౫. హైమపుష్పక
మధ్యస్థ మజామిళ మతంద్రితాః, ఆహృత్య జగ్ము ర్వైకుంఠం
తదాహాజామిళో నృప. ౭౬. వవందే శిరసా దేవం కిన్న రాదర్శ
నోత్సుకః, అథాజామిళ ఆకర్ణ్యదూతానాం యమకృష్ణయోః.
౭౭. ధన్యోఽస్మ్యనుగృహీతోఽస్మి యుష్మ త్సందర్శనా దహం,
అహోహో మే పరమం కష్టం యదభూ దచిదాత్మనః. ౭౮. ధిక్త్వాం
విగర్హితం సద్భిః దుష్కృతం కిల కజ్జలమ్, హిత్వా బాలాం
సతీం యోఽహం సురాపా మసతీ మిమామ్. ౭౯. వృథావనా

తను నివారణగా నివియునగు సకలపాపములును దేవలోకవాసులకైనను,మర్త్య
లోకవాసులకైనను విష్ణువుయొక్క నామముల సంకీర్తనచేయుటచేఁ దొలఁగి
పోవును. ఈయజామిళుఁడు మరణము నొందుచు భగవంతుని నామము ను
చ్చరించెను గాన నీతఁ డొనర్చిన చిన్నగొప్ప పాపము లెల్లఁ దొలఁగును. దీనికి
సందియము లేదు. కనుక అగ్నిహోత్రమునందు వేసినదూదివలె సకలపాపము
లును బూదియగును.

ఎక్కువ వెలుఁగుతో వెలుఁగుచున్న విష్ణుదూతలు యమభటులతో నిట్లు
పలికి, యజామిళుని పసిడిమయ మగు విమానముపైఁ గూర్చుండఁ బెట్టి, మి
క్కిలి జాగరూకతతో వైకుంఠమునకుఁ దోడ్కొనిపోయిరి. అపు డజామి
ళుఁడు కిన్నరులఁ జూడఁ దమకపడి, భగవంతుని తనశిరంబుతో మ్రొక్కి, య
మదూతలయు, విష్ణుదూతలయు సంవాదమును విని, "ఓమహాత్ములారా! తమ
దర్శనంబున నేను ధన్యుఁడ నైతిని. మీయనుగ్రహము నొందితి. మహాపాపుఁ
డనైన నేను మీయనుగ్రహమువలన సకలపాపములనుండి తొలఁగితిని. ఏను
సజ్జనదూష్యమైనది, పాపముల నొసఁగునదియు నైన మహానికృష్ట మగు పని
యెంతో యొనర్చితిని. ఏను హీనగుణుఁడను. తొల్లింటి జన్మమున నేఁజేసినపా

థౌ పితరౌ నాన్యగౌ ధూతపాపినౌ, అహో మయాఽధునా త్య
క్తౌ వనభిజ్ఞేన నీచవత్. ౫౦. సోఽహం వ్యక్తం పతిష్యామి
నరకే భృశదారుణే, ధర్మఘ్నాః కామినో యత్ర విందంతి య
మయాతనామ్. ౫౧. కి మిదం స్వప్న ఆహోస్విత్ మయా
దృష్టమిహాద్భుతం, క్వవాఽద్య యాతా యామ్యాస్తే కృష్ణఘో
రాసిపాణయః. ౫౨. పురా మయా కృతే నైవ భావ్యం పు
ణ్యేన కర్మణా, అన్యథా మ్రియమాణస్య న స్మృతి ర్వృషలీప
తేః. ౫౩. వైకుంఠనామగ్రహణం జిహ్వా వక్తు మిహార్హతి, క్వ
చాహం కితవః పాపో బ్రహ్మఘ్నో నిరపత్రపః. ౫౪. క్వచ
నారాయణేత్యేవ భగవన్నామ మంగళమ్, ఇత్యుక్త్వా భగవ

పంబు లెల్లఁ దొలఁగినవి. ఏను పతివ్రతయు, ప్రాయంపుదియు నైన ప్రియు
రాలిని వదలి, మద్యపానలోలురాలును, చెడిపెయు నగు నీయధమురాలిని
స్వీకరించితిని. మూఢుఁడనైన నేను ముసలివాండ్రును, వేఱుదిక్కు లేనివాఁ
రును, వేఱెవ్వరికడ నుండనివారును, పాపరహితులు నైన తల్లిదండ్రులను వి
డిచి పెట్టితిని. ధర్మహాని చేయువారును కాముకులు నైన వారు పోవునట్టికడు
దారుణమైన ఘోరనరకమునఁ బడవలసిన వాఁడనే. ఇప్పుడు నేఁ గన్నది కల
యో? లేక నేనొక యద్భుతమును జూచితినో. ఓకృష్ణా! ఘోరఖడ్గధారు లగు
యమకింకరు లెచ్చటఁ బోయిరి?

తొంటిజన్మంబున నేను బుణ్యకార్యములను జేసియుండవలయును. అట్లు
కాకున్నచో బోయతఁగూడియున్న నాకు వైకుంఠనాథుండగు శ్రీమన్నా
రాయణమూర్తియొక్క నామోచ్చారణమునకు మనసు రాకయే యుండును.
బ్రహ్మహత్య నొనర్చినవాఁడును, మంచిచెడ్డలు విచారింపని సిగ్గిడినినైన నే
నెక్కడ? నారాయణ యను మోక్షప్రద మగు భగవన్నామ మెక్కడ?
నాపూర్వపుణ్యవిశేషమే యిూ నామోచ్చారణకు హేతు వయ్యెను. అని

ద్భక్తి మాలం బ్యాత్త్వాన మాత్మని. ౫౫. తత స్సంయుజ్య పదవీం లేభే యన్నామకీర్తనాత్, నారాయణేతి యన్నామ జగదచ్యుత రక్షణమ్. ౫౬. యాతి విష్ణోః పదం రాజన్ నిరూశాశేషకిల్బిషః.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే, నవమోఽధ్యాయః.

దశమోఽధ్యాయః.

విదేహః.—కోఽసౌ వజామిళః పూర్వం దుష్కృతం కేన సంచితం, కథం తూష్ణీం గతా యామ్యాః కిమూచుస్స్వామి

పలికి, భగవంతునియందు భక్తిని పూని, పరమాత్మను మనంబున ధ్యానించుచు విష్ణుసాయుజ్యము నొందెను. నారాయణనామోచ్చారణము జగంబున కెల్ల శాశ్వతరక్షకమయినది. కావున నాభగవన్నామోచ్చారణము చేయువాఁడు సకలపాపములనుండి తొలఁగినవాఁడై పరమపదము నొందును. ౫౬.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి తొమ్మిదవ యధ్యాయము.

పదవ యధ్యాయము.

విదేహదేశాధిపుఁడగు జనకమహారాజు వసిష్ఠమహామునిం గాంచి మునీంద్రా! యీ యజామీళుం డెవఁడు? వీఁ డేల పాపంబు నొనరించెను?

సంసది. ౧. వసిష్ఠః.—ఏవం ప్రచోదితా యామ్యాః ద్రుతం గత్వా యమాంతికం, యమరాజాయ తత్సర్వ మాచచక్షురరిందమ. ౨. పాపిష్ఠం చ దురాచారం నిందితం కర్మ చాశ్రితం, తం విష్ణుదూతా వై జగ్ముః వైకుంఠం విష్ణుమందిరమ్. ౩. వయం తత్కార్యకరణే శక్తిహీనాః పునఃపునః, తచ్ఛ్రుత్వా కోపతామ్రాక్షః జ్ఞానచక్షు ర్దదర్శ సః. ౪. మ్రియమాణస్య దుర్బుద్ధే ర్విష్ణునామప్రభావతః, విష్ణుదూతా స్త మాదాయ యయు ర్వైకుంఠమందిరమ్. ౫. హరినామామృతం చైవ మృతికాలే హ్యజామిళః, స సర్వపాపనిర్ముక్తో విష్ణులోకం గతోఽధునా. ౬. హరిర్హరతి పాపాని దుష్టచిత్తై రపి స్మృతః, అనిచ్ఛయాఽపి సంస్పృష్టో దహత్యేవహి పావకః. ౭. యస్మిన్ రే

యమభటు లూరక యెట్లు పోయిరి? యమసభకుఁ బోయి వా రేమి పల్కిరి. అనవుడు వసిష్ఠమునీంద్రుఁ డిట్లనియె. ఓశత్రుసూదనా! విష్ణుభటు లట్లు పలుకఁగా యమభటులు యమసన్నిధికి వేగ నేగి వృత్తాంత మెల్ల నెఱిఁగించిరి. ఓమహాప్రభూ! మిక్కిలి పాపాత్ముఁడును, దురాచారుఁడును, నిందితకర్మలను జేయువాఁడు నైన యాయజామిళుని విష్ణుదూతలు విష్ణువునునికి యగు వైకుంఠమునకుఁ గొనిపోయిరి. ౩. మేమాపని చేయఁజాలనివార మై మరలితిమి. అని యమభటులు సెప్పఁగా యముఁడు కోపముచే గన్ను లెఱ్ఱగావించియు, జ్ఞానదృష్టిచే నీవృత్తాంతము నెఱింగెను. దురాత్ముఁ డగు వీఁడు మరణకాలమున విష్ణునామము నుచ్చరించుటంజేసి విష్ణుదూత లతనిని వైకుంఠముఁ గొనిపోయిరి. అజామిళుఁడు మరణసమయమున హరినామసంకీర్తనమును నమృతముఁ గ్రోలుటచే సకలపాపములనుండి విముక్తుఁడై విష్ణులోకంబు నొందెను. పాపాత్ము లయినను దన్ను స్మరించినంతట విష్ణువు వారిపాపంబులఁ బోకార్చి, తనసాన్నిధ్యమునఁ జేర్చుకొనును. నోరుదప్పి భగవన్నామము నుచ్చరించి

ద్భక్తిభావేన నారాయణ మనామయం, జీవన్ముక్తః స విజ్ఞేయః పశ్చాత్కైవల్య మశ్నుతే. ౮. ఇత్యాలోచ్య యత స్తూష్ణీ మాసీ ద్వైవస్వతో యమః, అసా వజామిళః పూర్వం విప్ర స్సౌరాష్ట్రకే నృప. ౯. శివాగారార్చకో నిత్యం శివద్రవ్యాపహారకః, శస్త్రపాణి ర్దురాచార స్స్నానహీన స్తథాఽశుచిః. ౧౦. న మంత్రో న విధి శ్శంభుం యోఽర్చయ త్యన్యమానసః, మృడ స్యాభిముఖే పాదౌ ప్రసా ర్యాస్తే స దుర్మదః. ౧౧. వయస్యై రన్వితో రాజ న్బహుభాషీ దురాగ్రహః, రూపయావనసంపన్నో నానాలంకారభూషితః. ౧౨. తస్య కాచి ద్ద్విజసతీ సురూపా ప్రాప్తయావనా, పతి స్తస్యా హి దుఃఖేన దారిద్ర్యేణాతిపీడితః. ౧౩. అన్యోన్యం చైవ మాంకాక్ష

నను, నగ్నిహోత్రునిమాడ్కి సర్వపాపములను నది బూదిచేయును. ౭.

ఎవఁడు భక్తితో నిత్యుఁ డయిన శ్రీమన్నారాయణమూర్తిని ధ్యానించునో అతఁడు జీవన్ముక్తుఁ డనఁబడును. అతఁడు కడపట శాశ్వత మగు మోక్షమునొందును. అని యాలోచించి యేమియుననక యముఁ డూరకుండెను. జనక మహారాజా! అజామిళుని పూర్వవృత్తాంత మెఱింగించెద నాలింపుము. తొంటి బాముఁన నీయజామిళుఁడు సౌరాష్ట్రదేశమునందలి విప్రుఁడు. శివాలయపు పూజారి. ఇతఁడు శివాలయమందలి వస్తువుల నెల్ల దొంగిలించువాఁడు. శస్త్రము చేఁబూని యాచారములు మాని, స్నానము మాని యపరిశుద్ధుఁడై యుండువాఁడు. స్వామిని పూజసేయునప్పుడొక మంత్రమును జెప్పఁడు. పూజావిధియు నెఱుఁగఁడు. దేవుని కెదుటఁ గాళ్లు చాచికొని కూర్చుండును. చెలికాండ్రతోఁ గూడి పెక్కులు మాటలాడుచు దురాగ్రహము గలవాఁడై యుండును. మఱియు నతఁడు ప్రాయపుకోడెకాఁడై సకలభూషణాలంకృతుఁడై యుండును. యతనికిఁ జక్కనిదియు, బ్రాయపుదియు నైన యొకవిప్రునివనిత ప్రేయసియై

పర్యటన్ పత్తనాదిషు, ఘోషగ్రామాది సర్వేషు యాచనాం
వృత్తిమాశ్రితః. ౧౮. కదా చిత్తు ధయా త్రిస్తో భారవాహో
గృహం గతః, ఉవాచ భార్యాం శీఘ్రేణ కురు పాకం తు మం
గళే. ౧౯. బాధతే మాం క్షుధా సుభ్రు తచ్ఛాంతిం కురు
వారిణా, ఇతి తస్య వచ శ్శ్రుత్వా ఛలీకృ త్యాతిదుర్మదా.
౨౦. కించి న్నోవాచ తం విప్రం గృహకర్మరతా శనైః, చిత్తం
విటజనే సమ్యగావేశ్యాతీవ దుర్మదా. ౨౧. తాం కర్కశాం
తదా దృష్ట్వా యష్టిమాదాయ తాడయన్, సా పునః పతిమా
విశ్య దృఢం ముష్ట్యాఽహన త్పునః. ౨౨. తేన స్వభవనం
హిత్వా యయౌ గ్రామాంతరం ద్విజః, భిక్షాన్నభోజనం కృ
త్వా చింతయ న్మనసా నృప. ౨౩. సా సాయ మశనం కృత్వా

యుండెను. ఒకనాఁడాయతివయొక్క భర్త దారిద్ర్యభారముచే నొచ్చినవాఁడై యొరుల యన్నంబును గోరక, పత్తనము మొదలగు చోట్లను గ్రామములు పల్లెలు గొల్లపల్లెలు మొదలగు ప్రదేశములందును బిచ్చమెత్తి, యొక్కప్పుడాఁకలికోర్వలేక, యుపాదానపుమూటను మోయుచు నింటికివచ్చి ఓసి! వేగముగ వంటచేయుము. ఆఁకలి నన్ను మిక్కిలి బాధించెడి. ఇప్పుడు గ్రుక్కెడినీళ్లొసఁగి నాదప్పి దీర్పుము. అని యడిగెను. ౧౯. ఆపాఱుత తనమనమును బరపురుషుని యందే యుంచి, మిక్కిలిగర్వించినదై, యింటిపనులందున్న తొందరంబట్టియే మియ్యఁ బలుకదయ్యె. అప్పుడాబ్రాహ్మణుఁడు కఠినురాలగు నాకాంతను గాంచి కఱ్ఱతోఁ బాదెను. అట్లతఁడు తన్ను కొట్టఁగనే, యామె కోపము నొంది తనభర్తను పిడికిట గ్రుద్దెను. ౨౨. ఆబ్రాహ్మణుఁ డట్లు భార్యచే మోదులుపడి గృహము వదలి పొరుగూరి కేగి, భిక్షాన్నమును భుజించి భగవంతుని ధ్యానింపుచుఁ గాలము పుచ్చెను. ఆబ్రాహ్మణి సాయంకాలముననే భోజనంబు గావించి, మేటికోక ధరించి, సకలభూషణాలంకృ.

హ్యాలంకృత్య సువాససా, తత స్తాంబద్ధ్వా [illegible] రజకాల
య మాగమత్. ౨౦. రజకం రూపసంపన్నం రహస్యోవాచ
సా నిశి, కిమత్రాగమనం మూఢే గృహేఽస్మిన్ కారణం వినా.
౨౧. బ్రాహ్మణీ బ్రహ్మకులజా కర్మణా నిందితా వయం, ఏవం
వివదమానాం తు దృష్ట్వా తద్ధర్మచారిణీం. ౨౨. కోపరక్తాంత
నాసశ్చ సంరక్తాంబరలోచనః, గృహీత్వా ముసలం శీఘ్రం
తాడయామాస కౌశలాత్. ౨౩. సా ఽవమానతయా తం చ
హిత్వా రాజపథం గతా, తత్రేమం దేవలం దృష్ట్వా తస్య సా
పాణి మగ్రహీత్. ౨౪. పశ్చా దాగత్య వేగేన తేన సా వ్య
రమ న్నిశి, రాత్రిశేషం తతో నీత్వా బ్రాహ్మణీ వ్యభిచారి
ణీ. ౨౫. పశ్చాత్తాపం గతా రాజన్ ప్రభాతే పతి మాగ
మత్, పతిం సంబోధయామాస వాక్యై స్సాధు కృపోద
యైః. ౨౬. తయా సహ గృహం భూయో గత్వాఽవాత్సీ

తయై, విడెము చేతఁ గొని, యొక చాకివానియింటికిఁ బోయి, రూపరియ
గు మడివేలును గాంచి, యాతనితో నేకతంబున నుండఁ గోరెను. అప్పు
డా ధావకుఁడు "ఓ మూఢురాలా! యీనిశివేళ మాయింటి కేల కారణము
లేక వచ్చితివి? నీవు బ్రాహ్మణవంశమున జన్మించినదానవు. మేమో కర్మచే నింది
తులము" అని యిట్లు పలికి, కోపముచేఁ గన్నులెఱ్ఱవాఱ, గనుఁగొలంకుల
నిప్పులు రాల్చుచు తనతో వాదులాడుచున్న యాపాఱుతను రోఁకలితో
బాది వెడలనడిచెను. అంత నాబ్రాహ్మణి యవమానముచే నాతనిఁ బాసి,
రాజమార్గమునకు వచ్చి, యచ్చట నీపూజారిని గాంచి, యతనిని జేపట్టి, వే
గమే యాతనిని వెంబడించి వచ్చి, యాతనితో నారేయి సుఖించెను. ఆ
వల చెడిపెయగు నా పాఱుత యారేయి యట్లు గడపి, మఱుసటియుద
యము లేచి, పశ్చాత్తాప మొంది భర్తకడ కేగుదెంచి, జాలిపుట్టించుపలు

ద్యథాసుఖం, ఏవ మంతరితే కాలే శివాగారార్చకో నృప. ౨౭.
గతాసు రభవ ద్రాజన్ నిరయే యాతనామయే, భుక్త్వా
తత్ర క్రమా త్పాపం రౌరవాదిషు భూపతే. ౨౮. స పున
ర్భవ మభ్యేత్య సత్యనిష్ఠసుతోఽభవత్, కార్తికే కృత్తి
కాయోగే స కుర్యా త్స్వామిదర్శనమ్. ౨౯. సప్తజన్మ
గతం పాపం హంతి హ్యేత ద్ద్విజన్మనః, పశ్చా ద్భూమిం గతో
రాజన్ యన్నామస్మరణా ద్ధరేః. ౩౦. ఏషా విప్రసతీ పాపా
కాలధర్మా త్క్షయం గతా, నరకే యాతనాం భుక్త్వా పున
ర్భూమి ముపాగతా. ౩౧. చండాలయోనౌ సంజాతా కన్యా
కుబ్జే నరేశ్వర, చండాలః కాలశుద్ధ్యర్థం గత్వా విప్ర మపృ
చ్ఛత. ౩౨, స జగా దాంత్యజం రాజన్ పితృగండం భవి

కులతో మన్నింపు వేడ, నాబ్రాహ్మణుఁడు మఱలి వచ్చి యాభార్యతో సుఖంబుండెను. ఇట్లు కొంతకాలము గడవఁగా నాశివపూజారి మృతి నొంది రౌరవాదినరకము లెల్ల ననుభవించి, మఱల సత్యనిష్ఠునిపుత్త్రుఁడుగ జన్మించెను.

కార్తికమాసంబునఁ గృత్తికానక్షత్రయోగంబున భగవద్దర్శనంబు చేసినయెడల, ఏడుజన్మములలో చేసిన పాపము సైతము తొలఁగును. కనుక నీతఁడు హరినామస్మరణము చేసినందున నితనికి సకలపాపములు తొలఁగెను. ఈబ్రాహ్మణపత్నియు మృతి నొంది నరకబాధల ననుభవించి, మఱలభూమిని జనన మంది కన్యాకుబ్జదేశమున చండాలజాతియందుఁ బుట్టెను. అపు డాపిల్ల తండ్రి యొకబ్రాహ్మణునికడ కేగి, దానిజాతకమును గూర్చిన ఫల మడిగెను. అంత నావిప్రుఁడు "ఈశిశువు పితృగండమున జన్మించినది. దీని నింట వెడలఁ గొట్టుము" అని నుడివెను. అంత నాచండాలుఁ డింటికి వేగ నేగుదెంచియా శిశువును దవ్వునఁ బాఱవేసెను. అపు డొక బ్రాహ్మణుఁడు దాను పుత్రహీ

ష్యతి; శ్రుత్వేత్థం త్వరితో భాగ్యాత్ శిశుం నిష్కాస్య దూరతః. 33. రాజన్ తత్ర ద్విజః కశ్చిత్ పుత్రహీనో దదర్శ తం, శిశుం బాల్యే త్వనాథత్వా ద్రోదమానం సమగ్రహీత్. ౩౪. స తో౽పమాతృహస్తే చ శూద్ర్యా సమ్యక్ప్రపోషితః, విధింగతాయాం స్తద్దాస్యాః విప్రో౽యమభవ త్పతిః. ౩౫. ఏతత్తే కథితం సర్వం రాజన్ జన్మాంతరార్జితం, యాని పాపాని రాజేంద్ర జన్మాంతరకృతాని వై, ప్రాయశ్చిత్తా న్యశేషాణి విష్ణుధ్యానం వినా నృప. ౩౬. జిహ్వా న వక్తి యది మాధవనామధేయం చేత శ్చ న స్మరతి మాధవపాదపద్మమ్, శ్రోత్రం కథాం న చ శృణోతి హరే ర్నరేంద్ర పాపాని తస్య విలయం తు కథం ప్రయాంతి. ౩౭. న చ పాపచయం తస్య విలయంయాతినైవచ. ౩౮. అనన్యచేతా స్సతతం యే స్మరంతి జనార్దనం, లభంతే

డయినందున మార్గమధ్యమున ననాథయైపడి దిక్కులేక యేడ్చుచున్న యాశిశువును గాంచి యొకదాదిచే నోసంగి పెంప నాజ్ఞ యొసఁగెను. అట్లు దాది పోషణచేఁ బెరిగి పెద్దదై యువతియైన యా మాతంగకన్యను ఈద్విజుఁడు పరిగ్రహించెను. ఓరాజేంద్రా! యిదియే యజామిళునిపూర్వజన్మవృత్తాంతము. నీ కెఱింగించితి. ౩౫. ఓరాజేంద్రా! జన్మాంతరములం దొనర్చిన సకలపాపములకును హరినామస్మరణమునకంటె మించిన ప్రాయశ్చిత్తము లేవియు లేవు. నాలుక మాధవుని నామము నుచ్చరింప దేని, మనస్సు మాధవునిపాదపద్మములను దలంపదేని చెవులు విష్ణునికథను విన దేని అతని పాపము లెట్లు నశింపఁగలవు. అతనిపాపములరాసులు నశింపనే నశింపవు. ౩౮.

ఎవరు వేఱొండువిషయమున మనంబుంపక జనార్దనునే స్మరింతురో వారుతప్పకముక్తినొందుదురు. దీనికిసందియము లేదు. ఆహరిస్మరణమువలన గొప్పపాతకమైనను, స్వల్పపాతకమైనను తప్పక నశింపఁగలదు. కార్తికమాసము

తేన నిర్వాణం నాత్ర కార్యా విచారణా. ౩౯. తస్మా ద్గురుం వా లేశం వా నిహనిష్యతి పాతకం, కార్తికే మాసి యత్ప్రోక్తో ధర్మ స్సూక్ష్మో మయాఽనఘ. ౪౦. పాపానాం దహనే శక్తి రస్తి రాజ న్న సంశయః, తస్మా త్కార్తికమాసే తు యో ధర్మం న సమాచరేత్. ౪౧. స యాతి నరకం రాజ న్నాత్ర కార్యా విచారణా, ఇదం యః పుణ్యమాఖ్యానం శృణో త్యఘవినాశనమ్. ౪౨. స సర్వపాపనిర్ముక్తో యాతి వైకుంఠమందిరం, య ఇదం పుణ్య మాఖ్యానం శ్రావయే ద్వా సమాహితః. ౪౩. తేన పాపాని నశ్యంతి విష్ణునా సహ మోదతే.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
దశమోఽధ్యాయః.

నందలి ధర్మము లేవియేవి యెఱిగించితినో వాని కెల్ల పాపాపనోదనశక్తి గలదు. కావునఁ గార్తికమాసధర్మముల నెవఁ డాచరింపఁడో, వాఁడు తప్పక నరక మొందును. దీనికి సందియము లేదు. ఈపవిత్రమైన పాపహారమైన యాఖ్యానమును (కథను) ఎవఁడు వినునో, వాఁడు సకలపాపవినిర్ముక్తుండయి వైకుంఠ మేగును. దీనికి సందియము లేదు. ఎవరీయుపాఖ్యానమును వినువారికి వినిపించునో, వారిసకలపాపములు తొలఁగును. ఆతఁడు వైకుంఠమున విష్ణువుతోఁగూడి యానందించుచుండును.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి
పదవయధ్యాయము.

ఏకాదశోఽధ్యాయః.

వసిష్ఠః.—భూయః శృణుష్వ రాజేంద్ర పుణ్యాం కార్తిక సంభవమ్, కార్తిక్యా మతసీపుష్పై రర్చయే ద్యో జనార్దనం. ౧. తస్య పాపాని నశ్యంతి చాంద్రాయణఫలం లభేత్, యో దూర్వాగ్రైః కుశాగ్రైశ్చ పూజయే త్కార్తికేఽచ్యుతమ్. ౨. సర్వపాపవినిర్ముక్తో యాతి తత్పద మవ్యయమ్, యోఽర్చయే దచ్యుతం భక్త్యా కార్తికే రాజసత్తమ. ౩. వస్త్రైర్విచిత్రవర్ణైశ్చ స లభే త్ఫల ముత్తమం, కార్తికే మాసి యస్స్నాత్వా దీపమాలాభి రర్చయేత్. ౪. యః శ్రావయే త్పురాణం చ యః కుర్యా చ్ఛ్రవణం తథా, సర్వపాపవినిర్ముక్తస్త

పదునొకండవ యధ్యాయము.

వసిష్ఠమునీంద్రుఁడు వెండియు జనకనృపాలునితో నిట్లనియె:—కార్తికమాసంబున నెవఁడు జనార్దనుని నగిసిపూవులతోఁ బూజించునో, యతనిపాపము లెల్ల నశించును. మఱియు నతఁడు చాంద్రాయణవ్రతఫలము నొందును. ఎవఁడు గఱికెపోచలతోను దర్భలకొనలతోను నచ్యుతునిఁ బూజించునో, యాతఁడు సర్వపాపములనుండి విడువఁబడినవాఁడై పరమపదమును బొందును. ఎవఁడు భక్తితో మహావిష్ణువును వివిధవర్ణములు గలబట్టలతోఁ బూజించునో యతఁ డుత్తమఫలము నొందును. ౭. కార్తికమాసంబున నెవఁడు స్నాన మాచరించి దీపతోరణములతో నర్చించునో, ఎవఁడు పురాణము వినిపించునో ఎవఁడు పురాణమును వినునో, వారు పాపము లన్నిటి

త్పదం యాతి భూమిప. ౫. అత్రైవోదాహరం తీమ మితిహాసం పురాతనం, పాపఘ్నం మహదాశ్చర్య మాయు రారోగ్యవర్ధనమ్. ౬. కశ్చిత్కళింగదేశస్థో బ్రాహ్మణో మంద రాహ్వాయః, స్నానసంధ్యావిహీన స్సన్ పరేషాం భృత్యతాం గతః. ౭. తస్య భార్యా సుశీలా చ పాతివ్రత్యపరాయణా, సర్వలక్షణసంపన్నా నారీణా ముత్తమా వధూః. ౮. నాసూయాం కురుతే క్వాపి పతినా రాజసత్తమ, స తథా జీవనోపాయం జానీతే స కదాచన. ౯. ఖడ్గపాణి శ్చ కాంతారే చౌర్యవిత్త ముపాశ్రయన్, పాంథానాం బాధతే నిత్యం హృత్వా వస్త్రాని వై నృప. ౧౦. గత్వాఽన్యదేశం బలవాన్ క్రీత్వా వస్త్రాని సర్వశః, తేనోపజీవనం కుర్వన్ కుటుంబభర

నుండి విముక్తులై తత్పదంబు నొందుదురు. ౪. ఈవిషయముననే యీక్రింది యితిహాసము నుదాహరణముగాఁ గైకొందురు. ఇయ్యది పాతకములఁ బోకార్చునది. మిక్కిలి యాశ్చర్యకరంబును ఆయురారోగ్యములను బెంపొందించునది యునై యున్నది. ౫. తొల్లి కళింగదేశమున మందరుఁ డను నొక బ్రాహ్మణుఁ డుండెను. అతఁడు స్నానసంధ్యాద్యనుష్ఠానములను బాసి, యొరులకు సేవకుఁడై యుండెను. అతనిభార్య యగు సుశీల యనునది సకలశుభలక్షణములతో నొప్పినదై పతిభక్తిచే వెలుఁగుచు, స్త్రీల కెల్ల మిన్నయై వెలింగెను. ఒకప్పుడైనను భర్తపై ననూయపడదు. ఆమెభర్త యగు బ్రాహ్మణునికి జీవనోపాయము కూడఁ దెలియదాయెను. ౯.

కావున వాఁడు కత్తిని చేఁ బూని యడవికిఁ బోయి, దారు లడ్డగించి, బాటసారులఁ గొట్టి వారిధనములను ముచ్చిలుచును ఇతరదేశముల కేగి, యచ్చట వస్తువులను గొని, కుటుంబభరణ మొనర్చుచుండెను. అంత నొకనాఁ డతఁడు ఖడ్గపాణియై యడవి కేగి, యచ్చట దారిఁ

ణాతురః.౧౧. పాంథం కంచి ద్విజం దృష్ట్వా ఖడ్గపాణి స్స కా
ననే, త మధ్యే త్వాశు సంగృహ్య వటే బధ్వాఽహర ద్ధనమ్.
౧౨. తం దృష్ట్వా లుబ్ధకః క్రూర శ్శూర శ్చాపధర శ్శఠః,
స్వయం జగ్రాహ తత్సర్వం తౌ హత్వా దుష్టధీర్నృప. ౧౩.
వ్యాఘ్రి స్తదా గుహాంతస్థ్సాఽప్యాజగామ గుహా ద్బహిః,
తద్గంధ మాఘ్రా యాగత్య వ్యాధం దృష్ట్వాఽగ్రహీ న్నృప.
౧౪. సోఽపి ఖడ్గేన తం వ్యాఘ్రి మహన త్క్రోధసంయుతః,
అన్యోన్యఘాతదోషేణ కాల స్యాయతనం గతౌ. ౧౫. తా
వేకకాలే హ్యేకత్ర ద్వౌ విప్రౌ వ్యాఘ్రలుబ్ధకౌ, జగ్ము ర్మ
రణ మేకత్ర కాలసూత్రం తతః పరమ్. ౧౬. తత్రైవ కూపే
క్రిమివిష్టసంకులే మహాభయధ్వాంతసుతప్తరక్తకే, నిమజ్జ

బోవుచున్న యొకబ్రాహ్మణునిఁ గాంచి, యతనిఁ జేరం జని యతని నొక
మఱ్ఱిచెట్టునకుఁ గట్టి యతనిధనము నపహరించెను. అంత నొకనాఁ డిది
చూచుచుండిన క్రూరుఁ డగు శూరుం డయిన బోయఁడు ఖడ్గపాణియై యా
బ్రాహ్మణుని కెదురుపోయి యాబ్రాహ్మణుల నిర్వురఁ జంపి యాధనం బెల్లం
గొనెను. అప్పుడు గుహలో నిద్రించుచుండిన పులి యొకటి గుహావెలుప
టికి వచ్చి యాబోయను గొట్టి ధనము గైకొనఁ జూచెను. అప్పుడు బోయ
కోపము చెలరేఁగ ఖడ్గముతో నావ్యాఘ్రమును నేసెను. ఇట్లొండొరులం
గొట్టుకొని కాలునిపురంబు చేరిరి. ఇవ్విధంబున బ్రాహ్మణు లిద్దఱొక్క
వైపునను, పులిబోయ లిరువు రొక్కవైపునను బడియుండిరి. వా రొక
పర్యాయమే మరణ మొంది, యావల కాలసూత్ర మనునరకమును
బొంది, యచ్చట నానావిధనరకబాధ లనుభవించుచుండిరి. అచ్చటియ
మభటులు మిక్కుటమైన పాపంబుతోఁగూడి, దుఃఖాగ్నితప్తులై యున్న
యావిప్రులను మహాభీతికరమైన కాఱుచీకటితోఁగూడి, కళకళ క్రాగు

యామాసు రథాపరం తాః దుఃఖాన్వితాః పాపభరేణ భూపతే. ౧౭. సా విప్రపత్నీ సకలైశ్చ ధర్మై రాచారనిష్ఠా హరిభక్తిసంస్థా, సత్సంగసల్లాప ముపాశ్రితా జనైస్సదా పతిధ్యానపరా నరేశ్వర, ౧౮. అస్యా గృహం యతిః కశ్చి దాగతో దైవయోగతః, విష్ణు మేవ స్మర న్నుచ్చై ప్రనృత్యన్ పులకాంకితః. ౧౯. విష్ణుభక్త్యమృతం పీత్వా విష్ణుం సర్వత్ర చింతకః, రోమాంచితతను ర్బాష్ప ఆనందాశ్ర్వాకులేక్షణః. ౨౦. తం దృష్ట్వా సా చ తేభ్యోఽన్నం దత్వోవాచ యతిం చ సా, భవదాగమనం మహ్యాం దుర్లభం గృహమేధినాం. ౨౧. గృహీ నాస్త్యత్ర గేహేఽస్మిన్ ఏకాకీ తత్పరాయణా, ఏవ ముక్త స్తయా యోగీ శ్యామాం తు ప్రియవాదినీమ్. ౨౨.

చున్నరక్తముతో నిండి క్రిమికీటములతో గూడి యమేధ్యభరితమైయున్న కూపంబునం బడంద్రోసిరి. ౧౭. ఆబ్రాహ్మణునిభార్య యు సదాచారపరాయణురాలై స్వధర్మముల నెల్ల నియమముతోననుష్ఠింపుచు విష్ణుభక్తిపరాయణురాలై, సజ్జనులతో మాటాడుచు వారిమూలమున సకలధర్మముల నెఱుంగుచుం బతిభక్తి వీడక యుండెను. ఇట్లుండ నొకనాం డొకసన్యాసి యాపెయదృష్టవశంబున నెల్లప్పుడు విష్ణువునే భజింపుచు, విష్ణుభక్తిచే మేనఃబులకలెత్త నతనినామస్మరణపూర్వకముగా నృత్యము సల్పుచు, విష్ణుభక్తి యను నమృతముం గ్రోలి, యన్నింట విష్ణువునే ధ్యానింపుచుం గన్నుల నానందబాష్పములు గురియుచు నాబ్రాహ్మణియింటికి కేగుదెంచెను. అట్లు వచ్చినయతినిం గాంచి, యాపాఱుత యతని నెదుర్కొని యర్ఘ్యపాద్యము లొసంగి భిక్ష యిడి, యతని నిట్లు ప్రశ్న చేసెను. ఓస్వామీ! తమరాక మాబోంటిగృహస్థులకు నరుదుగదా. గృహాధిపతి లేడు. నే నొకతెనే యాతనిని ధ్యానించుచు నొంటరిగా నున్నదాన ననియెను. అని యిట్లాబ్రాహ్మణి పలుకంగా, నా

శృణు భద్రే ప్రవక్ష్యామి ముహూర్తమివ మందిరే, దినాంతే విష్ణుపురతః పురాణపఠనం మయా. ౨౩. కార్యం తదర్థం దీపస్య వర్తిం కృత్వా దదస్వ మే, ఆనేష్యామ్యహ మే వాత్ర తైలం తద్భక్తికారకః. ౨౪. ఇదానీం కార్తికే మాసి పౌర్ణమీ వర్తతే శుభా, ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా జాతహర్షాన్వితా నృప, ౨౫. గృహసమ్మార్జనం సమ్యగ్గోమయే నోపలిప్య చ, రంగవల్యా స్వస్తికాద్యై రలంకృత్య తతః పరమ్. ౨౬. తూలం సంశోధ్య విధివ ద్వర్తిద్వయ మరిందమ, తే నానీతేన తైలే న దీపం సా విష్ణవేఽర్పయత్. ౨౭. దీపపాత్రం తథా వర్తిం స్వయం దత్త్వాఽపి హర్షితః, ప్రజ్వాల్య పావకం భక్త్యా జ్వాలాం చ సమయోజయేత్. ౨౮. తత్ప్రకాశస్థలే యోగీ సమభ్యర్చ్య జనార్దనం, పురాణపఠనం తత్ర చకా రాత్మ

యోగి ప్రియములు పలుకు నా జవరాలితో నిట్లనియె. ఓచిన్నదానా! సాయంకాలమున విష్ణువుప్రోల పురాణము చదువవలయును. నేను. తైలమును గొనివచ్చెదను. వత్తియొక్కటి చేసి యిమ్ము. నేఁడు కార్తికపౌర్ణమి. నేఁడు దీపదానము మున్నగువానిం జేయువారిపుణ్య మపారము. ౨౪.

ఓనృపాలా! యాబ్రాహ్మణి యాయోగియొక్క మాటలు విని మనమున నుప్పొంగి యిల్లు సమ్మార్జనచేసి ఆవుపేడతో నలికి, స్వస్తికము సర్వతో భద్రము మున్నగు మ్రుగ్గులు పెట్టి ప్రత్తి చక్కపెట్టి రెండువత్తులు వేసి యాసన్యాసి తెచ్చిన తైలముతో విష్ణువునకు దీపారాధన గావించెను. దీపపుఁబ్రమిదెను వత్తిని నొసఁగి తాను హర్షము నొందినదై దీపము వెలిఁగించి జ్వాలచేసెను. ఆప్రకాశమానమైన స్థలమున నాయోగి విష్ణువును బూజించి ఆత్మపరిశుద్ధికై పురాణము చదువుచుండెను. తర్వాత నాసతి యింటింటికిఁబోయి పురాణము

విశుద్ధయే. ౨౯. గృహం గృహం తతో గత్వా జనా నా హూయ సా సతీ, పురాణశ్రవణార్థం తు శుశ్రావ చ జనై స్స్వయమ్. ౩౦. అనన్యబుద్ధ్యా రాజేంద్ర స్వయ మేవ యథా గతా, పశ్చాదంతరితే కాలే కాలధర్మేణ సా నృప. ౩౧. మ మార విష్ణుధ్యానేన జ్ఞానే నాత్యంతనిర్మలా, తదా జగ్ము ర్విష్ణు దూతా శ్శంఖచక్రాంబుజశ్రియః. ౩౨. చతుర్భుజారవిందా క్షాః పీతాంబరధరా శ్శుభాః, మనోహారేణ దివ్యేన విమానే నార్కవర్చసా. ౩౩. నానాపుష్పఫలై స్తద్వ దమరోద్యాన సంభవైః, ప్రవాళముక్తామణిభి ర్విచిత్రై ర్వస్తుభూషణైః. ౩౪. అలంకృత్య విమానాగ్ర్యం తన్మధ్యే తా న్నివేశ్య చ, విష్ణుభక్తై ర్వినీతైశ్చ కరతాళై శ్చ నర్తనైః. ౩౫. జయ

వినుటకై యందఱు జనులను బిలిచివచ్చెను. వచ్చిన వారితోఁ గూడ తాను నువేఱొండుతలంపు పెట్టక పురాణమును వినెను. తర్వాత నాయతి వచ్చిన మార్గమున వేఱొకగ్రామమునకుఁబోయెను. పదంపడిఁ గొంతకాలమునకు నాబ్రాహ్మణి భగవంతుని ధ్యానముచేతను, తత్వజ్ఞానముచేతను బాపరహితయై మృతి నొందెను. ౩౨. అప్పుడు విష్ణుదూతలు నాలుగుచేతులును తమ్ములంబోలుకన్నులుంగలిగి పీతాంబరధారులై యొప్పారు శంఖచక్రగదాధారులై కమలములం బోలు మేనిఛాయ వెలుంగ మనోహరమై సూర్యునివలెఁ దేజరిల్లు దివ్యవిమానమున నెక్కి వచ్చి నందనోద్యానమునఁ బుట్టిననానావిధపుష్పములతోను ముత్యాలు పవడములు రత్నములతోను వింతవింతభూషణములతోను నమూల్యవస్తువులతోను నలంకరించి యావిమానమధ్యమున వారిని గూర్చుండఁ బెట్టి వినయభరితు లగు విష్ణుభక్తులు గొలువఁ గరతాళములతోను, నర్తనములతోను, జయజయధ్వనులు చెలరేగ, పలువురు గొనియాడ వైకుంఠమునకుఁ బోయిరి. ౩౫. అప్పుడు ఆబ్రాహ్మణి విమానమునఁ బోవుచు

శబ్దైస్స్తూయమానా యయుర్వైకుంఠమందిరం, తదా తద్గమనే శీలా దృష్ట్వా తన్నిరయాలయమ్. ౩౬. విష్ణుదూతానువా చేదం విస్మితే నాంతరాత్మనా, తిష్ఠంతు నిమిషం దేవా నరకే తు నిపాతితః. ౩౭. అత్రాంధకూపే పతితః పతిర్మే మృతి మాగతః, త్రిభి స్స్వయం నిపత్యాథో వదధ్వం మమ వైష్ణవాః. ౩౮. విష్ణుదూతాః.—పతిస్తవాయు తే మూఢః పరేషాం దాసకర్మభిః, చచార చోరవృత్తం చ పరవిత్తైకజీవనః. ౩౯. వేదమార్గం పరిత్యజ్యాశుద్ధమార్గే వ్యవస్థితః, తేన కర్మవిపాకేన నిరయం యాతి మంగళే. ౪౦. ద్వితీయోఽయం ద్విజస్సుభ్రు మిత్రఘ్న శ్చాతిపాతకః, బాల్యా దారభ్య తన్మిత్రం ప్రాణా దప్యధికం శుభే. ౪౧. తం హత్వా తద్ధనం హృత్వా దేశాంతర ముపాగమత్, పతిస్తవాశుభాచారః

నరకలోకమునుజూచి మనసున నచ్చెరు వందుచు నావిష్ణుదూతలతో నిట్లనెను. ౩౬౫.

ఓవిష్ణుదూతలారా! యొకనిముస మాగుఁడు. నాప్రాణనాథుఁడు మృతి నొంది, మఱిముగ్గురితోడ నంధకూపంబునఁ బడియున్నాఁడు. దీనికిఁ గారణము నాకెఱింగింపుఁడు అని బ్రాహ్మణి యడిగిన, విష్ణుదూత లిట్లనిరి. ఓపూజ్యురాలా! మూఢుఁడైన నీభర్త పరులకు దాసుఁడై దాసకృత్యము లొనర్చుటచేతను దొంగతనముచేతను పొరుగువారి ద్రవ్యమువలన జీవించుటచేతను బ్రదుకుచు వైదికాచారములను వదలి అపరిశుద్ధమార్గమున నున్నవాఁడై యున్నందున నరకలోకంబును బొందెను. సొగసుకనుబొమ్మలదానా! ఈరెండవ బ్రాహ్మణుండు మిత్రునిఁ జంపినవాఁడు. బాల్యమునుండి తనకుఁ బ్రాణములకంటెమిత్రుఁడై యున్నవానిని జంపి, వానిధనం బపహరించి దేశాంతరమున కేగెను. చెడునడతగల నీభర్త యాధనంబు నప

తద్ధనం స్వయ మాహరత్. ౨౨. మార్గే మధ్యాహ్న
సమయే కాననే కమలేక్షణే, తౌ హత్వా లుబ్ధక స్తత్ర
సోఽపి వ్యాఘ్రేణ దంశితః. ౨౩. శార్దూల మసినా భూ
యో మృతౌ తౌ వ్యాఘ్రలుబ్ధకౌ, నిరయాలయవాసీ చ లు
బ్ధకో బ్రహ్మహత్యయా. ౨౪. వ్యాఘ్రోఽయం చ పురా పాపీ
బ్రాహ్మణో ద్రావిడ శ్శుచిః, ద్వాదశ్యాం తైలభోక్తాఽసీ
ద్భక్ష్యాభక్ష్యవిచారవాన్. ౨౫. తేన కర్మవిపాకేన నిరయా
లయ మాశ్రితం, తై రేవ ముదితా తస్త్వే పునస్తా నాహ
భూపతే. ౨౬. కేన పుణ్యేన తేషాం తు కథం ముక్తిర్భవి

హరించెను. కమలనేత్రా! దారినడుమ మిట్టమధ్యాహ్నమున నొకబోయ
నీభర్తను జంపి యాద్రవ్యము నపహరించెను. ఆవేటకానిని పులి యొకటి
మోదెను. వేటకాఁడు పులిని మఱలఁ దన్నెను. ఇట్టులు వేటకాఁడు, వ్యా
ఘ్ర మొండొరులు వేదనచేఁ దన్నుకొని మృతినొందినవి. బోయవాఁడు
బ్రహ్మహత్యచే నరకమున నున్నవాఁడు. ఈపులియుఁ దొంటిజన్మమున ద్ర
విడదేశమునందలి సదాచారుఁ డగు విప్రుఁడు, భక్ష్యము లివి, అభక్ష్యము
లివి యని తెలియక తైలపక్వము లగు నాహారవస్తులను భుజించుటచేత నర
కలోకంబుఁ జేరెను. అని యిట్లు విష్ణుదూతలు పలుకఁగా, నామె వారల
తో వెండియు నిట్లనెను. వారికే పుణ్యవిశేషముచే ముక్తి గలదు? నాకెఱిం
గింపు మని యడిగెను. ఓరాజేంద్రా! విష్ణుదూత లామెతో నిట్లనిరి. ఓ నగు
మోముదానా! కార్తికమాసమున నీవు పురాణశ్రవణముచే సంపాదించిన
ఫలమును నీ మగనికిని ఆయతికి వర్తిని, శ్రమిదెన నొసఁగినందుచేఁ గలిగిన
ఫలమును వ్యాఘ్రమునకు వేఁటకానికిని, దుర్బుద్ధి యసుమిత్రఘ్నునికి పురా
ణశ్రవణమునకై యందఱను బిలిచిన ఫలమును నొసఁగుము. ఆఫలముచే వారం
దఱు ముక్తి నొందుదురు. దీనికి సందియము వలవదు అని పలికిరి. అంత

ష్యతి, త ఊచు రిత్థం రాజేంద్ర కార్తికే చరితం త్వయా. ౪౭. ఫలం దదస్వ పౌరాణశ్రవణస్య శుభాననే, పత్యుః కార్తికమాసస్య తేన ముక్తి ర్భవిష్యతి. ౪౮. తత్పురాణస్య యద్వర్తిః తత్పాత్రే యత్సమర్పితం, మృగలుబ్ధకయోస్సామ్యం ధర్మం దేహి శుభాననే. ౪౯. మిత్రఘ్న స్యాపి దుర్బుద్ధే ర్ద్విజస్య కుటిలాలకే, యదాహూతం జనానాం చ పురాణశ్రవణోత్సుకా. ౫౦. తత్ఫలం దేహి విప్రస్య కృతఘ్నస్య శుభేక్షణే, తేన తేన ప్రభావేన ముక్తిం యాతి న సంశయః. ౫౧. ఇతి తేషాం వచశ్శ్రుత్వా విస్మయాకులితేక్షణా, దత్తం దత్తం తయా రాజన్ దానం యన్ముక్తికారణం. ౫౨. తదా తే నారకాన్ముక్తా విమాన మధిరుహ్యచ, యయు ర్విష్ణుపదం సర్వే శంసంతస్తాం నరాధిప. ౫౩. శనైస్తే జ్ఞానగమ్యస్య ముక్తిం యాంతి పరం పదం, తస్మా త్కార్తికమాసే తు పురాణశ్రవణం యది. ౫౪. కురుతే రాజశార్దూల స యాతి హరిమందిరమ్, య ఇదం దివ్య మాఖ్యానం శృణోతి శ్రద్ధయా౽

నాయతివ యచ్చెరువంది, తాను ముక్తికై యొనర్చిన యేయేపుణ్యకార్యము గలదో, యట్టిసత్కార్యఫలములను వారికి నొసంగెను. అపుణ్యదానమున నరకమున నున్నవారచటినుండి ముక్తులై విమాన మెక్కి, యామెను శ్లాఘింపుచు వైకుంఠమున కేగిరి. ౫౩.

వారెల్లరు జ్ఞానగమ్యుఁ డయిన విష్ణువుయొక్క పదమునొందిరి. కావునఁ గార్తికమాసమునఁ బురాణశ్రవణము చేయువాఁడు వైకుంఠమునొందును. ప్రవః డీదివ్యమైన యాఖ్యానమును వినుచున్నాఁడో వానిచే కర్మత్రయముచే

న్వితః ౹౹౹౧. కర్మత్రయార్జితం పాపం తత్క్షణా దేవ నశ్యతి.
ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
ఏకాదశో౽ధ్యాయః.

ద్వాదశో౽ధ్యాయః.

వసిష్ఠః— కార్తిక్యా మిందువారస్య మాహాత్మ్యం శృణు భూపతే, తస్మా చ్ఛతగుణం తస్మిన్ వ్రతం సారిత్రయోదశీ. ౧. సహస్రగుణితం తస్మాత్కార్తికే మాసి పౌర్ణిమా, తయా లక్షగుణం ప్రోక్తం మాసస్య ప్రతిపద్దినమ్. ౨. తస్మా త్కోటిగుణాం రాజన్ అంతిమైకాదశీం విదుః, తస్మా దనంతగుణితం కార్తికే ద్వాదశీదినమ్. ౩. అంతిమైకాదశీం మోహా దుపో

నార్జితమయిన సకలపాపములు తత్క్షణమే నశించును.
ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి
పదునొకండవ యధ్యాయము.

పండ్రెండవ యధ్యాయము.

వసిష్ఠుండు జనకమహారాజుతో నిట్లనెను. నృపాలా! కార్తికసోమవారమహిమను విస్తరించెద నాలకింపుము. కార్తికమాసమున శనిత్రయోదశీ సోమవారమునకంటె నూఱింత లెక్కువ. కార్తికపూర్ణిమ దానికంటె నూఱింతలు హెచ్చు. దానికంటె కార్తికప్రతిపత్తు (పాడ్యమి) నూఱింతలు హెచ్చు. ఆకార్తికపాడ్యమికంటె బహుళైకాదశి కోటింతలు హెచ్చని యందురు. దానికంటె కార్తికద్వాదశి విస్తారమైనఫలము నొసఁగునది. కావు

ష్య యది మందిరే, గీతవాద్యపురాణైశ్చ కుర్యా జ్జాగరణం
నరః. ౪. స సర్వపాపనిర్ముక్తో విష్ణులోకే వసేచ్చిరం, తథా పర
దినే ప్రాప్తే పారణం బ్రాహ్మణై స్సహ. ౫. యః కార్తికే
మాసి రాజేన్ స సాయుజ్యం లభే ద్ధరేః, కార్తికే యశ్చ
ద్వాదశ్యాం అన్నదానం మహోత్సవే. ౬. యః కుర్యా ద్రా
జశార్దూల సర్వసంప ద్వివర్ధతే, గంగాతీరే రవిగ్రస్తే కోటి
బ్రాహ్మణభోజనాత్. ౭. యత్ఫలం లభతే జంతుః తత్ఫలం
ద్వాదశీం విదుః, ఉపరాగసహస్రాణి వ్యతీపాతాయుతాని చ.
౮. అమాలక్షం తు ద్వాదశ్యాః కళాం నార్హంతి షోడశీమ్,
అనేకతిథయ స్సంతి సదా సత్పుణ్యవాహకాః. ౯. తాసా మ
నంతగుణితా ద్వాదశీ విష్ణువల్లభా, కార్తికే శుక్లపక్షే తు
ద్వాదశీ హరిబోధినీ. ౧౦. తస్యా మేకస్య విప్ర స్యా ప్యన్న
దానం కరోతి యః, స సర్వసౌఖ్యం లభతే పశ్చా ద్విష్ణుపురే

న బహుళైకాదశినాఁడు మానవుఁ డింట మోహముచేత నైన నుపవసించి,
గీతవాద్యపురాణపఠనాదులతో జాగరణము చేసెనేని, అతఁడు సకలపా
పములనుండి విడుదల నొంది, వైకుంఠమునఁ జిరకాలము వసించును. ఆమఱు
దినమున నెవ్వఁడు బ్రాహ్మణులతోఁ బారణ గావించునో, వానికి సకలసంప
దలు వృద్ధి నొందును. విష్ణుసాయుజ్యమును బొందును. గంగాతీరము
న సూర్యగ్రహణమునాఁడు కోటిబ్రాహ్మణసంతర్పణవలన వచ్చునట్టి పుణ్య
ము కార్తికద్వాదశిపారణవలనఁ గలుగును. వేయిగ్రహణములు, పదివేలవ్యతీ
పాతలు, లక్షఅమావాస్యలును ద్వాదశియొక్క పదునాఱవపాలున కీడు
కావు. ఎక్కువపుణ్యము నొసఁగుతిథు లెన్నియో గలవు గాని విష్ణుప్రియ
మైన ద్వాదశి వానికంటె నెన్నియో మడుఁగులు హెచ్చయినది. కార్తిక
శుక్లపక్షద్వాదశి విష్ణువు నిద్ర లేచునది. దానియం దొక్కబ్రాహ్మణునికైనను

నృప. ౧౧. కార్తికే మాసి ద్వాదశ్యాం దధ్యన్నం దాన ము
త్తమం, యః కుర్యాత్సోఽపి ధర్మేభ్యో హ్యధికం ఫల మ
శ్నుతే. ౧౨. నారీ వా పురుషో వాపి కార్తిక్యాం ద్వాదశీ
దినే, స్వర్ణశృంగాం రౌప్యఖురాం సవత్సాం సుపయస్వినీం.
౧౩. గా మభ్యర్చ్య విధానేన దానం యః కురుతేఽనఘ,
యావంతి రోమ్ణాం సంఖ్యా స్యాత్తావత్స్వర్గాధిపో భవేత్.
౧౪. ద్వాదశ్యాం కార్తికే మాసి వస్త్రదానం కరోతి యః,
భక్త్యా ప్రయత్నతో రాజన్ పాపైః పూర్వార్జితైరపి. ౧౫.
విముచ్య విష్ణుభవనం యాతి నాస్త్యత్ర సంశయః, ద్వాద
శ్యాం కార్తికే మాసి పౌర్ణమ్యాం ప్రతిపద్దినే. ౧౬. యో
దీపదానం కురుతే సకాంస్యం చ ఘృతాదికం, కోటిజన్మా
ర్జితం పాపం తత్క్షణేన వినశ్యతి. ౧౭. ఫలం యజ్ఞోపవీతం చ

నన్నదానము నెవఁ డొనర్చునో, అతఁడు దేహాంతమున విష్ణులోకంబున సక
లసుఖంబులను బడయును. కార్తికద్వాదశినాఁడు దధ్యన్నదానముచేయు
వాఁడు సకలధర్మములకంటె నెక్కువపుణ్యము నొందును. ౧౨.

స్త్రీయైనను, పురుషుఁడైనను కార్తికద్వాదశినాఁడు పసిఁడికొమ్ములుగ
లది, వెండిగిట్టలుగలది, పాలిచ్చునదియగు నావును దూడతోఁబూజించి దాన
మొనర్చెనేని, ఆగోవునందలి రోమము లెన్ని యున్నవో, అన్నియేండ్లు స్వర్గ
మునకధిపతియై యుండఁగలఁడు. కార్తికద్వాదశినాఁ డెవ్వఁడు వస్త్రదానము
భక్తితోఁ జేయునో, అతఁడు జన్మాంతరపాపములనుండి విముక్తినొంది, విష్ణులో
కమునొందును. దీనికి సందియము లేదు. కార్తికమున ద్వాదశిపౌర్ణమ ప్రతి
పత్తిథులయందు ను కాంస్యపాత్రమున నేయిపోసి దీపదానము చేసినయెడ
ల మానవుని కోటిజన్మలలో సంపాదించిన గొప్పపాపము లెల్లఁ దొలఁగిపో
వును. మఱియు నెవరు యజ్ఞోపవీతమునుంచి ఫలసహితదక్షిణతాంబూ

సతాంబూలం సుదక్షిణమ్, ద్వాదశ్యాం యే ప్రకుర్వన్తి తత్ఫ
లం శృణు భూమిప. ౧౮. భుక్త్వేహ విపులాన్ భోగాన్
స్వర్గేఽప్యంతే తు దుర్లభాన్, పశ్చా ద్విష్ణుపురం ప్రాప్య మో
దతే విష్ణువ చ్చిరమ్. ౧౯. సువర్ణతులసీదానం ద్వాదశ్యాం
కార్తికే నృప, సాలగ్రామం సమభ్యర్చ్య శ్రోత్రియాయ కుటుం
బినే. ౨౦. దానం యః కురుతే భక్త్యా తస్య పుణ్యఫలం
శృణు, చతుస్సాగరపర్యంతం భూదానా ద్యత్ఫలం విదుః.
౨౧. తత్ఫలం సమవాప్నోతి ద్వాదశ్యాం కార్తికస్య చ, అ
త్రైవోదాహరం తీమ మితిహాసం పురాతనమ్. ౨౨. శృణ్వ
తః సర్వపాపఘ్నం తత్సమానేన మే శృణు, వైశ్యః కశ్చి
ద్దురాచారః గోదావర్యా స్తటే శుభే. ౨౩. స్వయం చాపి న
భుంజీత దానం వా నాణుమాత్రకమ్, నోపకారం కృతం

లమును ద్వాదశినాఁడొసఁగుదురో వారికిఁ గలుగు పుణ్యమును వివరించెదను
వినుము. ౧౮. అతఁడిహమునను స్వర్గమునను విస్తారభోగముల ననుభవించి
యంతమున వైకుంఠమున విష్ణువలె సంతోషపడుచున్నాఁడు. ౧౯. కార్తి
కద్వాదశినాఁడు సాలగ్రామమును బంగారుతులసితోఁ బూజించి వేదాధ్య
యనసంపన్నుఁ డగు బ్రాహ్మణునకు ఆబంగారుతులసిని దానము చేయుటవ
లనఁ గలుగు పుణ్యఫలము నెఱింగించెద వినుము. నాలుగు సముద్రములవఱకు
నుండుభూమినొసఁగుటచే నెంత పుణ్యము గలుగునో, యంతపుణ్యము కార్తి
కద్వాదశియందు సువర్ణతులసిదానమువలనఁ గలుగును. ౨౧. ఈవిషయ
ముననే సర్వపాపహరమైన యితిహాసం బొకండు గలదు. వినుము. పవిత్ర
మైన గోదావరీనదీతీరంబున దురాచారుఁ డగు వైశ్యుఁ డొకఁ డుండెను.
అతఁడు తాను ను గుడువఁడు. ఒరులకును బెట్టఁడు. అతఁ డొకసకిని నుపకా
రము చేసి యెఱుఁగఁడు. ఎల్లప్పుడు పరనింద సేయువాఁడు. పరద్రవ్యము

యేన యస్య క స్యాపి దేహినః. ౨౬. పరనిందాపరో నిత్యం పరద్రవ్యేషు లాలసః, స కశ్చి ద్ద్విజముఖ్యస్య ఋణం దత్వాఽధికం ధనమ్. ౨౭. తద్గృహీతుం సమాయాతో విప్రం గ్రామాంతరే స్థితం, సమపృచ్ఛత్తదా వైశ్యో ఋణం దేహీతి భూసురమ్. ౨౮. స విప్రవర్య స్త చ్ఛ్రుత్వా విచార్యోవాచ తం నృప, ద్రవ్యం దాస్యామి మాసాంతే యేన కేనైవ కర్మణా. ౨౯. అతి స్థిత్వా ఋణం సర్వం గృహీత్వా గంతు మర్హసి, యో జీవతి ఋణీ నిత్యం నిరయం కల్ప మశ్నుతే. ౩౦. పశ్చాత్తస్య సుతో భూత్వా తత్సర్వం ప్రతి దాస్యతి, ఏవ ముక్తే ద్విజే వైశ్యః కోపా దారక్తలోచనః. ౩౦. మూఢాద్య దేహి మే ద్రవ్యం నోచే త్ఖడ్గేన తాడయే, ఆకృష్య కేశా నాదాయ దుష్టాత్మా పాపధీ రయమ్. ౩౧. శే నాశు

లను దొంగలించువాఁడు. అతఁ డొక బ్రాహ్మణునికి అప్పిచ్చి యధికధనమును గైకొనుటకై యొక్కనాఁడు గ్రామాంతరమున నున్నయతనికడ కేతెంచెను. ఆస్లేగు దెంచి యాబ్రాహ్మణునిఁ దన కియ్యవలసిన ద్రవ్యమును జెల్లింపు మని యడిగెను. ఆబ్రాహ్మణుఁ డా మాట విని యోజించి వైశ్యునితో నిట్లనెను. ఏలాగునను నీద్రవ్యమును నొకనెలలోపల నొసంగెదను. అంతవఱకు వేచియుండి నీఋణమును గైకొని పొమ్మను అనెను. ఎవఁ డప్పులతో నుండునో వాఁడు కల్పమువఱకు నరకము నొందును. అదిగాక, దేహాంతమున నతనికిఁ గొడుకై పుట్టి వానిఋణ మెల్లఁ దీర్చును అనెను. ౨౯-౩౧. ఇట్లు విప్రుఁడు పలుకఁగా వైశ్యుఁడు కోపముచేఁ గన్ను లెఱ్ఱచేసి "ఓరి మూఢుఁడా! నాసొమ్ము నిప్పుడే యిమ్ము. లేనిచో ని న్నిప్పుడే కత్తితోఁ గొట్టెద"నని చెప్పి యాపాపబుద్ధిగల దురాత్ముఁడగు వైశ్యుఁడు బ్రాహ్మణుని జుట్టుపట్టి లాగి క్రిందఁబడఁద్రోసి వేదాం

పతితం భూమౌ విప్రం పాదా దతాడయత్, కోపావేశేన పా
పాత్మా విప్రం వేదాంతపారగమ్. ౩౨. ఖడ్గే నైవాహన త్తూ
ర్ణం హరి స్తు హరితో యథా, మమార తేన ఘాతేన బ్రా
హ్మణో బంధువత్సలః. ౩౩. స దుద్రావ తతో వేగా ద్భయా
ద్రాజ్ఞో మహీపతే, పున ర్గృహం ప్రవిశ్యాసౌ బ్రహ్మఘ్నో ని
రపత్రపః. ౩౪. ఆయురంతరితే కాలే మరణం సముపాగతః,
ఆయయు ర్యమదూతా శ్చ చండహస్తా భయంకరాః. ౩౫.
కరాళవదనా రాజన్ కృష్ణరాత్రిసమప్రభాః, పాశై రాబధ్య
తం వైశ్యం యయు ర్యమనికేతనమ్. ౩౬. తస్మిం స్తే రౌరవే
ఘోరే విససర్జు ర్యమాజ్ఞయా, తస్య సూను ర్మహీపాల ధర్మవీ
రేతి విశ్రుతః. ౩౭. పిత్రార్జితధనం భూరి సదా ధర్మపరాయణః,
కూపోద్యానతటాకాదిసేతుబంధనకారకః. ౩౮. వివాహోప

తపారగుఁడైనయాబ్రాహ్మణునిఁ గోపావేశమునఁ గాలితోఁదన్నెను. అంతియ
కాక సూర్యుఁడశ్వములను మునికోలతోఁగొట్టినట్లుగా ఖడ్గముతోఁ గొట్టెను.
ఆదెబ్బకా బంధువత్సలుఁ డయిన బ్రాహ్మణుఁడు మృతినొందెను. ఓనృపేంద్రా!
యాబ్రహ్మహత్య చేసిన వైశ్యుఁడు సిగ్గరియై యేవగింపు మాని రాజభయంబుచే
వడిగ మఱలగృహంబుసొచ్చి యేమి యెఱుఁగనట్లుండి కొంతకాలమునకుమృతి
నొందెను. అంతటఁ దీక్ష్ణములగు ఖడ్గములం బూని భయంకరాకారులును, భీక
రవక్త్రులును, నల్లనిరేయి వంటి యాకారములు గలవారు నునైన యమదూతలు
ఆవైశ్యునిఁ ద్రాళ్లతోఁ గట్టి యమపురి కీడ్చుకొనిపోయిరి. ౩౬. అంతట య
మునియానతిచొప్పున నావైశ్యుని ఘోర మగు రౌరవనరకంబునఁ బాఱఁద్రో
చిరి. అతనికుమారుఁడు ధర్మవీరుఁ డని ఖ్యాతిగాంచినవాఁడు సదా ధర్మము
లందే యాసక్తుఁడై తండ్రి యార్జించినధనంబు నెల్ల బావులు, చెఱువులు, తో

నయే కర్తా యజ్ఞకేష్వతిలాలసః, అన్నదానపరో నిత్య మా
తురాణాం ద్విజన్మనామ్. ౩౯. సర్వేషా మపి వర్ణానాం క్షుధా
ర్తానాం మహీపతే, తస్య చాంతరితే కాలే గృహీతః పుణ్య
యోగతః. ౪౦. నారదః పర్యటన్ స్థానా ద్ధర్మరాజాలయా
చ్ఛుచిః, వీణానుతంత్రీః ధ్వనయన్ స గాయ న్విష్ణుకీర్తనమ్.
౪౧. వణిగ్విప్రార్చనే కాలే ప్రనృత్యన్ పులకాంచితః. గోవింద
నారాయణ కృష్ణ విష్ణో అనంత వైకుంఠనివాసమూర్తే, శ్రీవ
త్స విశ్వంభర దేవదేవ సమస్తదేవేశ నమో నమస్తే. ౪౨.
నృత్యంత మేవం గృహ మాగతం వణిక్ సమస్తసంతోష
పయోధిమగ్నః, ననామ పాదౌ మునయే మహాత్మనే హ్యా
నందబాష్పోన్నయన స్స దండవత్. ౪౩. తం పాదపద్మావనతం
దయాళు ర్మని స్తదా తం పరిరభ్య హర్షితః, స ప్రాహ వైశ్యః

టులు మొదలగు ధర్మకార్యములందు వ్యయపఱచుచు వివాహోపనయనములు
చేయించుచు, యజ్ఞములందు మిక్కిలి యాస్థ గలవాఁడయి, యెల్లప్పుడును
వొచ్చినవారికిని, ద్విజులకును, ఆఁకలిగొన్నవారి కన్నివర్ణములవారికిని నన్నదా
నంబు సేయుచు నుండెను. ౩౯-౪౨. ఇట్లు కొంతకాలము గడవఁగా, నావై
శ్యునిపుణ్యపాకంబునఁ బుణ్యుఁడగు నారదమునీంద్రుఁడు వీణను చేఁ బూని,
యావైశ్యుఁడు బ్రాహ్మణుల నర్చించుకాలమునకు మేన గగ్గుర్పా టొదవ,
"గోవింద, నారాయణ, కృష్ణా, విష్ణో, అనంతస్వరూపా, వైకుంఠవాసా,
శ్రీవత్సాంకా, విశ్వంభర, దేవదేవా, సకలదేవాధీశా, నీకుఁ బల్మఱు నమ
స్కారము" అని విష్ణుకీర్తనంబులు పాడుచు, యమునిలోకమునుండి యేతెం
చెను. అంత నావైశ్యుఁ డానందసాగరమగ్నుఁడై, యానందబాష్పములు
కన్నులనుండి జలజల రాల నామహాత్ముఁ డగు నారదమునీంద్రునికి దండనీ
యువలె మ్రొక్కెను. ౪౩. అట్లు తనపాదపద్మములకు మ్రొక్కిన యావై

పురతః కృతాంజలిః తం విష్ణు మర్ఘ్యాదిభి రర్చ్య తం నృప. ౧౧. భవదాగమనం మహ్యం మునే హ్యత్యంతదుర్లభమ్. ౧౨. య దార్జితం మయా పూర్వం ధర్మపాకముపాగతం, యన్మయాఽచరితం త్వద్య ఫలితం తవ దర్శనాత్. ౧౩. సేవాం విధాస్యే విప్రేంద్ర ప్రాప్త, ఓమ్ ప్రణవేన చ, ఇతి తస్య వచశ్శ్రుత్వా మందస్మేరముఖాంబుజః. ౧౪. ఉవాచ ధర్మవీరం తం నారదో భగవాన్ మునిః. నారదః. ధర్మవీ రాద్య మే వాక్యం సావధానమనా శ్శృణు. ౧౫. కార్తికస్య తు మాసస్య ద్వాదశీ హరివల్లభా, స్నానదానాదికం తస్య సదాఽనంతఫలం విదుః. ౧౬. ఆఢ్యకో వా దరిద్రో వా యతి ర్వానస్థ ఏవ వా, బ్రాహ్మణః క్షత్రియో వాఽపి వైశ్యశ్శూద్రోఽపి వా సతీ. ౨౦. సాలగ్రామశిలాదానం యే కుర్వంతి ప్రయత్న

ఖ్యుని నారదుఁడు కౌఁగిలించెను. అంతట నాబ్వైశ్యుఁ డమ్మునీంద్రుని నర్ఘ్య పాద్యాదివిధులఁ బూజించియతనితో నిట్లనియె. ౧౧. ఓమునీంద్రా! తమరాక మాబోంట్లకు కడుదుర్లభము. నేను జన్మాంతరములం దొనర్చిన పుణ్యము ఫలించినది. తమ దర్శనంబు నే నొనర్చినందున నాపుణ్యము లెల్ల సార్థకంబులయ్యె. ఓవిప్రేంద్రా! నీకు సేవ యొనర్చెదను. ఓంకారముతోఁ జేర్చెదను. అని యా ధర్మవీరుఁడు పలికిన పలుకులు విని చిఱునగవు మోముఁదమ్మియందు వెల్లివిరియ నారదుఁడు ధర్మవీరునితో నిట్లనెను. ఓ ధర్మవీరా! నామాటలు సావధానముగా నాలకింపుము. కార్తికద్వాదశి హరివల్లభ మైనది. ఆనాఁ డొనర్చు స్నానదానములు మొదలగునవి సదా విస్తారఫలము నొసఁగు నందురు. భాగ్యవంతుఁడేని దరిద్రుఁడేని, యతి యేని, వానప్రస్థుఁ డేని, బ్రాహ్మణుఁ డేని, క్షత్రియుఁ డేని, వైశ్యశూద్రు లేని, సతి యేని, సూర్యుఁడు తులారాశియం దుండఁగా, ద్వాదశినాఁ డాదివారమున సాలగ్రామదానము చే

తః, తులాసంస్థే దినకరే ద్వాదశ్యా మర్కికే దినే. ౫౧.
తేన పాపాని నశ్యంతి జన్మాంతరకృతాని చ, ధర్మరాజాలయే
వైశ్యః పితా తవ మృతిం గతః. ౫౨. రౌరవాఖ్యే మహా
ఘోరే పచ్యతే నరకాగ్నినా, తస్య పాపవిశుద్ధ్యర్థం ద్వాద
శ్యాం కార్తికస్య చ. ౫౩. సాలగ్రామశిలాదానం కురు త్వం-
మా విలంబితం, మునే స్తస్య వచశ్శ్రుత్వా వైశ్యః ప్రాహ
మునిం నృప. ౫౪. గోభూతిలహిరణ్యాదిదానానాం యత్ఫలం
మునే, నాసీత్తత్ఫలతో ముక్తిశ్శిలాదానేన కిం భవేత్. ౫౫.
శిలాదానం వృథామన్యే న భోజ్యం న చ భక్షణం, నాతః కార్యం
మయా విప్ర శిలాదానం చ నీచవత్. ౫౬. బహుధా బోధ్య
తం వైశ్యం ముని రంతరధీయత, న కుర్యా ద్యది మూఢా
త్మా బోధితో బ్రహ్మసూనునా. ౫౭. సోఽపి కాలాంతరేఽ
తీతే గతాసు రభవ న్నృప, మహద్వచన మజ్ఞేన హ్యతిక్రమ

యుందు వేని, వారిసకలపాపములు నశించును. నీతండ్రి మృతినొంది, యమ
పురియందు రౌరవ మను మహాఘోరనరకమునందుఁ బడి నరకాగ్నిచేఁ
దపింపఁ జేయఁబడుచున్నాఁడు. అతనిపాపములు నశించునిమిత్తము నీవు జాగు
సేయక కార్తికద్వాదశినాఁడు సాలగ్రామదానము చేయుము అని చెప్పఁగా,
నరపాలా! వైశ్యుఁడు నారదమునీంద్రునిపలుకులు విని యతనితో నిట్లనెను.
గోవులు, భూమి, తిలలు, హిరణ్యము, (బంగారు)మున్నగుదానములకు నేఫ
లము గలదో, ఆఫలముకంటె మించినఫలము శిలాదానముచేఁ గలుగునా
యేమి? సాలగ్రామశిలాదానము వృథ యని నే నెంచెదను. ఇది యేమి భోజ్య
ముగాదు. భక్షణము గాదు. కావున నేను నీచునిమాడ్కి శిలాదానంబు
సేయను. అని వైశ్యకుమారుఁడు పలికినను, నారదుఁ డనేకవిధముల నీతిని బో
ధించియు, నామూఢాత్ముఁ డగు వైశ్యునిపుత్త్రుఁడు చేయనందున నమ్మునీంద్రుఁ

ణదోషతః. ౫౮. సాలగ్రామశిలాదాన మనాదృత్య మహీపతే, తేన దోషేణ సంజాతో వ్యాఘ్రయోనౌ త్రిజన్మసు. ౫౯. త్రివారం మర్కటత్వం చ పంచవారం వృషస్య చ, దశవారం పునః స్త్రీత్వం గతభర్తృత్వ మంజసా. ౬౦. జన్మన్యేకాదశీ రాజన్ యాచకస్య సుతాఽభవత్, తాం దృష్ట్వా విప్రశార్దూల స్స్వరూపాం ప్రాప్తయౌవనామ్. ౬౧. సమానకులగోత్రాయ వివాహ మకరోత్ పితా, తతో జామాతరం హిత్వా నవోఢాం జననీ పితా. ౬౨. ఆయయుర్బాంధవా స్సర్వే దుఃఖా దాకులతన్ద్రియా, యాచకోఽపి విచార్యేదం దివ్యదృష్ట్యా తయా కృతమ్. ౬౩. పూర్వజన్మని రాజేంద్ర సుకృతం దుష్కృతం ద్విజ, విజ్ఞాయా హాథ సర్వేభ్యో బంధుభ్యో రాజసత్తమ. ౬౪. తస్యాః పాపవిశుద్ధ్యర్థం పితా తం ముక్తి

డంతర్ధానము నొందెను. కొంతకాలము గడవఁగా నతఁడు మృతి నొందెను. ఆమూఢుఁడగు వైశ్యపుత్రుఁడు నారదవాక్యతిరస్కారమువలనను సాలగ్రామదానము చేయనందువలనను మూఁడుజన్మములు పులిగాను తర్వాత మూఁడుజన్మములు కోఁతిగాను అవల నైదుజన్మములు ఎద్దుగను, మఱిపదిజన్మములు స్త్రీగను బుట్టి విధవాత్వము నొందుచు పదునొకండవ జన్మమున నొకయాచకునికూఁతురుగ జన్మించెను. తర్వాత నాబ్రాహ్మణుఁడు యౌవనవతియగు చక్కనైన తనకూఁతును సమానకులగోత్రములు గలయొకబ్రాహ్మణునికి నొసఁగి వివాహము చేసెను. అంతలో నావరుఁడు వివాహమధ్యముననే మృతినొందెను. తల్లిదండ్రులును వివాహమునకు వచ్చినబంధువులును దుఃఖముచేఁ గలవరపాటు నొందిరి. అప్పు డాబ్రాహ్మణుఁడు దివ్యదృష్టిచేఁ బూర్వజన్మములం దొనర్చినపాపకృత్యముల నెఱింగి దానిబంధువుల కెల్ల నెఱింగించి, యాకన్యకకు ముక్తిప్రదమును, జన్మాంతములందలి సకలపాపములసమూహ

కారణం, జన్మాంతరార్జితాఘౌఘనాశహేతుం సుఖప్రదమ్.
౬౫. సాలగ్రామశిలాదానం కార్తిక్యా మిందువాసరే, విప్రం
వేదాంతనిరతం సమభ్యర్చ్య విధానతః. ౬౬. పుణ్యాం పాప
విశుద్ధ్యర్థం దాపయామాస భూసురః, పతి రుజ్జీవిత స్తేన సుఃఖేన
భువి దంపతీ. ౬౭. స్థిత్వా కాలే సమాయాతే దివం గత్వాఽ
నుభూయ చ, స పునర్భువ మభ్యేత్య సుత స్సుతపసోఽభవత్.
౬౮. పూర్వార్జితేన పుణ్యేన తస్య జ్ఞానోదయోఽభవత్,
వర్షేవర్షే చ సుకృతం కార్తిక్యాం ద్వాదశీదినే. ౬౯. సాలగ్రా
మశిలాదానే తేన ముక్తి మవాప సః, రౌరవే దుఃఖిత స్యాపి
ముక్తి రాసీ చ్చ తత్పితుః. ౭౦. తస్మా ద్రాజేంద్ర యత్నేన
కార్తికే కమలాపతేః, సాలగ్రామశిలాదానం తుష్ట్యర్థం నాత్ర
సంశయః. ౭౧. కోటిజన్మసు య త్పాపం సంచితం పాపిభి
స్సదా, తత్పాపనాశహేతు ర్వై కార్తికే హరిబోధినీ. ౭౨.

మును బోకార్చు నదియు, సుఖప్రదము నగునైన సాలగ్రామదానము చేయ
నెంచి, కార్తికసోమవారమునాఁడు వేదవేదాంతపారగుఁ డగు బ్రాహ్మణుని
విధివిధానంబునఁ బూజించి తనకూఁతుపాపక్షయమునిమిత్తమై సాలగ్రామ
దానంబుఁ జేయించెను. ఆసాలగ్రామదానంబుచే నాయతివభర్తసజీవుఁ డ
య్యెను. తర్వాతఁ గొంతకాలమునకు నాకన్య కాలధర్మము నొంది, దివము
న కేగి, మఱల సుతపసుఁ డగు నొకనికి పుత్రుఁడై జన్మించి జన్మాంతరమం
దొనర్చినపుణ్యముచే జ్ఞానము నొంది, ప్రతికార్తికసోమవారమునను, ద్వాద
శినాఁడు ను సాలగ్రామదానముచేయుటచేత ముక్తి నొందెను. రౌరవనరక
మున దుఃఖితుఁడై యున్న యాతనితండ్రికి విముక్తి గలిగెను. ఓరాజేంద్రా!
విష్ణుప్రీతికై సాలగ్రామదానంబు చేయవలయును. ౭౧. కోటిజన్మములందు
సంపాదించినపాపము నయిన కార్తికమాసమున సాలగ్రామదానంబుచేఁ బో

సర్వపాపప్రశమనం ప్రాయశ్చిత్తం జగత్త్రయే, సాలగ్రామశిలాదానాత్పరం నాస్తి న సంశయః. 23.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
ద్వాదశోఽధ్యాయః.

త్రయోదశోఽధ్యాయః.

వసిష్ఠః. అథేదానీం ప్రవక్ష్యేఽహం ధర్మాన్ కార్తికసంభవాన్, ప్రశస్తాత్మా సవై భూప తథా చావశ్యకాంచ్ఛృణు. ౧. సంసారభయభీతస్య పాపభీరోర్నరస్య చ, కార్తికే మాసి యత్ప్రోక్తం మత్పిత్రా విధినా పురా. ౨.

గొట్టుకొనఁబడుచు. ఓరాజేంద్రా! సాలగ్రామదానము ముజ్జగంబులందు ను సకలపాపములఁ బోఁ గొట్టునట్టి ప్రాయశ్చిత్తమై వెలయుచున్నది. సాలగ్రామదానముకంటె మించినది వేఱొక్కటి లేదు. ఇది నిస్సంశయ మని వసిష్ఠమునీంద్రుఁడు జనకమహారాజున కెఱింగించెను.

ఇది శ్రీ స్కాందపురాణాంతర్గతకార్తికమాహాత్మ్యమందలి
పండ్రెండవ యధ్యాయము.

పదుమూఁడవ అధ్యాయము.

వసిష్ఠుఁడు జనకనృపాలునితో నిట్లనియె:— నృపాలా! కార్తికమాసధర్మములను తక్కుంగల ముఖ్యధర్మములను జెప్పెదను. నీవు సావధానుఁడవై యాలకింపుము. సంసారభయమునకు వెఱచినవానికిని పాపములకు వెఱచినవానికిని మాతండ్రి యగు బ్రహ్మ కార్తికమాసమున నేయేధర్మముల నెఱింగించెనో

సత్యం బ్రవీమి కర్తవ్యా నో చే త్తాపో భవే న్నృప,
కన్యాదానం తులాస్నానం శిష్టపుత్రోపనాయనమ్. ౩. విద్యా
వస్త్రాన్నదానాని ఊర్జత స్తాని భూపతే, విత్తహీనస్య విప్రస్య
సూనో శ్చా ప్యుపనాయనమ్. ౪. సదక్షిణం ససంభారం ఊర్జే
దత్వా నరోఽనఘు, తస్య పాపాని నశ్యంతి కృతాని బహుళా
న్యపి. ౫. జపే నై కేన గాయత్ర్యా ద్రవ్యదాతుః ఫలం శృణు,
అగమ్యాగమనాదీని హత్యాదీని సహస్రశః. ౬. తథాఽన్యా
న్యుగ్రపాపాని భస్మసా ద్యాంతి భూమిప, గాయత్రిం జప్య
దేవస్య పూజా స్వాధ్యాయనార్పణమ్. ౭. ఏ తేషా మధికం
పుణ్యం మయా వక్తుం న శక్యతే, తటాకాయుతనిర్మాణం
అశ్వత్థారోపణం శతమ్. ౮. కోటయః కూపవాపీనాం క్రమా
న్నందనపాలనాత్, బ్రహ్మప్రతిష్ఠాపుణ్యస్య కలాం నార్హంతి

దాని నెల్ల నెఱింగించెదను. అధర్మములెల్లఁ దప్పక యాచరింపఁదగినవి. అట్లా
చరింపనిచోఁ దప్పక విషాదంబు గలుగఁగలదు. కార్తికమున కన్యాదానము
తులాస్నానము, శిష్టపుత్రునికి నుపనయనము చేయించుటయు, విద్యాదానము,
వస్త్రదానము, అన్నదానమును శ్రేష్ఠములు. దరిద్రుఁడయినవిప్రసూనునికి నుప
నయనమునకైన సకలవస్తువుల నొసఁగి దక్షిణల నిచ్చినట్టి మానవుని సకలపా
పములును నశించును. గాయత్ర్యుపదేశమునిమిత్తము ద్రవ్యము నొసఁగువానికిఁ
గలుగు పుణ్యమును విస్తరించెద నాలకింపుము. ఓ నృపాలా! అగమ్యాగమనాది
పాపములును, బ్రాహ్మణహత్యాదులును, మఱియు నేకము లగు నుగ్రపాపములు
ను భస్మమై పోవఁగలవు. గాయత్రీజపము చేయుట, దేవపూజ యొనర్చుట,
వేదాధ్యయనము చేయుట వీనివలనఁగల్గు పుణ్య మింత యని వచింపనలవి కా
నిది. పదివేలకోనేళ్లు గట్టించుట, నూఱు రావిచెట్లు నాటించుట, బావులు, నడ
బావులు కోట్లకొలఁది త్రవ్వించుట, నందనవనము పాలించుట వీనివలన
గాయత్ర్యుపదేశము చేయించుటవలనిపుణ్యము రానేరదు.

షోడశీమ్. ౯. మాఘ్యాం వై మాధవే మాసి చోత్తమం మౌంజిబంధనం, కారయిష్యంతి తే రాజన్ దానం దత్వా తు కార్తికే. ౧౦. సాధుభ్య శ్శ్రోత్రియేభ్య శ్చ బ్రాహ్మణేభ్యో యథావిధి, తథా తేషాం సుతానాం చ ప్రకుర్యాన్మౌంజిబంధనమ్. ౧౧. తే నానంతఫలం ప్రాహుర్మునయో ధర్మవిత్తమాః, తథా తేషాం విధానం చ కార్తికే మాసి ధర్మవిత్. ౧౨. కుర్యాత్తస్య ఫలం వక్తుం కశ్శక్తో దివి వా భువి, సోఽపి తీర్థానుగమనం దేవబ్రాహ్మణతర్పణమ్. ౧౩. యః కర్మ కురుతే వాఽపి ద్రవ్యదాతుః ఫలం లభేత్, మౌంజీవివాహ మేకస్య యః కుర్యాన్మేదినీపతే. ౧౪. దత్వాఽర్థం కార్తికే మాసి తదనంతఫలం స్మృతం, కన్యాదానం తు కార్తిక్యాం యః కుర్యాద్భక్తితోఽనఘ. ౧౫. స్వయం పాపైర్విని ర్ముక్తః పితౄణాం బ్రహ్మణః పదం, అత్రైవ

మాఘమాసమునను, వైశాఖమాసమునను, కార్తికమునను నుత్తమమగు ఉపనయనదానమును వేదవేత్తలగుసాధుబ్రాహ్మణులపుత్రులకు శాస్త్రప్రకారముగా నెవరు చేయుదురో, వారికి విస్తారఫలంబు గలుగు నని ధర్మవేత్తలగు మునులు పలుకుదురు. కార్తికమాసమున నట్టిసాధుబ్రాహ్మణులకును పనయము చేయించుటవలనఁ గలుగు పుణ్య మింత యని చెప్పటకు స్వర్గ భూలోకములలో నెవఁడును జాలఁడు. ౧౬. ఉపనయనదానము తీర్థయాత్రసల్పుట దేవబ్రాహ్మణులను దనివినొందించుట వీనివలనఁ గలుగుఫలము నొసఁగును. ఓ మేదినీశ్వరా, కార్తికమాసమున నుపనయనదానము, కన్యాదానము మేరలేనిఫలము నొసఁగును. కార్తికమాసమున నెవఁడు ద్రవ్య మొసఁగి భక్తితో కన్యాదానము చేయించునో యాతఁడు సకలపాపములనుండి విముక్తుఁడై పితృదేవతలయొక్క స్థానమును బ్రహ్మపదమును నొందును. ఓ రాజేంద్రా, యీవిషయ మైన యొకయితిహాసము గలదు. దానిని నీకుఁ జెప్పెదను. నీవు

వోదాహరం తీమం పురావృత్తం మహీపతే. ౧౬. తచ్ఛృ
ణుష్వ బ్రవీ మ్యేవం భక్త్యా మైథిల సాదరం, ద్వాపరే
బాహుజః కశ్చి ద్దురాత్మా వంగదేశగః. ౧౭. సోఽపి నామ్నా
సువీ రేతి బహుశౌర్యపరాక్రమః, రాజ్ఞ స్తస్య మహీపాల భా
ర్యా బాలమృగేక్షణా. ౧౮. సోఽపి కాలా త్తు దాయాదై
ర్నిర్జితో వనమావిశత్, అర్ధాంగ్యా భార్యయా సాకం విచరన్
గహనే వనే. ౧౯. దుఃఖేన మహతా యుక్తో నిర్ధన శ్చ మహీ
పతిః, తత్ర సా గుర్విణీ తస్య భార్యా వన్యఫలాశనా. ౨౦.
నిర్మమే నర్మదాతీరే పర్ణశాలా మ్మహీపతిః, తతః కాలే ప్ర
సూతా సా కన్యకాం తత్ర సుందరీ. ౨౧. సంరక్షయ త్తతో
రాజా పూర్వపాప మనుస్మరన్, వృద్ధిం గతా రాజకన్యా సుకృ
తేన పురాకృతా. ౨౨. రూపలావణ్యసంపన్నా నయనోత్సవ

భక్తితోఁ గూడి, సావధానుఁడవై వినుము. ౧౬. ద్వాపరయుగంబున వం
గదేశమున సువీరుఁ డను పేరుగలదురాత్ముఁడయిన క్షత్రియుఁడొకఁ డుండె
ను. అతఁడు బహుబలపరాక్రమములుగలవాఁడు. అతనికిఁ జిఱుతజింక క
న్నులవంటి కన్నులు గలభార్య యుండెను. అతఁడు విధివశంబున దాయా
దులమూలమున రాజ్యముఁ గోల్పోయి యరణ్యముఁ బ్రవేశించెను. ౧౮.
అట్లు సువీరుఁడు వనంబు సొచ్చి, యర్ధాంగి యగు భార్యతోఁ గూడి ధనహీ
నుఁ డగుటం జేసి మహాదుఃఖవంతుఁడై చొరరానియరణ్యమునఁ దిరుగుచుండెను.
ఆతరుణమున నారాజభార్య గర్భిణియై యాకలములం దినుచు శ్రమపడు
చుండెను. ఆసువీరుఁడును నర్మదానదీతీరంబున నొక యాకుటింటిని
(పర్ణశాలను) నిర్మించెను. రాజపత్నియు నచ్చటఁ గన్యనుగనెను. ఆరాజు
తనతొంటిపాపమును దలఁచుచు నాకన్యను బెంచుచుండెను. ఆకన్యయు
ముందటిస్వపుణ్యముచే రూపలావణ్యశాలినియై చూపఱకుఁ గన్నులపండు
గ వృద్ధి నొందెను. బాలచంద్రునిమాడ్కిఁ దేజరిల్లు చక్కనిద స్నా

కారిణీ, అష్టవర్షాం మనోరమ్యాం దృష్ట్వా కశ్చి న్మునే స్సుతః. ౨౩. వివాహార్థం మతిం చక్రే సుధీరం సమయా చత, తతోవాచ తదా సోఽపి దరిద్రోఽహం మునే స్సుతః. ౨౪. ద్రవ్యం దేహి యథోద్దిష్టం ఉద్వాహం యది కాంక్షసే, ఇతి భూపవచ శ్శ్రుత్వా కన్యకాసక్తమానసః. ౨౫. మునిసూను రువా చేదం రాజానం మిథిలేశ్వర, దాస్యామి ద్రవిణం భూరి రాజద్గేహం తపోబలాత్. ౨౬. తేన తే రాజ సౌఖ్యాని భవిష్యంతి న సంశయః, ఇతి శ్రుత్వా వనే రాజా ఓ మిత్యాహ ముదాన్వితః. ౨౭. తప శ్చచార తత్తీరే మునిసూను రుదారధీః, యత్ర రాజా బలా ద్ద్రవ్యం సమాకర్ష వ్యాతంద్రితం. ౨౮. తత్సర్వ మర్థం నృపతేః ప్రదదే మునిపు

నిమిదేండ్లు గలరాజపుత్రికను జూచి మునిపుత్రుఁ డొక్కఁడు దాఁ బరిణయ మాడఁ గోరి తన కాకన్య నిమ్మని యాకన్యకయొక్క తండ్రి నడిగెను. ౨౩౪. అన్నృపాలుఁడును "మునిపుత్రా! నేను ధనహీనుఁడను. నీవు నాకూఁతుం బెండ్లాడఁ దలఁతు వేని, నేఁ గోరుధనము నిమ్ము" అని రాజు చెప్పిన మాటను విని మునిపుత్రుఁడును "రాజా! నాతపోమహిమవలన నీ కొకరమ్యగృహము నొసంగెద. నీ కాగృహవాసమువలన సకలసౌఖ్యములు గలుగఁగలవు. ఇదినిస్సంశయము అనఁగానే రాజుముదముతో వల్లె యని యొప్పుకొనెను. అంతమహాజ్ఞానియగు నమ్మునిపుత్రుఁడు వర్మ దానదీతీరంబునఁ దప మ్సొనరించి, యారాజుం డుచ్చోట సకలసంపదలఁ గలుగఁ జేసి యాసంపదల నెల్ల నారాజునకొసఁగెను. ౧౮౫. ఆమునిపుత్రుఁ డొసఁగిన ధనరత్నములను గ్రహించి రాజు సంతసమునఁ గోరికనుబడసినవాఁడై యామునిపుత్రునకుఁ గన్య నిచ్చి శాస్త్రవిధిఁ జొప్పున వివాహము చేసెను. క్రొత్తపెండ్లికూఁతురగు రాజపుత్రియు మునిపుత్రుని వెంబడిం

త్రకః, గృహీ త్వార్థం వసూన్ రాజా హర్షాల్లబ్ధమనోరథః. ౨౯. వివాహ మకరోత్కన్యాం మునే స్తాపసజన్మనః, స్వగృహ్యోక్తవిధానేన కన్యా ముద్వాహయ ద్వనే. ౩౦. నవోఢా సాఽపి తత్పార్శ్వం జగామ మనుజేశ్వర, కన్యాద్రవ్యేణ నిత్యం వై హ్యాభూ త్స్వోదరపోషకః. ౩౧. పున స్సువీరభార్యా సా ప్రజజ్ఞే కన్యకాం తథా, ద్వితీయాం తనుజాం దృష్ట్వా పున ర్లబ్ధాం ముదాన్వితః. ౩౨. ఇతఃపరం యథేష్టం మే ద్రవ్యం భూరి భవిష్యతి, ఏవం విచింతయానే తు పుణ్యేన మహతా నృప. ౩౩. ఆజగామ యతిః కశ్చి త్స్నానార్థం నర్మదాం ప్రతి, పర్ణశాలాం కణే భూపం సభార్య మవలోకయత్. ౩౪. త ముచాచ కృపాసింధు ర్యతిః కౌండిన్యగోత్రజః, కిమర్థ మత్ర కాంతారే కో భవా న్వద సాంప్రతమ్. ౩౫. ఏవం బ్రువంత మాహేదం భూపాలః కరుణానిధిం, రాజాఽహం వంగదేశీయ స్సువీర ఇతి విశ్రుతః. ౩౬. రాజ్యం మంతే చ దాయాదై ర్నిర్జితోఽస్మి

చెను. ఆరాజును కూఁతు నమ్మిన ద్రవ్యముచే సంసారము పోషించుకొనుచుండెను. ౩౧. మఱల సువీర్యునిభార్య గర్భవతియై మఱొకకూఁతును గనెను. అనృపాలుఁడును రెండవది కూఁతురుగఁ బుట్టినతోడనే, దీని నెవరి కేని నొసఁగి ఓలి గైకొనెదను. దాన నాకు విస్తారధనము సమకూరును. అని యిట్లు నృపాలుఁడు యోజించుచుండ, వానిపుణ్యవిశేషమున నొక యతి స్నానముకై నర్మదానదికడ కేతెంచి, యానదీతీరమునఁ బర్ణశాలయందు భార్యాసమేతుఁడయి యున్న రాజును గాంచెను. దయాసముద్రుఁ డగు కౌండిన్యగోత్రజుఁ డయిన యాయతి "ఓరాజా, నీ వేల యీయడవిని భార్యతోడ వసించెదవు? నీ వెవఁడవు? నా కెఱిఁగింపుము" అనవుడు నారాజు దయాళుఁ వగు మునీంద్రునితో నిట్లనియె. ఓమునీంద్రా, నేను వంగదేశము వాఁడ నగు

వనం గతః, న దారిద్ర్యసమం దుఃఖం న శోకః పుత్రమారణా
త్.౩౭. న చ వ్యథానుగమ నే న వియోగః ప్రియాపహాత్, తస్మా
త్తే నైవ దుఃఖేన వనవాసం కృతం మయా. ౩౮. శాకమూల
ఫలాద్యై శ్చ కృతాహారోఽస్మి కాననే, కాంతారేఽస్మిన్
తతో జాతా పర్ణాగారే తు కన్యకా. ౩౯. తాం ప్రాప్తయౌ
వనాం దృష్ట్వా కస్మై విప్రసుతాయ చ, యస్మా ద్భూరి ధనం
విప్ర గృహీతం యన్మయాఽనఘ. ౪౦. నివసామి సుఖం త్వ
స్మిన్ కి మన్య చ్ఛ్రోతు మిచ్ఛసి, ఇతి భూపవచః శ్రుత్వా
పున రాహ యతి స్తదా. ౪౧. మాధవ త్వక్కరు షే రాజన్
మహాపాతకసంచయం, కన్యాద్రవ్యేణ యో జీవే దసిపత్రం స
గచ్ఛతి. ౪౨. దేవాన్ ఋషీ న్పితౄ న్న్యాపి కన్యాద్రవ్యేణ

రాజును. నన్ను సువీరుఁ డందురు. నారాజ్యమును దాయాదులు నాచికొని
నన్నడవులపాలు సేసిరి. లోకంబున లేమిడి కీడగు దుఃఖమును, పుత్రనా
శమునకంటె మించిన వగపును, ప్రియావిరహమునకంటె మించిన వియోగ
మును లేదు. కావున రాజ్యముపోయిన దుఃఖముచే నిట నదీతీరమున వనవా
సము చేయుచు, శాకమూలఫలాదులతో జీవయాత్ర సలుపుచున్నాఁడను.
ఈయడవియందు నాకొకకూఁతు రీపర్ణశాలయందు పుట్టినది. ఆకన్యకుయౌవన
మురాఁగా, దాని నొకమునిసుతున కొసఁగి, విస్తారమైనయోలిఁ గైకొని,
యిప్పుడు సుఖముగ జీవించెద. ఇఁకను నేమి తాము నావలన వినఁగోరెదరని
యడిగెను. ౪౦౪.

అని రాజుమాటలు విని యతి వెండియు నతనితో నిట్లనియె. ఓరాజా
మాధునివలె నేల పాపపురాశి మూటఁగట్టెదవు? ఎవఁడు కన్యావిక్రయముప
లని ద్రవ్యముతో జీవించునో, వాఁ డసిపత్ర మను నరకమును బొందును.
ఎవఁడు కన్యావలని ధనముచే దేవర్షి పితరులను తనివి నొందింపఁ జూచునో, వాని

తర్పయేత్, శాపం దాస్యతి తే సర్వే జన్మజన్మన్యపుత్రతామ్.. ౪౩. యః కన్యాద్రవ్యకలుషాం గృహీత్వా వృత్తి మాశ్రయేత్, సోఽశ్నీయా త్సర్వపాపాని రౌరవం నరకం వ్రజేత్. ౪౪. సర్వేషా మేవ పాపానాం ప్రాయశ్చిత్తం విదు ర్బుధాః, కన్యావిక్రయశీలస్య ప్రాయశ్చిత్తం న చోదితమ్. ౪౫. కార్తికే శుక పక్షే తు ద్వితీయాం కన్యకాం తవ, కన్యాదానం కురుష్వ త్వం సహిరణ్యోదకేన చ. ౪౬. విజ్ఞాయ తేజోయుక్తాయ శుభశీలాయ ధర్మిణే, కన్యాదానం తు యః కుర్యా త్కార్తిక్యాం చ శుభే దినే. ౪౭. గంగాదిసర్వతీర్థేషు స్నానదానేన యత్ఫలం, అశ్వమేధాదిభిర్యాగై రుక్తదక్షిణసంయుతైః. ౪౮. యత్ఫలం జాయతే రాజన్ తత్ఫలం సోఽపి గచ్ఛతి, ఇ త్యేవం గదితం శ్రుత్వా రాజరాజకులేశ్వర. ౪౯. యతిం ధర్మార్థతత్త్వజ్ఞం బాహుజః కృపణోఽబ్రవీత్, కుతో లోకః కుతో ధర్మః

కాదేవబుషిపితరులు జన్మజన్మమునను సంతానము లేమిని నొసఁగుదురు. ఎవఁడు కన్యావిక్రయధనముచే మలినమైన వృత్తినిజీవింప నాశ్రయింపఁ జూచునో, అతఁడు రౌరవాదిసకల పాపములను బొందును. ౪౪. లోకంబున బుధులు సకలపాపములకుఁ బ్రాయశ్చిత్తంబులను నెఱుఁగుదురు గాని కన్యావిక్రయశీలునికిఁ బ్రాయశ్చిత్త మెక్కడను విధింపఁబడ దయ్యెను. కార్తికశుక్లపక్షమున నీరెండవకూఁతును హిరణ్యజలపూర్వకముగా ప్రకాశవంతుఁడును, తేజస్సుగలవాఁడును, ధర్మశీలుఁడు నైన బ్రాహ్మణునికిఁ దానము చేయుము. కార్తికమాసమున శుభదినమునందు నెవఁడు కన్యకాదానంబు చేయునో వానికి గంగానదిపుణ్యనదులందు స్నానముచేత నెంత పుణ్యము గలుగునో పరిపూర్ణ దక్షిణలు గలయశ్వమేధాదియాగము లొనరించుటచేత నెంత పుణ్యము గలుగునో యంత పుణ్యము కన్యాదానమువలనఁ గలుగును. ఇట్లు పలికినయతిని గాంచి దీనుఁడగు నృపాలుఁ డిట్లనియె. ౪౯. ఓవిప్రుఁడా! లోక మెక్కడిది.

కుతో దానం కుతః ఫలమ్. ౹౦. సుఖభోగై ర్వినా విప్ర దే
హేఽస్మి న్ సుఖకాంక్షిణి, పుత్రదారాదయ స్సర్వే వాసోఽలం
కరణాని చ. ౹౧. గృహక్షేత్రాణి సర్వాణి దేహాద్యా ధర్మ
సాధనం, ద్వితీయా మ్మే దుహితరం యో ద్రవ్యం భూరి
దాస్యతి. ౹౨. తస్యై దాస్యే న సందేహో విప్ర గచ్ఛ యథా
సుఖం, తతో యయౌ నర్మదాయాం స్నానార్థం నృపపుంగ
వ. ౹౩. నృపస్యాస్యాగతే కాలే కాంతారే మరణం గతః,
ఆయయు ర్యమదూతా శ్చ పాశై రాబధ్య పాపినమ్. ౹౪.
యమానుగా దక్షిణాశాం తతో జగ్ము ర్యథాగతం, తత్ర
తం సమ్య గాలోక్య యమ స్తామ్రారు ణేక్షణః. ౹౫. నర
కేషు విచిత్రేషు బబాధ రవినందనః, యథాఽసిపత్రే ఘోరేచ

ధర్మ మెక్కడిది? దాన మెందుకు? దానఫల మెందుకు? ఓవిప్రా! సుఖములఁ గోరునట్టి యీదేహమునకు సుఖభోగములు లేకుండుటవలన నేమి యుపయోగము? పుత్రదారలు, వస్త్రభూషణములు, ఇండ్లు వాకిండ్లు, మడి మాన్యములు దేహమునకు వలసినధర్మములకు సాధనములే కాని వేఱు కావు. కావున నాద్వితీయపుత్రికను గూడ విస్తారద్రవ్యము నొసఁగు వానికే యొసఁగెదను. ఓయతీ! నీవు నా క్రీవిషయములు లుపదేశింప నక్కఱ లేదు. నీయిచ్ఛవొప్పునఁ జనుము అని రాజు పలికెను. యతియుం స్నానార్థమై నర్మదానదీతీరమునకుఁ బోయెను. ౹౩. తర్వాతఁ గొంతకాలమునకు రాజునకు మరణకాలము వచ్చి మృతి నొందెను. అంత యమదూతలు వచ్చి పాపియగు నీరాజును పెడకొక్కలు విఱిచికట్టి దక్షిణదిక్కునకు యమసన్నిధికిఁ గొనిపోయిరి. ౹౪. యముఁడు ను వానిని నిలు వెల్ల నీక్షించి కన్నులెఱ్ఱనచేసి, వానిని నరకబాధలలోఁ బెట్టెను. ఘోరమైన యసిపత్ర మునందు పితరులతోఁ గూడఁ ద్రోసెను. ఆసువీరునివంశమువాఁ డగు శ్రుత

పితృభి స్స హి పాతయేత్. ౫౬. సువీర స్యాన్వయే కశ్చి చ్ఛ్రుతకీర్తి ర్మహీపతిః, సర్వధర్మాం శ్చకా రాసౌ తథా క్రతుశతాని చ. ౫౭. ప్రచకార స్వకం రాజ్యం ధర్మేణ మిథిలేశ్వర, పశ్చాత్స్వర్గం సమాసాద్య సేవ్యమాన స్సురేశ్వరైః. ౫౮. సువీరః కర్మశేషేణ పితృభి ర్నరకం గతః, తత్ర వ్యచింతయద్దుఃఖా ద్యాతనా హేతు మాత్మనః. ౫౯. పూర్వపుణ్యప్రభావేన యమం ప్రా హాతినిర్భయః, వాక్య మ్మే శృణు సర్వజ్ఞ ధర్మరాజ మహామతే. ౬౦. పాపలేశవిహీనస్య కి మియం దుర్గతి ర్మమ, సర్వధర్మా వృథా యాంతి ప్రోక్తాః పూర్వమహర్షిభిః. ౬౧. దివం విహాయ నరకాగమనం చ న సాంప్రతం, ఇతి శ్రుత్వా యమః ప్రాహ శ్రుతకీర్తిం మహామునిమ్. ౬౨. అస్తి కశ్చి ద్దురాచారో వంశజశ్చ త వాద్యవై, సోఽపి

కీర్తి యను మహీపాలుఁడు సకలధర్మములను నూఱుజన్నములను గావించెను. స్వరాజ్యమును నీతితోఁ బాలించెను. ఆవల స్వర్గమునొంది వేల్పులచేఁ గొల్వఁబడుచు నుండెను. ౫౮. సువీరునివంశస్థుఁ డగు శ్రుతకీర్తి తనకర్మశేషముచేతఁ బితరులతోడ నరకమును బొంది, యచ్చటఁ గష్టపడుచు నరకబాధలకుఁ గారణముఁ గూర్చి చింతించెను. తర్వాతఁ బూర్వపుణ్యమహిమచేతఁ గడు భీతి లేనివాఁడై యమునితో నిట్లనెను. ఓసర్వజ్ఞా, మహాబుద్ధీ, ధర్మరాజా, పాప మించుకేనియు లేని నా కేల యీనరకప్రాప్తి గలిగెను? తొల్లింటి మహర్షులు పల్కిన సకలధర్మములు వృథ యగుచున్నవి. నాకు స్వర్గమును బాసి, నరకంబున వచ్చుట యుక్తయు గా దనెను. ఆమాటలు విని యముఁడు మహారాజగుశ్రుతకీర్తితో నిట్లనెను. ౬౨. ఓనృపాలా! మీవంశస్థులలో నొకఁ డగు దురాచారుఁడయినసువీరుఁ డనువాఁడు కన్యావిక్రయముచే దొరకిన ధనముచేఁ దనజీవితము గడపెను. ఆదురా

నామ్నా సుపీ రేతి కన్యా ద్రవ్యేణ జీవితః. ౬౩. తేన పాపేన
పితరః పుణ్యలోకం గతా అపి, దివశ్చ్యుతా భవం తీహ
దుష్టయోనిషు భూతలే. ౬౪. ద్వితీయా తనుజా తస్య వర్ధతే
మాతృసన్నిధౌ, పర్ణాగారే నృపశ్రేష్ఠ నర్మదాయా స్తటే
వనే. ౬౫. మత్ప్రసాదా ద్భువం గచ్ఛ దేహే నానేన చానఘ,
తత్ర తిష్ఠంతి మునయ స్తేషా మేత న్నివేదయ. ౬౬. కన్యాం
తాం శ్రుతశీలాయ కార్తికే మాసి భక్తితః, కన్యాదానం
కురుష్వ త్వం సహిరణ్యోదకేన చ. ౬౭. సర్వాభరణసంప
న్నాం యః కన్యాం కార్తికేఽనఘ, ప్రయచ్ఛతి విధానేన
సోఽపి లోకేశ్వరో భవేత్. ౬౮. యది కన్యా న జాయేత

చారముచే నాతని పితరులు స్వర్గలోకంబునొందియు,నటనుండి యిటకు భ్రష్టులై
భూతలంబున దుష్టయోనులందుఁ బుట్టుదురు. ౬౪. అతని రెండవకుమార్తె
నర్మదాతీరంబునతల్లికడఁ బెరుగుచున్నది. నాయనుగ్రహమున నీదేహముతో
నే భూలోకంబునకుఁ బొమ్ము. అచ్చట ననేకమహర్షు లున్నారు. వారి కీసం
గతి నెఱిఁగింపుము. ఆకన్యను వేదాధ్యయనసంపన్నుఁడైన యొక బ్రాహ్మ
ణునికి సాలంకృతకన్యాదానము చేయుము. ఎవఁడు సర్వభూషణాలంకృత
యైన కన్యను కార్తికమాసమునఁ గన్యాదానము చేయునో, అతఁడు లోకం
బుల కెల్ల నధిపతి యగును. ఒకనికిఁ గన్యపుట్టదేని దానివిలువ యొసఁగవలెను.
ఆవును ఎద్దును కన్యాదానముయొక్క విలువ యందురు. ఆవును ఎద్దును గూడ
దానము చేసినయెడల, కన్యాదానము చేసిన ఫలము గలుగును. నీవు బ్రాహ్మ
ణులకుఁ గన్యాదానమూల్యమును యథావిధిగా నొసఁగుము. ఈకన్యాదాన
ముచేఁ బితరులెల్ల సంతసింతురు. శ్రుతకీర్తి యట్లే యని పలికి గృహమునకు
వచ్చి నర్మదానదీతీరమున నున్న యారాజకుమార్తెను స్వర్ణభూషణాలంకృతను
గావించి, కార్తికమాసమున యథావిధిగ బెండ్లిఁ జేయించెను. ఆపుణ్యప్రభావ

మూల్యం హా యః ప్రయచ్ఛతి, దాతుర్గోమిథునం మౌల్యం కన్యాదానం తదుచ్యతే. ౧౯. కన్యాదానఫలం తస్య భవిష్యతి న సంశయః, కురు త్వం ద్రాక్చ విప్రేభ్యః కన్యామౌల్యం విధానతః. ౨౦. ప్రీణంతి పితర స్సర్వే ధర్మే ణానేన సంతతిం, శ్రుతకీర్తి స్తథే త్యుక్త్వా యమం గత్వా గృహం గతః. ౨౧. నర్మదాతీరసంస్థాం చ కన్యాం కనకభూషణాం, కన్యాదానం తు కార్తిక్యాం చకార రాసా నృపోత్తమః. ౨౨. కార్తికే శుక్లపక్షే తువిధి నేశ్వరతుష్టయే, తేనపుణ్యప్రభావేన సుధీరో యమపాశతః. ౨౩. విముక్తస్స్వర్గ మాసాద్య సుఖేన పరిమోదతే, తథైవ దశవిప్రేభ్యః కన్యామౌల్యం దదా వసా. ౨౪. ప్రయాంతి పితరస్సర్వేపుణ్యాలోకం మహీపతే, పాపాని యాని చాగ్ర్యాణి విలయం యాంతి తత్క్షణాత్. ౨౫. తత స్స్వర్గగతో రాజా శ్రుతకీర్తి ర్యథాగతం, య స్తస్మా త్కార్తికే మాసి కన్యాదానం కరిష్యతి. ౨౬. హత్యాదిపాతకై స్సర్వై ర్విముక్తో నాత్ర సంశయః, వాణ్యా వాసులభం యేఽపి వివా

ముపలన యమపాశమునుండి విముక్తుఁడై స్వర్గమునొంది సంతోషముతో నుండెను. అట్లే శ్రుతకీర్తికన్యాదానమూల్యమును పదుగురు బ్రాహ్మణులకునొసఁగెను. అతని పితరులందఱు తత్క్షణమే పుణ్యలోకము నొందిరి. ఆక్షణమే వారిపాపములెల్ల నశించెను. తర్వాత శ్రుతకీర్తి నృపాలుఁడు వచ్చిన దారింబట్టి స్వర్గలోకంబు నొందెను. ౨౫.

కావున నెవఁడు కార్తికమాసమున కన్యాదానముచేయునో యతఁడు బ్రహ్మహత్యాది సకలపాపములనుండి విముక్తుఁ డగును. ఎవరు వివాహమునిమిత్తము వాక్సాహాయ్యము నైనను జేయుదురో, వారికిఁ గలుగు పుణ్య

హార్థం నరేశ్వర. ౭౭. సహాయం యే ప్రకుర్వంతి తేషాం పుణ్య మనంతకం, యః కార్తిక్యా వ్రతే నిష్ఠో విధినా తత్సమాచ రేత్. ౭౮. స యాతి విష్ణుసాయుజ్యం సత్యం సత్యం మయోదితం, నాచరేద్యది వా మూఢో రౌరవం తు సమశ్నుతే. ౭౯.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే, త్రయోదశోఽధ్యాయః.

చతుర్దశోఽధ్యాయః.

వసిష్ఠః.—పౌర్ణమ్యాం కార్తికేమాసి వృషోత్సర్గం కరోతి యః, తస్య పాపాని నశ్యంతి జన్మాంతరకృతాని చ. ౧. యః కార్తికే వృషోత్సర్గం పౌర్ణమ్యాం పితృతుష్టయే, సంకుర్యా

మపారమైనది. ఎవఁడు కార్తికవ్రతనిష్ఠగలవాఁడై యావ్రతమును దప్పక నెఱవేర్చునో, ఆతఁడు విష్ణుసాయుజ్యమును దప్పక పొందఁగలఁడు. అట్లు కార్తికవ్రతమును జక్కఁగా నాచరింపఁడేని రౌరవ మను నరకముఁ బొందును.

ఇది శ్రీ స్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి పదుమూఁడవ యధ్యాయము.

పదునాలుగవ యధ్యాయము.

వసిష్ఠమునీంద్రుఁడు జనకమహారాజుతో నిట్లనియె:— కార్తికమాసమున పున్నమనాఁ డెవఁడు వృషోత్సర్గము జేయునో, అతనిజన్మాంతరకృతము లైన పాపములు నశించును. ఎవఁడు కార్తికపౌర్ణమినాఁడు పితృదేవతలఁ

ద్విధినా రాజన్ తస్య పుణ్యఫలం శృణు. ౨. గయాశ్రాద్ధం
కృతం తేన కోటివారం న సంశయః, పుణ్యదం మానుషే
లోకే దుర్లభం కార్తికవ్రతమ్. ౩. యః కో వాఽస్మత్కులే
జాతః పౌర్ణమాస్యాం తు కార్తికే, ఉత్సృజేద్వృషభం
నీలం తేన తృప్తా వయం త్వితి. ౪. కాంక్షంతి నృపశార్దూల
పుణ్యలోకస్థితా అపి, పౌర్ణమ్యాం కార్తికే మాసి ఆఢ్యో
వాఽప్యధమోఽపి వా. ౫. నోత్సృజేద్వృషభం లోభా త్స
యాత్యంధం తమో యమాత్, పిండదానా ద్గయాశ్రాద్ధా
త్ప్రత్యబ్దాత్ ప్రతివత్సరం. ౬. పుణ్యతీర్థానుగమనా త్తర్పణా
చ్చ మహాలయాత్, కార్తికే పౌర్ణమాస్యాం తు వృషోత్సర్గం

ప్రీతికై శాస్త్రవిధిచొప్పున వృషోత్సర్జనమును (ఎద్దునచ్చు వేసి విడు
చుట) జేయునో వానికిఁ గలుగుపుణ్యము నెఱిఁగించెదను వినుము. అతఁడు
కోటిపర్యాయములు గయాశ్రాద్ధముచేసినంతఫలము గలుగును. మానవలోకం
బున కార్తికవ్రతమువలన దుర్లభమైనదియు, పుణ్య మొసఁగునదియు నగు
నది వేఱొక్కటిలేదు. ఓరాజేంద్రా! పితృదేవతలు తాము పుణ్యలోకంబులం
దున్నప్పటికి, మనకులమునఁ బుట్టిన యెవఁడేనిఁ గార్తికపౌర్ణమాసియందు నీ
లవర్ణము గల వృషభము నచ్చువేసి విడుచునేని, దాన మనము తృప్తినొందుద
మని కోరుచుందురు. కార్తికమాసమున ధనికుఁడేని, దరిద్రుఁడేని లోభము
చే వృషోత్సర్జనము చేయఁడేని వాఁడు యమునియానతింజేసి యంధతమస్సనా
డి నరకమును బొందును. ౫౬. ఏఁటేఁటను పిండదానమువలనను, గయాశ్రాద్ధము
వలనను, ప్రత్యాబ్దికశ్రాద్ధమువలనను, పుణ్యస్థలములకు యాత్రసేయుటవల
నను, అమావాస్యాదులందుఁ దర్పణమువలనను, మహాలయశ్రాద్ధమువలనను
నెంత పుణ్యము గలుగునో యంతకంటె నెక్కువగతి కార్తికపౌర్ణమినాఁడు
వృషోత్సర్గము వలనఁ గలుగును. అట్టివృషోత్సర్గమునకంటె మించిన యుత్త

వినా గతిః. ౭. గయాశ్రాద్ధం వృషోత్సర్గం సమ మాహుర్మనీషిణః, ప్రశస్త ఊర్జే పౌర్ణమ్యాం వృషోత్సర్గ స్సుఖప్రదః. ౮. యః కుర్యా త్కార్తికే మాసి సర్వధర్మాధికం ఫలమ్, ఋణత్రయాద్విముచ్యేత కిమన్యైర్బహుభాషణైః. ౯. యో ధాత్రీఫలదానం తు పౌర్ణమ్యాం చ సదక్షిణం, కురుతే నృపశార్దూల సార్వభౌమో భవే ద్ధ్రువమ్. ౧౦. యః కుర్యాద్దీపదానం చ పౌర్ణమ్యాం కార్తికేఽనఘ, సర్వపాపవినిర్ముక్తః తతో యాతి పరాం గతిమ్. ౧౧. కర్మణా మనసా వాచా పాపం య స్సమ్య గాచరేత్, తస్య పాపాని నశ్యంతి పౌర్ణమ్యాం దీపదానతః. ౧౨. లింగదానం పౌర్ణమాస్యాం కార్తిక్యాం శివతుష్టయే, ఇహ సమ్య క్ఫలం ప్రాప్య సార్వభౌమో భవేద్ధ్రువమ్. ౧౩. పాపఘ్నం పుణ్యదం ప్రాహుర్లింగదానం

మగతి లేదు. గయాశ్రాద్ధమును వృషోత్సర్జనమును (ఎద్దువచ్చువేయుటయు) సమము లని పెద్ద లందురు. కార్తిక మాసమందలి పున్నమ నాఁడు వృషోత్సర్జనము నొనర్చినవానికి సర్వధర్మములు చేయుటకంటె మించినఫలము గలుగును. వేయిమాటలేల? మఱియుతఁడు దేవర్షి పితృఋణములనుండివిడుదలనొందును. మఱియుఁ గార్తికపౌర్ణమినాఁడు ఎవఁడు దక్షిణాసమేతముగా నుసిరిక కాయలు దాన మొసఁగునో, ఓరాజేంద్రా! అతఁడు తప్పక సర్వభూమండలాధిపతి కాఁగలఁడు. కార్తికపూర్ణిమనాఁడు దీపదానంబు నేయువానికి సర్వపాపములు తొలఁగిపోవుటే కాక యతఁడు త్తమగతిని బొందును. ౧౧. కార్తికపౌర్ణమినాఁడు దీపదానమువలన త్రివిధములగు పాపము లెల్ల నశించును. కార్తికపౌర్ణమనాఁడు పరమేశ్వరుని ప్రీత్యైకై శివలింగదానము చేయువాఁడైహికసుఖముల నెల్ల ననుభవించి యావల జన్మాంతరమున సార్వభౌముఁడగును. కార్తికమాసమున లింగదానము మోక్షప్రద మని పెద్ద లందురు.

మనీషిణః, లింగదాన మనాదృత్య యః కుర్యా త్కార్తికవ్ర
తమ్. ౧౪. వజ్రలేపో భవే త్తస్య పాపరాశిర్న సంశయః, అనం
తఫలదం ప్రోక్తం దుర్లభం కార్తిక వ్రతమ్. ౧౫. పరాన్నం పితృ
శేషం చ నిషిద్ధస్య చ రక్షణం, శ్రాద్ధాన్నం తిలదానం చ కార్తి
కే పంచ వర్జయేత్. ౧౬. గణాన్నం వృషల స్యాన్నం దేవలాన్న
మసంస్కృతం, వ్రాత్యాన్నం విధవాన్నం చ కార్తికే ష డ్వివర్జ
యేత్. ౧౭. అమాయాం పౌర్ణమాస్యాం చ ప్రత్యబ్దే భాను
వాసరే, సోమసూర్యోపరాగే చ ఊర్జే న నిశి భోజనం. ౧౮.
ఏకాదశ్యా మహోరాత్రం వ్యతీపాతే చ వైధృతౌ, నిషిద్ధదివ
సే రాజ న్గృహీ యః కార్తిక వ్రతీ. ౧౯. విష్ణో ర్దినస్య యు

అట్టిశివలింగదానము సేయక కార్తికవ్రతము నెవ్వఁ డనుష్ఠించునో వాని
పాపము లెల్ల వజ్రపుపూత పూసినట్లు కఠిన మగును. దీనికి సందియము లేదు.
కార్తిక వ్రతము దుర్లభ మనియు, విస్తారఫల మొసఁగునది యనియుఁ జెప్పఁబ
డినది. ౧౫. పొరుగిండ్లలో భుజించుట, పితృశేషమును భుజించుట, నిషిద్ధ
మైనదాని రక్షించుట, శ్రాద్ధమందు నిమంత్రితుఁడయి భుజించుట, తిలలు
గైకొనుట వీనినైదింటిని కార్తిక వ్రతము చేయుటయందు వదలవలయును.
మఱియుఁ సంఘాన్నమును, శూద్రులయన్నమును, పూజారులయిండ్లయందలి
యన్నమును, దేవపూజాదులు లేని యన్నమును, ఉపనయనాదిసంస్కారము
లేనివానియన్నమును, విధవ వండినయన్నమును కార్తికమాసమున విడువ
వలయును. కార్తికమాసమున అమావాస్యాపూర్ణిమలయందును, ప్రత్యా
బ్దికశ్రాద్ధమునను, ఆదివారమునను, సూర్యచంద్ర గ్రహణకాలములందును
రాత్రి భోజనము చేయరాదు. ఏకాదశినాఁడు రేయింబగళ్లును, నిషిద్ధ
దినమునందును వ్యతీపాతవైధృతియోగములయందును, ఏకాదశికి ముందటి

త్నేన పూర్వోత్తరదినద్వయే, మాసచక్రవ్రతాధీనో న కుర్యాన్నిశి భోజనం. ౨౦. నిషిద్ధదివసే ప్రోక్తం ఛాయానక్తం మహర్షిభిః, నక్తవ్రతఫలం తేన న నక్తం నిశి భోజనమ్. ౨౧. సర్వపుణ్యప్రదే రాజన్ కార్తికే మాసి యః పుమాన్, నిషిద్ధదివసే చాన్నం భోజనం కురుతే యది. ౨౨. తస్య పాపస్య విస్తారం కథం తే ప్రబ్రవీమ్యహం, తస్మాద్విచార్య యత్నేన కార్తికవ్రత మాచరేత్. ౨౩. తైలాభ్యంగం దివాస్వాపం తథా వై కాంస్యభోజనం, గృహే స్నానం నిషిద్ధే నిశి భోజనమ్. ౨౪. వేదశాస్త్రవినిందాం చ కార్తికే సత్తవర్జయేత్, ఉష్ణోదకేన కర్తవ్యం స్నానం యత్రైవ కార్తికే.

వెనుకటిదినములయందును (అనఁగా దశమీద్వాదసులయందును) కార్తిక వ్రతము చేయుగృహస్థుఁడు మాసవ్రతము చేయువాఁడును రాత్రికాలమున భుజింపరాదు. భోజననిషేధము సేసినదినములందు ఛాయానక్తము(=సూర్యాస్తసమయమునకు ముందే భోజనము) మహర్షులచే విధింపఁబడినది. దానిచే నక్తవ్రతఫలంబు గలుగును. కాన నక్తమును (రాత్రిభోజనము) సేయఁదగదు. ౨౧. నృపాలా, సర్వపుణ్యముల నొసఁగు కార్తికవ్రతము నాచరించునప్పుడు ఎవఁడు నిషిద్ధదివసమునందు భోజనము చేయునో, వానికిఁ గలుగుపాపాతిశయ మింత యని నే నెట్లు చెప్పఁగలను. కావున నివి యెల్ల విచారించి, యత్నముతోఁ గార్తికవ్రతమును జేయవలయును. కార్తికమాసంబున తైలముతోఁ దలంటుకొనుట, పగటిపూఁట నిద్ర, కంచు పళ్లెరమున భుజించుట, నిర్బంధపూర్వకనిద్ర, ఇంటిలో స్నానము చేయుట, రాత్రిభుజించుట, వేదశాస్త్రనింద వీనిని వదలవలయును. ౨౪. కార్తికమున నుష్ణోదకముతో స్నానము చేయరాదు. దేహపటుత్వము గలిగియుండి యెవఁడేని యుష్ణోదకముతో స్నా

౨౫. స్నానం తత్పురయా ప్రోక్తం నిశ్చితం బ్రహ్మణా పు రా, పటుర్భూత్వా గృహే స్నానం యః కుర్యాదుష్టవారిణా. ౨౬. నదీస్నానం తు కర్తవ్యం తులాసంస్థే దివాకరే, కార్తికే మాసి రాజేంద్ర ఉత్తమం తం ప్రచక్షతే. ౨౭. తటాకకూపకుల్యానాం జలే వా స్నానమాచరేత్, వినా గంగాం వినా గోదాం వినా తద్వత్సరిద్వరామ్. ౨౮. తటాకకూపకుల్యానాం సుగంగామభివాదయేత్, సంప్రాప్య కార్తికం మాసం స్నానం యో న సమాచరేత్. ౨౯. స గచ్ఛేన్నరకం ఘోరం చండాలీం యోని మాప్నుయాత్, గంగాదిసర్వనద్యశ్చ స్మృత్వా స్నానం సమాచరేత్. ౩౦. తతోఽభివాదనం కుర్యాత్సూర్యమండలగం హరిం, కృత్వా విష్ణుకథాం దివ్యాం విప్రైస్సార్థం గృహం వ్రజేత్. ౩౧. దినాంతే సర్వకర్మాణి

నము చేసెనా, వాఁడు సురతో=(కల్లుతో) స్నానము చేసినంత పాపము నొందును. ౨౫.

కార్తికమాసంబున సూర్యుఁడు తులారాశియందుండఁగా నదీస్నానము చేయవలయును. అది యుత్తమమని పెద్దలు చెప్పుదురు. కోనేర్లు, బావులు, కాలువలు వీనినీటిలోనైనను స్నానము చేయవలయును. గంగా, గోదావరీ, కావేరీనదులు లేనిచోట చెఱువులు, కోనేర్లు, కాలువలువీనినీటిని గంగాది పుణ్యనదులనుగా భావించి యందు స్నానమాచరింపవలయును. కార్తికమాసమున నద్యాదులందు స్నానమొనరింపనివాఁడు రౌరవాదిఘోరనరకములను బొంది చండాలయోనియందుఁ బుట్టును. కావున గంగానది మున్నగుపుణ్యనదులు లేనిచోట నానదులను స్మరించియైనను స్నానము చేయవలయును. ౩౦. అట్లు స్నానమొనర్చి సూర్యమండలమధ్యమున నున్న విష్ణువును నమస్కరించి దివ్యవిష్ణుకథలను జెప్పుకొని బ్రాహ్మణులతోడ నింటికి రావలయును. తర్వా

సమాప్య విధినా నృప, పాదౌ ప్రక్షాళ్య చాచమ్య పూజా
స్థానం ప్రవేశయేత్. ౩౨. పూజయే దీశ్వరం తత్ర షోడశై
రుపచారకైః, పీఠస్థం పూజయే చ్ఛంభుం కల్పోక్తవిధినాఽ
నఘ. ౩౩. పంచామృతవిధానేన ఫలతోయైః కుశోదకైః, స్నా
పయే త్పుణ్యసూక్తైశ్చ భక్త్యా గౌరీపతిం ప్రభుమ్. ౩౪. తత
శ్చావాహయే ద్దేవం శంకరం పరమేశ్వరం, వృషధ్వజాయ స్నా
నం చ పాద్యం గౌరీప్రియాయ చ. ౩౫. అర్ఘ్యం లోకేశ్వరా
యేతి రుద్రా యాచమనీయకం, స్నానం గంగాధరా యేతి వ
స్త్ర మాశాంబరాయ చ. ౩౬. జగన్నాథా యోపవీతం గం
ధం కపాలధారిణే, అక్షతా నీశ్వరా యేతి పుష్పం పూర్ణ
గుణాత్మనే. ౩౭. ధూమ్రాక్షా యేతి వై ధూపం తేజోరూపా

త సాయంకాలమున సంధ్యావందనాదు లగు ననుష్ఠానములను విధిప్రకారము
ముగించి, పాదములు గడిగికొని యాచమన మొనర్చి పూజాగృహము చేరి,
యచ్చట నీశ్వరుని కల్పోక్తప్రకారమున షోడశోపచారపూజలు గావింపవల
యును. మొదట నీశ్వరుని నావాహనము చేసి, యాసనార్ఘ్యపాద్యాచమనీ
యముల నొసంగి, పంచామృతములతోను, ఫలరసములతోను, దర్భోదకముల
తోను నమకచమకాదిసూక్తపూర్వకముగ స్నానము చేయింపవలయును. మొ
దట 'శంకరాయావాహనం' అని శంకరు నావాహనము చేసి 'పరమేశ్వరాయా
సనం' అనియాసనము నొసఁగి, 'గౌరీప్రియాయ పాద్యం' అని పాద్యమును,
'లోకేశ్వరాయార్ఘ్యం' అని యర్ఘ్యమును, 'రుద్రాయాచమనీయమ్' అని యా
చనీయమును నొసఁగి, 'గంగాధరాయస్నానమ్' అని స్నానము చేయించి, 'ఆశాం
బరాయవస్త్రమ్' అని వస్త్రమును, 'జగన్నాథాయ ఉపవీతమ్' అని యజ్ఞోపవీ
తమును, 'కపాలధారిణే గంధాన్' అని గంధమును, 'ఈశ్వరాయాక్షతాన్'
అని యక్షతలను, "పూర్ణగుణాత్మనే పుష్పం" అని పుష్పములను, "ధూమ్రా

య దీపకమ్, లోకరక్షాయ నైవేద్యం తాంబూలం లోకసా
క్షిణే. ౩౮. ప్రదక్షిణం భవా యేతి నమస్కారం కపాలినే.
ఏతై ర్నో నామభి ర్భక్త్యా పూజయే ద్గిరిజాపతిమ్. ౩౯. శం
భో ర్నామసహస్రేణ మాస మేకం నిరంతరం, పూజాంతే చా
ర్పయే దర్ఘ్యం మాసన క్తవ్రతే నృప. ౪౦. పార్వతీకాంత దే
వేశ పద్మజార్చ్యాంఘ్రిపంకజ, అర్ఘ్యం గృహాణ దైత్యారే
దత్తం చేద ముమాపతే. ౪౧. అర్చయే చ్ఛంకరం భక్త్యా
య స్స ధన్యో న సంశయః, తథా విత్తానుసారేణ దీపమాలా
ర్పణం నృప. ౪౨. దత్వా దానం తు విప్రేభ్యో విత్తశాఠ్యం
న కారయేత్, ఏవం విప్రవరై స్సార్ధం నక్తం యః కార్తికవ్రతీ.

క్షాయ ధూపం" అని ధూపమును, "తేజోరూపాయ దీపం" అని దీపమును,
"లోకరక్షాయ నైవేద్యం" అని నైవేద్యమును, "లోకసాక్షిణే తాంబూ
లం" అని తాంబూలమును, "భవాయ ప్రదక్షిణం" అని ప్రదక్షిణమును,
"కపాలినే నమస్కారః" అని నమస్కారమును, ఇవ్విధంబున భక్తితో
నీశునిఁ బార్వతీపతిని నర్చింపవలయును. కార్తికమాస మంతయు శివసహస్రనా
మపూజ సేయవలయును. మాసనక్తవ్రతమునందుఁ బూజయైనతర్వాత "శ్లో..
పార్వతీకాంత, దేవేశ, పద్మజార్చ్యాంఘ్రిపంకజ, అర్ఘ్యం గృహాణ దైత్యా
రే దత్తం చేద ముమాపతే" అని యర్ఘ్యము నొసఁగవలయును. ఎవఁ డీవిధం
బున నీశ్వరుని కార్తికమాస మంతయు నర్చించునో, యాతఁడు పుణ్యముల
నెల్ల సంపాదించినవాఁడు. దీనికి సందియము లేదు. మఱియు ప్రత్యహమును
సాయంకాలమున నీశ్వరసన్నిధానంబున దీపమాలలను నుంచవలయును.
ద్రవ్యలోభము నెంచక, యథాశక్తిగ బ్రాహ్మణులకు దక్షిణాతాంబూల
ముల నొసఁగవలయును. ౪౩. ఇవ్విధంబునఁ గార్తికవ్రతము సెవ్వఁడు.

౪౩. కురుతే నృపశార్దూల తస్య పుణ్యఫలం శృణు, అగ్నిష్టోమ
సహస్రాణి వాజపేయశతాని చ. ౪౪. అశ్వమేధసహస్రాణాం
ఫలం ప్రాప్నో త్యసంశయః, మాసనక్తం చ యః కుర్యా ది
త్యేవం విధినాఽనఘ. ౪౫. పాపమూలోద్ఘాటనం చ త మా
హు ర్నారదాదయః, మాసనక్తం మహాత్పుణ్యం సర్వపాప
విభేదనమ్. ౪౬. సర్వపుణ్యప్రదం నౄణాం కార్తికే నాత్ర సంశ
యః, యః కార్తికే చతుర్దశ్యాం పితౄ నుద్దిశ్య భక్తితః. ౪౭.
బ్రాహ్మణం భోజయే దేకం ప్రీణంతి పితరోఽఖిలాః, యః కా
ర్తికే సితే పక్షే చతుర్దశ్యాం నరేశ్వర. ౪౮. ఔరసః పితృ
భక్తో యః తిలైస్సంతర్పయే జ్జలే, ప్రీణంతి పితర స్సర్వే పితృ
లోకం గతా అపి. ౪౯. యః కుర్యా త్ఫలదానం తు చతుర్ద

భక్తితో నాచరించి, నక్తవ్రతము నవలంబించుచూ, ఓనృపాలేంద్రా, యత
నికిఁ గలుగు పుణ్యఫలమును వినుము. ఆనక్తవ్రతము నాచరించినవాఁడు వేల
కొలఁది యశ్వమేధయాగములను వేలకొలఁది యగ్నిష్టోమములను వేలకొలఁది
వాజపేయములను జేసినంత ఫలము నొందును. దీనికి సందియము లేదు.
ఈప్రకారముగా నెవఁడు కార్తికమాసం బంతయు నక్తవ్రత మాచరించునో
అతనిసకలపాపములు మొదలంట నశించు నని నారదాదిమహర్షులు పలికియు
న్నారు. మాసవ్రతము మానవులకు సకలపాపములఁ బోఁగొట్టి సకలమహాపుణ్య
ముల నొసఁగునది. దీనికి సందియము లేదు. ఎవఁడు కార్తిక చతుర్దశినాఁడు
పితృదేవతల నుద్దేశించి, భక్తితో బ్రాహ్మణుని నొక్కనికేని భోజనంబునిడునో
వానిపితరు లెల్లఁదనివి నొందుదురు. ఓనృపాలా! కార్తిక శుద్ధ చతుర్దశినాఁడు
పితృభక్తి గల పుత్రుఁడు పితరులనుద్దేశించి తిలములతోఁ దర్పణ మొనర్చునేని
పితృలోకమున నున్నవానిపితరు లందఱు తనివి నొందుదురు. మఱియునాచతుర్దశి

శ్యాం తు కార్తికే, న తస్య సంతతే ర్హాని ర్జాయతే నాత్ర సంశయః. ౫౦. యః కుర్యా త్తిలదానం తు చతుర్దశ్యాం తు కార్తికే, ఉపోష్య శంకరం పూజ్య స కైలాసేశ్వరో భవేత్. ౫౧. సర్వపాపప్రశమనం పుణ్యదం కార్తికవ్రతం, యః కుర్యా త్సోఽపి పాపేభ్యో విముక్తోఽమృత మశ్నుతే. ౫౨. ఇదం పవిత్రం పరమం అధ్యాయం యః శృణోత్యతః, ప్రాయశ్చిత్తం పరం ప్రాహుః పాపానాం నాత్ర సంశయః. ౫౩. న కరోతీహ కార్తిక్యాం వ్రతం యో మనుజాధమః, సర్వయోనిం సమాసాద్య శతవారం తథాఽనఘు, పశ్చా జ్జంబుకయోనౌ తు ద్విశతం జన్మ కుత్సితమ్. ౫౪. త్రిశతం చ వరాహే తు శ్వానయోనౌ చతుశ్శతం, తథాపంచశతం జన్మ మార్జాలేషు పునఃపునః. ౫౫. షట్ఛతం త్వాఖుయోనౌ తు సంజాత స్థ్సితవాన్ భవేత్, ప్రా

నాఁడెవ్వఁడేని ఫలదానంబు సేసిన ఆతనిసంతతి యెన్నటికినివిచ్ఛేదమునొందదు. ఈవిషయమున సందియ మేదియు లేదు. ఎవఁడేని కార్తికచతుర్దశినాఁడుపవాసముచేసి శంకరు నారాధించి తిలదానము చేసినయెడల, వాఁడు సాక్షాత్కైలాసపతియే యగును. సకలపాపములను బోఁగొట్టునది, పుణ్యము నొసఁగునది యగు కార్తికవ్రతము నెవఁ డాచరించునో, అతఁడు పాపములన్నింటినుండి తొలఁగి మోక్షము నొందును. పరమపవిత్రమగు ఈయధ్యాయము ను విన్నవానికిఁ బాపము లెల్ల నిస్సంశయముగా నశించును. ఏమనుజాధముఁడు కార్తికవ్రతము నాచరింపఁడో వాఁడు నూఱుజన్మములు అన్ని నీచయోనులయందుఁ బుట్టి యావల రెండువందల నక్క జన్మంబులను, మూఁడువందల వరాహజన్మములను, నాలుగువందల కుక్కజన్మములను, ఐదువందల పిల్లిజన్మములను, ఆఱువందల యెలుకజన్మములను బుట్టును. ప్రారబ్ధపుణ్యఫలమును జెప్పెద నాలకింపుము. కార్తికవ్రత మాచరించువానికిఁ బదునైదు జన్మములు ముందే

రబ్ధపుణ్యం తే వక్ష్యే సాంప్రతం శృణు సాదరమ్. ౫౬. మనుష్యస్య పురా పంచ దశజన్మని దూరతః, కార్తికవ్రతశీలస్య జాయతే దర్శనం శుభమ్. ౫౭. తేన పుణ్యప్రభావేన ఆత్మార్థం వర్తిసంగ్రహః, జ్వాలావర్తిస్తదైకేన సంయోగ స్సమజాయత. ౫౮. ద్వాదశ్యాం కార్తికే మాసి ఉచ్చై రుజ్జ్వాలయేత్తదా, అస్మిన్ దేవగృహే విష్ణోః అగ్రతః పుణ్యయోగతః. ౫౯. అంజసా తు తనుం హిత్వా తతో దివ్యవపు ర్భవేత్, ఇతీదం కథితం సమ్య క్పూర్వజన్మని చేష్టితమ్. ౬౦. అశక్తః కార్తికే మాసి ద్వాదశ్యాం యో ముదాన్వితః, స గచ్ఛే ద్వైష్ణవం ధామ పరదీపప్రబోధనాత్. ౬౧. ఏవం మునే ర్వచశ్శ్రుత్వా పరిక్రమ్య ప్రణమ్య చ, ఆజ్ఞాపితో యయౌ శీఘ్రం నదీం పాపప్రణాశినీమ్. ౬౨. త్రయోదశ్యాం చతుర్దశ్యాం పౌర్ణమాస్యాం దినత్రయే, స్నాత్వా తత్ర సరస్వత్యాం కార్తికే మాసి భూపతే. ౬౩. తత్ర తేనైవ పుణ్యేన జ్ఞానసిద్ధి మవా

ఆపుణ్యప్రభావముచేఁ దననిమిత్తము వత్తులను జేర్చుకొనును. మఱుజన్మమున జ్వాలావర్తుల సంయోగము గలుగును. కార్తికద్వాదశినాఁ డీతనిపుణ్యగేహమున విష్ణువుమ్రోల గొప్పజ్వాల గలుగును. అంత నతఁడు జన్మాంతమున దేహముఁ బాసి దివ్యశరీరధారియై విష్ణులోకము నొందును. ఇదియే పూర్వజన్మములందలి వ్యాపారమని చెప్పితిని. కార్తికమాసమంతయు వ్రతము నను ష్ఠింపఁజాలనివాఁడు ద్వాదశినాఁ డేని వ్రతము నాచరించు నేని, అతఁడు త్తమదీపమును వెలుఁగించుటవలన విష్ణులోకము నొందును. అని యీ ట్లాక మునీంద్రుఁడు పలుకఁగా వినుచున్నయొకఁడు మునికిఁ బ్రదక్షిణ నమస్కారములు గావించి, పాపములఁ బోకార్చుసరస్వతీనదికిఁ బోయి, కార్తికమాసమున త్రయోదశీచతుర్దశీపౌర్ణిమలందు: (మూఁడు దినములందును)

ష్య చ, ప్రతివర్షం చకారాసౌ ధర్మ్యం కార్తికసంభవమ్. ౬౮. తేన పుణ్యప్రభావేన విష్ణుసాయుజ్య మాప్నుయాత్, తస్మా ద్యః కార్తికే మాసి సితే పక్షే నరేశ్వర. ౬౯. ద్వాదశ్యాం యే ప్రకుర్వంతి స్నానదానాదితర్పణం, దీపమాలార్పణం పూజాం యః కుర్యా త్స హరిప్రియః. ౭౦. సర్వపాపవినిర్ము క్తః పశ్చా న్నిర్వాణ మృచ్ఛతి.

ఇతి. శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే, చతుర్దశోఽధ్యాయః.

పంచదశోఽధ్యాయః.

వసిష్ఠః.—రాజన్ కార్తికమాహాత్మ్యం పవిత్రం పాప

చటస్నానము నాచరించి యాపుణ్యముచేతనే జ్ఞానము నొంది, యేఏటను కార్తికవ్రతము నాచరించి యాపుణ్యప్రభావముచేత విష్ణుసాయుజ్యము నొందెను, కావున నృపాలా! విష్ణుభక్తుఁ డగునెవఁడు కార్తికమాసమున శుక్లపక్షద్వాదశినాఁడు స్నానదానతర్పణములను దీపమాలార్పణమును గావించునో, అట్టివాఁడు సకలపాపములనుండి విముక్తుఁడై వైకుంఠము నొందును. అని వసిష్ఠమునీంద్రుఁడు జనకనృపాలునితోఁ జెప్పెను.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి పదునాలుగవ యధ్యాయము.

పదునైదవ యధ్యాయము.

వసిష్ఠమునీంద్రుఁడు జనకనృపాలునితో వెండియు నిట్లనియె:—ఓ నృపాలా! పవిత్రమైనది. సర్వపాపములఁ బోఁగొట్టునది యగు కార్తికమాస

నాశనం, సర్వపుణ్యప్రదం భూయో వక్ష్యామి శృణు భక్తి
తః. ౧. కార్తికే విష్ణువేఽగ్రే తు యః కుర్యాన్నర్తనం నరః,
పాపాని వినిహంత్యాశు స విష్ణోరాలయే వసేత్. ౨. దీపమా
లార్పణం విష్ణోః ద్వాదశ్యాం కార్తికస్య చ, యః కుర్యాత్సోఽపి
వైకుంఠం ప్రాప్య తత్ర ప్రమోదతే. ౩. కార్తిక్యాం చ సితే పక్షే
సాయాహ్నే కేశవార్చనం, యః కరిష్యతి రాజేంద్ర స హి స్వర్గా
ధిపో భవేత్. ౪. యః కుర్యాన్నిత్యయాత్రాం చ కార్తికే
విష్ణుమందిరే, పదేపదేఽశ్వమేధస్య ఫలం ప్రాప్నో త్యసంశయః.
౫. విష్ణోరాయతనం ప్రాప్య విష్ణుం యశ్చావలోకయేత్,
స వైకుంఠపురం గత్వా విష్ణుసాలోక్య మేష్యతి. ౬. కా
ర్తిక్యాం విష్ణుభవనం యో న గచ్ఛే న్నరాధమః, స గచ్ఛే
ద్రౌరవం ఘోరం కాలసూత్రం భయంకరమ్. ౭. కార్తిక్యాం

మాహాత్మ్యము సెప్పెద. భక్తితో నాలింపుము. నృపాలా! కార్తికమాసం
బున విష్ణువుమ్రోల నెవ్వఁడు నృత్యంబు సేయునో, అతఁడు సకలపాపనిర్ముక్తుఁ
డయి వైకుంఠము నొందును. ౨. కార్తికద్వాదశినాఁడు ఎవఁడు దీపమాలలను
విష్ణువుమ్రోల వెలిఁగించునో, యతఁడు వైకుంఠము నొంది యానందము నొం
దును. ౩. కార్తిక శుక్ల పక్షమున సాయంకాలమున విష్ణువు నెవఁ డర్చించునో,
యతఁడు స్వర్గాధిపుఁ డగు నింద్రుఁడే యగును. ౪. కార్తికమాసమున నెవఁడు
విష్ణుదేవళమునకు నిత్యయాత్ర చేయునో, అతఁ డొక్కొక్క యడుగునకు నశ్వ
మేధయాగఫలము నొందును. కార్తికమాసంబున విష్ణ్వాలయమున కేఁగి, యెవఁ
డు విష్ణుదర్శనము చేయునో, యాతఁడు వైకుంఠము నొంది, విష్ణుసాలోక్య
ము నొందును. కార్తికమాసంబున దేవాలయమున కేఁగి స్వామిదర్శనము చే
యనిమానవాధముఁడు కాలసూత్ర మనెడి భయంకరమయిన రౌరవనరకము
ను దప్పక పొందును. కార్తికశుద్ధద్వాదశి హరిబోధిని యనఁబడును. ఆ

చ సితే పక్షే ద్వాదశీ హరిబోధినీ, తస్యాం య ద్య త్కృతం కర్మ అక్షయం జాయతే నృణామ్. ౮. భక్త్యా యః కార్తికే మాసి అర్చయే దచ్యుతం నరః, గంధపుష్పాక్షతై స్సమ్య గ్ధూపదీపై ర్మనోహరైః. ౯. భక్ష్యాద్యాజ్యై శ్చ నైవేద్యైః ద్వాదశ్యాం కార్తికస్య చ, యః కరోతి మహీపాల ద్విజై స్సార్థ మతంద్రితః. ౧౦. తస్య పుణ్యస్య విస్తారం న జానామి కథంచన, ద్వాదశ్యాం కార్తికే మాసి విష్ణో ర్వా శంకరస్య వా. ౧౧. యః కుర్యా ద్దీపలక్షం తు యథా విత్తానుసారతః, సర్వపాపవినిర్ముక్తో విమాన మధిరుహ్య చ. ౧౨. సంస్తూయ మాన స్త్రిదశైః విష్ణులోకం స గచ్ఛతి, దీపార్పణే హ్యాశ క్తశ్చేత్ మాస మేకం నిరంతరమ్. ౧౩. దినత్రయేషు వా కార్యం కార్తికే రాజసత్తమ, ద్వాదశ్యాం పౌర్ణమాస్యాం చ చతుర్దశ్యాం మహామతే. ౧౪. యో దీప మర్పయే ద్భక్త్యా

దినమున భగవంతుఁడు నిద్ర మేల్కొనును. ఆదినమునఁ జేయునట్టిపుణ్యకార్యము లెల్ల నక్షయము లగును. కార్తికమాసమున నేమానవుఁడు విష్ణుమూర్తిని గంధపుష్పాక్షతలతోను, మనోహరము లగు పదీపనైవేద్యతాంబూలాదులతోను బ్రాహ్మణపురస్కృతుఁడై యేమఱుపాటులేకపూజించునో, అతఁడుండునట్టి పుణ్యాతిశయ మింత యని వచింప నాతరము కాదు. ఏమానవుఁడు తనద్రవ్యానుసారముగా లక్షవర్తులను విష్ణువుమ్రోలఁగాని, శంకరుని మ్రోలఁగాని వెలిఁగించునో, అతఁడు సకలపాపములనుండి విడువఁబడి విమాన మెక్కి వేల్పులచేఁ గొనియాడఁబడుచు విష్ణులోకంబునొందును. ౧౫. నెలయంతయు దీపమాలలు వెలిఁగింప శక్తిలేనివాఁడు కార్తికమాసమున ద్వాదశీచతుర్దశీపూర్ణిమలయందైనను దీపముల వెలిఁగింపవలయును.

రాజ న్గోదోహ నావధి, తత స్తేనైవ పుణ్యేన పూతో భవతి నిశ్చితమ్. ౧౫. కార్తిక్యా మథవారాజన్ పరదీప ప్రబోధనం, భక్త్యా యః కురుతే విష్ణో సోఽపి పాపా ద్విముచ్యతే. ౧౬. నశ్యమానం తు యో దీపం కార్తికే యత్ప్రబోధనం, దారుణా న్యాని పాపాని తస్య నశ్యంతి తత్ క్షణాత్. ౧౭. అత్రేతిహాసం వక్ష్యామి పుణ్యదం కల్మషాపహం, పురా సరస్వతీతీరే రమ్యద్రుమలతాయుతే. ౧౮. విష్ణో ర్జీర్ణాలయం తత్ర ఆసీ దాకల్పకావధి, ఆజగామ యతిః కశ్చిత్ స్నానార్థం కార్తికే శుభే. ౧౯. తత్ర స్నాత్వా చ తత్తీరే విష్ణో రాయతనం యయౌ, స నామ్నా కర్మనిష్ఠేతి సర్వభూతదయాపరః. ౨౦. తత్రైకాంతస్థలే యోగే తపః కర్తుం మనో ద

ఎవఁడు సాయంకాలమున పాలు పిండునంతకాలము విష్ణ్వాలయమున భక్తితో దీపముల వెలిఁగించునో, ఆతఁ డాపుణ్యముచేతనే నిశ్చితముగా పరిశుద్ధుఁ డగును. అట్లుకాక, యెవఁడు విష్ణువు నాలయమున నొరులు వెలిఁగించిన దీపంబులను తైలముపోసి వత్తులు వేసి, యాఱిపోకుండఁ జేయునో, యాతఁడు పాపనిర్ముక్తుఁ డగును. ఎవఁడు దేవాలయంబున నాఱిపోవనున్న దీపము నాఱిపోనీయక చమురుపోసి యెగసద్రోయునో, యాతనియొక్క సకలపాపములు తత్క్షణమే నశించును. ౧౭. ఈవిషయమయి పావనంబును, పాపనాశకము నగు నొక యితిహాసంబును జెప్పెదను ఆలింపుము. తొల్లి మనోహరము లగు వృక్షలతాగుల్మములతో నిండిన సరస్వతీనదీతీరమునఁ బాడుపడిన యొక దేవాలయము చాలకాలమునుండి యుండెను. అచ్చటికిఁ గర్మనిష్ఠుఁ డనుపేరు గల సకలభూతదయాపరుఁ డగు యోగి కార్తికమాసమున స్నానము నిమిత్తము వచ్చెను. అట్లు వచ్చి స్నానము నాచరించి యేకాంతస్థలమునఁ దపంబు సేయ మనంబునఁ దలపోసెను. అంతట నాయోగి విష్ణ్వాల

ధే, సమ్యక్సంమార్జ్య యోగీశః విష్ణోరాయతనం తదా. ౨౧. తతో విదూరం గ్రామం తు గత్వా తైలం సమానయత్, దీపపాత్రం తథావర్తిం స కుర్యాద్ధరిమందిరే. ౨౨. దీపద్వాదశకం రాజన్ అర్పయేద్భక్తితోఽనఘం, సమాధిస్థో బభూవాసౌ మునిస్తత్ర మహామతిః. ౨౩. తేనేత్థం క్రియమాణే తు కార్తికే మాసి భూమిప, కార్తిక్యాం చ సితే పక్షే సాయాహ్నే ద్వాదశీదినే. ౨౪. ఆగత్య విచచారాశు ఆత్మపోషణలంపటః, విష్ణుం ప్రదక్షిణీకృత్య శనైర్దీపాన్ స మాగమత్. ౨౫. రిక్తపాత్రం సమాలోక్య కేవలం వర్తిసంయుతం, తతస్తత్రైక పాత్రస్థం వర్తిం సజ్వలితం నృప. ౨౬. దృష్ట్వా చ తత్తథా చాన్యపాత్రస్థం పృథివీపతే, వర్తిముజ్జ్వలితాం దృష్ట్వా చఖాదాఖుర్హరేర్గృహే. ౨౭. సజ్వాలా ప్రథమావర్తిర్ద్వితీయేన నియోజితా, జ్వాలాఘాతే కృతే శీఘ్ర

యమునఁ జక్కఁగా సమార్జనగావించి, దాపున నున్న యొకగ్రామమున కేగి తైలమును దెచ్చెను. అతఁడు దీపపుఁ బ్రమిదను వత్తులు సంపాదించి పండ్రెండు దీపములను వెలిఁగించి భక్తితో విష్ణున కర్పించి యచట నొకవైపునఁ గూర్చుండి జపంబు సేయుచుండెను. అతఁ డీప్రకారము చేసి సమాధియందుండఁగా నచటి కొక యెలుక కార్తికశుద్ధద్వాదశిసాయంకాలమున నేగుదెంచి విష్ణువునకుఁ బ్రదక్షిణంబు గావించి, మెల్లమెల్ల నాదీపంబులఁ జూడసాగి యొకప్రమిదెయందు తైలము లేక వత్తిమాత్రముండుటఁ గాంచి యచ్చటనే చమురుతోఁ గూడమండు చున్న మఱొకప్రమిదను గాంచి, తైలముండునట్టి పాత్రమున నావత్తిని దెచ్చిచేర్చెను. అట్లు చేర్చి యచ్చట నాహారము భుజించి, యాతఁాలయమున నే కాలము దీఱఁగా మృతినొంది పూర్వపుణ్యప్రభావమునం జేసి దివ్యరూ

ముజ్జ్వలా చ నరాధిప. ౨౮. తజ్జ్వాలయోష్ట నైవేద్యం సశ
శాక వ్యసర్జయత్. ౨౯. వర్తిః ప్రజ్వాలిత స్తత్ర విష్ణో రగ్రే తు
కార్తికే, తత్ర కాలే సమాయాతే మూషక స్తు హరే ర్గృహే.
30. తస్మి న్నేవ దినే రాత్రౌ పూర్వపుణ్యప్రభావతః, మమార
మూషక స్తత్ర దివ్యరూపో బభూవ హ. 3౧. యతిః పశ్చా
త్సమాధిస్థ ఉన్మీలితదృశోఽభవత్, ఉద్భూతపురుషం యోగీ
విచరంత మదృశ్యత. 3౨. కో భవా నితి పప్రచ్ఛ కస్మా ద
త్రాగతం త్వయా, ఇత్థం మునే ర్వచ శ్శ్రుత్వా వ్యాజహార
పున ర్వచః. 33. మూషకోఽహం మునిశ్రేష్ఠ నిత్యం తృణక
ణాశనః, వివరాంతే చిరం కాలమస్మిన్ దేవాలయేఽనఘ. 3౪.
మూషకస్య మ మేదానీం ముక్తి రాసీ త్సుదుర్లభా, న జానే
కేన పుణ్యేన సర్వం త్వం వేత్తి తత్వతః. 3౫. కోఽహం పురా
కిం చరితం దుష్కృతం పూర్వజన్మని, దుర్యోనిః కేన
దోషేణ మయా ప్రాప్త మి హాధునా. 3౬. వక్తు మర్హసి
తత్సర్వం సర్వజ్ఞ స్త్వం మహామునే, దాసోఽస్మి తవ శిష్యో

పు: డగు పుణ్యపురుషుఁడాయెను. 3౧. యతియు సమాధినుండి లేచి, కన్ను
లు దెఱచి యెదుట నిలిచిన దివ్యపురుషునిఁ గాంచెను. అట్లు చూచి యతి
యాతనిని "నీ వెవఁడవు? ఎందులకిచ్చటి కేతెంచితివి"యని యడిగెను, అంత
నాతఁడు మునీంద్రునిమాట విని యిట్లనియె. మునీంద్రా! నేను మూషికమును.
తడవులంబట్టి యీ దేవాలయమున నొకకలుఁగులో నుంటిని. మూషికత్వము
పోయి నాకీదివ్యదేహము గలిగెను. తొల్లి నేనెవఁడను? ఏపుణ్యముచే నాకీ
మూషికదేహము పోయి యీదివ్యశరీరము గలిగెనో నాకుఁ దెలియదు.
నేను తొల్లిటిజన్మమున నేమి పాపము చేసితినో యెఱుఁగను. ఓ
మహాత్మా, యది యెల్ల నీ వెఱుఁగుదువు, నీకు నేను దాసుఁడనైతిని. శిష్యు

ఽస్మి కృపాపాత్రోఽస్మి మానద. ౩౭. జ్ఞానచక్షుర్విచార్యాఽథ విస్మితే నాంతరాత్మనా, ఏవం వదంత ముద్భూతపురుషం పున రబ్రవీత్. ౩౮. ఋషిః.—బ్రాహ్మణ స్త్వంపురా కశ్చిత్ జైమినే ర్గోత్రసంభవః, బాహ్లీక స్త్వం హి విఖ్యాతః కుటుంబభరణా తురః. ౩౯. స్నానసంధ్యాపరిత్యక్తో నిత్యం బ్రాహ్మణనిందకః, నిత్యం కృషిపరః క్రూరో ధనార్థీ జ్ఞానవర్జితః. ౪౦. దేవపూజా పరిత్యక్తో నిత్యం శ్రాద్ధాన్నజీవనః, అహోరాత్రం తథా భుక్తం నిషిద్ధదివసేఽనిశమ్. ౪౧. పిశాచేభ్యశ్చ కాకేభ్యో భుక్త మన్నం త్వయా పురా, వేదశాస్త్రాదితో మార్గః తత్పురానింది త స్త్వయా. ౪౨. స్నానసంధ్యాపరాణాం చ తపస్సన్మార్గ వర్తినాం, వినిందితం విశేషేణ త్వయా హాస్యపురస్సరమ్. ౪౩. రూపవత్యాశ్చ కాంతాయా స్స్నహాయార్థ మహర్నిశం, శూ

డనైతిని. మీదయకుఁ బాత్రుఁడ నైతిని అని యిట్లు దివ్యపురుషుఁ డడుగఁ గాయతి జ్ఞానదృష్టిచే నంతయు నెఱిఁగి యాశ్చర్యభరితమైనమనముతోఁ గూడి యాతనితో నిట్లనియె. ఓరీ! నీవు పూర్వజన్మమున జైమినిగోత్రసంభవుఁడగు బ్రాహ్మణుఁడవు. నీవు బాహ్లీకదేశమునందుఁ బుట్టినవాఁడవు. నీవు కుటుం బపోషణమం దాసక్తుఁడవై స్నానసంధ్యాద్యనుష్ఠానములను వీడి, బ్రా హ్మణులను దూషించుచు, నెల్లప్పుడు సేద్యము చేయుచుఁ గ్రూరుఁడవై, ధనార్జనమునం దాసక్తి గలవాఁడవై జ్ఞానము లేక దేవపూజ నలుపక విడు వక శ్రాద్ధాన్నముఁ గుడుచుచు నిషిద్ధదినములందు సైతము రేయింబవళ్లు భుజిం పుచు, పిశాచములకు, కాకులకు వేసిన బలిని గూడ భుజించితివి. వేద శాస్త్రవిహితమార్గములను సైతము నిందించితివి. స్నానసంధ్యాదులం దాసక్తి గలవారిని, తపస్సమాధియం దుండువారిని జూచి, నీవుపరిహాసములు చేసి తివి. అంతియకాక, రూపరి యగు కాంతకై గృహకృత్యములు సెఱవేర్ప

ద్రీం త్వం గృహకృత్యేషు నియోజ్య చ నిరాత్మనా. ౪౪. సదా సంభాషణస్పర్శహాస్యపోషణసంయుతః, శూద్రదాస్యాః ప్రదాయాన్న మపత్యేభ్యస్త థైవ హి. ౪౫. విక్రీత్వా కన్యకాం కస్మై పాదజేభ్యః ప్రయత్నతః, దధిక్షీరం తథా తక్రం త్వయా క్రీతం తథా ఘృతమ్. ౪౬. ఇత్థం త్వయా ధనం భూరి సంచితం పూర్వజన్మని, తద్ద్రవ్యం భువి నిక్షిప్య మృతోఽసి మరణాగమే. ౪౭. కర్మణా తేన నరక మనుభూయ పున ర్భువి, జాతస్త త్కారణా దాఖు ర్వసన్ త్వం విష్ణుమందిరే. ౪౮. దేవద్రవ్యం ముదా త్వం హి అదన్ సర్వార్థనిందకః, దినేదినే తు దీపస్థ తైలహారీ తు పాపధీః. ౪౯. తథాఽపి రాత్రౌ కార్త్తిక్యాం పర

నొకదానిని నియమించి, యెల్లపుడు దానితో ముచ్చటలు, కౌఁగిలింతలు, హాస్యములు, పోషణము మున్నగునవి యాడుచు, శూద్రపనికత్తెను, దాని బిడ్డలనును నన్నము పెట్టుచుఁ గన్యకను శూద్రులలో నొకనికి విక్రయించి, శూద్రులకడనుండి పాలు, పెరుగు, మజ్జిగ, నెయ్యి కొంటివి. ఇత్తెఱంగున నీవు పూర్వజన్మమున విస్తారధనంబును సంపాదించి, యాధనమును నేలఁ బాతి, మరణ మొందితివి. ఆకర్మమునంజేసి నరక మనుభవించి, మఱల భూలోకంబున నెలుకవై జన్మించి విష్ణ్వాలయమున వసించి దేవద్రవ్యమును సంతసంబుతోఁ దినుచు సకలవస్తువులఁ జెఱిచి ప్రతిదినమున దుష్టబుద్ధివై పాత్రలోని తైలము నపహరించితివి. ఆయినను కార్తికమాసపురాత్రి యందు నొరులు పెట్టినదీపము చల్లారకుండునట్లు చేసితివి. కావున నీవు మూషికరూపంబు వదలి దివ్యరూపుఁడ వయితివి. ఇఁక మీఁద నీవు భక్తియుతుఁడవై వైకుంఠమున శాశ్వతముగా నుండఁగలవు. అని యతి దివ్యరూపుఁడయినమ

దీపప్రబోధనం, కృతం తేనైవ పుణ్యేన దివ్యరూపో బభూవ హ ౫౦. ఇతఃపరం భక్తియుక్తో వైకుంఠే వససే ధ్రువమ్.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే, పంచదశోఽధ్యాయః.

షోడశోఽధ్యాయః.

వసిష్ఠః—అవ్రతేన నయేద్యస్తు మాసం దామోదరప్రియం, స గచ్ఛేన్నరకం ఘోరం పునరావృత్తివర్జితమ్. ౧. తాంబూలదానం కార్తిక్యాం మాస మేకం నిరంతరం, యః కుర్యాద్రాజశార్దూల స చ సామ్రాజ్య మశ్నుతే. ౨. ప్రతిపద్దిన మారభ్య కార్తికస్య నరేశ్వర, ఏకైకేన తు యద్దీపం యః కుర్యా

హాపురుషునికి బోధించెను. ఇట్లని వసిష్ఠమునీంద్రుఁడు జనకమహారాజునకు బోధించెను.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంబునందలి కార్తికమాహాత్మ్యమునఁ బదునైదవ యధ్యాయము.

పదునాఱవ యధ్యాయము.

వసిష్ఠమునీంద్రుఁడు జనకమహారాజుతో వెండియు నిట్లనియె:—

ఏమానవుఁడు విష్ణువునకుఁ బ్రియమైన కార్తికమాసమును నెట్టివ్రతంబులు లేక కడపునో, వాఁడు పునర్జన్మము లేని ఘోరనరకమును బొందును. ఓరాజేంద్రా, కార్తికమాస మంతయు నెవఁడు తాంబూలదానము చేయునో, అతఁడు సామ్రాజ్యపదవి నొందును. కార్తికమాసమునఁ బ్రతిపత్తు మొదలుకొని ఒక్కొక్కదీపంబును విష్ణువునకై యుంచునేని, అతనిపాపము లెల్లఁ

ద్విష్ణువేఽర్పణమ్. 3. తస్య పాపాని నశ్యంతి స గచ్ఛే ద్విష్ణు మందిరం, కార్తిక్యాం భాను ముద్దిశ్య పౌర్ణమ్యాం స్నానత త్పరః. 4. సంతానకాంక్షీ రాజేంద్ర స్నానం దానం సమా చరేత్, నారికేళఫలం దానం విష్ణో రగ్రే తు కార్తికే. 5.సద క్షిణం సతాంబూలం యః కుర్యా ద్రాజసత్తమ, న తస్య సం తతే ర్హాని ర్న రోగో న చ దుర్మతిః. 6. విష్ణో ర్దేవాలయాగ్రే తు కార్తిక్యాం పౌర్ణమీదినే,య స్స్తంభదీపం కురుతే స వైకుం ఠపతి ర్భవేత్. 7. విష్ణో రగ్రే తు కార్తిక్యాం స్తంభదీపార్ప ణం నరః,తస్య పుణ్యస్య విస్తారం మయా వక్తుం న శక్యతే.8. కార్తికే మాసి పౌర్ణమ్యాం స్తంభదీపావలోకనం, తస్య పా పాని నశ్యంతి తమో దినకరోదయే. 10. శాలివ్రీహితిలోపేతం స్తంభదీపం ప్రచక్షతే, స్తంభదీపవిహీనో యః కార్తికే మాసి

పోలఁగును. అతఁడు విష్ణులోకంబు చేరును. కార్తికమాసంబున నాదివారము నాఁడు సూర్యు నుద్దేశించి స్నానమాచరించునేని, సంతానకాంక్షతో స్నా నదానములు చేయునేని, వానిమనోరథం బీడేరఁగలదు. కార్తికమా సంబున విష్ణువుమ్రోల దక్షిణతాంబూలములతోఁ గూడ నారికేళ ఫల మును (టెంకాయను) దానముచేయునేని, వానిసంతతి యెప్పటికిఁ దరు గదు. రోగములు రావు. చెడుబుద్ధులును పట్టుపడవు. కార్తికపౌర్ణమి నాఁడు ఎవఁడు విష్ణుదేవాలయమున్మ్రోల స్తంభముపై దీపము నుంచునో, వానికిఁ గలుగుపుణ్య మింత యని చెప్ప నలవి కాదు. వాఁడు సాక్షా ద్వైకుంఠాధిపతియే యగును. 7-8. ఎవఁడు కార్తికమాసమున స్తంభ దీపము నవలోకనంబు చేయునో, వానిపాపములు సూర్యోదయమందుఁ జీఁకటివోలెఁ దొలఁగిపోవును. శాలిధాన్యము తిలలతోఁ గూడినదియే స్తంభదీప మని చెప్పఁబడును. స్తంభదీపము నెవఁడు కార్తికమాసంబున

భూమిప. ౧౧. నరకా న్న నివర్తంతే నాత్ర కార్యా విచారణా, శిలామయం వా దారుం వా స్తంభం కృత్వా హరేః పురః. ౧౨. సంస్థాప్య స్తంభదీపం తు యః కుర్యాత్స హరిప్రియః, వక్ష్యామ్యత్ర పురావృత్తం తత్సమాసేన తే శృణు. ౧౩. మతంగస్యాశ్రమే పుణ్యే నానాద్రుమలతాయుతే, విష్ణో రాయతనం తస్మిన్ ఆసీ త్తత్పరితో వనమ్. ౧౪. మునయస్తు సమాజగ్ముః కార్తికవ్రతకోవిదాః, సపర్యాం కర్తు మాత్సుక్యా త్తత్ర విష్ణో ర్గృహే హరిమ్. ౧౫. షోడశై రుపచారైశ్చ దినేషు త్రిదశేషు చ, పూజాం చక్రు ర్విష్ణుగేహే కార్తికే కమలాపతేః. ౧౬. నిర్మము ర్దీపమాలాం చ ద్వారిద్వారి హరేః పురః, అత్యంత భక్తిసంపన్నాః విష్ణుభక్త్యా శుచివ్రతాః. ౧౭. తేషు కశ్చి న్ముని స్తత్ర ప్రాహేదం పృథివీపతే, శృణుధ్వ మృషయ స్సర్వే.

నుంపఁడో వానిపితరులు నరకమునుండి మరలరు. దీనికి సందియము లేదు. రాతిస్తంభము గాని, కొయ్యస్తంభము గాని దేవాలయమున విష్ణువుమ్రోల నిలిపి, అందు స్తంభదీపము నుంచునో, అతఁడు విష్ణువునకుఁ బ్రియుఁడు. ఈవిషయమై యొక యితిహాసము గలదు. దానిం జెప్పెద నాలకింపుము.

నానావిధవృక్షపండసమలంకృతమయిన మతంగాశ్రమమునం దొక విష్ణ్వాలయ మొకటి గలదు. కార్తికవ్రతము నెఱింగిన మునులందఱు విష్ణ్వాలయంబున విష్ణువునకుఁ బూజలొనర్చుటకై యచటికి కేగుదెంచిరి. అట్లు వచ్చి యామునులందఱు దేవాలయంబున కమలాపతి యగు విష్ణువునకు షోడశోపచారపూజలు సలిపిరి. మిసులభక్తితోఁ గూడిన యాశుచివ్రతు లగు మునులందఱు విష్ణ్వాలయంబున నొక్కొక్కద్వారమునను దీపమాలల నర్పించిరి. నృపాలా! వారిలో నొక్కమునీంద్రుఁడు తక్కనమునులం గాంచి యిట్లనియె.

కార్తికే తు శివాగ్రతః. ౧౮. స్తంభదీపం తు యః కుర్యా
త్స గచ్ఛే ద్వైష్ణవం పదం, స్తంభదీపం కరిష్యామో వయం
విష్ణుపదే శివమ్.౧౯. దినేఽస్మి న్కార్తికే మాసి పౌర్ణమాస్యాం
విశేషతః,సాయాహ్నే వాసుదేవస్య స్తంభదీపో హరేః ప్రియః.
౨౦. ప్రకృష్టఫలదం ప్రోక్తం స్తంభదీపం తు కార్తికే, విష్ణో
ర్దేవాలయేఽగ్రే చ స్తంభం యః కారయిష్యతి. ౨౧. పౌర్ణ
మాస్యాం కార్తికే మాసి తస్మిన్ దీపో హరేః ప్రియః, తస్య
పాపాని నశ్యంతి పశ్చా ద్విష్ణుపదం వ్రజేత్. ౨౨. ఇత్యా
కర్ణ్య మునే స్సర్వే త ఇత్యుక్త్వా ముదాన్వితాః, స్తంభదీపా
ర్పణం కర్తు ముద్యోగం చక్రిరేఽనఘ. ౨౩. విష్ణో ర్నికే
తన స్యాగ్రే వనే తస్మిన్న రేశ్వర, అకుర్వ న్నవిదూరే తు విష్ణో
రాయతనాగ్రతః. ౨౪. సాధు శాఖావిహీనం తే స్థాణుం తత్ర

ఓ మునులారా! మీ రందఱు వినుఁడు. కార్తికమాసంబున శివుని మ్రోల నెవఁ
డు స్తంభదీపము నుంచునో యతఁడు వైకుంఠము నొందును. మన మందఱము
గూడి విష్ణునిమ్రోల స్తంభదీపము నుంచుదము. కార్తికమాసమున పౌర్ణమి
సాయంకాలమున విష్ణువునకు స్తంభదీపము నుంచుట విష్ణునికి మిక్కిలి
ప్రీతికరమైనది.

విష్ణుదేవాలయంబున నెవఁడు స్తంభదీపము నుంచునో, అతఁడు హరికిఁ
బ్రియుండు.ఆదీపమునుంచినవాని పాపము లెల్లఁ దొలఁగిపోఁగా నతఁడు విష్ణుప
దంబు నొందును అని ముని చెప్పిన పలుకు లెల్లరు విని యాదేవళమునందు
స్తంభముపై దీపము నుంపఁ బ్రయత్నించిరి. ౨౩. ఓనరేశ్వరా! యావనంబు
న విష్ణువు నాలయంబుమ్రోలఁ గడుదాపుననే కొమ్మలు లేని యొక మోడును
నాటిరి. కార్తికవ్రతము నెఱింగిన యామును లందఱు నుత్సాహాభరితులై వి
ష్ణువును ధ్యానించుచు శాలిధాన్యము, తిలలతోఁ గూడినదై, నేతిపాత్రతోఁ

మహీపతే, తస్మిన్ హర్షాన్వితా స్సర్వే కార్తికవ్రతకోవిదాః. ౨౫. విష్ణుధ్యానం ప్రకుర్వంతః స్తంభదీపం సమర్పయన్, శాలి వ్రీహిగణోపేతం ఘృతపాత్రసమన్వితమ్. ౨౬. ప్రసన్నహృదయా స్సర్వే స్తంభదీపం సమర్పయన్, పునర్దేవాలయం ప్రాప్తాః రాజ న్విష్ణుకథేచ్ఛవః. ౨౭. కథాయాం కథ్యమానాయాం తదా దేవాలయా ద్బహిః, అభూ చ్చటచటాశబ్ద స్సర్వభూతభయంకరః. ౨౮. సశాంతదీప శ్శతథా బిభిదే శుష్కపాదపః, స ఇత్థం స్థూలదారూర్ధ్వం హ్యమూలాగ్రం మహీపతే. ౨౯. పశ్యతా మేవ భూతానాం పపాత ధరణీతలే, వినిర్యయా తత స్తస్మా త్పురుషః పూర్వదేహధృత్. ౩౦. అథ జగ్ము ర్మునిగణాః కథాం హిత్వా హరే ర్గృహాత్, బభూవు ర్విస్మితా స్సర్వే హాహాకారరవాన్వితాః.౩౧. తస్మా దుద్భూతపురుషం దృష్ట్వా వాక్యమ థాబ్రువన్, కో భవాన్ కేన దోషేణ స్థాణు ర్భూత్వా

గూడిన దీపము నా స్తంభముపై నుంచిరి. ౨౩. మఱల వా రందఱు విష్ణుకథల వినఁగోరి, దేవాలయములోపలఁ గథ చెప్పుచుండఁగా వారు లోనికిఁ జనిరి. అప్పుడు దేవాలయము వెలుపట సకలజంతువులకు దిగులు పుట్టించు చటచట యనునొకభీకరధ్వని గలిగెను. అప్పు డా స్తంభముపై నుంచిన దీపమాఱిపోయి యాయెండుచెట్టు ముక్కలుముక్కలయ్యెను. అచ్చటివారందఱు చూచుచుండఁగా నే యామోడు తటాలున క్రిందఁబడెను. ఆమోడునుండ యొకపురుషుఁడు ముందటిదేహముతోఁ గనుపడెను. అక్కడ విష్ణుకథలు వినుచున్న మునిసమూహ మంతయు వెలుపటికి వచ్చి యచ్చెరువంది హాహా యని చప్పుడు సేయుచు నతనితో నిట్లనిరి. ఓరీ! నీ వెవఁడవు? నీ వేదోషమున నిట్లయితివి? జాగుచేయక వా స్తవము నెఱింగింపుము అనిరి. ఓ నృపాలా! యతఁ

చిరం వనే.౩౨.త ద్వదస్వ యథాన్యాయం నాత్ర కార్యం విలంబి తం, ఇతి తేషాం వచ శ్శ్రుత్వా జాతహర్షాన్వితో నృప.౩౩.ననామ దండవద్భూమౌ కృతాంజలిపుటోఽబ్రవీత్, విప్రోఽహం విప్రశార్దూలా విత్తపో రాజ్యపాలకః. ౩౪. కోశరాజ్యాశ్వమాతంగ రథపాదాదిసంయుతః, సమస్తభోగసంపన్నో నిర్దయో దుష్టమానసః. ౩౫. నాధీతం వేదశాస్త్రం చ న శ్రుతా హరిసత్కథా, న చ తీర్థానుగమనం న దానం చాణుమాత్రకమ్. ౩౬. నసత్కర్మ కృతం విప్రా మాయాదుర్బుద్ధినా పురా,ఉపవిష్టోఽస్మ్యహం నిత్యం ఉన్నతాసనవిష్టరే. ౩౭. వేదాఢ్యాః పుణ్యపురుషాః సదాచారా దయాళవః, సదాశ్రయరతా శ్శుద్ధాః మత్సమీపే నిరంతరమ్.౩౮. నీచాసనే చోపవిష్టా మత్ప్రసాదార్థకాంక్షిణః,

———

ను వారిమాటలను విని, సంతోషముతోఁ గూడి మొన గగుర్పాటొదవ వారికి సాష్టాంగముగ నమస్కరించి వారితో నిట్లనెను.

ఓబ్రాహ్మణోత్తములారా! నేను బ్రాహ్మణుఁడను, నేను ద్రవ్యముఁగాపాడుచు, రాజ్యమును సంరక్షించుచు రథగజతురగపదాతిబలంబుతోఁ గూడి సకలైశ్వర్యసంపన్నుఁడనై దయమాలి, చెడుతలంపు గలిగి యుంటిని. నేను వేదాధ్యయనము సేయనైతిని. హరికథ విన్నవాఁడను గాను. తీర్థయాత్రలు సెయుఁగను. ఇంచుకేనియు దానముచేసి యెఱుఁగను. ఓవిప్రపుంగవులారా, మోసమునందే తలంపు గలవాఁడనై, యించుకంత యేని సత్కార్యము చేయనైతిని. ఊరక యున్నతాసనంబుపైఁగూర్చుండి కాలముపుచ్చితిని. వేదాధ్యయనపరులును, పుణ్యాత్ములును, సదాచారసంపన్నులును, దయగలవారును, సదాశ్రయమునకె దాసక్తులును, నిష్కపటులును నైన బ్రాహ్మణోత్తములు నాకడ కేగుదెంచి, నాదయఁ గోరి, నీచాసనములందుఁ గూర్చుండువారు. నేను వారి కెదురుగాఁ గాళ్లు చాచుకొని కూర్చుండువాఁడను. పె

తేషా మభిముఖో పాదా ప్రసా ర్యైవ సముత్సుకః. ౩౯. ప్రత్యు
త్థానాభివాదా చ న తేభ్య శ్చ కృతౌ మయా, న దత్తం పుణ్య
కాలేషు తేషాం దాన మనుత్తమమ్. ౪౦. ఆచరే ద్యదిమేదా
నం దానం ద్రవ్యవివర్జితం, శ్రుతిశీలసమాపన్నా న్విహాస న్నిం
దితాఽస్మి తాన్. ౪౧. దాస్యా మీత్యనృతం వచ్మి న తేభ్యో దీ
యతే క్వచిత్, నిత్యం విప్రవరేభ్య శ్చ ద్రవ్యం తత్కార్యసిద్ధ
యే ౪౨. గృహీ త్త్వైవ తతః కార్యం విధేయానతథా మయా,
ఏవం దినా న్యతీతాని మయాదుర్బుద్ధినా పురా. ౪౩. తేన కర్మ
విపాకేన సర్వకర్మవిభేదినా, తతః కాలే మృతస్సోఽహం నరకే
భుక్తయాతనః. ౪౪. ద్విపంచాశత్సహస్రాణి జన్మాని శ్వానయో
నిషు, జన్మాసీ దథకాకానాం అయుతం జన్మనైపునః. ౪౫. నరలే
త్వయుతం జన్మ విష్ఠాక్రిమిజని స్తథా, కోటివారం భూరుహత్వం
స్థాణుత్వంచ తథాఽనఘ. ౪౬. ఇత్థం పాపగతస్యాపిముక్తిరాసీ

ద్దలం వచ్చినప్పుడు వాని నెదుర్కొని వాని సత్కరించినవాఁడను గాను. సం
క్రాంతి మొదలగుపుణ్యకాలములందుఁ గూడ వారికి దానము నిచ్చినవాఁడఁ
గాను. వారు నాకు ద్రవ్యములేనిదానము నేది యైనఁ జేసి రేని వేదము, ఆచా
రము గలిగిన వారిని నేను పరిహసించువాఁడను. వారికి నేను దాన మిచ్చెద
నందును. కాని యిచ్చినవాఁడను గాను. వారికేదియైన నావలనఁ గార్యము
గావలసినచో, నేను ద్రవ్యముఁ గైకొనియే వారిపనులు చక్కఁ బెట్టితి
ని. ఇత్తెఱంగున దుర్బుద్ధితో దినంబు లెల్లఁ గడపి యాకర్మవిపాకముచే
మృతుండనై నరకమున బాధ లనుభవించి యావల లెక్కలేని జన్మలు కుక్క
గను, అట్లే వేవేలు జన్మములుఁ గాకిగను పుట్టి పెక్కువేలు జన్మలు క్రిమి
కీటములుగను జన్మించి యావల వృక్షములుగను, మోడులుగను పుట్టితిని. ౪౬.

త్సుదుర్లభా, ముక్తేస్తు కారణం నాహం వేద్మిభూతదయాప రాః. ౪౭. దర్శనా ద్భవతా మద్య జాతిస్మరణకారణం, యుష్మాక మిత్థం కథితం పాపం మే పూర్వజన్మని. ౪౮. ఇత్యుక్త్వాఽఽసీ త్తత స్తూష్ణీ ముద్భూతపురుషో నృప, శ్రుత్వైవం మునయ స్తత్ర ప్రోచు స్సర్వే పృథక్పృథక్. ౪౯. సత్యం కార్తికమా సస్య ఫలం ప్రత్యక్షముక్తిదం, కాష్ఠపాషాణదార్వాదే ర్ముక్తి రాయా త్సుదుర్లభా. ౫౦. తత్రాఽపి పౌర్ణమీ పుణ్యా సర్వపా పప్రణాశనీ, సాధుసాధు తథా తస్యాం స్తంభదీపం సుఖప్రద మ్. ౫౧. పౌర్ణమ్యాం కార్తికే మాసి విష్ణో ర్దేవాలయాగ్రతః, పరై ర్నియోజితా ద్దీపా త్స్వయం శుష్కతరూపరి. ౫౨. స్థా ణుర్వా కార్తికే మాసి విష్ణో ర్దీప మథాహ యేత్, తేన త త్పాపహానిస్స్యాత్ విష్ణునా చ కృపాళునా. ౫౩. ఏవం వివద

ఇట్లు పాపముల నందిన నా కిపుడు కడు దుర్లభమైన ముక్తి కలిగినది. భూతదయ గల యోభూసురోత్తములారా, నాముక్తికిఁ గారణ మెఱుఁగను. తమదర్శనమువలన జాతిస్మరణము గలిగినది. నేను పూర్వజన్మములందుఁ జేసిన పాపముల నెఱింగించితిఅనిచెప్పి యాయుద్భూతపురుషుఁ డూరకుండెను. మును లీపలుకులు విని, వేర్వేఱుగ నతనితో నిట్లనిరి. ఓక్షితీంద్రా! కార్తికమాసఫలము ప్రత్యక్షముక్తి నొసఁగును. కాష్ఠములకు, రాళ్లకు,కొయ్యలకు, మోడులకుఁ గూడ సులువుగా ముక్తి దొరకును. అందును కార్తికపౌర్ణమి సర్వపాపములఁ బోఁగొట్టునది. ఆకార్తికపౌర్ణమినాఁడు స్తంభదీపము మోక్షప్రదము. ఆనాఁడు విష్ణుదేవాలయముప్రోల స్తంభదీపము ఎండుచెట్టుపై నొరులచే నుంపఁబడినందున నామోడునకు ముక్తి కలిగినది. స్థాణువైనను కార్తికమాసమున విష్ణుప్రీతికై స్తంభదీపమును మోయవలయును. దానంజేసి దయాళుండగు విష్ణువువలన వానిపాపములెల్ల నశించును. నృపాలా! ఇట్లుమునులందఱు

మానానాం వచశ్శ్రుత్వా పునర్నృప, స తూవాచ పునశ్చా, యముద్భూతపురుషోఽనఘః. ౫౭. ముక్తిస్తు దుర్లభతరా కేన మే జాయతేధి కా, కేనవా కర్మబద్ధ స్స్యాత్కేన వాపి విముచ్యతే. ౫౫. కేన దేహాదింద్రియాణి తాని తాని చ దేహినాం, జ్ఞానం కథం భవే త్పుంసాం దివ్యనిర్వాణసాధనమ్. ౫౬. వదధ్వ మేత త్సకలం మునయో జ్ఞానకోవిదాః, ఇత్యేవ ముదితా స్తేన తేఽపి చాంగిరసం మునిమ్. ౫౭. అజ్ఞాపయామాసు రతః సర్వజ్ఞస్స ముని స్తదా, ముని స్తా నవలోక్యాథ తమాహాంగిరసో మునిః. ౫౮.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే, షోడశోఽధ్యాయః.

మాటలాడుచుండ, వారిపలుకులు విని యాపురుషుఁ డిట్లనియె. ఓమునీంద్రులారా, కడుదుర్లభమైన ముక్తి నా కేకారణమునఁ గలిగెను? దేహికి నేకతంబున కర్మబంధము గలుగును. ఏకారణమునంజేసి దేహి కర్మబంధమునుండి విడువడును. ఏకారణముచే దేహులయొక్క యాయాయింద్రియాదులుగలుగును. దేహులకు మోక్షసాధనమైన జ్ఞానమేవిధంబునఁ గలుగును. ఇవియెల్ల నాకెఱింగింపుఁ డని యాయుద్భూతపురుషుఁ డమ్మునీంద్రుల నడిగెను. ఆమునీంద్రులంద ఱతని ప్రశ్నకు సమాధానము చెప్పుటకై యాంగీరసమహామునిని బుద్ధిగొల్పిరి. సర్వజ్ఞుఁ డగు నమ్మునీంద్రుఁడు వారి నందఱను గాంచి యాబ్రాహ్మణునిఁ జూచి యిట్లనెను.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమునఁ బదునాఱవయధ్యాయము.

సప్తదశోఽధ్యాయః.

ఆంగీరసః—కర్మబంధ శ్చ ముక్తిశ్చ కార్యం కారణమే వ చ, స్థూలం సూక్ష్మం తథా ద్వంద్వసంబంధో దేహ ఉచ్యతే. ౧. వాక్యాత్ ప్రవృత్త మేతత్తే ప్రవక్ష్యామి మహామతే, పార్వత్యై కథితం విప్ర శ్వేతాద్రౌ శంకరేణ వై. ౨. తదహం తే ప్రబ్రవీమి సమాధానమనాశ్శృణు, అత్ర బ్రూహి యః సమాధానం కోఽన్యో జీవస్త్వమేవ హి. ౩. త్వయాం పృచ్ఛసి మాం కోఽహం బ్రహ్మైవాస్మి న సంశయః, ఉద్భ్యాతపురుషః—వాదార్థ మేవం జానామి నాద్యాపి భగవన్ స్ఫుటమ్. ౪.

పదునేడవ యధ్యాయము.

ఆంగీరసుఁడు మునీంద్రులను నుద్భ్యాతపురుషునిఁ గాంచి యిట్లనియె. కర్మబంధము, ముక్తి, కార్యకారణభావము (జడము, చిత్తు), స్థూలసూక్ష్మస్వరూపము, శీతము, ఉష్ణము, సుఖము, దుఃఖము మొదలగు ద్వంద్వములసంబంధము దేహ మనఁబడును. మాటల ప్రస్తావమున వచ్చిన యీవిషయ ము మహామతీ, నీకెఱిఁగించెద నాలకింపుము. ఈవిషయము తొల్లి కైలాసమున శంకరుఁడు పార్వతికి నెఱిఁగించెను. దానిని నీ కెఱిఁగించెద. సావధానమన స్కుఁడవై వినుము. జీవుఁ డెవఁడు? నీవే కదా? నీవు 'నే నెవ్వండ' నని యడుగుచున్నావు. నేను బ్రహ్మమునే కాని వేఱు గాను. దీని కేసందియము లేదు అనియెఱుఁగవా? అంతట నుద్భ్యాతపురుషుఁ డాంగీరసునితో నిట్లనెను. ఓమహాత్మా, వాదార్థ మిట్లు పలికితిరి గాని, నా కిప్పటికిని స్ఫుటముగా విష యము తెలియదు. "అహం బ్రహ్మ" అను వాక్యమున కర్థము నె ట్లెఱుఁ

అహం బ్రహ్మేతి వాక్యార్థం ప్రతిపద్యే కథం వద, హేతుః పదార్థబోధో హి వాక్యార్థావగతే రపి. ౫. అంతఃకరణతద్వృత్తిసాక్షీ చైతన్యవిగ్రహః, ఆనందరూప స్సత్య స్సన్ కిన్నాత్మానం ప్రపద్యసే. ౬. సత్యానందస్వరూపం ధీసాక్షిణం జ్ఞానవిగ్రహం, చింతయాత్మతయా నిత్యం త్యక్త్వా దేహాదికాం ధియమ్. ౭. రూపాదిమాన్యతః పిండ స్తతో నాత్మా ఘటాదివత్, వియదాదిమహాభూతవికారిత్వా చ్చ కుంభవత్. ౮. ఏవ మింద్రియదృ క్నాహం ఇంద్రియాణీతి నిశ్చిను, మనోబుద్ధి స్తథా ప్రాణో నాహ మిత్యవధారయ. ౯. దేహేంద్రియాదయో భావాః హానిదాః క్షయభాగినః, యస్య సన్నిధిమాత్రేణ సోఽహ మిత్యవధారయ. ౧౦. అనాపన్నవికార

గలను? నాకు వివరించి చెప్పుము. అని యడిగిన నాంగీరసుఁ డిట్లనియె. వాక్యార్థజ్ఞానమునకు పదార్థజ్ఞానము కారణము గదా. అనఁగా పదపదమునకు నర్థము తెలిసినయెడల, వాక్యమున కంతకు నర్థము తెలియును. నీ వంతఃకరణమునకును, దానివృత్తికినిసాక్షియై, చైతన్యస్వరూపుఁడవయి, ఆనందరూపుఁడయి నిత్యుఁడై యుండియు నీ వేల దన్నుఁదా నెఱుఁగకున్నావు. నీవు జడరూప మయిన దేహము నే ననెడిబుద్ధిని వదలి, సత్యానందస్వరూపుఁడయి బుద్ధిసాక్షియై జ్ఞానస్వరూపుఁ డయిన పరమాత్మను నే నని తలంపుము. శరీరము ఘటాదులవలె రూపాదులు గలది. కనుక నది పరమాత్మ కానేరదు. ఇట్లె యాకాశాదులవలె మార్పు నొందునది కావున శరీర మాత్మ కాదు. ఇట్లె యింద్రియదులు నేను కానని నిశ్చయింపుము. అట్లె మనస్సు, బుద్ధి, ప్రాణవాయువు, ఇవియెల్ల నేను కా నని యెంచుము. దేహము, ఇంద్రియములు మొదలగు పదార్థములు హాని నొసఁగునవి, నాశము నొందునది. కావున నివి యెల్ల స్వతంత్రముగాఁ బరమాత్మ కానేరవు. పరమాత్మ సన్నిధానము చేతను దేహాదులను నే నని భావింపుము.

స్స న్నయస్కాంతవ దేవ యః, బుధ్యా దిశా లయే త్ప్రత్యక్ సోఽహ మి త్యవధారయ. ౧౧. అజన్మాత్మ వదాభాతి యత్సాన్నిధ్యా జ్జడా ద్యపి, దేహేంద్రియమనఃప్రాణా స్సోఽహ మి త్యవధారయ. ౧౨. స్వప్నజాగరితే సుప్తభావే భావా లయం తథా, యో వేత్త్యవిక్రియః సాక్షీ సోఽహ మి త్యవధారయ. ౧౩. ఘటావభాసకో దీపో ఘటాదన్యో య థేష్యతే, దేహావభాసకో దేహీ తథాఽహం బోధవిగ్రహః. ౧౪. పుత్రమిత్రాదయో భావా యస్య తే చ ప్రియాప్రియే, ద్రష్టా సర్వప్రియతయః సోఽహ మిత్యవధారయ. ౧౫. పర ప్రేమాస్పదతయా అనుభూతి మహం సదా, భూయో

పుట్టుట పెరుగుట, ఉండుట మొదలగు నాఱువిధము లగుమాఱుపాట్లు లేనివాఁడయి, యెవఁడు సూదంటురాతివలె నంతయు గ్రహించుచున్నాఁడో, బుద్ధిని, దిక్కును ప్రత్యగాత్మరూపుఁడై లయించునో అతఁడు నే నని యవధరింపుము. ఏవస్తువుసన్నిధానబలమున జడమును దేహేంద్రియమనఃప్రాణములును జననము లేని యాత్మవలెఁ దోఁచునో, అట్టి పరమాత్మ నే నని నిశ్చయింపుము. జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థలయందు ను పదార్థములు లయము నందినప్పుడు ఎవఁడు వికారరహితుఁడై (మార్పులనొందనివాఁడై) సాక్షిభూతుఁడై చూచుచుండునో, అతఁడు నే నని తలంపుము. ఘటమును ప్రకాశింపఁ జేయు దీపమెట్లు ఘటమునకంటె భిన్నముగాఁ దోఁచునో, అట్లె దేహమును ప్రకాశింపఁ జేయు దేహి దేహమునకంటె వేఱయినజ్ఞానస్వరూపుఁడగు పరమాత్మ అట్టి పరమాత్మ నే నని తలంపుము. పుత్రమిత్రాదివస్తువులు ప్రియాప్రియములు ను నెవనికి సమానములో అంతటికిని మిక్కిలి యిష్టుఁడై సర్వసాక్షియై యెవఁడు వెలుఁగునో, అతఁడే నే నని నిశ్చయింపుము. పరమప్రేమాస్పదము లగుటచేత నని పలుమాఱు చూచి వానిని నే నంతటి ననుభవించితి.

దృష్టాని నిత్యం తు సోఽహ మి త్యవధారయ. ౧౬. య
స్సాక్షిలక్షణో బోధ స్త్వంపదార్థ స్స ఉచ్యతే, సాక్షిత్వ
మపి బోధత్వ మవికారితయాఽఽత్మనః. ౧౭. దేహేంద్రియమ
నఃప్రాణాహంకృతిభ్యో విలక్షణః, ప్రోఝిత శ్చాపి షడ్భావవి
కార స్త్వంపదాదిభిః. ౧౮. త్వమర్థ మేవం నిశ్చిత్య తదర్థం
చింతయే త్పునః, అతద్వ్యావృత్తిరూపేణ సాక్షా ద్విధిముఖేన
చ. ౧౯. నిరస్తాశేషసంసారదోషస్థూలాదిలక్షణః, అదృశ్య
త్వాదిగుణకః పరాకృతతమోఽమలః. ౨౦. నిరస్తాతిశయానంద
స్సత్యప్రజ్ఞానలక్షణః, సత్తాస్వలక్షణః పూర్ణః పరమాత్మేతి
గీయతే. ౨౧. సర్వజ్ఞత్వం పరేశత్వం తథాసంపూర్ణశక్తితా,
వేదై స్సమర్థ్యతే య శ్చ సోఽహ మి త్యవధారయ. ౨౨.

తలంచునో, అతఁడే నేనని నిశ్చయింపుము. ఎవఁడు సాక్షిలక్షణుఁడు, బోధ
స్వరూపుఁడో అతఁడే త్వంపదార్థమైనవాఁ డనఁబడును. దేహము, ఇంద్రియ
ములు, మనస్సు, ప్రాణము, అహంకారము వీనికంటె విలక్షణుఁడు. త్వంపదా
దులచేతఁ గూడ షడ్భావవికారములు లేవు. ఇట్లు త్వంపదార్థమును నిశ్చ
యించి, తర్వాత తత్పదార్థమును విచారింపవలయును. తద్వ్యావృత్తముగా
నిరూపములోను (=దానికంటె భిన్నముగాని రూపఁబులోను), ప్రత్యక్ష
శ్రుతిచేతను, సంసారదోషము, స్థూలము మున్నగు లక్షణములు లేనిదియు
అదృశ్యత్వము మున్నగు లక్షణములు గలదియు, అజ్ఞాన మను నంధకారము
లేనిదియు, నిర్మలమును, తనకంటె మించిన యానందము లేనిది, సత్యజ్ఞా
నలక్షణమైనది, నిత్యమైనది, సర్వపరిపూర్ణమైనది యగు స్వరూపము పరమా
త్మ యనఁబడును. ౨౧.

సర్వజ్ఞత్వము, సర్వేశ్వరత్వము, సంపూర్ణశక్తిత్వము నెవనికి వేదము
లందుఁ బ్రతిపాదింపఁబడుచున్నవో, అతఁడు నేనని యవధరింపుము. ఏవస్తు

యద్జ్ఞానా త్సర్వవిజ్ఞానం శ్రుతిషు ప్రతిపాదితం, మృదాద్యనేక దృష్టాంతైః తద్బ్రహ్మే త్యవధారయ. ౨౩. జీవాత్మనా ప్రవేశ శ్చ నియంతృత్వం చ తాన్ప్రతి, శ్రూయతే యస్య దేవేషు త ద్బ్రహ్మే త్యవధారయ. ౨౪. కర్మణాం ఫలదాతృత్వం య స్యైవ శ్రూయతే శ్రుతౌ, జీవానాం హేతుకర్తృత్వం తద్బ్రహ్మే త్యవధారయ. ౨౫. తత్త్వంపదార్థౌ నిర్ణీతౌ వాక్యార్థ శ్చింత్యతేఽధునా, తాదాత్మ్య మత్ర వాక్యార్థ స్తయో రేవ యథార్థయోః. ౨౬. ప్రత్యగ్బోధో య ఆభాతి సోఽద్వయా నందలక్షణః, అద్వయానందరూప శ్చ ప్రత్యగ్బోధైకలక్షణః. ౨౭. ఇత్థ మన్యోన్యతాదాత్మ్యప్రతిపత్తి ర్య

వును గూర్చిన జ్ఞానముచే సర్వజ్ఞానమును గలుగు నని వేదములందుఁ బ్రతిపాదింపఁబడినదో, మృదాదిదృష్టాంతములచే నేది తెలియఁదగునో అది పరబ్రహ్మయని యెఱుఁగుము. జీవస్వరూపమున దేనియొక్క ప్రవేశము అంతటను నిర్ణయింపఁబడునో, అన్నింటిని నియంత యని వేదములం దెవఁడు ప్రతిపాదింపఁబడుచున్నవో, యతఁడే పరబ్రహ్మ యని నిర్ణయింపుము. ఎవఁడే కర్మఫలదాత యని వేదములు పలుకుచున్నవో, ఎవఁడు జీవుల కెల్లఁ గారణమని శ్రుతులు ఘోషించుచున్నవో, అతఁడే బ్రహ్మ యని యెఱుఁగుము. ౨౫. తత్త్వంపదములయర్థము నిర్ణయింపఁబడినది. ఇఁక వాక్యార్థ మిపుడు విచారింపఁబడుచున్నది. సత్యము లైన యాతత్త్వంపదార్థములయొక్క తాదాత్మ్యమే (అది యిది యొకటి యనుటయే) వాక్యార్థము. ౨౬. రెండవది లేనిది యై యానందలక్షణమైన యేపరమాత్మ ప్రత్యక్స్వరూపుఁడుగఁ బ్రకాశించునో, అద్వయచిత్స్వరూపుఁడై జీవబోధస్వరూపుఁడై యేపరమాత్మ వెలుఁగుచున్నాఁడో ఇట్లు జీవాత్మపరమాత్మలకు రెండింటికిని తాదాత్మ్య

దా భవేత్, అబ్రహ్మత్వం త్వమస్థర్య వ్యావర్త్య చ య
ద్దైవ హి. ౨౮. తత్త్వ మస్యాదివాక్యం చ తాదాత్మ్యప్రతి
పాదనే, లక్ష్యౌ తత్త్వంపదార్థౌ వా ఉపాదానప్రవర్తనే. ౨౯.
హిత్వా తే శబలే వాక్యే వాక్యార్థప్రతిబోధనే, సుఖార్థే తే
వినాభూతే ప్రతీతి ర్లక్షణోచ్యతే.౩౦. తత్త్వమస్యాదివాక్యేషు
లక్షణాభాగలక్షణా, సోఽయ మిత్యాదివాక్యస్య పదయో
రివ నో పురా. ౩౧. అహంబ్రహ్మేతివాక్యార్థబోధో యావద్దృఢీ
భవేత్, శమాదిసహిత స్తావ దభ్యసే చ్ఛ్రవణాదికమ్. ౩౨.
శ్రుత్వాఽఽచార్యప్రసాదేన దృఢో బోధో యదా భవేత్,
నిరస్తాశేషసంసారనిదానః పురుష స్తదా. ౩౩. కించి త్కాల
మనారబ్ధం కర్మ వి త్తస్య సంక్షయే, నిరస్తాతిశయానందం వైష్ణ

జ్ఞానము (అది యిది యభిన్న మను జ్ఞానము) ఎప్పుడు కలుగునో, యెప్పుడు
త్వంపదార్థమునకు బ్రహ్మభిన్నతను నివారించి, తాదాత్మ్యము నిర్ణయించు విష
యమున తత్త్వమస్యాది వాక్యార్థము ఉపాదానకారణత్వప్రతిపాదన
విషయమున తత్ త్వంపదార్థములు లక్ష్యములుగా నున్నవో అపుడు అభిన్న
వాక్యములు వాక్యార్థబోధనమునందవినాభూతములై ప్రతీతిలక్షణ చెప్పఁ
బడుచున్నది.

తత్త్వమస్యాదివాక్యములందలి లక్షణభాగలక్షణ యనబడును. అతఁడ
యితఁ డను వాక్యమునందలి పదములకు వలెనే మనకు అహం బ్రహ్మాస్మి యను
వాక్యార్థ మెంతవఱకు దృఢమగునో అంతదనుక శమద మాదిగుణసంపద
గలిగి శ్రవణము మొదలగునవి చేయవలయును. ౩. అట్టు లాచార్యులకడ
శ్రవణమువలన బోధ మెప్పుడు దృఢ మగునో, అప్పుడు పురుషుఁడు సంసార
కారణములఁ బాఱఁద్రోలినవాఁ డగును. విత్తనాశమునందు కొంతకాల మన
నుభూతమైన కర్మ యితరానందముల నెల్ల మించినదై, పునరావృత్తిరహిత

వం పరమం పదమ్. ౩౪. పునరావృత్తిరహితం కైవల్యం ప్రతిపద్యతే, తస్మా దాత్మవివేకార్థ మాశా కర్మ సమాచ రేత్. ౩౫. వినా యచ్ఛ్రవణే నైవ కర్మ కర్తుం న రోచతే, పుమాన్ గురుం ప్రసాద్యైవ శ్రుత్వా తస్మాచ్ఛ్రియత్నతః. ౩౬. తతో విచ్ఛిన్నవృత్తాంతః కృతే కర్మ ణ్యథావిధి, తత్కర్మఫల మత్యంతం తత్తుష్ట్యై విష్ణవేఽనఘ. ౩౭. కర్మణా సుకృతేనైవ ప్రాప్య జన్మా న్యనేకశః, తతో మోక్ష మవాప్నోతి యోగ యుక్తో విశేషతః. ౩౮. విముక్తకర్మబంధోఽభూ ర్నాత్ర కా ర్యా విచారణా, ఇత్థం యత్నేన సంపృష్ట మబ్రవీ దంగిరో ముని. ౩౯. భూయోఽపి సముపా చేత్థం మహాసంతోషధీర్నృప.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
సప్తదశోఽధ్యాయః.

మైనయైక్యమును బొందును. కనుక ఆత్మజ్ఞానముకై సత్కర్మ యొనరింపవల యును. శ్రవణ మనునది లేక యెవఁడును కర్మ చేయఁ దలఁపఁడు. కావు న పురుషుఁడు గురుశుశ్రూష చేసి, యతనివలన సంసార మనిత్య మని యెఱిఁ గి యది యెల్లః నిషేధశ్రుతిచే విడనాడి, యథావిధిగ కర్మను నేరవేర్చిన తర్వాత, ఛిన్నసంశయుఁడై, యాపరబ్రహ్మతుష్టికై కర్మఫలంబులను సమర్పణ చేసి, యాసుకృతకర్మచేత ననేకజన్మము లెత్తి యోగయుక్తుఁడై మోక్షము నొందును. నీకుఁ గర్మబంధ మెడలిపోయినది. నీవీవిషయమునఁ జింత మానుము. అని యాంగీరసుఁ డా బ్రాహ్మణునకుఁ జెప్పెను. అంత నాబ్రాహ్మణుఁడు మహాసంతోషము నొందినవాఁడై వెండియు నతనితో నిట్లనియె.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి
పదునేడవ యధ్యాయము.

అష్టాదశోఽధ్యాయః.

ఉద్ధ్యాతపురుషః—మునే త్వనుగృహీతోఽస్మి త్వత్తోఽహం తు మహామతే, లబ్ధజ్ఞానోఽస్మి విప్రేంద్ర ప్రసాదాత్తవ దర్శనాత్. ౧. పితా భ్రాతా గురుస్త్వం హి శిష్యోఽహం త వసువ్రత, మమాపి మద్భాగ్యస్యాథ స్థాణుభూతస్య సాంప్రతమ్. ౨. క్వ చ దుష్కృతపాపోఽహం క్వ చేయం సద్గతి ర్మమ, క్వ చాహం కార్తికః పుణ్యః క్వ చాహం దుష్కృతాలయః. ౩. క్వచ తేషాం దర్శనం చ క్వచాయం విష్ణుసన్నిధిః, సుకృతస్య ఫలం విప్ర సత్యం ప్రారబ్ధకర్మణః. ౪. పున ర్బోధయ మాం ప్రీత్యా కృపా చే దస్తి తే మయి, కథం కర్మాణి మనుజైః క్రియంతే విధినా మునే. ౫. కథం తేషాం ఫలం తద్వ త్కథం

పదునెనిమిదవ యధ్యాయము.

ఉద్ధ్యాతపురుషుఁ డాంగీరసమునితో నిట్లనియె. ఓమునీంద్రా! నీచే ననుగ్రహింపఁబడితిని. నీయనుగ్రహమునం జేసి యు, నీదర్శనంబునం జేసియుం జ్ఞానము వడసితిని. నీవు నాకుఁ దండ్రివి, సోదరుఁడవు. ఏను నీకు శిష్యుఁడను. దురదృష్టవంతుఁడనై మోడయి యుండిననాకు మీయనుగ్రహము చేతఁ బాపవిముక్తి గలిగె. పాపాత్ముఁడ నైననే నేడ? నాకీసద్గతి యేడ? పుణ్యప్రదమైన కార్తికమాస మేడ? పుణ్యాత్ముల దర్శన మేడ? ఈవిష్ణుసన్నిధాన మేడ? తొల్లిప్రారబ్ధమగు పుణ్యకర్మము న కిదిఫలము. నాయందు దయగలదేని, నాకు నీతిను పదేశింపుము. మనుజు లెట్లువిధిచే కర్మల నాచరింతురు? ఆకర్మలకు ఫల మెట్లు? ఫలములఁ దెలియుటయెట్లు? కాల మన నేది? కర్మలన నేవి? దేనిఁ గూర్చి వీని నలవఱచుకొనవలయును? ఓమునీంద్రా! నేను తమవలన

త్రదుపదేశనం, కః కాలః కాని కర్మాణి కిముద్దిశ్య సమభ్యసేత్. ౭. పున స్సమ్యక్సమాచక్ష్వ శ్రోతు మిచ్ఛా మ్యహం శుభం, త్వద్వాగ్వజ్రాయుధోత్పాతా త్పాపశైలః పపాత హ. ౭. పునః కర్మాణి మాం బోద్ధు మర్హసి త్వం మహీపతే. ఆంగీరసః— సాధుసాధు త్వయా పృష్టం యన్మా మాద్భుతమానవ. ౮. సర్వలోకహితార్థం తు యత్త్వయోక్త మిదం శుభం, శృణుష్వ సావధానేన యత్పృష్టం తద్బ్రవీ మ్యహం. ౯. అనిత్యం దేహ మాసాద్య విస్మృత్యాత్మాన మక్షయీః, న ద్వంద్వమాత్మనః క్వాపి సర్వదేహస్య జాయతే. ౧౦. తస్మా త్సందేహభాజీ యః క్రమాత్కర్మప్రవర్తకః, తత్కర్మణా జ్ఞానసిద్ధి ర్జ్ఞానా దాత్మప్రకాశనమ్. ౧౧. స్నానాదిసర్వకర్మాణి త్వయి విద్యోతితాని చ, భక్త్యా సమాచరే త్కర్మ దేహీ సమ్యగ్వి

హితంబు వినఁగోరెదను. వెండియు నాకు లెస్సగ నెఱింగింపుము. నీమాట లనెడి వజ్రాయుధముపాటున నాపాతకము లనెడి పర్వతము బ్రద్దలైనది. మఱల నాకుఁ గర్మలను గూర్చి యెఱిఁగింపుము అని యద్భుతపురుషుఁ డంగీరసుని నడిగెను. అంగీరసుఁ డిట్లనియె. ఓయాశ్చర్యమానవా! నీవు లెస్సగా నడిగితివి. నీవడిగినది సర్వలోకహితకరమైనది. నీ వడిగినది చెప్పెదను. సావధానుఁడవై వినుము. జీవుఁడు అనిత్యమైన దేహము నొంది తన్నుఁ దా మఱచి యింద్రియాశ గలవాఁడై యున్నాఁడు. శీతోష్ణాదిద్వంద్వములు సకలదేహములకే కాని యాత్మ కెన్నఁడును లేవు. కావున సందేహావస్థ నొందినవాఁ డెవఁడో, అతఁడు క్రమమున సత్కర్మ లాచరింపఁ దొడఁగును. ౧౨.

అట్టిసత్కర్మాచరణముచే జ్ఞానము సిద్ధించును. అజ్ఞానమువలన నాత్మజ్ఞానము గలుగును. స్నానాదిసర్వకర్మలు ను నీయందు భాసిల్లుచున్నవి దేహి యగువాఁడు విధిచొప్పున లెస్సగఁ గర్మల నాచరింపవలయును.

ధానతః. ౧౨. వర్ణాశ్రమవిభాగాదీన్నాతిక్రామ న్యథావిధిః, తేషాం యత్కర్మ విహితం జ్ఞాత్వా పశ్చాత్సమాచరేత్. ౧౩. స్నానేన రహితం కర్మ హస్తిభుక్తకపిత్థవత్, ప్రాతస్స్నానం ద్విజాతీనాం శస్తం చ శ్రుతిచోదితమ్. ౧౪. ప్రాతస్స్నానే హ్యశక్తశ్చేత్పుణ్యం మాసత్రయోత్తమం, తులాసంస్థే దినకరే కార్తిక్యాం తు మహామతే. ౧౫. మకరస్థే రవౌ మాఘే వైశాఖే మేషగే రవౌ, మాసత్రయేషు పుణ్యేషు ప్రాతఃస్నానం దినేదినే. ౧౬. యః కుర్యాత్స హరేర్లోకం ప్రయాతి పరమాం గతిం, కాలస్తు ప్రాతరేవాస్య తథా మాసత్రయం శుభమ్. ౧౭. చాతుర్మాసాదిపుణ్యేషు కాలేషు విహితం చరేత్, సోమసూర్యోపరాగేషు తథైవాన్యదినేషు చ. ౧౮. కా

వారు వారు తమతమవర్ణాశ్రమవిభాగము మున్నగువానిని మీఱక, యెవరెవరికి నేది విహితమో యట్టికర్మలను తెలిసికొని వానిని దప్పక యాచరింపవలయును. స్నానరహితమైన కర్మ యేనుఁగు మ్రింగిన వెలగపండువంటిది. దానివలె లేకపోవునది. కావున స్నానము తప్పక యాచరింపవలయును. ద్విజులకుఁ బ్రాతస్స్నానము శ్రేష్ఠమైనది. వేదవిహితమైనది. ప్రత్యహము ప్రాతస్స్నానమునందు మానవుఁ డశక్తుఁడేని, కనీసము మూడు నెలలయినను చేయవలయును. అవి యేవన, కార్తికమాసమున సూర్యుఁడు, తులారాశియం దున్నప్పుడు, మాఘమాసమున సూర్యుఁడు మకరరాశియం దున్నప్పుడు వైశాఖమాసమున సూర్యుఁడు మేషరాశియం దున్నప్పుడు ను ఈమూడు నెలలు ను ప్రాతస్స్నానము పుణ్యప్రదము. కావున నెవఁ డీమూడు నెలలు ప్రతిదినమునను బ్రాతస్స్నానమును జేయునో, అతఁ డుత్తమగతియగు హరిలోకము నొందును. మూడు నెలలందును ప్రాతఃకాలమే వీనికి స్నానమునకు నుత్తమకాలము. చాతుర్మాస్యాదులగుపుణ్యదినములందు ను, సూర్యచంద్రగ్రహణదినములందు

లాంతరే విజానీయాత్ కాల్యే కర్మ ఫలప్రదమ్, స్నానం సంధ్యాజపో హోమ స్తథా సూర్యాభివాదనమ్. ౧౯. అవశ్య స్తత్ ద్విజాతీనాం యస్స్నానం న సమాచరేత్, స యాతి రౌరవం ఘోరం కర్మభ్రష్టోఽభిజాయతే. ౨౦. తస్మాత్కార్తికమాసస్య యః కాలః పురుషార్థదః, స కార్తికసమో మాసః న కాలః కార్తికాత్సమః. ౨౧. న వేద సదృశం శాస్త్రం నతీర్థం గంగయా సమం, న కులేన సమం బ్రాహ్మ్యాత్ న సుఖం భార్యయా సమం. ౨౨. న ధర్మేణ సమం మిత్రం న జ్యోతిశ్చక్షుషా సమం, న కార్తికసమో మాసో న దేవః కేశవాత్పరః. ౨౩. యః కుర్యాత్కార్తికే మాసి ధర్మాన్కర్మవిదుత్తమః, క్రతుకోటిఫలం ప్రాహు స్స విష్ణోరాలయే వసేత్. ౨౪.

ను, తక్కుంగలపుణ్యదినములందును వేఱుకాలములందుఁ జేసిన కర్మ పుణ్యప్రదము. తక్కినకాలములందు ప్రాతఃకాలముననే స్నానము, సంధ్యావందనము, జపము, హోమము, సూర్యనమస్కారము ఇవి యెల్ల నావశ్యకములు. ద్విజాతులలో నెవఁడు ప్రాతస్స్నానము చేయఁడో, అతఁడు కర్మభ్రష్టుఁడై రౌరవమునునరకమును బొందును.

కావున కార్తికమాసమున నన్నికాలములును పుణ్యముల నొసంగునవి. కార్తికమాసముతో సమ మగు మాసమును, దానితో సమ మగుకాలమును, బ్రాహ్మణత్వముతో సమ మగు జాతియు, వేదముతో సమమగు శాస్త్రము, గంగతోసమమగు తీర్థమును, భార్యతో సమమగు సుఖకరమైనదియును, ధర్మముతో సమమగు చెలికాఁడును, కంటితోసమమగువెలుఁగును, కార్తికముతో సమ మగు మాసమును, కేశవునితో సమ మగు దైవమును లేవు. కర్మవేత్తలలో నుత్తముఁ డయిన యెవఁడు స్నానాదిపుణ్యకర్మలను కార్తికమాసమున నాచరించునో, వానికి నూఱుజన్మములు చేసినంతఫలము గలుగును.

ఉద్భూతపురుషః.—చాతుర్మాస్య మితి ప్రోక్తం యత్త్వయా పూర్వకాశ్చ యే, కేన ప్రకాశితం పూర్వం కి ముద్దిశ్య సమాచరేత్. ౨౫. కిం ఫలం కా గతి స్తేఽద్య తత్సర్వం వక్తుమర్హసి. అంగిరసః.—బంధు ర్భవా న్మనుష్యాణాం య త్పృష్టం త త్సుఖప్రదమ్. ౨౬. త త్సర్వం తేఽభిధాస్యామి సావధానమనా శ్శృణు, ఆషాఢే పూర్వపక్షస్య దశమ్యాం చ జనార్దనః. ౨౭. శేతే స సుప్తివ్యాజేన శ్రియా సాకం పయోనిధౌ, కార్తికే శుక్లపక్షే స్యా ద్ద్వాదశీ హరిబోధినీ. ౨౮. చాతుర్మాస్య మితి ప్రోక్తం విష్ణుసుప్తిసుఖప్రదం, సత్యం ధ్యాయతి తన్మధ్యే స వై యాతి పదం విభోః. ౨౯. విష్ణుసుప్తి

అతఁడు విష్ణ్వాలయమున నుండును. ౨౪. అని యాంగీరసుఁడు పలుకఁగా, ఉద్భూతపురుషుఁడు మఱల నతనిని జూచి, "మునీంద్రా! చాతుర్మాస్య మని చెప్పితివి గదా, అవికాక మఱికొన్ని ముందుఁ జెప్పితివిగదా. ఆచాతుర్మాస్యవ్రత మెవనిచేఁ బ్రకటింపఁబడినది? ఏదేవత నుద్దేశించి వ్రతము నాచరింపవలయును? ఆవ్రతమున కేమి ఫలము? నా కిప్పుడు గతి యేమి? అది యెల్ల నా కెఱింగింపుము. అన విని యాంగీరసుఁడ నెను. ఓద్విజేంద్రా, నీవు మానవులకుఁ జుట్టమవు. నీవు దేనినడిగితివో యది యందఱకు సుఖప్రదము. అది యెల్ల నీ కెఱింగించెద సావధానచిత్తుఁడవై యాలకింపుము. ఆషాఢ శుక్లదశమి నాఁడు జనార్దనుఁడు నిద్రావ్యాజముతో లక్ష్మీదేవితోడ క్షీరసముద్రమున శయనించుచున్నాఁడు. కార్తిక శుక్లద్వాదశినాఁడు విష్ణువు మఱల మేల్కాంచుచున్నాఁడు. కావున నాద్వాదశికి హరిబోధిని యని పేరు. చాతుర్మాస్యమను నాలుగునెలలును విష్ణువునకు నిద్రాసుఖము నొసఁగునవి కావున నాచాతుర్మాస్యలయందు సత్యస్వరూపుఁ డగు విష్ణువు నారాధించువారుపరమపదము నొందుదురు. విష్ణువునకు నిద్రాసుఖప్రదమగు ఆనాలుగునెలలయందును

ప్రదే యస్మిన్ పుణ్యే మాసచతుష్టయే, యద్యదాచరతే య
స్తు తత్సర్వం సఫలం భవేత్. ౩౦. కారణం చాత్ర వక్ష్యామి
పురా మే హరి ణోదితం, పురా కృతయుగే పుణ్యే వైకుంఠే
విష్ణుమందిరే. ౩౧. సేవ్యమానస్సురగణైః కిన్నరోరగఖేచరైః,
వామాంకస్థితయా లక్ష్మ్యా సార్థం పంచముఖాసనే. ౩౨. ఉప
విష్టస్సేవ్యమాన స్స్వభృత్యైస్స్వగణై ర్హరిః, ఇతి స్థితే హ
రౌ తత్ర నారదో భగవాన్ ప్రియః. ౩౩. ఆజగామ హరేర్లో
కం కోటిసూర్యప్రభాన్వితం, తత్ర సింహాసనాసీనం చతుర్బా
హుం మనోరమమ్. ౩౪. సాధు పద్మపలాశాక్షం నారద స్స
మ్యలోకయత్, ననామ పాదయో స్తస్య జాతహర్షాన్వితో ము
నిః. ౩౫. హరి ర్దేవఋషిం దృష్ట్వా నారదం సార్థవాసినం, వి
హసన్ వాక్య మా హేద మ్మజాన న్నివ కేశవః. ౩౬. భగ

ఏయేపుణ్యకార్యమును మానవుఁ డాచరించునో, యది సార్థకమగును. దీనికిఁ
గారణము చెప్పెదను వినుము. తొల్లియిది నాకు హరిచేఁ జెప్పఁబడినది. తొ
ల్లి కృతయుగంబున పవిత్రమైన వైకుంఠమను విష్ణుపురంబున విష్ణువు వేల్పుల
మూకలును, కిన్నరపన్నగగంధర్వులును పరివేష్టింప లక్ష్మీదేవి యెడమతొ
డపైఁ గూర్చుండి యుండ, స్వభృత్యగణం బెల్లఁ దన్నుఁ గొల్చుచుండ, విష్ణు
నిసన్నిధికి వచ్చుటకై భగవంతుఁ డగు నారదమునీంద్రుఁడు కోటిసూర్యుల
మాడ్కిఁ దేజరిల్లు వైకుంఠమునకేతెంచెను. అచ్చట సింహాసనమునఁ గూర్చుం
డియున్న తమ్మిరేకులంబోలు కన్నులు గల చతుర్బాహుసమన్వితుఁ డయిన
విష్ణునిఁ గాంచి, మునీంద్రుఁ డెక్కువసంతసముతోఁ గూడినవాఁడై యా వెన్ను
నిపాదములకు మ్రొక్కెను. విష్ణువు సార్థముతోనున్న నారదమహర్షిని గాంచి,
చిఱునగవు మోమునఁ దోప నేమియు నెఱుఁగనివానిచందమున నిట్లనెను.
విప్రేంద్రా, నీవు సంచరించినచోటుల నన్నిటఁ గుశలమా? నారదా, ఋషు

వా౯.—కుశలం తవ విప్రేంద్ర యత్ర యత్ర గమిష్యసి, ఋ
షీణాం సర్వధర్మాణి కిం ను సాధూని నారద. ౩౭. సర్వోపద్ర
వహీనాని విహితాని మనీషిణాం, మానవాః సర్వధర్మేషు ని
యుక్తా స్తే పృథ క్పృథక్. ౩౮. తత్సర్వం వద దేవర్షే సద
స్యస్మి న్మునీశ్వర. ఆంగీరసః.—ఇత్థం హరే ర్ముకుందస్య వచ
శ్శ్రుత్వా స నారదః. ౩౯. హరి మాహ ప్రసన్నాత్మా విహ
సన్ విశ్వమంగళమ్. నారదః—హరే దృష్టం మయా భూమౌ
వై ద్వేముక్తః త్రయీపథః. ౪౦. భగవ౯ మునయో వా౽
పి కేచి న్మానవసంగతాః. సువిస్మృతో౽దితం కర్మముక్తాః స్యుః కేన
తే ప్రభో. ౪౧. అభక్ష్యభక్షణరతాః కే చిత్త్యక్తవ్రతాః పరే,
కేచిదాచార సంపన్నాః తథా౽హంకారవర్జితాః. ౪౨. కేచి
త్సన్మార్గనిరతాః కేచి న్నిందాపరాయణాః, తస్మాత్త్వ౯ పా

లసకలధర్మములు లెస్సగా నున్నవా? జ్ఞానులకార్యము లెల్ల నుపద్రవములు
లేక యున్నవా? మానవులందఱు తమతమధర్మములందుఁ బూనికి గలిగియు
న్నారా? ఓ దేవర్షీ, మునీశ్వరా! యీసదస్సునందు నాకెల్ల నెఱిఁగింపుము. అని
యిట్లు ముకుందుఁ డడుగఁగా నారదుఁడు తేటమనస్సు గలవాఁడై మోమున
చిఱునవ్వు మెఱయఁ బ్రపంచమున కెల్ల మేలొనరించుమహావిష్ణువుతో నిట్ల
నియె. ఓభగవంతుఁడా, వేదమార్గములఁ బరిత్యజించినవారిని గాంచితిని. మ
హాత్మా, కొందఱు మునులు మానవులతోఁ గలిసి, తమ చేయఁదగుకర్మల
ను బాసియున్నారు. వారి కెట్లు మోక్షము గలుగును? కొందఱు అభక్ష్య భ
క్షణమునం దాసక్తులై, వ్రతములను బాసియున్నారు. కొందఱు సదాచార
సంపన్నులై యహంకారములు మాని యున్నారు. కొందఱు సన్మార్గవర్తులు.
కొందఱు పరనిందాసక్తులు. కావున హరి నెల్లరను, ఋషుల నందఱను సంర
క్షింపుము.

లయస్వ త్వం భగవ న్నృషిమండలమ్. ౪౩. కురు శిక్షా ముపాయేన దేవదేవ సుకర్మణా, శ్రుత్వా దేవఋషే ర్వాక్యం భగవా న్భక్తవత్సలః. ౪౪. పాలక స్సర్వలోకానా మేక ఏవ జనార్దనః, హరిః ఖగేంద్ర మారుహ్య స లక్ష్మ్యా భువ మాగమత్. ౪౫. యత్ర సాహస్రసంఖ్యాక మ్మునినాం మండలం విభుః, వృద్ధబ్రాహ్మణరూపేణ సంచర న్సర్వమేదినీమ్. ౪౬. సర్వజంతుహృదిస్థోఽపి మాయానాటకవిగ్రహః, యత్ర యత్ర సుపుణ్యేషు క్షేత్రతీర్థగిరిష్వపి. ౪౭. విపినేష్వపి పుణ్యేషు ఆశ్రమేషు విశేషతః, దృష్ట్వా కేచి ద్ద్విజవరా మానవా భక్తితత్పరాః. ౪౮. ఆతిథ్యం చక్రిరే కేచిత్కేచిత్తం జహసుః ప్రజాః, నమంతి తథా కేచి త్కేచి న్మానవశం గతాః. ౪౯. కేచి ద్గర్వవశం ప్రాప్తాః కామాంధా స్తత్ర కేచన, కేచి త్తత్తత్క్రియాలో

ఓ దేవదేవా! యేదో యుపాయముచే వీరికి మేలుగావింపుము అని దేవర్షి యగు నారదుఁడు చెప్పిన పలుకులు విని, భక్తవత్సలుఁడును, లోకముల కెల్ల ముఖ్యరక్షకుండు నైన భగవంతుఁడగు నారాయణుఁడు లక్ష్మీసమేతుఁడై గరుడవాహనారూఢుఁడై భూలోకంబున కేతెంచెను. అట్లవతరించి వేలకొలఁది ఋషులుండు ప్రదేశమునకు వృద్ధబ్రాహ్మణరూపముతో సంచరించుచు, సకలజంతువుల మనంబుల నున్నను, మాయానాటక శరీరధారియై పుణ్యస్థలములందును, పవిత్రములగు తీర్థములందును పర్వతములందును, పుణ్యప్రదములైన యరణ్యములందును, ముఖ్యముగఁ దపంబు సేయు మునులుండు నాశ్రమంబులందును సంచరించె. అప్పుడు కొందఱు బ్రాహ్మణోత్తములు భక్తితో వృద్ధబ్రాహ్మణున కతిథిపూజలు సేసిరి. మఱికొంద ఱతనిని జూచి నవ్విరి. కొందఱు నమస్కారముగూడఁ జేయనైరి. మఱికొందఱు గౌరవముతో నుండిరి. కొందఱు గర్వవశు లయిరి. కొందఱు కామాంధులై కన్ను

కాః కేచి దేకవ్రతాః పరే. ౧౦. కేచిత్తత్ర నిషిద్ధేషు దినే ష్వన్నపరాయణాః, హరివాసరవిభ్రష్టాః తథాఽభోజ్యే ష్వపి ప్రియాః. ౧౧. కేచి దాచారసంపన్నాః కేచి దాత్మని సాలసాః, తాన్ దృష్ట్వా భగవాన్ విష్ణు ర్ద్విజరూపీ జనార్దనః. ౧౨. ఉపాయం చింతయ న్నాగా త్స పున ర్మునిమండలం, నైమిశం సుమహారణ్యం పుణ్యం మునివరప్రియమ్. ౧౩. హిత్వా ద్విజవరం రూపం పూర్వవ త్ఖగవాహనః, కౌస్తుభాభరణ శ్శ్రీమచ్ఛంఖచక్రవిరాజితః. ౧౪. సాకం స్వభక్తనికరై స్సభార్యో జగదీశ్వరః, ఏవం జగన్మయం దృష్ట్వా జ్ఞానసిద్ధా దయోఽమలాః. ౧౫. సశిష్యా స్ససుతాః పుణ్యా స్సర్వే విస్మితమానసాః, విష్ణుం వైకుంఠనిలయం స్వాశ్రమే స్వాగతం హరిమ్. ౧౬. అతసీపుష్పసంకాశం విద్యుద్వర్ణపటావృతం, కోటిసూర్యప్రభాభాసం స్ఫుర

మిన్న దెలియకైరి. కొందఱు తమతమ కార్యములు చూచుటయందే శ్రద్ధ గలిగియుండిరి. కొందఱు నిత్యవ్రతులై యుండిరి. కొందఱు నిషిద్ధదివసంబులందును ఆహారమును భుజింప నాసక్తి గలిగియుండిరి. హరివాసరమన్న మాటమఱచి యుండిరి. మఱికొందఱు భుజింపరాని పదార్థములు దినమఱగియుండిరి. కొందఱు సదాచారనిరతులయిరి. కొందఱు మనసునను త్సాహము మాని సోమరిపోతులై యుండిరి. భగవంతుఁడగు జనార్దనుఁడు వృద్ధబ్రాహ్మణరూపముతో మానవులందఱను జూచి, వారిఁ దరణోపాయమును యోజించుచు, వృద్ధబ్రాహ్మణరూపము వదలి యథాప్రకారముగా లక్ష్మీసమేతుఁడై గరుడవాహనారూఢుఁడయి కౌస్తుభమణి యయ్యెదను శోభిల్ల శంఖచక్రములు హస్తంబులందు మెఱయ, భక్తబృందములు దన్నుఁగొలువ ఋషిమండలమున కేతెంచెను. ఇట్లు ఈ మయాశ్రమముల కేతెంచినవాఁడును, అగసిపూవులవంటి దేహచ్ఛాయతోఁ గూడి, మేన నిగనిగ మెఱయు పీతాంబరము దాల్చి, కోటిసూర్యప్రకాశమా

న్మకరకుండలమ్. ౫౭. అనేకరత్నసంయుక్తకిరీటేన విరాజితం, అనేకాదిత్యసంకాశ మమేయ మమరేశ్వరమ్. ౫౮. స్వయం ప్రసన్న మధ్యక్ష మాద్యం దృష్ట్వా మునీశ్వరాః, జ్ఞానసిద్ధాద య స్సర్వే మునయ శ్శంసితవ్రతాః. ౫౯. హరే స్సమీప మాజగ్ము స్సర్వే జాతసుబుద్ధయః, ప్రణామం చక్రు రనఘాః పాదయోః పరమాత్మనః. ౬౦. ఆగతా శ్చ సముద్భూతా స్తి ష్ఠంత శ్చ పురో భువి, జ్ఞానసిద్ధాదయ స్సర్వే మునయః ప్రాంజలిస్థితాః. ౬౧. తుష్టువు స్తత్ర సంతుష్టా స్సర్వజ్ఞం జగదీశ్వరమ్.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,

అష్టాదశోఽధ్యాయః.

నుఁడై, చెవుల పచ్చలకుండలములు శోభిల్ల, నవరత్నమయకిరీటమును దాల్చి, పెక్కుసూర్యుల కాంతివంటి కాంతితోఁ గూడి యిట్టివాఁడని యెంచనలవి కానున్నవాఁడును, నిర్మలుఁడును, హృదయేశ్వరుఁడును, పురాణపురుషుఁడు నగు విష్ణువుం గాంచి, జ్ఞానసిద్ధుండు మున్నగు ఋషులెల్లరు శిష్యులతో, పుత్ర మిత్రకళత్రాదులతోను గూడి తమయాశ్రమంబుల కేతెంచిన యామహా విష్ణుదర్శనముచే సంతుష్టమనస్కులై యాపరమాత్మపాదపద్మములకు మ్రొక్కిరి. అటు జ్ఞానసిద్ధాదులు నమస్కరించి, చేతులు జోడించికొని నిలఁబడిన వారలై, జగదీశ్వరుఁడును, సర్వజ్ఞుఁడునైన యాభగవంతుని స్తోత్రములు చేసిరి.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి

పదునెనిమిదవ యధ్యాయము.

ఏకోనవింశోఽధ్యాయః.

జ్ఞానసిద్ధిః.—విదురఖిలవిధిజ్ఞా వేదవేద్యం సుగుహ్యం నిగమహృదయవాసం నిశ్చలం సద్వితీయం, హిమకరరవిశర్వబ్రహ్మముఖ్యైర్న రేంద్రైః స్తుతచరణయుగం త్వాం నౌమి భూయస్సురమ్యామ్. ౧. భవాన్న వాచాం విషయోఽసి నిత్యం భవార్చితాంఘ్రిర్భవభీతిహంతా, భవార్ణవస్థైస్సతతం భవాద్యైః స్తుత్యోఽభవ ద్భూధరభూతరూపైః. ౨. భూతాని భూతాని తథైవ సంతి భవ్యాని సర్వాణి చరాచరాణి, భవద్విభూతిః పరమా పరస్మాత్పరో భవానీపతిపూజితాంఘ్రిః. ౩. త్వమీశ్వరో

పంతొమ్మిదవ యధ్యాయము.

జ్ఞానసిద్ధి విష్ణువు నిట్లని స్తుతింపఁ దొడఁగెను. విధివిశేషముల నెఱిఁగినవారలు నిన్ను వేదవేద్యునిగను, కడు రహస్యునిగను, వేదాంతమధ్యమున నుండువానినిగను, నిశ్చలునిఁగను, అద్వితీయునిగను నెఱిఁగియున్నారు. అట్టివాఁడవును, సూర్యచంద్రశంకరబ్రహ్మాదులగు వేల్పులచేఁ గొల్వఁబడు పాదకమలములు గలరమణీయుఁడ వయిన నిన్నుఁ బలుమాఱు స్తుతించెదను. ౧. ఓమహాత్మా! నీవు వాచామగోచరుఁడవు, శంకరునిచేఁ బూజితమగుపాదములు గలవాఁడవు. సంసారభయమును తొలఁగించువాఁడవు. సంసారసాగరమున మునిఁగినపర్వతాకారులయిన శంకరాదులచే నెల్లపుడుఁ గొనియాడఁబడినవాఁడవు. స్థావరజంగమము లగు సర్వభూతములును భూతములు, వర్తమానములు, భవిష్యత్తులు ను నైయున్నవి. అవి నిత్యములు గావు. నీమహిమమాత్రము ఉత్కృష్టమైనది. నీవు పరాత్పరుఁడవు. శంకరుఁడు నీపాదము లెప్పుడును బూజించుచుండు. చరాచరంబై విశ్వమునం

యన్నిఖిలం విభాతి మాయామయం ప్రక్షణికల్పమీశ, చరా
చరంవిశ్వమనేకబీజం భూతైర్మహద్భిస్సహ మాయయా చ.
౪. ఆద్యం తథాఽన్తే చ భవాన్ సమగ్రం విశ్వావతస్థః భవ
సీహమధ్యే, అన్నస్య యజ్ఞస్య చ తన్మురారే చతుర్విధ స్యాపి
విచిత్రరూప. ౫. (సుప్త్వా త్వదీయం పరమం సు౦ తు సంజీవ్య
సచ్చిత్సుఖరూప మేతత్. ప్రతీయతే యుష్వ దిదం జగచ్చ సు
చంద్రికాయాం తు హరే పయోబ్ధిః. ౬.) ఆనందవారాన్నిధి
రీశ్వర త్వం త్వమేవ తద్వ్యచ్ఛితి సర్వతోఽపి, సర్వాకరం సరజ
పురాణసారం త్వత్త స్సమస్తం త్వయి లీయతే చ. ౭. ఆత్మా
నానాం హృదయాంశుజస్య స్సాక్షా త్త్వ మీశోఽఖిలలోకవం
ద్యః, ద్రష్టుం న శక్యో మనసాఽపి యద్య న్న దృశ్యసే మాం
సదృశాం త్వ మత్ర. ౮. నమో నమస్తే శివ తే నమోఽస్తు

తయు మహాభూతములతోను మాయతోను గూడిమాయామయమును, మాలా
రూపమగుసర్వతుల్యముగను, అనేక కారణములు గలదిగను గనుపట్టుచున్నది. నీ
వొక్కఁడవుమాత్రము సర్వసమర్థుఁడవయి విరాజిల్లెదవు. ఓమురారీ, విచిత్ర
రూపా, నాలుగువిధము లగు అన్నమునకును, యజ్ఞమునకు స్వరూపమైనవాఁ
డవు. నీవు ప్రపంచముయొక్కయాద్యంతములందు సర్వపరిపూర్ణుఁడవై యు
న్నాఁడవు. ఓయీశ్వరా, నీ వానందసాగరుఁడవు. నీ వెల్లప్పుడు చిత్స్వరూ
పుఁడవు. సర్వమునకు స్థానమైనదియు, సర్వపురాణసారమును నైన సకలప్రపం
చమును నీనుండిపుట్టి, నీయందే లీనమగునది. నీవు సకలజనులహృదయమునందలి
కిరణములకుఁ గారణమయిన యాత్మస్వరూపుఁడవు. నీ వఖిలలోకములచేఁ గొని
యాడఁబడు నీశుఁడవు. మనస్సుచేతను సైతము చూడ నలవికానివాఁడవు. జ్ఞాన
నేత్రులకుఁ దక్క మాంసనేత్రులకు నీ వగపడువాఁడవు కావు. ఓయీశ్వరా.

నారాయణ స్త్వం కురు మాం కృతార్థం, త్వద్దర్శనం మా వి
ఫలం మమాస్తు నమో మురారే పురుషాయ తుభ్యమ్. ౯.
త్వం మాం సదా పాహి సురేశరత్వం నమః పరే శాఖిలలోక
వంద్య, ఏవం కృతేఽహం చ కృతః కృతార్థో న తేఽపి కించిత్పరి
యాంతి నాశమ్. ౧౦. కృపానిదానం తు భవాన్ వదాన్య శ్శో
చ్య స్తథాఽహం చ భవార్ణవస్థః, సంశుద్ధ పాహీశ్వర లోక
వంద్య సంసారసింధౌ పతితం మురారే. ౧౧. నమ స్త్రైలోక్య
నాథాయ నమ స్త్రైలోక్యవాసినే, అనంతా యాదిబీజాయ వి
ష్ణవే వేధసే నమః. ౧౨. హంసాయ హంసపతయే నమః
పూర్ణసదాత్మనే, గుణాతిగాయ గురవే నమస్తే కరుణానిధే. ౧౩
నిత్యానందసుధాబ్ధివాసిహరయే స్వర్గాపవర్గాప్తయే నానాభేద

నీకు పలునమస్కారములు. ఓనారాయణా నన్నుఁ గృతార్థునిఁ జేయుము. ఓము
రారీ! నీకు మ్రొక్కులర్పించెద. నీదర్శనము నావిషయమున వృథగాకుండునుగాక.
ఓపరేశా! సకలజనములచేఁ బొగడఁదగినవాఁడా! సురేశ్వరా, ఈశ్వరా! నీకు
నమస్కారము. నీవు సదా నన్నుఁ గాపాడుము. ఇట్లు చేసితివేని నన్నును గృతా
ర్థునిఁజేసినట్లగుదువు. నీకు దీనివలన నేకొంతయు రాదు. నీవు దయానిధివి,
దాతవు. నేను దీనుఁడను. సంసారసముద్రమున మునిఁగియున్నాఁడను. నిర్మ
లుఁడా, ఈశ్వరా, లోకముచే నమస్కరింపఁదగినవాఁడా! మురారీ, సంసార
సముద్రమున మునిఁగిన నన్నుద్ధరింపుము. త్రైలోక్యనాథునకు నమస్కారము.
త్రైలోక్యవాసి వైన నీకు నమస్కారము. అనంతుఁడవు. ఆదికారణుండవు.
సర్వవ్యాపివి. సృష్టికర్తవునగు నీకునమస్కారము. దయానిధీ, హంసుఁడవు,
హంసపతివి, పూర్ణసత్స్వరూపుఁడవు, గుణాతీతుఁడవు, గురుఁడవునైన నీకు నమ
స్కారము, నిత్యానందసముద్రమున నున్నవాఁడవు, స్వర్గాపవర్గప్రాప్తికా

వివర్జితాయ సుతరాం తేజస్స్వరూపాయ చ, సాధుష్వబ్ధిగహృ
త్సరోరుహదళే ష్వంతస్స్థితాయాత్మనే గోవిందాయ సురేశ్వ
రాయ హరయే కృష్ణాయ తుభ్యం నమః. ౧౪. విశ్వోత్పత్తివి
పత్తిగుప్తిపతయే వైకుంఠవాసాయ తే వ్యాసాద్యైర్నుతపాద
పద్మవిబుధైరానమ్రవాక్కంధరైః, స్తుత్వా తే పదభక్తినావ
మధికం త్వారుహ్య జన్మార్ణవం తీర్త్వా త్వాం సమమాపురా
ర్తిహారణం తేజోమయం తే హరే. ౧౫. నానాబోధసుతర్క
వాక్యవిచయై ర్నానాపురాణాగమై ర్నానాశాస్త్రవిచార
నీతిసహితై ర్న త్వాం విదుర్మానవాః, త్వద్భక్త్యా చ నిరంజనద్యు
తిబలాత్త్వత్పాదపద్మం హరే పశ్యంత్యాత్మవిశేషమేవ సతతం
త్వద్భక్తిత శ్చోత్తమమ్. ౧౬. హస్తీంద్రధ్రువపాలకాయ విభవే

రణుఁడవు. సకలవిధభేదములు లేనివాఁడవు. తేజస్స్వరూపుఁడవు, సజ్జనుల
హృత్సరోజదళములందు లోపల వసించునాత్మస్వరూపుఁడవు, సురేశ్వరుఁ
డవు, హరివి, కృష్ణుఁడవు నైన నీకు నమస్కారము. ౧౪. ప్రపంచసృష్టిస్థితి
లయంబులకుఁ గారణుఁడవు, వైకుంఠవాసుఁడవు. నీపాదపద్మములకు మ్రొక్క
చు వినయముచేఁ దల లించుక ముందుకు వాల్చిన వ్యాసాదులు నిన్ను స్తుతిం
చి నీపదపద్మములందలిభక్తి యనెడి నావ నెక్కి, పుట్టుక యను సముద్రము
ను దాఁటి ఆర్తిఁ బోకార్చు తేజోమయుఁడవగు నిన్నుఁ బొందిరి. మానవులు
పెక్కు తెఱఁగులబోధనలు చేసికొని, ప్రత్యక్షానుమానాది తర్కశాస్త్రవాక్య
ములచే నూహించియు, నానావిధపురాణములు ఆగమములు పఠించియు,
పెక్కుశాస్త్రములు విచారణచేసియు నిన్నుఁ దెలియరైరి. హరీ నీయందలిభక్తి
వశంబునఁ గలిగిన జ్ఞానమువలన, నీపాదపద్మములఁ జేరి, నీయందలి భక్తిచేత నే
యుత్తముఁడవగు నిన్నుఁ జూతురు. గజేంద్రుని, ధ్రువుని సంరక్షించినవాఁ

ప్రహ్లాదస సంరక్షిణే మార్కండేయవిభీషణోద్ధవసచ్చరిత్రాత్రే యశస్సంపదే, త్వన్నామగ్రహణేన పాతకచయం తూర్ణం చ నశ్య త్యహో దిష్ట్యా య స్సకృ ద్దేవ త్వత్పదయుగం ప్రాప్నోతి తుభ్యం నమః. ౧౭. కేశవాయ నమ స్తేఽస్తు నమో నారాయణాయ చ, గోవిందాయ నమ స్తేఽస్తు విష్ణవే జిష్ణవే నమః. ౧౮. మధుసూదనాయ దేవాయ మహేశాయ మహామతే, త్రివిక్రమాయ నిత్యాయ వామనాయ నమోఽస్తు తే. ౧౯. శ్రీధరాయ నమ స్తేఽస్తు హృషీకేశాయ తే నమః, నమ స్తే పద్మనాభాయ నమో దామోదరాయ చ. ౨౦. సంకర్షణ నమ స్తుభ్యం పాహ్యస్మా న్కరుణానిధే. ఆంగిరసః.—స్తువంత మిత్థం భగవాన్ జ్ఞానసిద్ధిమువాచ హ. ౨౧. ఈషత్ స్మితాబ్జవదనో విష్ణు ర్వైకుంఠవల్లభః. శ్రీభగవాన్.—తుష్టోఽహం జ్ఞానసిద్ధేఽద్య వరం వరయ సువ్రత. ౨౨. త్వయా కృతేన

డవు. ప్రహ్లాదునిఁ గాపాడువాఁడవు. మార్కండేయుని, విభీషణుని, ఉద్ధవుని పోషించినవాఁడవు, కీర్తిసంపదచే విరాజిల్లువాఁడవునైన నీకు నమస్కరించెదను. ఏమానవుఁడు నిన్నొకపర్యాయమేని స్మరించినమాత్రమున సకలపాపంబులు నశించునో నీపాదపద్మములను బొందునో, అట్టి నీకు నమస్కారము. కేశవా నీకు నమస్కారము, నారాయణా నీకు నమస్కారము. ఓవిష్ణూ, నీకు నమస్కారము. ఓజిష్ణూ, నీకు నమస్కారము. మధుసూదనా, దేవా, మహేశా, మహామతీ, త్రివిక్రమా, నిత్యా, వామనా, నీకు నమస్కారము. శ్రీధరా, నీకు నమస్కారము, హృషీకేశా నమస్కారము, పద్మనాభా నమస్కారము. దామోదరా, నమస్కారము. సంకర్షణా, నమస్కారము. ఓకరుణానిధీ నన్నుఁ గాపాడుము. ౨౦౹. ఇట్లు జ్ఞానసిద్ధినుతింప, వైకుంఠనాయకుఁడగు విష్ణువు చిఱునగవు మోమునఁ గదుర నాజ్ఞానసిద్ధితో నిట్లనెను. ఓజ్ఞాన

స్తోత్రేణ ప్రసన్నం చ మనో మమ. ఋషిః.—త్వత్పదం దేహి
గోవింద కృపా చే దస్తి తే మయి. ౨౩. న కాంక్షయేఽహ
మధిక మితోఽన్యం వర ముత్తమమ్. శ్రీభగవాన్. తథా భ
విష్యతి మునే శృణు చాన్యం సుఖప్రదమ్. ౨౪. లోకే కేచి
ద్దురాచార మాశ్రయం త్యక్తబుద్ధయః, కల్పయేఽహం వ్ర
తం తేషాం శ్రుత్యుక్త మఘహారకమ్. ౨౫. శృణ్వం త్వత్ర
స్థితా స్సర్వే వాక్య మ్మే భూతశంకరం, అహ మాషాఢమా
సస్య దశమ్యాం శుక్లపక్షకే. ౨౬. నిద్రాం కరోమి విప్రేంద్ర
లక్ష్మ్యా సహ పయోనిధౌ, ఉద్బుధ్యేఽహం త థైవోర్జే శుక్ల
ద్వాదశవాసరే. ౨౭. మమ సుప్తిప్రదే పుణ్యే భూమ్యాం
మాసి చతుష్టయే, యస్తు వ్రతాదిదానై శ్చ యశ్శక్త్యా మా
ముపాసతే. ౨౮. తేషాం పాపాని నశ్యంతి సన్నిధి ర్మే భవే

సిద్ధి నీవొనర్చినస్తోత్రముచే నేను సంతసించితిని. వరంబు వేడుము. ఒసంగె
దను అని చెప్పఁగా జ్ఞానసిద్ధి మురారీ,నాయందుఁ గృప గలదేని, నాకు మీ
పదం బొసఁగుఁడు. ఇంతకంటె నాకుఁ గావలసినది వేఱొక్కటి లేదు. అను
యడుగఁగాఁ భగవంతుఁ డమ్మునిం గాంచి, నీకోర్కి యట్లే నెఱవేఱఁగలదు.
మీకు మేలగు మఱొక్కటి చెప్పెద వినుము. లోకంబునఁ గొందఱు బుద్ధి
హీనులై దురాచారులను నాశ్రయింతురు. వారినిమిత్తము పాపహారక
మును వేదోక్త మగు వ్రతము నొకదానిని నియమించెదను, ఇచ్చటివార లెల్ల
రు సకలలోక క్షేమకరమైననామాట వినుండు. నేను లక్ష్మీసమేతముగా
నాషాఢశుక్లదశమినాఁడు క్షీరాబ్ధియందు శయనించెదను. మఱలఁ గా
ర్తికశుద్ధద్వాదశినాఁడు మేల్కాంచెదను. నేను యోగనిద్రయం దీనాలుగు
నెలలు నుందును. నన్నెవఁడైనను వ్రతాదులచేతను, దానములచేతను
బూజించెనేని, వారికి సకలపాపములు తొలఁగిపోయి, నాసాన్నిధ్యము

చ్చిరమ్, న కుర్యాద్యది యో లోకే వ్రతం మాసచతుష్టయ
మ్. ౨౯. మత్సుప్తికారణే పుణ్యే స యాతి నిరయాలయం,
కుర్వంతు మునయ స్సర్వే లోకే మద్భక్తి మాశ్రితాః.౩౦. మ
దాజ్ఞయా మునిశ్రేష్ఠాః వ్రత మిష్టార్థదాయకం, న కరోతి య
దా మూఢ శ్చాతుర్మాస్యవ్రతం శుభమ్. ౩౧. బ్రహ్మఘ్నగతి
మాప్నోతి కి మన్యై ర్బహుభాషణైః, నిద్రాలస్యజడైర్దైన్యైశ్చ
దుఃఖజన్మజరాదిభిః. ౩౨. లాభాలాభై స్తథాఽన్యైశ్చ నచా
స్తి మమ తై ర్భయం, యే మద్భక్తిపరా లోకే యే వై సద్ధ
ర్మవర్జితాః. ౩౩. తేషాం భక్తిపరీక్షార్థం సుప్తివ్యాజ ముపాశ్ర
యే, విహితాం యే మమాజ్ఞాం చ యే కుర్వంతి మమప్రియ
మ్. ౩౪. తేషాం పాపాని నశ్యంతి మనోవాక్కాయజాని చ,
స్తోత్రం యః పఠతే పుణ్య మిదం సంధ్యాత్రయే నరః. ౩౫.
మద్భక్తి రచలా చాస్తు స వైకుంఠే చిరం వసేత్, ఇత్యుక్త్వా

గలుగును. నాసుప్తికారణమైయున్న యీ నాలుగు నెలలును నేవ్రతమును మానవుఁ డొనరింపఁడేని, ఆతఁడు నరకము నొందును. ఓమునీంద్రులారా! మీరెల్లరు నాయందు భక్తిఁ గుంచి, నా యానతి ప్రకార మిష్టప్రాప్తి గలిగించెడి వ్రతమును జేయుఁడు. పెక్కుమాట లేల? నాయాజ్ఞప్రకారము మానవుఁడు చాతుర్మాస్యవ్రతము నాచరింపఁడేని, బ్రహ్మహత్యచేసినంత పాపము నొందును. నిద్ర, సోమరితనము, మొద్దుతనము, పుట్టుట, గిట్టుట, వగ మున్నగువాని వలనను, లాభాలాభములవలనఁ దక్కుంగలవానివలనను నాభక్తులకు భయ ములేదు. నాయెడ భక్తి పరులెవ్వరో, నాయెడ భక్తిహీను లెవ్వరో, వారి భక్తిని బరీక్షించునిమిత్తము నిద్రపోవునట్లు నటించెదను. నేను విధించిన యాజ్ఞ నెవ్వరు నెఱవేర్తురో, నాకుఁ బ్రియం బెవరు చేతురో వారిమనో వాక్కాయజన్యములైన పాపములు నశింపఁగలవు. నీ వొనర్చినస్తోత్ర మెవఁడు మూడుసంధ్యాకాలములందుఁ బఠించునో, వానికి నాయెడ దృఢభక్తి గలుగు

భగవాన్ కృష్ణః స లక్ష్మ్యా క్షీరసాగరమ్. ౩౬. ఆషాఢస్య
దశమ్యాం తు శుక్లాయాం ప్రయయా హరిః, శేతే సుధాని
ధౌ విష్ణుః ఫణితల్పే సుఖప్రదే. ౩౭. విష్ణువాక్య మిదం పుణ్యం
కథితం తే మహామతే, సర్వవ్రతోత్తమం పుణ్యంచాతుర్మాస్యం
ఫలప్రదమ్. ౩౮. పాపీయాంసో దురాత్మానః సాధవో వా హరి
ప్రియాః, వ్రతం సమాచరే త్సమ్య క్ప్రాప్తే మాసచతుష్ట
యే. ౩౯. బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వైశ్యా శ్శూద్రాశ్చాపి తథా
ఽపరే, పతయః స్త్రీజనా స్సర్వే వ్రతస్థా విష్ణుతుష్టయే. ౪౦.
అభర్తా వా సభర్తా వా తథా కాషాయధారకాః, ఆవశ్యక
మిదం భద్రం వ్రతం సమ్య క్సమాచరేత్. ౪౧. నాచరే ద్య
ది యో మోహా త్తదా దేవవ్రతం శుభమ్, బ్రహ్మఘ్నగతి
మాప్నోతి శుచిత్వం నైవ విద్యతే. ౪౨ మనోవాక్కాయశు

ను గాక. వాఁడు వైకుంఠమునఁ జిరకాలము వసించును. అని పలికి, భగవం
తుఁడగువిష్ణువు లక్ష్మీసమేతుఁడై యాషాఢశుక్లదశమినాఁడు ప్రయాణమై క్షీర
సముద్రమధ్యమున సుఖప్రదమైన శేషశయనమునఁ బవ్వళించెను. ఓమహామతీ,
యీవిష్ణువాక్యమును నీకుఁ జెప్పితిని. ఈచాతుర్మాస్యవ్రతంబు సకలవ్రతము
లలో నుత్తమము. పావనమైనది. ఫలప్రదమైనది. మహాపాపిష్ఠు లగు దురాత్మ
లు గాని విష్ణుప్రియులగు సాధువులు గాని చాతుర్మాస్య రాఁగానే చాతుర్మా
స్యవ్రతము నాచరింపవలయును. బ్రాహ్మణులు,క్షత్రియులు, వైశ్యులు,శూద్రు
లు తక్కుంగలవారలు గాని, భర్తగలవారలుగాని, భర్తలేనివారలుగాని, స్త్రీ
లుగాని, పురుషులు గాని, సన్యాసులు గాని విష్ణుప్రీతికై యీవ్రతంబు నా
వశ్యకముగాఁ జేయవలయును. ఎవఁడేని మోహముచే నీపవిత్రమైన చాతుర్మా
స్యవ్రతంబు నాచరింపఁడేని, బ్రహ్మహత్యచేసినంత పాపంబును బొందుటే
కాక యపరిశుద్ధుఁ డగును. ఎవఁడు మనోవాక్కాయములచేఁ బరిశుద్ధుఁడై

ద్ధేన సపర్యాం విష్ణవేఽన్వహం, యః కరోతి స ధన్యో ఽభూత్సుప్తే దేవే జనార్దనే. ౮౩. యో న కుర్యాద్వ్రతం పుణ్యం విష్ణోః సుప్తిసుఖప్రదం, సురాపగతి మాప్నోతి కోటిజన్మ స్వసంశయః. ౮౪. చాతుర్మాస్యవ్రతం పుణ్యం తుష్టయే పరమాత్మనః, న కుర్యాద్యది వా మోహాత్స గోఘ్నస్య గతిం లభేత్. ౮౫. వ్రతం సమాచరే న్నిత్యం యేనకేనాపి మానవః, సోఽపి క్రతుశతం పుణ్యం ప్రాప్య పశ్చాద్ధరిం వ్రజేత్. ౮౬. ఇత్యాకర్ణ్య హరే ర్వాక్యం చాతుర్మాస్యవ్రతం శుభం, జ్ఞానసిద్ధాదయ స్సర్వే కృత్వా విష్ణుపదం యయుః. ౮౭.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
ఏకోనవింశోఽధ్యాయః.

ప్రతిదినము విష్ణువునకుఁ బ్రీతికరమైన చాతుర్మాస్యవ్రతంబు చేయునో, అతఁడు పుణ్యాత్ముఁ డగును. విష్ణువునకు సుఖనిద్రాప్రద మగు నీవ్రతంబు నాచరింపనివాఁడుకోటిజన్మలదనుక సురాపానముచేసినవానిపాపము నొందును. మోహముచేనైనను పరమాత్మప్రీతికై పవిత్రమైనచాతుర్మాస్యవ్రతంబు సేయనివాఁడు గోహత్యచేసినపాపంబు నొందును. ఏమానవుఁడు పవిత్రమైన చాతుర్మాస్యవ్రతంబుసేయునో, అతఁడు నూఱుజన్మములోనర్చినంతపుణ్యము నొందును. తర్వాత నిత్యమైన విష్ణులోకంబు నొందును. ఈమాటలు విని, జ్ఞానసిద్ధాదు లెల్లరు చాతుర్మాస్యవ్రతంబు సేసి పుణ్యలోకంబుల నొందిరి.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గతమగు కార్తికమాహాత్మ్యమునందుఁ
బందొమ్మిదవ యధ్యాయము.

వింశోఽధ్యాయః.

రాజోవాచ.—పునః కార్తికమాహాత్మ్యం వదస్వ ముని పుంగవ, సర్వపాపప్రశమనం సర్వసౌభాగ్యకారణమ్. ౧.
వసిష్ఠః.—శృణు రాజన్ ప్రవక్ష్యామి మాహాత్మ్యం కార్తికస్య చ, అగస్త్యస్యాత్రిణా ప్రోక్తం సంవాదం పరమాద్భుతమ్. ౨. అత్రిః.—కార్తికస్య చ మాహాత్మ్యం శృణుష్వ మునిపుంగవ, లోకత్రయోపకారాయ వక్ష్యామి హరిసత్కథామ్. ౩.
అగస్త్యః.—ధర్మం ధర్మభృతాం శ్రేష్ఠ వాసుదేవాంశసంభవ, సద్ధర్మశ్రవణే కాలః కార్తికః కీర్తిత స్సకృత్. ౪. బ్రూహి తం విస్తరా ద్విప్ర శ్రోతుకామాయ సాంప్రతం, సాధుసాధు మహా

ఇరువదియవ యధ్యాయము.

జనకమహారాజు వసిష్ఠమునీంద్రునిఁ గాంచి "మునీంద్రా! సకలపాపంబులఁ బోఁగొట్టునది, సకలసంపదల నొసఁగునది యగు కార్తికమహాత్మ్యమును జెప్పుము" అని యడుగఁగా నమ్మునీంద్రుఁ డతనితో నిట్లనియె.—ఓనృపాలా! కార్తికమాసమహిమంబును, అగస్త్యమునీంద్రుని కత్రిమునీంద్రునికి నడచిన సంవాదము ను వినుము. ఒక్కనాఁ డత్రిమునిం జూచి యగస్త్యమునీంద్రుఁడు కార్తికమాహాత్మ్యమును జెప్పవేయని యడుగ, నతఁడు మునీంద్రా! లోకత్రయోపకారమునకై హరిసత్కథను దెలిపెద నాలకింపు మని యగస్త్యమునీంద్రుఁడిట్లనియె. ధర్మవేత్తలలో శ్రేష్ఠా, వాసుదేవాంశసంభూతుఁడా, సద్ధర్మశ్రవణమునందు కార్తిక మాసము తగినసమయమని చెప్పఁబడినది. ఆకార్తికమహిమంబు వినఁగోరుచున్న నాకు వినిపింప వే యని యడుగఁగా నత్రిమునీంద్రుఁడిట్లనియె.

పుణ్యః ప్రశ్నోఽయం పాపనాశనః. ౫. త్వయా సముదభూ-
త్సాధు వాసుదేవకథాశ్రయమ్, త దహం తేఽభిధాస్యామి
శృణు త్వం కుంభసంభవ. ౬. న కార్తికసమో మాసో న శా
స్త్రం నిగమాత్పరం, నారోగ్యసమ ముత్థాసనం న దేవః కేశవా
త్పరః. ౭. స్నానం చ దీపదానం చ పూజనం చ మధుద్విషః,
కార్తికవ్రతధర్మేణ నరః ప్రాప్నోతి కాంక్షితమ్. ౮. విష్ణుభక్తే
ర్వివేకార్థా యశఃకీర్తిఫలం కలౌ, ఆపుర్లక్ష్మీం చ విజ్ఞానం సర్వ
త్ర విజయప్రదమ్. ౯. అత్రాప్యుదాహరంతీమ మితిహాసం
పురాతనం, పురా త్రేతాయుగే రాజా సూర్యవంశసముద్భవః.
౧౦. అయోధ్యాధిపతి శ్శ్రీమాన్ పురంజయ ఇతి శ్రుతః, స
శశాస కియత్కాలం ధర్మసంచయసంశ్రయః. ౧౧. ఐశ్వర్యా
వానయం నష్టమతి ర్దుష్టపరాక్రమః, సర్వశస్త్రభృతాం శ్రేష్ఠ
స్సత్యశౌచవివర్జితః. ౧౨. దేవబ్రాహ్మణభూహర్తా ద్వేష్యో

ఓయగస్త్యమునీంద్రా! నీవు మంచి ప్రశ్న యడిగితివి. ఇది లోకోపకారకమైనది. వాసుదేవునిచరిత్ర మాధారముగఁ గలది. దీనిని వినిపించెద నాలకింపుము. కార్తికముతో సమ మగుమాసము, వేదముతో సమ మగు శాస్త్రము, ఆరోగ్య సమ మగు పదవి, కేశవునితో సాటి యగు దైవము లేదు. కార్తికమున మనుజుఁడు నదీస్నానము, దీపదానము వీనిచేఁ గోరికను బడయఁగలఁడు. కలియుగం బున సజ్జనులు విష్ణుభక్తి వలన జ్ఞానమును, సంపదను, కీర్తిని, లక్ష్మిని, శాస్త్రజ్ఞానమును నొందిరి. ఈవిషయమున నొక యితిహాసముఁ జెప్పెద నాలకింపుము. తొల్లి త్రేతాయుగంబున నయోధ్యాధిపతి యగు పురంజయుఁ డను రాజు ధర్మపద్ధతి నవలంబించి కొంతకాలము రాజ్యముఁ బాలించెను. కలిమి గలిగినయతఁడు చెడుబుద్ధి, దుష్టపరాక్రమము గలవాఁడై, విలుకాండ్రందఱిలో మేటియై, సత్యమును, పరిశుద్ధిని మాని, దేవళములయు, బ్రాహ్మణులయు భూముల నపహరించి

విప్రజనేషు చ, లోభీ క్రూరమతి శ్చౌర స్స్వర్ణస్తేయజన
ప్రియః. ౧౩. ఏవ మంతరితే కాలే చాధర్మనిరతే నృపే, తత
స్సామంతరాజానః కాంభోజకురుజాదయః. ౧౪. మిలిత్వా
బహవో భూపా స్సర్వే తే హరివిక్రమాః, నాగాశ్వరథపత్తిభి
శ్చతురంగబలాన్వితాః. ౧౫. అయోధ్యానగరీం ప్రాప్తాః పరితః
పత్తనా ద్బహిః, శిబిరం పరిత శ్చక్రు రైక్షవం మాక్షికా
ఇవ. ౧౬. పురంజయః పురా త్తూర్ణం నిశ్చక్రామ బలాన్వితః,
తురంగతుంగమాతంగస్యందనై రభిసంవృతః. ౧౭. పురంజ
యోఽక్షరగుణం ధ్వజేనో త్తంభితం రథమ్, దివ్యం దిగ్విజయం
సూర్యదత్తశస్త్రాస్త్రపూరితమ్. ౧౮. సురథాంగసమోపేతం
స్యందనం వాజిపూజితం, సమారుహ్య పరం శీఘ్రం ధృతబాణ
శరాసనః. ౧౯. సమస్తబలసంయుక్తః సోఽశ్వేభరథసద్భటైః,
ప్రవివేశ పురద్వారా దమిత్రశిబిరాంకణమ్. ౨౦. జగర్జ ఘనవ

చియు, బ్రాహ్మణద్వేషియు, పిసినిగొంటును, కటికితలంపు ను గలిగినవాఁడై స్వ
ర్ణముఁదొంగలించువారలతోఁ జెలిమిని బూనియుండెను. ఇట్లు కొంతకాలము జ
రుగ రాజధర్మపరుఁడై యుండ పరాక్రమవంతులగు కాంభోజుఁడు కురువుము
న్నగురాజు లందఱు గూడి యయోధ్యాపురంబునకు వెలుపట డేరాలు వేయించి
యాపట్టణమును తేనెపట్టును తేనెటీఁగెలు వోలె ముట్టడించిరి. ౧౬. అంతటఁ
బురంజయుఁడు చతురంగబలసమేతుఁడై పట్టణంబు వెలువడివచ్చెను. అట్లు
వచ్చి టెక్కెము గట్టినది, సూర్యుఁ డిచ్చినశస్త్రాస్త్రములు గలది, చక్కని
చక్రములు గలది, మేటిగుఱ్ఱములు పూన్చినది యగు నరద మెక్కి నలు
తెగల బలము దన్నుఁ బరివేష్టింపఁ గడు వడిగా పయనపై పట్టణద్వారము
నుండి శత్రువులగుడారము లున్నచోటి కేగెను. అట్టు లేగి, యల్లత్రాటిని

ద్విప్రకృతచాపగుణస్వనః, భేరీతూర్యనినాదైశ్చ శంఖగోముఖకోటిభిః. ౨౧.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
వింశోఽధ్యాయః.

ఏకవింశోఽధ్యాయః.

అత్రిః.—యోద్ధుం ప్రత్యాగతం వీక్ష్య రాజానోరక్తలోచనాః, శస్త్రై రస్త్రై శ్శరై శ్శార్ఙ్గచ్యుతై స్తీక్ష్ణైశ్చముద్గరైః. ౧. ముసుండిభి ర్భిందివాలైః ఖడ్గై ర్భల్లాతకై రపి, పట్టిసై ర్ముసలైశ్శూలైశ్శక్తిస్తోమరయష్టిభిః. ౨. కుంభైః కుఠారైర్లగుడైః క్షేపణై రాయుధాదిభిః, యుయుధుస్తే మునేఽ

సారించి, తప్పెటలు, భేరులు మున్నగువాద్యములమ్రోఁతలు మిన్నుముట్ట గొప్పయలుపు సలిపెను.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణమున కార్తికమాహాత్మ్యమున
నిరువదియవ యధ్యాయము.

ఇరువదియొకటవ యధ్యాయము.

అత్రి యగస్త్యమునీంద్రున కిట్లనియె:—

అట్లు తమతో యుద్ధము సేయ నేతెంచిన పురంజయునిఁ గాంచి పెక్కండ్రు రాజులత్యాగ్రహము నొంది నానావిధము లగు నాయుధములను గైకొని యొండొరులు యుద్ధము సల్పిరి. ౩. మావటీండ్రు మావటీంద్రతోను

న్యోన్యం రణజ్ఞా బహవో నృపాః. ౩. తురంగా స్తురగై స్తద్వ త్సాదిన స్సాదిభి స్తథా, కరిణః కరిభి స్తద్వత్ రథస్థా శ్చ రథాధిపైః. ౪. శూరాః శూరై స్సాయుధ శ్చ ద్వంద్వయుద్ధం వితేనిరే, భటా స్సంభ్రమ స్సయు స్స్కా-)ర మన్యోన్యం చ పరాక్రమైః. ౬. మునే కాంభోజరాజశ్చ స్యందనస్థో రువిక్రమః, బధ్వా పరికరం గాఢం ధృత్వా స్వకవచం దృఢమ్. ౬. క్రోలాహలధ్వనిం కుర్వ౯ ధృతబాణశరాసనః, బాణా న్విముంచ న్నినద౯ రథే నై వాశుగామినా. ౭. రాజ్ఞః పురంజయస్యాసావభిసమ్ముఖ మాగతః, ముమోచ బాణ త్రిశతం కాంభోజస్స పురంజయమ్. ౮. గత్వా తే ఛత్రదండం చ సమభింద౯ ధ్వజం రథం, తత శ్చుకోప కాంభోజః శరై ర్వివ్యాధ తం పునః. ౯. పంచభి స్తీక్ష్ణధారాభి రంగప్రత్యంగవేధిభిః, తత్ర చాపవినిర్ముక్తాత్ బాహు సేనభుజోజితః. ౧౦. పురంజయస్యందనస్యవా

రౌతులు రౌతులతోను, సారథులు సారథులతోను, రథికులు రథికులతోను బోరు సలిపిరి. శూరులు కొందఱు తమవంటిశూరులతో ద్వంద్వయుద్ధములు సలుపఁ బొడఁగిరి. భటులు లొండొరులు క్రూరములుగా బెదరించుచుఁ దమమగటిమి మెఱయఁ బోరు సలిపిరి. ఇట్లుభయసైన్యములు కడఁదిగ యుద్ధము సల్పుచుండ, పరాక్రమశాలి యగు కాంభోజమహారాజు రథారూఢుఁడై వలయుంధనుర్బాణములఁ గొని, దృఢకవచము ధరించి, బొబ్బరింత పెట్టుచు బాణవర్షము గురిపించుచు నాపురంజయు నెదుర్కొని, యాతని పై మున్నూఱు బాణంబులు ప్రయోగించెను. ఆబాణములచే నాతనిఛత్రదండమును బడఁగొట్టి, మఱియును తానావంతుఁడై యాతనియంగప్రత్యంగములను నొంచు వాఁడియమ్ములతో నాపురంజయుని గాడ సేసెను. వేఱొకబాణముచేనాతనిబాహువులను ఖండిం

జనో౽ంగలయం యయుః, పురంజయశ్చుకోపాశు మహేంద్ర
ఇవ భూపతిః. ౧౧. ఆస్ఫాలితభుజః కోపాత్ కృత్వా జ్యానిన
దం రుషా, బ్రాహ్మ్యాం చ దశకం తీక్ష్ణం చాపే సంయోజ్య
సజ్యం చ. ౧౨. ముమోచ వీరసేనస్య కాంభోజాధిపతేర్హృది,
తత్ర బాహుబలాధ్మాతా బాణాః పన్నగసన్నిభాః. ౧౩.
కాంభోజరాజప్రత్యంగం భిత్త్వా తద్ధృది శోభితం, వపుః పశ్చా
త్స యోధేషు నైవ నిర్గమనోత్సుకాః. ౧౪. వక్షస్సు కీలి
తాన్ లక్ష్యా ద్బలా దుత్పాట్య పాణినా, తానేవ చాపే
సంయోజ్య జన స్తం ప్రత్యువాచ హ. ౧౫. త్వయోత్సృష్టం
బాణపూగం తవ దాస్యే నృపాత్మజ, సంగృహాణాశుగా నాశు
న పారక్యప్రియా వయం. ౧౬. ఇత్యుక్త్వా విససర్జాథ కాం
భోజో౽థ పురంజయం, ప్రత్యాగత్య శరా స్తస్య సూతం
చక్రధనుర్గుణమ్. ౧౭. చిచ్ఛిదు ర్ధనుషో మధ్యం రథస్థ మథి

చెను. ఆతనిరథాశ్వములు మోములు వ్రేలాడవేయసాగినవి. పురంజయుఁ
డును కోపారుణితనేత్రుఁడై దేవేంద్రునివలెఁ గోపపడి భుజములు దట్టుచు,
నారిని మీటి, బ్రహ్మదేవతాకమగుపదిబాణములను వింట సంధించి కాం
భోజదేశాధిపుఁ డగు వీరసేనునిహృదయము దాఁక నేసెను. ఆపురంజయుఁడు
బాహుబలముతో నేసిన పాములవంటి బాణములు కాంభోజరాజునొక్కొ
క్కయంగమును జిల్లులు వడ నాఁటి యాతనిదేహమునుండి వెలువడక
యుండినవి. ౧౪. అంతటఁ గాంభోజుఁడు బలాత్కారమున నాబాణములను
బట్టి లాగి, యాబాణములనే వింట సంధించి యాపురంజయునిఁ గాంచి, ఓ
నృపాత్మజా, నీబాణములను నీకే మఱల నిచ్చెదను గైకొనుము. మే మొరుల
సొమ్ము నొల్లము. అని పలికి యాపురంజయునిపై నేసెను. అతఁ డేసిన బాణము
లు సూతుని, రథచక్రమును, వింటినారిని, రథికుని దాఁకెను. వింటిని రెండు

సంగరే, గృహీత్వాఽన్యధను ర్భ్యాపో గాఢం దృఢగుణం మునే. ౧౮. శరాసనే శరా న్యోజ్య కంకపత్రై రలంకృతాన్, ఆకర్ణం తం సమాకృష్య కాంభోజం తు మహారుషా. ౧౯. రాజన్ శూరోఽసి సంగ్రామే ధీరో భవ రణం కురు, బాణానాం దశకం యస్మా దస్మదీయం త్వయాఽర్పితమ్. ౨౦. న వేత్తి కుజనో లోకే అర్పణ స్యార్పణే విధిం, అర్పయిష్యామి తే బాణవింశతిం చార్పణా త్పురా. ౨౧. ఇత్యుక్త్వా విససర్జాసౌ కాంభోజం స పురంజయః, చాపచ్యుతా శ్శరా స్తస్య న లక్ష్యోల్లంఘినో మునే. ౨౨. కాంభోజకవచం కాయం భిత్వా దూరం వినిర్యయుః, ఆసీ దాయోధనం ఘోరం తుములం రోమహర్షణం. ౨౩. బాణై శ్చాపగుణోన్ముక్తై ర్భటై రుద్వేగకారిభిః, నికృత్తభుజబాహ్వంఘ్రికంధరాః పేతు రద్భుతాః. ౨౪. హస్తినో గతహస్తా శ్చ వాజినో గతపుచ్ఛ

గఁద్రుంచెను. తర్వాతఁ గాంభోజుఁడు గట్టినారి గల వేఱొకవింటిని గైకొని గ్రద్దఱెక్కలు గట్టిన బాణములను సంధించి, కడుం గోపము గదుర నాకర్ణాంతము మీడ్చి కాంభోజునిఁ గాడ నేసి, ఓ రాజా! యుద్ధమున శూరుఁడవైతివి. ధీరుఁడవు గమ్ము. రణము చేయుము. లోకంబున దుర్జనుఁ డిచ్చినదాని మఱల నియ్యవలయునని యెఱుఁగఁడు. నే నట్లుగాను. నీ విప్పుడు పదిబాణము లిచ్చితివి. నీవిచ్చియియ్యకమున్న యిరువది బాణముల నొసఁగెద గైకొనుము అని పలికి, పురంజయుఁ డిరువదిబాణములఁ గాంభోజునిపైఁ బ్రయోగించెను. అట్లతనివింటినుండి వెలువడినబాణములు కాంభోజునికవచనమును భేదించి దేహమునఁ దూఱి యావలికి వచ్చినవి. భటులు భీకరులయి విండ్లనుండి బాణములే యఁ జూపఱకు వెఱపుపుట్టించుఘోరయుద్ధము జరిగెను. మెడలు దెగి, చేతులుపోయి, కాళ్లు విఱిగిచూపఱకు వెఱపుపుట్టించు కాల్బలమును, తొండలు తెగిన ఏనుఁ

కాః, పేతు ర్గతా స్తత్ర భిన్నగాత్రా శ్చైవ రణాంకణే. ౨౫.
రథా శ్చ బహవో భగ్నాః సచక్రాః సహవాజిభిః, శస్త్రై రశని
సంకాశై రన్యోన్యధనుష శ్చ్యుతైః. ౨౬. కేచి న్నిబద్ధా బహవః
శూరాః కృత్తోరుకంధరాః, ధృతచాపో ధృతగుణో భటః
పటుతరో రణే. ౨౭. శరనిర్భిణ్ణసర్వాంగో ప్రాహాన్యం సుభ
టం యుధి, నివర్తస్వ నివర్తస్వ తిష్ఠ తిష్ఠ మమాగ్రతః. ౨౮.
మా మా పృష్ఠపదం త్వం హి కురు శూరోఽసి భో ద్రుతం,
ఆకర్ణ్య యోధగదితం నిష్ఠురం ప్రభటః పటుః. ౨౯. ధృ
తచాపోద్ధృతగుణః కృతనారీఘనస్వనః, ముంచ న్సింహాధ్వా
నిం రోషా చ్ఛరసంధానకౌతుకః. ౩౦. ముమోచ భట మా
లక్ష్య తథా ప్రతిభటో మునే, ఆదానే శరసంధానే చావర్తన

గులును తోఁక తెగిన గుఱ్ఱములును నాయుద్ధభూమియందుఁ బడినవి. పెక్కు
రథములు విఱిగి ముక్కలు ముక్కలై యుండినవి. కొందఱు యోధులు మెడలు
దెగి తొడలు పోయి క్రింద పడియుండిరి. అప్పుడు యుద్ధరంగమున నొక
మొనగాఁడు వింటిని గొని నారిని మీటి, శత్రుబాణములచే నిర్భిణ్ణశరీరుఁ
డయి తనవంటియుద్ధవీరుతో నిట్లనెను. "ఓరీ పాఱి పోకుము. పాఱిపోకుము.
నాయెదుట నిలు నిలుము. వెను చూపకు చూపకు. నీ వేమి మొనకాఁడవు
గదా" అని యిట్లొకశూరుని హేళనము సేయ నాతఁడు మఱలి, వింటిని
జేపట్టి నారిమీటుచు సింహనాదము సేయుచు శత్రువుపై బాణములఁ బ్రయో
గించెను. ఆభటులు బాణములు గైకొనుట, వింట సంధించుట, ప్రయోగించుట,
మఱల్చుట వీనిని గనుఁగొనఁజాలక యాభటులనేర్పును గూర్చి విమా
నచారులగు విద్యాధరకిన్నరాదు లచ్చెరు వందుచుండిరి. ఇత్తెఱంగున నాయు
ద్ధరంగమందలి వీరులు బాణవర్షమును గురిపించిరి. భటులు కొందఱు చక్ర

నివర్తనే. ౩౧. ఖస్థానాం సంశయో జాతః పాణిలాఘవచాపలం, నిరంతరం చ బాణానాం వృష్టి రాసీ ద్రణాంకణే. ౩౨. ఏవ మన్యోన్యయోధానాం శూరాణాం చైవ సర్వశః, స్వర్ణపుంఖాన్ శరాన్ తీక్ష్ణాన్ శాణోల్లిఢాన్ భటో భటమ్. ౩౩. నామాక్షరాంకితాన్ ముంచన్ అలక్ష్యాన్యోన్య మంజసా, అర్ధచంద్రనిభై ర్బాణై ర్నారాచై రప్యయోముఖైః. ౩౪. ఖడ్గైశ్చ పట్టసైః కుంతైః వివ్యధు స్తే పరస్పరం, నిహతా స్సాదిభిః కేచి త్సాదినో గజరక్షకైః. ౩౫. పాశకై రథికై రుగ్రైః రథికైః పాదచారిభిః, నికృత్తోరుభుజాదండచ్ఛిన్నా భిన్నాంగమస్తకాః. ౩౬. అరుణాంబుజలస్రావా తత్రాఽభూ ద్రుధిరా నదీ, మేఘచ్ఛన్నాంతరిక్షస్థా దేవనార్యో బృహత్కుచాః. ౩౭. మామకోఽయం మామకోఽయ మితి జల్పంతి వై మునే, శూరా శ్శూరేణ నిహతా దివ్యాంబరవపుర్ధరాః. ౩౮. దేవానీత

సానపెట్టిన వాఁడిములుకులు గలిగిన బాణముల నొండొరులపైఁ బ్రయోగించుకొనిరి. మఱికొందఱు భటులు ప్రతిభటులపై నర్ధచంద్రబాణములు, ఇనుపములుకులుగల బల్లెములు వీనితోఁ బొడిచికొనిరి. మఱియు నానావిధాయుధములతో వారు యుద్ధము సల్పిరి. మావటీండ్రు కొందఱు మావటీండ్రను గొట్టిరి. రథికులు భయంకరపాశాయుధములతో నొండొరులఁ గొట్టుకొనిరి. ఇవ్విధంబున నుభయపక్షములవీరులు పోరు సలిపి చేతులు కాళ్లు మొదలగునవి విఱుచుకొని రణాంగణమునఁ గూలిరి. అప్పుడు యుద్ధమున రక్తము వెల్లువలై పాఱఁజొచ్చెను. మేఘములచేఁ గ్రమ్మఁబడిన యంతరిక్షమున పీనకుచలగు నచ్చరలు నిలిచి వీఁడు నావాఁడు వీఁడు నావాఁడని యనుచుండిరి. యుద్ధమున మొనకాండ్రచేఁ జంపఁబడిన మొనకాండ్రు దివ్యవస్త్రాభరణములు దాల్చి

విమానేన ప్రపద్యంతేసురాలయమ్, సూర్యమండలభేత్తారోరణే
చాభిముఖే హతాః. ౬౯. స్తూయమానా ప్సరోభి శ్చ సిద్ధగం
ధర్వసేవితాః, సురనారీసమేతా శ్చప్రయాస్యంతిసురాలయమ్.
౭౦. భూభుజై ర్బహుభిశ్శూరై స్తద్భటై రణకోవిదైః, కాంభోజ
ప్రముఖై స్సర్వై రణరంగాభిమానిభిః. ౭౧. బభూవతుములం
యుద్ధం దుష్కరం రోమహర్షణం, పరాజితఃపరం తత్ర సాను
గః సపురంజయః. ౭౨. ప్రవివేశ పురం తూర్ణం దినాం
తేఽస్తం గతే రవౌ, రథభూమిం పరిత్యజ్య ప్రాపుః ప్రాంతే
నృపాలకాః. ౭౩. శిబిర ప్రవేశం చక్రుః పటమంటపరంజితం, భూత
ప్రేతపిశాచై శ్చ భేతాళై ర్జంబుకాదిభిః. ౭౪. కంకైః కఠోర
వదనైః రణభూమి ర్విరాజతే, త్రయోదశాక్షౌహిణీభి ర్వ్యక్తః
కాంభోజవల్లభః. ౭౫. క్రూరం యద్రణరంగాగ్రే హత మక్షౌ
హిణీత్రయం, అచింతయదసౌ రాజా రణభంగం పురంజయః.

సూర్యమండలమును భేదించికొని సిద్ధగంధర్వకిన్నరకింపురుషులు పొగ
డ్తలు సేయ, నచ్చరలు గొనియాడ వీరస్వర్గము నొందిరి. అవ్విధంబున యు
ద్ధాభిముఖులై రణకోవిదులగు కాంభోజుఁడు మున్నగు రాజులకును నాపు
రంజయునకు ను ఘోరయుద్ధము నడచెను. ఆయుద్ధరంగమున పురంజయుఁడు
బలసమేతముగా నోడి సాయంకాలమున ప్రొద్దు గ్రుంకినపదంపడి నిజనగరం
బు సొచ్చెను. ౭౨. నృపాలు రందఱును సాయంకాలముననే రణభూమిని
బాసి తమతమశిబిరములకుఁ జేరిరి. భూతప్రేతపిశాచములును, భేతాళము
లు ను, కుక్కలు నక్కలు ను, గట్టిముక్కులు గల గ్రద్దలును నాయుద్ధ
భూమియందంతటను దిరుగుచుండెను. కాంభోజుఁడు పదుమూడక్షౌహి
ణులతోఁ గూడివచ్చి తనశత్రుసేనల నెల్లఁ జంపినటు గా తలఁచెను.
పురంజయుఁ డింటికి మఱలివచ్చి తనపట్టణంబు శత్రువులచే ముట్టడింపఁబడి

౪౬. స్వస్య రాష్ట్రం సమాక్రాంత మమిత్రనరపాలకైః, ఏవం చింతయత స్తస్య ప్రమ్లానాస్యస్య భూపతేః. ౪౭. పురోహిత స్సుశీలాఖ్యః సర్వవిద్యావిశారదః,పురంజయ మువా చేదం చింతాధికౄతలోచనమ్. ౪౮. జేతుం యదీచ్ఛసే రాజన్ అమిత్రనివహావృతాం, వీరసేనస్య సేనాం చ సేవాయాం లాలసో భవ. ౪౯. ఇదానీం కార్తికే మాసి పౌర్ణమీ పుణ్యసాధనీ, ఊర్జే పూర్ణకలానాథదినే చాగ్నఋక్షసంయుతే. ౫౦. హితం బ్రవీమి నృపతే తస్మా దప్యధికం తవ, తత్కాలసంభవైః పుష్పైః కేశవం కార్తికేఽర్చయ. ౫౧. దీపప్రజ్వాలనం విష్ణోర్దీపదానం నరేశ్వర, నర్తనం కురు కృష్ణేతి గోవిందేత్యాలయే హరేః. ౫౨. తవోపజాయతే సూనుస్సత్యం శంకరభాషణం, రాజన్నేవంకృతే పుణ్యే కార్తికే కేశవప్రియే. ౫౩. స్వభక్తరక్షణా

యుండఁగాంచి మిగులఁ జింతింపఁదొడఁగెను. అట్లు వగలపాలై మోమున విన్నపాటుతో నున్న పురంజయుఁ గాంచి సకలశాస్త్రవిశారదుఁడగు సుశీలుఁ డను పురోహితుఁ డతనితో నిట్లనియె. ఓ నృపాలా, నీవు నీ పట్టణముఁ గాపాడుకొనుటకును, శత్రుసేనలను సంహరింపను గోరితి వేని, మహావిష్ణువు సేవ యొనరింపుము. కార్తికమాసపౌర్ణమి సకలకార్యసిద్ధి నొసఁగునది. కార్తికమాసమునఁ గృత్తికానక్షత్రముతోఁ గూడిన పూర్ణిమ(యం)దు విష్ణువు సేవ సేయుము. జలము కలుగును. నృపాలా యొక మాట సెప్పెద నాలకింపుము. మున్ను చెప్పిన దానికంటె హితమైనది.తత్కాలమునఁ బుట్టిన పుష్పములతో విష్ణువును పూజింపుము.విష్ణువుమ్రోల దీపారాధనంబు చేయుట కడు మేలు. కృష్ణ, గోవిందా యని యాలయము మ్రోల నృత్యము చేయుట మిక్కిలి ప్రశస్తము. కేశవప్రియమైన కార్తికమాసమున నిట్లు విష్ణుదేవుని బూజించిన, నీ కొక పుత్త్రుఁడు గలుగును. అని యీశ్వరుఁడు పలుకఁగా విని యున్నాము. ౫౩. భక్తులయాపదలఁ

ర్థాయ సర్వాపద్భ్యో జనార్దనః, సుదర్శనం సహస్రాంశుం సం
ప్రేషయ దరం హరిః. ౧౮. ఊర్జే ఊర్జితపుణ్యానా మూర్జితం
కో ను వర్ణయేత్, భూపాపజయ ఆసీత్తే అధర్మాచరణాత్త
వ. ౧౯. అనువర్తస్వ సద్ధర్మం బ్రహ్మణ్యో భవ సర్వదా, వి
ష్ణుభక్తో భవ నృప కార్తికోక్తం వ్రతం చర. ౨౦. కార్తి
కవ్రతశీలానా మాయురారోగ్యసంపదః, పుత్రలాభః కోశవృద్ధిః
సర్వత్ర విజయో౽నిశమ్. ౨౧. సత్యం భవతి రాజేంద్ర త
త్కురుష్వావిలంబనమ్.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
ఏకవింశో౽ధ్యాయః.

దొలఁగించి వారిం గాపాడుటకై జనార్దనుఁడు వేయియంచులు గల చక్ర
మంపఁ గలఁడు. కార్తికమున సంపాదించినపుణ్యములమేర నెవ్వఁడు చెప్పఁ
గలఁడు. నీవధర్మము నొనర్చుటంజేసి, యుద్ధంబున నీకపజయంబు గలిగినది.
ఓపురంజయా నీవు పెద్దలయాచారము ననుసరించి సత్కార్యములు చేయుము.
బ్రాహ్మణులందు భక్తి నుంచుము. ఎల్లపుడు విష్ణుభక్తుఁడ వగుము, కార్తికవ్ర
తంబును జేయుము. కార్తికవ్రతంబు నాచరించువారికి నాయురారోగ్యైశ్వ
ర్యములును, ధనవృద్ధియు, పుత్రసంతానమును, ఎల్లయెడల విజయమును గలుఁ
గఁగలవు. కావున జాగు సేయక యీ కార్తికవ్రతంబు నాచరింపుము.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణంబునందలి కార్తికమాహాత్మ్యమున
నిరువదియొకటవ యధ్యాయము.

ద్వావింశోఽధ్యాయః.

అత్రిః.— సుశీలస్య వచశ్శ్రుత్వా రాజా హృష్టమనా మునే, హరే ర్దేవాలయం గత్వా కార్తికేఽభ్యర్చ్య కేశవమ్. ౧. ఉపచారైః షోడశభిః ప్రసూనఫలపల్లవైః, ప్రదక్షిణనమస్కారై ర్నటచర్యాదిభిః క్రమాత్. ౨. అభ్యర్చ్య ప్రతిమాం లాహింస్వామిగూపానుయాయినీం, ప్రదక్షిణనమస్కారై స్సహితః కృతదర్శనః. ౩. ఏవం సంపూజ్య గోవింద మూర్జే పూర్ణే కలాధరే, నిర్గతో నిశి రాజర్షి ర్లుప్తే నక్షత్రమండలే. ౪. గోవిందభృత్యః ప్రత్యాగాత్ ప్రస్ఫురత్సూర్యమండలే, గోవిందకృతధీ స్సమ్యక్ యోద్ధుం విప్ర పురంజయః. ౫. ఆరూఢస్స్యందనోఽధస్వీ ఖడ్గతూణీధనుర్ధయీ, కంఠలంబితసంలగ్న తులసీస్రగ్వి శోభితః. ౬. ప్రస్ఫురద్బాహుయుగ్మే తు కంచుకాంకితమ స్తకః, ప్రయాణ మకరో ద్దాశు పురంజయ జయప్రదమ్. ౭.

ఇరువదిరెండవ యధ్యాయము.

అత్రిమునీంద్రుఁ డగస్త్యమునితో నిట్లనియె. మునీంద్రా! పురంజయుఁడు తనపురోహితుఁ డగు సుశీలునిమాట విని కార్తికమాసమున విష్ణువునాలయంబునకేగి, విష్ణువున కావాహనాదిపూజలు చేసి, పుష్పఫలాదులతో నర్చించి ప్రదక్షిణనమస్కారములు గావించి, గోవిందదర్శనము చేసినవాఁడై, కార్తికపూర్ణిమరాత్రి గడచి తెల్లవాఱఁగనే, రథ మెక్కి, యుద్ధసాధనము లగు ధనుర్బాణములను గైకొని, కంఠమునఁ దులసీమాలను దాల్చి కవచమునుధరించి, కిరీటము పెట్టుకొని జయప్రదం బగు యుద్ధప్రయాణము నొనర్చెను.

బహిః పురంజయపురా న్నారీక్రేంకార మద్భుతం, ఆక
ర్ణ్యాస్య బలం యాత మాలోక్యాభ్యాయయు ర్నృపాః. ౮.
ముంచన్తో బాణవర్షం చ గర్జన్త స్సింహగర్జనం, పేతుః పురం
జయబలే మత్తభావేన భూమిపాః. ౯. చక్రు ర్యుద్ధం మహాఘోరం
నిఘ్నంత స్తే పరస్పరం, బాణై రశనిసంకాశైః ఖడ్గైర్వజ్ర
యుధోపమైః. ౧౦. గజై రైరావతై ర్వాజిభి ర్వ్యగగనగామిభిః,
స్యందనై రాశుగమనై రన్యోన్యజయకాంక్షిభిః. ౧౧. బభూవ
తుములం యుద్ధ మత్యంతం రోమహర్షణం, కాంభోజప్రముఖా
స్సర్వే రాజానో యుద్ధదుర్మదాః. ౧౨. గతవాహా గతగజాః
గతబాణశరాసనాః, ప్రవిశీర్ణతనుత్రాణా విద్ధదేహాంఘ్రిమస్త
కాః. ౧౩. వినష్టరథపాదాతిగజాశ్వాయుధయూథపాః, పురం
జయభటై స్సార్ధం త్రాహి త్రాహీతి వాదినః. ౧౪. కాంభో

పురంజయుఁడు పురంబు వెలుపట సింహనాదంబు సేయఁగా, శత్రురాజు లం
దఱు దాని విని పటమంటపములం బాసి బాణవర్షమును గురిపించుచు సింహనా
దంబులు సేయుచు, గర్వముతో నాపురంజయునిబలంబుపైఁ గవిసిరి. తర్వాత
నాయుభయపక్షసైనికు లొండొరులపైఁ బిడుగువంటి బాణములను,
ఖడ్గములను వేయుచు ఐరావతంబుల ధిక్కరించు నేనుఁగులమీఁదను,
ఆకాశమున సైతము పోవఁగల గుఱ్ఱములమీఁదను, వేగముగఁ బోవు రథము
లమీఁదను బోవుచు ఘోరయుద్ధము గావించిరి. ఇవ్విధంబున నుభయపక్షముల
వారికిఁ జూపఱకు గగుర్పాటొదవించుఘోరయుద్ధము జరిగెను. ఆయుద్ధమున
యుద్ధగర్వితులగు కాంభోజాదులచతురంగసైన్యములు బాణతూణీరాదియు
ద్ధసాధనములను పోఁగొట్టికొని కవచములు చిల్లులుపడ దేహములయందును,
పాదములయందును, శిరంబులను బాణములు నాఁట పురంజయభటులను
గాంచి రక్షింపుఁడు రక్షింపుఁడని పలుకుచు నలుదెసలకుఁ బాఱఁజూచిరి. కాం

జశ్చ బలం భగ్న మాలోక్యాత్మపరాజయం, పురంజయజయ
ప్రాప్తిం మత్వా రాజా నరాధిప. ౧౫. స్వసహాయబలైశ్శే
షైః పలాయనపరాయణః, రాజా స్వాత్మపురం ప్రాపత్కాం
భోజో భగ్నసంగరః. ౧౬. పురంజయోఽజయత్సర్వం జయ
లక్ష్మీకటాక్షతః. అత్రిః.—అరిర్మిత్రం భవేచ్చైవ అధర్మో
ధర్మతాం వ్రజేత్. ౧౭. అనుకూలే జగన్నాథే విపరీతే విప
ర్యయః, కార్తికోక్తవ్రతం కుర్వన్ కేశవం క్లేశనాశనం. ౧౮.
శరణ్యం శరణం గత్వా సర్వాపద్భ్యః సుఖం వ్రజేత్, విష్ణు
భక్తో మహాన్ జేతా సత్య మత్యంతదుర్లభం. ౧౯. తత్రాపి
దుర్లభం మన్యే కార్తికోక్తవ్రతే న నః, కించ గోవిందభక్తా
యే కార్తికవ్రతనిష్ఠితాః. ౨౦. జ్ఞేయాస్తే వైష్ణవాశ్శుద్ధాః
కలౌ ధర్మవిచక్షణైః, కార్తికవ్రతవేత్తారో నారాయణపరా

భోజుఁడును తనసేనచీకాకుపడుటయుఁదనపరాజయమును, పురంజయునిజయ
మును గాంచి, హతశేషులగు సైనికులతోఁ గడువడిగ బరుగిడనారంభించెను.
ఇట్లు పరువిడి కాంభోజుఁడు యుద్ధమున నవమాన మొంది తనపురంబు చేరె
ను. పురంజయుఁడు జయలక్ష్మిని జేపట్టి సకలమును స్వవశ మొనర్చికొని నిజ
నగరంబు నొందెను. అగస్త్యమునీంద్రా, జగన్నాథుఁ డనుకూలుఁడై యుండ
శత్రుఁడు మిత్రుఁ డగును. అధర్మము ధర్మ మగును. అతఁడు విపరీతుఁడైయుం
డిన నంతయు విపరీత మగును. మానవుఁడు కార్తికవ్రతమును జేయుచుఁ గష్ట
ముల నివారింపఁగల శరణాగతరక్షకుఁ డగు విష్ణువును శరణుపొంది, సకలా
పదలనుండి తప్పించికొని సుఖమునొందును. విష్ణుభక్తుఁడు లోకంబున దుర్లభ
మగువాని నెల్లఁ దప్పక పొందును. అందును కార్తికవ్రతమువలన మనకు దొ
రకనిది యేదియు లేదని యెంచెదను. అంతియకాక కలియుగంబున కార్తిక
వ్రతమం దెవ్వరు నిష్ఠ గలవారో వారిని బరిశుద్ధులగు విష్ణుభక్తులనుగ ధర్మ

యణాః. ౨౧. అపి శూద్రాదయో వాపి జ్ఞేయాస్తే వైష్ణ-
వోత్తమాః, అపి ద్విజాతయో హ్యన్యే న చ భక్తా అధో
క్షజే. ౨౨. త ఏవ శూద్రతుల్యా శ్చ వేదాఢ్యా అపి కుం-
భజ, వేదాభ్యాసీ విష్ణుభక్తః కార్తికవ్రతతత్పరః. ౨౩. స ఏవ
వైష్ణవశ్రేష్ఠః తస్మి న్నివసతే హరిః, సంసారం దుస్తరం ఘో-
రం తర్తు మిచ్ఛతి యో నరః. ౨౪. యో వా కోవాఽపి జాతీ-
యః స విష్ణౌ భక్తిమాన్ భవేత్, సంసారాబ్ధే ర్మనే నూనం
తారయిష్యతి తత్ క్షణాత్. ౨౫. కిం వర్ణ యామి విప్రేంద్ర
హరిభక్తిపరాక్రమం, పరాశర ప్రభృతయో వసిష్ఠాద్యా మహ
ర్షయః. ౨౬. అంబరీషాదయో భూపా స్తథైవ సగరాదయః,
భక్తి మేవ హరేర్నిత్య మాశ్రి త్యాయుః పరాం గతిమ్.
౨౭. తద్విష్ణో ర్భక్తిమా న్విప్రః సుభక్త్యా నిత్యసువ్రతః,

వేత్త లెఱుఁగవలయును. విష్ణుభక్తులై కార్తికవ్రతము నెఱింగినవారు శూ
ద్రులయినను నుత్తమవైష్ణవులనుగ నెంచవలయును. కుంభజా,ఇతరులు బ్రాహ్మ-
ణు లయినను వైష్ణవులు గారు. వారు వేదాధ్యయనము చేసినవారయినను
శూద్రతుల్యులే. కార్తికవ్రతపరుఁడే వేదాధ్యయనపరుఁడు. అతఁడే వైష్ణవో
త్తముఁడు. అతనియందే విష్ణువు సన్నిహితుఁడై యుండును. ఘోరసంసారమును
దాఁట నిచ్ఛగలవాఁ డెవ్వఁడైనను విష్ణువునందు భక్తి నుంపవలయును. వి
ష్ణుభక్తియే వాని సంసారసాగరమునుండి తరింపఁజేయును. అగస్త్యమునీ,
విష్ణుభక్తిపరాక్రమము నే మని వర్ణింతును. పరాశరుఁడు వసిష్ఠుఁడు మొదల
గుమహర్షులును అంబరీషాదు లగు రాజర్షులును, సగరాదు లగు రాజులును
హరిభక్తి నే ముఖ్యముగ నవలంబించి యుత్తమగతిని బొందిరి. కార్తికవ్రత
నిష్ఠుఁ డగు విప్రుఁడు విష్ణువునందలి భక్తిచే నన్నివర్ణితములను నొనర్చినవాఁ

స్వతంత్రోఽప్యస్వతంత్ర శ్చ విష్ణుపూజాపరో భవేత్. ౨౮. భక్తప్రియో హరి ర్నిత్యం యే భక్తాశ్చ హరిప్రియాః, స్వభక్తరక్షణం కుర్వ న్నిహాముత్ర సుఖప్రదః. ౨౯. ఆస్తే సర్వత్ర భగవాన్ విష్ణు ర్విశ్వామరేశ్వరః, యద్భక్తియోగయుక్తస్య వైష్ణవస్య పరాత్మనః. ౩౦. కార్తికస్య వ్రతం మన్యే సులభం మునిసత్తమ, న కార్తికసమం లోకే న విష్ణుసదృశో విభుః. ౩౧. న సూర్యసదృశ స్తేజో నాశ్వత్థసదృశో ద్రుమః, తస్మాత్కార్తికమాసస్య వ్రత మిష్టార్థదాయకమ్. ౩౨. సర్వోత్తమోత్తమం విప్ర మయా తే త్వనుకీర్తితం, సర్వగుహ్యతమం శాస్త్రం సర్వవేదేషు సమ్మతమ్. ౩౩. య ఇదం శృణుయాన్నిత్య మధ్యాయం కార్తికస్య చ, స ముక్తపాపక స్సద్యో దేహాంతే యాతి మాధవమ్. ౩౪. యః శ్రాద్ధకాలే పఠతి

దగును. పరాధీనుఁ డేని, స్వతంత్రుఁడేని, విష్ణుపూజానిరతుఁడు గావలయును. ౨౮. విష్ణువు భక్తప్రియుఁడు. భక్తులు విష్ణుప్రియులు. కావున హరి భక్తులను సంరక్షింపుచు నైహికాముష్మికసుఖము లొసఁగును. మధుసూదనునియందు భక్తియోగము గలవారికి కార్తికవ్రతము నాచరించుట సులభము. కార్తికముతో సమ మగు వ్రతంబును విష్ణుతుల్య మగు దైవమును సూర్యునితో సమ మగు వెలుఁగును అశ్వత్థసమ మగు వృక్షమును లేదు. కావునఁ గార్తికవ్రతము సకలేష్టదాయకము, సర్వవ్రతములలో నుత్తమోత్తమము. రహస్యము లన్నిటిలోఁ గడురహస్యము. సర్వవేదములకు సమ్మతము. అగస్త్యమునీంద్రా! యిట్టి మహావ్రతమును నీకెఱిఁగించితిని. ఏమానవుఁడు కార్తికమాహాత్మ్యమున నీయధ్యాయమును వినునో, అతఁడు వెంటనే పాపముల నుండి విముక్తుఁడై దేహాంతమున విష్ణుసాయుజ్యము నొందును. మునీంద్రా!

కార్తిక వ్రతవైభవం, పితర స్తృప్తి మాయాంతి హ్యాకల్పం
మునిసత్తమ.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
ద్వావింశోఽధ్యాయః.

త్రయోవింశోఽధ్యాయః.

అగస్త్యః.—అత్రే పురంజయః పశ్చా జ్జయశీలో మహా
మనాః, కి మాచరతి ధర్మజ్ఞ త న్మే కథయ సాంప్రతమ్. ౧.
అత్రిః.—అయోధ్యానగరే రమ్యే తథా విగతకంటకే, తస్మి
పురంజయో రాజా సహసాౘకుపరాక్రమః. ౨. సర్వశత్రుభృ

ఎవఁడు ద్వాదశసమయమునఁ గార్తికవ్రతవైభవమును వినిపించునో, ఆతని
పితృదేవతలు కల్పాంతమువఱకుఁ దనివి నొందియుందురు.

ఇది శ్రీ స్కాందపురాణమునఁ గార్తికమాహాత్మ్యమున
నిరువదిరెండవ యధ్యాయము.

ఇరువదిమూఁడవయధ్యాయము.

అగస్త్యమునీంద్రుఁ డత్రిమునీంద్రునితో నిట్లనియె. ఓమహాముని! మ
హాధైర్యశాలి యగు పురంజయుఁడు జయశాలియై యావల నేమి సేసెను? ఓ
ధర్మజ్ఞా, నాకానతియ్యవే యని యడుగఁ గా నతఁ డతని కిట్లనియె:—శత్రు
రహితమై యొప్పు నయోధ్యాపురంబున నింద్రునిఁ బురడించువాఁడును,
విలుకాండ్రలో నుత్తముఁడును, సత్యవాదియును, సదాచారసంపన్నుఁడు
ను, దాతయు, భోక్తయు, ప్రియవాదియు, రూపరియు, మేటిమేవిసా

తాం శ్రేష్ఠ స్సత్యవాదీ సదా శుచిః, దాతా భోక్తా ప్రియం వక్తా రూపవా నమితద్యుతిః. ౩. సర్వేషా మేవ యజ్ఞానాం యష్టాఽసౌ బ్రాహ్మణప్రియః, ధనుర్వేదే చ వేదే చ శాస్త్రే చ నిపుణః కృతీ. ౪. నారీరత్నప్రియో నిత్యం పౌర్ణమాసీందువజ్జనైః, మార్తాండ ఇవ దుష్ప్రేక్ష్య శ్శత్రుమండలశిక్షకః. ౫. వైష్ణవ స్సత్వసంపన్నో జితషడ్వర్గకో నృపః, కార్తికవ్రతధర్మేణ నిర్దగ్ధీకృతకల్మషః. ౬. తస్య బుద్ధిః సముత్పన్నా విష్ణో రారాధనే మునే, కథమారాధయిష్యామి దేవదేవం జనార్దనమ్. ౭. కస్మిన్ దేశే తథా మాసి కస్మిన్ క్షేత్రే సుఖప్రదే, చింతాసంయుక్తమనసం నృపం ప్రాహాశరీరవాక్. ౮. కావేరీం గచ్ఛ భో భద్ర కార్తిక్యాం కమలాపతిం, శ్రీరంగాఖ్యం పరంధామ వైకుంఠం రంగమందిరం. ౯. తమారాధయ

యతో నొప్పినవాఁడు, సకలయాగముల నొనర్చి బ్రాహ్మణ ప్రియుఁడై, వేద శాస్త్రములందును విలువిద్దెయందును నిపుణుఁడై, నేర్పరియు, మేటిమచ్చుకంటి కన్నుల కింపులు గుల్కువాఁడును పున్నమచందురునిమాడ్కి జనులకుఁగన్నులపండుగును శత్రువులకు వేడివెలుఁగువలెఁ జూడ నలవికానివాఁడును విష్ణుభక్తుఁడును, సత్త్వగుణశాలియు అరిషడ్వర్గమును జయించినవాఁడునై, కార్తిక వ్రతాచరణముచేఁ బాపములనెల్లఁ బోఁగొట్టుకొన్నవాఁడై యొప్పు చుండెను. విష్ణువు నారాధించువిషయమై యాపురంజయుని కిత్తెఱంగునఁ దలంపు గలిగెను. దేవదేవుఁ డగు జనార్దనుని ఏదేశమున ఏమాసమున సుఖప్రద మగు నేక్షేత్రమున నారాధింతును? అని యిట్లు చింతిల్లుచున్న యాతనితో నశరీరభూతం బిట్లనెను. "ఓపురంజయా! కార్తికమాసంబునఁ గమలాపతి నర్చించుటకై రంగనాథుఁడు వసించునట్టి శ్రీరంగక్షేత్రమగు కలియుగవైకుంఠమునకుఁ బొమ్ము. అచ్చట సంసారపాశమును దెగఁగొట్టు

గోవిందం భక్తకాంతం భవచ్ఛిదం, ఇత్యుక్త్వా విరరా మాథ శ్రుత్వా తద్గిర మాదరాత్. ౧౦. హిత్వాఽయోధ్యాం యయౌ రాజా కావేరీమధ్యవర్తినం, నాగాశ్వరథపత్తిభిఃసహిత స్స్వ త్మనోఽనుగైః. ౧౧. క్షేత్రాణ్యాలోకయ న్యాతి తీర్థా న్యాయతనాని చ, కావేరీమధ్యనిలయం భుజగాభోగశాయి నమ్. ౧౨. ఊర్జే మాసి సపర్యాం చ విధివద్విశ్వమంగళం, మాస మేకం వ్రతం చక్రే చక్రాబ్జాంకభుజద్వయమ్. ౧౩. గాయ న్కృష్ణేతి కృష్ణేతి గోవిందేతి నిరంతరం, వాసుదేవే త్యనంతేతి ప్రబ్రువన్ వైష్ణవాగ్రణీః. ౧౪. స్నానం దానం జపో హోమః దేవతాప్రోక్షణం తథా, భక్త్యా చారాధ్య విధివత్ ప్రసన్నం నాగశాయినమ్. ౧౫. మాసాంతే మునిశార్దూల వ్రతపూర్తిం విధాయ చ, తతో న్యవర్తయ ద్రాజా స్వాం

శ్రీరంగనాథునిఁ బూజింపుము" అని చెప్పి యూరకుండెను. తర్వాత నాయయోధ్యాపతి యగు పురంజయుఁ డయోధ్యను బాసి, చతురంగబలసమేతుఁడై యంతఃపురజనంబు తన్ను వెంబడింపఁ బరివారముతోఁ గూడి శ్రీరంగక్షేత్రమున వెలసిన రంగనాథుని దర్శింపఁ బయనమయ్యెను. అట్లు ప్రయాణమయి మార్గమధ్యమున నున్న పుణ్యతీర్థములను, దేవాలయములను గాంచుచు నా శ్రీరంగక్షేత్రము చేరి, కార్తికమాసంబునఁ గావేరీమధ్యమున శంఖచక్రధారి యగు విష్ణువును బూజించి, కృష్ణ కృష్ణయని గానము చేయుచు, వాసుదేవా అనంతాయని పలుకుచు, విష్ణుభక్తాగ్రేసరుఁడై స్నానము, దానము, జపము, హోమము, దేవతాప్రోక్షణము మున్నగునవి గావించి, పైఁ జెప్పిన విధంబున శేషశాయియగువిష్ణువునుబూజించి, మాసముకడపట వ్రతపూర్తినిజేసి యటనుండి చుఱలి సమృద్ధిగల తనదేశమును దిలకింపుచు నిజనగరమునకుఁ బోయెను.

పురీం వైష్ణవోత్తమః. ౧౬. ఆలోకయ న్వయా సమ్యక్ స్వరాష్ట్రించ సమృద్ధిమత్, అయోధ్యా నామ నగరీ సర్వరాష్ట్రిరలంకృతా. ౧౭. హృష్టపుష్టజనాకీర్ణా దృఢప్రాకారతోరణా, దృఢయంత్రార్గళద్వారపరిఖాభిరలంకృతా. ౧౮. హస్త్యశ్వరథసంపూర్ణా రథిబృందసమాకులా, గృహాగోపురసంస్థాభిర్వీథిభిస్సమలంకృతా. ౧౯. నానావర్ణపతాకైశ్చ చలద్భిర్మందవాయునా, నానాయోధజనాకీర్ణా నానాజనపదైర్యుతా. ౨౦. జ్ఞాతారః సర్వశాస్త్రాణాం భేత్తారః శత్రువాహినీం, దాతారః సర్వరత్నానాంభోక్తారః సర్వసంపదామ్. ౨౧. స్త్రియ స్తత్ర మునిశ్రేష్ఠ దృశ్యంతే సుమనోహరాః, హంసవారణగామిన్యః కర్ణాం

అయోధ్యాపురంబు సకలరాష్ట్రములకు నాయకమణి యన నొప్పుచుండు, అయ్యది సంతుష్టులగుజనులతోఁ గూడినదై, గట్టి వగు నగడ్తలు ను బహిర్ద్వారములు ను గలదై దృఢము లగు యంత్రములు గడియమ్రానులు ద్వారములు వీనితో నొప్పి, చతురంగబలముచేఁ బెంపొంది, యరదములగుంపుచే నొప్పారును. వరుసలుదీర్చిన యిండ్లచేఁ జెన్నొందుచు మందమారుతములకుఁ గదలుబెక్కురంగుల టెక్కెములతో మెఱయుచుఁ బహుపల్లెలతోఁ గూడి యొప్పియుండును. సకలశాస్త్రముల నెఱిఁగినవారు ను, శత్రు సేనలఁ దునుమాడువారు ను, సర్వశ్రేష్ఠములగు వస్తువుల నొసఁగువారు ను, నచ్చటి వసింతురు. అచ్చటియతివలచక్కఁదనము చెప్ప నలవి కానిది, వారు హంసగజగామినులు. క్రేఁగంటికొనలఁ దాఁకువెడదకన్నులవారు; విశదపలుందులును, సన్నని నడుము గలవారు, బలిసియుబ్బులగు గబ్బిగుబ్బలుగలవారలు, మేటివలువలు ఆభరణములు గలవారు. రూపలావణ్యసంపద గలవేశ్యలెల్లరును కడు మోద మంది చూపులందును, ముచ్చటలందును నేర్పరులై, అన్నిరోషిద్గణగుణములతోఁ గూడి యెల్లప్పుడు రచ్చలందును, మందువాఁ

తాయతలోచనాః. ౨౨. పృథుశ్రోణ్యః కృశోదర్యః పీనో
న్నతపయోధరాః, సువస్త్రాభరణోపేతా స్సర్వాలంకారభూ
షితాః. ౨౩. వారముఖ్యాశ్చ దృశ్యంతే గీతనృత్తవిశార
దాః, రూపలావణ్యసంయుక్తాః సర్వాః ప్రముదితా స్సదా.
౨౪. క్రీడంత్యశ్చ మదోన్మత్తాః చత్వరేషు సభాసు చ,
ప్రేక్షణాలాపకుశలాః సర్వయోషిద్గుణాన్వితాః. ౨౫. అన్యా
శ్చ తత్ర దృశ్యంతే గుణాఢ్యాశ్చ కులస్త్రియః, సర్వాభరణ
సంపన్నాః పాతివ్రత్యపరాయణాః. ౨౬. స్వస్వధర్మరతా స్స
ర్వే తత్తద్వర్ణాశ్రితా జనాః, పురం ప్రతీక్ష్య తద్రాజా ము
మోద మునిపుంగవ. ౨౭. ప్రత్యాగతం నృపం పౌరాః
ప్రత్యుద్యయు రనేకశః, లాజై రవాకిరన్ సర్వే ర్నృపతిం
కుసుమాదిభిః. ౨౮. ప్రవిశ్య పట్టణం రాజా స్వాంతఃపుర
ముపాగమత్, ప్రశశాస మహారాజః సుధర్మేణ వసుంధరామ్.

లందును (చావళ్లయందును) మదోన్మత్తలై విహరింపుచుండిరి. గుణవతు
లగు కులస్త్రీలు సకలాభరణభూషితలై, పాతివ్రత్యమునందే శ్రద్ధ
వహించియుండిరి. జను లందఱు తమతమవర్ణధర్మములందు శ్రద్ధగల
వారై యుండిరి. ఇట్టిపురంబును పరికించి, రాజు మిక్కిలి యానంద
మొందెను. పౌరజనులు ను, రాజు నెదుర్కొని యతనిపై సేసలు సల్లిరి.
రాజు పురంబు ప్రవేశించి, తనయంతిపురంబు నొంది నీతి దప్పక భూ
మండలము నేలుచుండెను. తర్వాతఁ గొన్ని యేండ్లదనుక రాజ్య మేలి
పుత్రపౌత్రులతోఁ గూడి, సకలసంపదలు వడసి, తనపుత్రునందు రాజ్య
ముంచి, వానప్రస్థాశ్రమము వహించి యంతఃపురజనంబుతో నాశ్రమవా
సము సేయుచు, విష్ణుభక్తి నొంది కార్తికవ్రతనిష్ఠ గలిగి, యచ్చటనే విష్ణు
సాయుజ్యము నొందెను. ౩౧౪. ఓమునిశ్రేష్ఠా, కార్తీకవ్రతము పుణ్యప్రద

౨౯. పుత్రపౌత్రసమాయుక్తః సర్వభాగ్యసమృద్ధిమాన్, పురంజయాఖ్యః పుత్రే చ రాజ్యభారం నివేశ్య చ. ౩౦. కాంతారవాస మకరోత్ కాంతాభి స్స పురంజయః, వైష్ణవం యోగ మాసాద్య కార్తికవ్రతనైష్ఠికః. ౩౧. తత్రైవ మునిశార్దూల విష్ణులోక మవాప్తవాన్, అగస్త్య కార్తికః పుణ్య స్సర్వేష్టార్థప్రదాయకః. ౩౨. కార్తికధర్మా స్సులభాః కేశవస్య ప్రియావహాః, అవశేనాపి యః కృత్వా స యాతి పరమాం గతిమ్. ౩౩. సర్వసౌఖ్యప్రదం పుణ్య మవశ్యం కలినాశనం, కార్తికస్య వ్రతమిద మకృత్వా యా త్యశోభనమ్. ౩౪. యః శృణో తీద మధ్యాయం విష్ణుభక్త శ్శుచివ్రతః, నిర్ధూయ పాతకం సర్వం స యాతి పరమాం గతిమ్.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
త్రయోవింశోఽధ్యాయః.

ము, అన్నికోరికెలను నొసఁగునది. కార్తికధర్మములు సులభములైనవి, కేశవునకుఁ బ్రియములు. అట్టి కార్తికధర్మములను నరుఁడుబుద్ధిపూర్వకముగాఁ గాక యైనను రచించి, యుత్తమగతిని బొందును. సర్వసుఖముల నొసఁగునది, పాపనాశకము నైన పుణ్యప్రదమగు కార్తికవ్రతంబు నాచరింపక, కీడు నొందును. ఆచారనిష్ఠుఁ డగు ఏవిష్ణుభక్తుఁడు ఈయధ్యాయమును వినునో, యాతఁడు పాపము నెల్లఁ బాసి, యుత్తమగతిని బొందును.

ఇది శ్రీ స్కాందపురాణాంతర్గత కార్తిక మాహాత్మ్యమునందు
నిరువదిమూడవ యధ్యాయము.

చతుర్వింశోఽధ్యాయః.

అత్రిః.—కార్తికస్య వ్రతమిదం శ్రోతుకామాయ తేఽనఘ, కథయామి కథాం పుణ్యాం వైష్ణవీం చ సుఖప్రదామ్. ౧. శృణు త్వం సావధానేన శ్రవణా దఘనాశనం, య స్యాస్త్యాస్తిక్యధీ ర్విప్ర కార్తికస్య హరే ర్వ్రతే. ౨. ఊర్జేఽగ స్త్యాతిఫలదా ద్వాదశీ హరిబోధినీ, యత్ఫలం సర్వతీర్థేభ్యో యత్ఫలం ద్వాదశీ తథా. ౩. యత్ఫలం సర్వయజ్ఞేభ్యః త దస్మా హరిబోధినీ, భక్తి ర్భవతి గోవిందే ఏకాదశ్యాం తథైవ చ. ౪. తస్మా దాధిక్యఫలదా ద్వాదశీ విష్ణువల్లభా, సూర్యేందుగ్రహణాధిక్యా ఏకాదశ్యా శ్శతాధికా. ౫. సమస్త పుణ్యఫలదా ద్వాదశీ విష్ణువల్లభా, ద్వాదశ్యాం యత్కృతం పుణ్యం తత్కోటిగుణితం భవేత్. ౬. యది స్వల్పా భవే త్స్వ

ఇరువదినాలుగవ యధ్యాయము.

అత్రిమునీంద్రుఁడు మఱల నగస్త్యునితో నిట్లనియె. ఓయనఘా, నీవు కార్తికమాసమహిమను వినఁగోరుచున్నావు గాన సుఖప్రదమైనది, పవిత్రమునైన విష్ణుసంబంధమైనచరిత్రను వినిపించెదనువినుము. ఓయగస్త్యా, కార్తిక వ్రతమునం దాస్తిక్యబుద్ధి యెవనికిఁ గలదో, వానికి కార్తికమాసమంతయు వ్రతము నాచరించినఫలము హరిబోధినీద్వాదశివలనఁ గలుగును. సర్వతీర్థస్నానమువలన నెంత ఫలముగలదో యంతఫలము ద్వాదశీవ్రతమువలనఁ గలుగును. సర్వయజ్ఞములవలన నెంత ఫలము గలదో యంతఫలము హరిబోధినీద్వాదశివలనఁ గలుగును. ఏకాదశినాఁడు గోవిందునియెడల భక్తివలన నెంతఫలము గలదో, యంతకంటె నెక్కువఫలము విష్ణువల్లభ యగు ద్వాదశివలనఁ

ణ్యా ద్వాదశీ పారణోచితా, త్యాగానర్హా విద్యమానాసర్వేషా
మపి దేహినామ్. ౭. వ్రతాన్యన్యాని సంత్యజ్య ద్వాదశీ లేశ
మస్తిచేత్, ద్వాదశ్యాం పారణం కార్యం న త్యజే త్పుణ్యకాం
క్షిణః. ౮. ఏకాదశ్యా ముపో ష్యాథ ద్వాదశ్యాం పారణం
భవేత్, ద్వాదశ్యాం విద్యమానాయాం పారణాహాని సర్వదా.
౯. ఇదం జానన్ పురా విప్ర అంబరీషాభిధో నృపః, మహా
భాగవతో నైవ ద్వాదశీం పారణే జహౌ. ౧౦. ఉపోష్యైకా
దశీం పుణ్యా మంబరీషో నృపోత్తమః, విజ్ఞాయ ద్వాదశీ మల్పాం
పారణం కర్తు ముద్యతః. ౧౧. తం యయాచే ముని ర్విప్రః
దూర్వాసోమునిసత్తమః, ఆతిథ్యవ్యపదేశేన పారణా హారి
పుణ్యదా. ౧౨. నృపేణోక్త స్తథాహీతి అంగీకృత్య చ
పారణం, ద్వాదశీపారణార్థం తు కార్తికే మునిసత్తమః. ౧౩.

గలుగును. సూర్యచంద్రగ్రహణకాలములయం దెంతఫలము గలదో, నూఱే
కాదశులయుపవాసమువలన నెంతఫలము గలదో, యంతఫలము విష్ణువల్లభ
యగు కార్తికద్వాదశివలనఁ గలుగును. దానికంటె నెక్కువ పుణ్యముగూ
డఁ గలుగును. ఆద్వాదశినాఁడు చేసినపుణ్యము కోటిమడుఁగులు హెచ్చైనది.
ఇంచుకంత పుచ్ఛమున్నను, ద్వాదశిపారణ కుచితమైనది యున్నచో, సర్వ
జనులును దానిని విడువక, యనుష్ఠించియే తీరవలయును. పుణ్యముఁ గోరు
వారు తక్కిన వ్రతముల నైనను విడిచి, ఇంచుకంత ద్వాదశియున్నను, దా
నిని విడువక పారణ చేయక విడువరాదు. ఏకాదశినాఁ డుపవసించి, ద్వా
దశినాఁడు పారణము చేయవలయును. పారణదినమున ద్వాదశియుండఁగా
దానిని వదలరాదు. అగస్త్యమునీంద్రా, తొల్లి మహాభాగవతుఁడయిన యం
బరీషుఁ డనురాజు ద్వాదశినాఁడు పారణము విడువఁ డయ్యెను. అంబరీష
మహారాజొకప్పు డేకాదశినాఁ డుపవసించి, మఱునాఁడు మిగులు ద్వాద

అనుష్ఠానాయ గతవాన్ అంగీకృత్య చ పారణం, తస్మిన్
దినే భవే త్స్వల్పా ద్వాదశీ పారణోచితా. ౧౪. అంబరీష స్తు
రాజర్షి స్సంకటే సముపస్థితే, ఇదం విచారయామాస హ
రిభక్తోఽతిచింతితః. ౧౫. బ్రాహ్మణ స్తాపసశ్రేష్ఠః పార
ణార్థం నిమంత్రితః, మయా న చాగత స్సోఽపి ద్వాదశీ చా
తివర్తతే. ౧౬. ద్వాదశ్యతిక్రమోఽధర్మః సత్యం సత్యం కథం
భవేత్, బ్రాహ్మణా ద్భోజనం పూర్వ మధర్మో గృహ
మేధినః. ౧౭. బ్రాహ్మణో వహ్నిసదృశః కుపితః. పూ
ర్వభోజనాత్, శాపం దద్యా న్మమ తథా శుభం కిన్ను భవి
ష్యతి. ౧౮. అనతిక్రమణీయ స్స్యా ద్యథైవ హరివాసరః, ఉ

శినాఁడు పారణచేయఁ గడఁగుచుండఁగా, దుర్వాసుఁ డను మునీంద్రుఁ
డేగుదెంచి యాతిథ్యముఁ గోరెను. అంత నంబరీషుఁడు 'కార్తికద్వాదశి పా
రణ యొక్కువఫలం బొసఁగునది. త్వరగ రావలయు' నని ప్రార్థించెను. అట్లే
యని మునీంద్రుఁ డంగీకరించి పారణసమయమునకు వచ్చెద నని చెప్పి, యను
ష్ఠానమునకై నదీతీరంబునకుఁ బోయెను. ఆదినమున పారణోచిత మగు
ద్వాదశి యించుకయే యుండెను కాన హరిభక్తుఁడగు నంబరీషుఁడు సం
కటము తటస్థింపఁగా నివ్విధంబునఁ జింతింపఁదొడఁగెను. ౧౫. తాప
సులలో నుత్తముఁ డయిన దుర్వాసమునీంద్రునిఁ బారణకై రమ్మంటిని.
అతఁడో యింతదనుక రాఁడు. ద్వాదశియు మిగిలిపోవుచున్నది. ద్వాదశి
నాఁడు పారణ మీఱుట నిక్కముగ ధర్మము గాదు గదా. గృహస్థునికి
నతిథిని విడిచి పెట్టి ముందుగఁ బారణ సేయుటయు ధర్మము గాదు. బ్రాహ్మ
ణుఁ డగ్నిసదృశుఁడు, కనుక ముందు భుజించుటంజేసి, కుపితుఁడై శాపం
బొసఁగును, దాన మే లెట్లు గలుగును? ఏకాదశి యెట్లు మీఱరానిదో

షోషణే ద్వాదశీ చ పారణే తద్వ దీరితా. ౧౯. హరిభక్తిపరి
త్యాగో ద్వాదశీత్యాగతో భవేత్, యతోఽనుపోషితో భూ
యా త్కృత్వా సమ్య గుపోషణమ్. ౨౦. పూర్వం ద్వాదశ
సంఖ్యాకే పురుషో హరివాసరే, పాప ముల్లంఘనే పాపాత్
కలుషం జాయతే నృణాం. ౨౧. హరేర్దినస్య పుణ్యత్వాత్
నైవ త్యాజ్యం మనీషిణా, న చాప్యుల్లంఘితో యస్యా
త్పుంస స్సుకృతసంచయః. ౨౨. భూరిజన్మాంతరకృతం దవసే
మధువిద్విషః, హరే ర్దినపరిత్యాగః ప్రతీకారవివర్జితః.
౨౩. పుంసః ప్రజాపతే పార షేక;స్యాపి బహ్వీ ర్న కిం, హ
రిభక్తిః పరిత్యక్తా త్యజ్యతాం హరివాసరమ్. ౨౪. పుంసాం
మమ తతో భీతి ర్మహతీ విద్యతే యది, హరిభక్తిపరిత్యాగా

యట్లే పారణవిషయమున ద్వాదశియు నట్టిదే యనఁబడును. ద్వాదశీపరిత్యా
గమువలన హరిభక్తిని వీడినట్లే యగును. ఏకాదశినాఁ డుపవసించి, ద్వాద
శినాఁడు పారణ చేసెనేని, ఆవ్రతము సార్థక మగును. అట్లు పారణకాల
ముల్లంఘించుటచే పాపము సంభవించును. హరివాసరము పుణ్యప్రదమగుటం
జేసి దానిని విడువరాదు. అట్లు హరివాసర ముల్లంఘించినయెడల, మానవుని
పుణ్యము లెల్ల క్షీణించును. జన్మాంతరమునఁ జేసినపాపములెల్ల హరివాసరము
ననుష్ఠించుటచేఁ గలుగును. హరివాసరము వీడుటకుఁ బ్రాయశ్చిత్తమే లేదు.
హరివాసరము పరిత్యజించిన, హరిభక్తియు లేనట్లే యగును. నాకు మానవుల
వలన నాపద సంభవించునట్లున్న, హరిభక్తి లేకపోవుటయు, పారణ నిలుచు
టయును సంభవించును. ఆకల్పాంతము దుఃఖప్రదముగానున్నను, విప్రశాపము
వలన భీతి లేదు. ద్వాదశీపారణపరిత్యాగమువలన హరివాసరమును వదలి
నట్లేయగును. తుదకు హరిభక్తి యుఁ దగ్గినట్లగును. ఓనరోత్తమా, హరిభక్తి
వీడుటకంటె విప్రశాపము పడుట మేలు. బ్రాహ్మణశాపమునకు వెఱచి

ద్విహితా. పార ణాపది. ౨౫. విప్రశాపాన్న మే భీతిః కల్పా
దుఃఖప్రదా అపి, ద్వాదశ్యాస్తు పరిత్యాగే త్యక్తా స్స్యా ద్ధరి
వాసరాః. ౨౬. త్యక్తా తతోఽంతతో భక్తిర్హరే ర్మ్యా
నా భవిష్యతి, హరిభక్తిపరిత్యాగా ద్విప్రశాపో నరోత్తమ.
౨౭. అపి తత్త్యాగరూపేణ మయా త్యక్తా భవే త్పునః,
తథా కృతే మయా నూనం హరి స్త్రాతా భవిష్యతి. ౨౮.
అత్రిః. అంబరీషో విచింత్యైవ మ్మన సైవ మహాత్మనా, బ్రా
హ్మణా న్వేదపురుషాన్ పప్రచ్ఛేదం నృపోత్తమః. ౨౯. దు
ర్వాసా నాగతోఽద్యాపి బ్రాహ్మణో యో నిమంత్రితః, కింక
రోమి ద్విజశ్రేష్ఠా ద్వాదశీ చాతివర్తతే. 30. బ్రాహ్మణా ద్భోజనం
పూర్వం ద్వాదశ్యా మ వ్యతిక్రమః, ఉభయోః కిన్ను మే శ్రే

హరివాసరము విడిచినపక్షమున, బ్రాహ్మణునిఁ దిరస్కరించిన ట్లగును. అట్లుకా
క, హరివాసరము ననుష్ఠించిన, బ్రాహ్మణునిశాపమునుండి హరివాసరమే నన్నుఁ
గాపాడఁగలదు. అంబరీషుఁ డివ్విధంబున మనంబునఁ దలపోసి, వేదపురుషు
లగు బ్రాహ్మణుల నివ్విధంబున నడిగెను. ఓద్విజోత్తములారా, ద్వాదశిపార
ణనిమిత్తము నిమంత్రితుఁడైన బ్రాహ్మణుఁ డింతకును రాఁడు. ఓద్విజోత్త
ములారా! ద్వాదశియు మిగిలిపోవుచున్నది. నే నేమి చేయుదును? బ్రాహ్మణుని
కంటె ముందు భుజించుట శ్రేయమా? ద్వాదశిపారణ మతిక్రమించుట శ్రే
యమా? ఇం దేది శ్రేయము? సెలవిండని యడిగెను. 30౧. అంత ధర్మజ్ఞు
లగు బ్రాహ్మణు లెల్లరును ఏది మేలో ఏది తక్కువయో పరికించి యిట్లనిరి.
ద్వాదశికిని భోక్తకును అతిథికిని, బ్రాహ్మణునికిని సకల భూతములకుఁ బరమే
శ్వరుఁడు అగ్నిరూపమున గూఢుఁడైయున్నాఁడు. ఆఁకలిచేఁ బీడితుఁడైనవా
డు. ప్రాణవాయువు ననుగ్రసాముపలన జఠరాగ్ని మండుచున్నపుడు నాలుగు
తెగ లగు నన్నమును భుజింపుచున్నాఁడు. అన్నమును గోరుచున్న జంతువున

యః తద్వదంతు ద్విజోత్తమాః, ధర్మజ్ఞాశ్చింతయామాసుః గౌరవం లాఘవం తథా. ౩౨. బ్రాహ్మణాః.—ద్వాదశ్యాశ్చ తథా భోక్తురతిథే ర్బ్రాహ్మణస్యచ, అగ్ని స్సర్వేషు భూతేషు గూఢోఽయం పరమేశ్వరః. ౩౩. భుక్త్వా చతుర్విధంసర్వ మన్నం స్వాదుక్షుధాతురః, ప్రాణవాయుప్రసాదేన జఠరే ప్రకటీకృతే. ౩౪. వహ్నౌ సంజాయతే జంతోః క్షుధా హ్యన్నాభికాంక్షితః, ప్రాణప్రణున్నో భగవాన్ జాఠరోఽత్ర విభావసుః. ౩౫. సంతాపం యం కరోత్యేషా క్షుత్పిపాసేతి కీర్తితా, ప్రాణేన సహిత స్తస్మాత్ వహ్ని స్సర్వసురార్చితః. ౩౬. సర్వభూతస్థితో యస్మా త్తస్మాత్తం నిత్య మర్చయేత్, అథ శ్వపాకం శూద్రం వా స్వగృహేనాగతం శుభమ్. ౩౭. అతిక్రమ్య న భుంజీత గృహమే ధ్యతిథిం నిజం, కిం పునర్బ్రాహ్మణం సాక్షా ద్వర్ణానాం జన్మతో గురుమ్. ౩౮. అవజ్ఞా బ్రాహ్మణస్యేయ మతి

కగ్ని యున్నప్పుడే యాఁకలిపుట్టుచున్నది. మానవునం దున్న జాఠరాగ్ని యెప్పుడు ప్రాణవాయువుచేఁ బ్రేరితమై మగునో, అప్పుడే యాఁకలిదప్పులు గలుగుచున్నవి. కనుక ప్రాణసహితమైన యగ్ని సకలదేవతలచేఁ బూజితమైనది. అగ్ని సర్వభూతములం దున్నది కనుక నట్టియగ్నిని దప్పక యర్చింపవలయును. మఱి గృహస్థుఁడు తనయింటికి వచ్చినయతిదిని చండాలుఁడైనను విడిచి, ముందుగ భుజింపఁ జనదు. అది యట్లుండ, వర్ణముల కెల్లను ఆశ్రమముల కెల్లను గురువయిన బ్రాహ్మణుని విడిచిపెట్టి ముందుగ భుజింపఁ జనదు. ఇట్లొనరించుట యతిథి నవమానించినట్లే కదా యగును. అందును గృహస్థుఁడు తానే యతనిని సాహ్వానించి, యతనికంటె ముందుఁ గుడుచుట యయ్యతిథికిఁ గడుంగడు నవమానంబు గదే. బ్రాహ్మణుని నవమానించుటచేఁ బురుషునకు నాయువు, సంపద, కీర్తి, మఱిమనసులోని శ్రేయంబుగలిగించునది,

థేః పూర్వభోజనం, గృహస్థ స్త్వతిథిం కృత్వా స్వయ మేవ
నిమంత్రితమ్. ౩౯. బ్రాహ్మణా వజ్ఞయా పుంస స్సర్వ మేవ
వినశ్యతి, ఆయు శ్శ్రీ శ్చ యశో ధర్మః శ్రేయోఽ న్యత్ మనసి
స్థితమ్. ౪౦. బ్రాహ్మణాః కథితా స్సర్వాః దేవతా నాకసం
స్థితాః, దేవతానా మవజ్ఞానా త్సర్వం నామ వినశ్యతి. ౪౧.
బ్రాహ్మణా జాతిమాత్రేణ దేవవ త్కిం తపోయుతే, విశే
ష శ్చ పరం సాక్షాద్దూర్వాస స్యాతితేజసః. ౪౨. య ద్య
ప్యేష న చావజ్ఞాం కురుతే నృపసత్తమ, తథాపి ప్రథమం
విప్రా ద్భోజనం న ప్రకీర్తితం. ౪౩. బ్రాహ్మణ న్యాపి సుమ
హా సన్యాయోఽయం నిమంత్రణే, ద్వాదశ్యాం ప్రతిగృహ్యా
పి తస్మి న్కాలే త్వనాగమః. ౪౪. ద్వాదశీ త్యాగత స్త్వక్త
శ్శ్లాఘ్యోఽపి హరివాసరః, హరే ర్దినస్య సంత్యాగే ప్రాయ
శ్చిత్త న్న విద్యతే. ౪౫. అవజ్ఞానా చ్చ విప్రస్య సమ మేతద్ద్వ
యం తతః, గౌరవం లాఘవ న్నాత్ర పశ్యామ శ్శాస్త్రదృష్టి

యెల్లఁ దఱుఁగును. బ్రాహ్మణులు భూమియందలి వేల్పులనఁ బడుదురు. వారిఁ
దిరస్కరించిన నంతయుఁ దఱుగును. బ్రాహ్మణులు జాతిమాత్రముచేఁ బూ
జ్యులు. అట్లుండఁ దపోయుతుఁ డయిన యట్టివిప్రునివిషయమునఁ జెప్పవలసిన
దేమి యున్నది? అందును మహాతపశ్శాలిని దూర్వాసుని నవమానించిన
నీకుఁ జెప్పవలసిన దేలేదు! ఓనృపోత్తమా, యితఁ డొకవేళఁ గోపము
చేయఁ డనుకొన్నను, బ్రాహ్మణునికి ముందు భోజనము యుక్తము గాదు.
ఈబ్రాహ్మణుఁడును ద్వాదశినాఁడు పారణసమయమున కేతెంచెదనని యొప్పు
కొని యిటురాకయుండుటచే తప్పుచేసినవాఁడే. ద్వాదశిని విడుచుటకంటె
హరివాసరము విడిచినను మేలె. అంతచేటు వాటిల్లదు. ద్వాదశిని విడిచినఁ
బ్రాయశ్చిత్తమే లేదు. విప్రావమాననమును నట్టిదోషకారియే. శాస్త్రదృష్టిచే

భిః. ౨౬. అనర్థ స్సర్వ దై వాత్ర భూయాం శ్చ సముపస్థి
తః, ద్వాదశ్యాం పారణత్యాగా త్త్యక్తా భక్తి ర్హరేస్తథా.
౨౭. పారణే తు కృతే నూనం విప్ర శ్శాపం ప్రదాస్యతి.
అత్రిః—ఇతి సంచింత్య సకలా బ్రాహ్మణా వేదవాదినః, రాజాన
మిదమూచు స్తే యాథాతథ్యం సమాశ్రితాః. ౨౮.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
చతుర్వింశోఽధ్యాయః.

పంచవింశోఽధ్యాయః.

బ్రాహ్మణాః.—రాజన్ ఉభయతః పాశా రజ్జురేషా
సమాగతా, భవతా నరశార్దూల ఘోరా త్పాపా త్పురా
కృతాత్. ౧. వయం న నిశ్చయం క్వాపి గచ్ఛామో నర

నిం దేది ముఖ్యము? ఏదియముఖ్యము నని తెలియలేదు? ఎట్లు లాలోచిం
చినను గొప్పచెటువాటిల్లినది. ద్వాదశినాఁడు పారణము చేయనియెడ,
హరిభక్తియే లేనిదగును. పారణచేసినయెడల విప్రుఁడు తప్పకశపించును. ఏమి
చేయనగును. ఇవ్విధంబున వేదపారగు లగు విప్రు లందఱు యోచించికొని,
తమ యభిప్రాయమును దలపోసి, రాజుతో నిట్లనిరి.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి
నిరువదినాలుగవ యధ్యాయము.

ఇరువదియైదవ యధ్యాయము.

బ్రాహ్మణులు రాజుతో నిట్లనిరి. నృపాలా! యిది యిరువైపులముల్లు
గలత్రాడుగ నున్నది. ఇదిజన్మాంతర కృతపాపఫలమే కాని వేఱుకాదు.
నృపేంద్రా, మేమెంతతడవు చింతించియు నిశ్చయంబునేయఁజాలకున్నాము.

పుంగవ, స్వబుద్ధ్యా తు సమాలోచ్య కు ర్వన్యం తవ నిశ్చ-
యమ్. ౨. ఇత్యుక్తో బ్రాహ్మణై రాజా తా నాహ స్వాత్మ
నిశ్చయం, హరిభక్తిపరిత్యాగా ద్విప్రశాపో ఽవరో ద్విజాః. ౩.
అంభసా కేవలేనైవ కరిష్యే వ్రత పారణం, ఆహు శ్చాబ్భక్ష
ణం విప్రా హ్యాశితం నాశితం చ యత్. ౪. ఏవంకృతే న
చావజ్ఞా బ్రాహ్మణస్య భవిష్యతి, ద్వాదశ్యా శ్చ పరిత్యాగో
బ్రాహ్మణానాం కథంచన. ౫. ఏవం కృతే న చే చ్ఛాపం
దూర్వాసా మే ప్రదాస్యతి, మమజన్మాంతరకృతం క్షణం పాపం
ప్రదాస్యతి. ౬. ఇతి నిశ్చిత్య రాజర్షి శ్చక్రే నీ రేణ పారణం,
తావతా సమయే నైవ దూర్వాసా భృశకోపనః. ౭. అంబరీ
షం మహారాజం లోచనాభ్యాం దహ న్నివ, పశ్య న్నువాచ
వచన మిదం కర్ణవిభేదనం. ౮. భవతా పారణం రాజన్ అతిథి

కావున, మహారాజా, నీవస్వబుద్ధితో యోజించి, నిర్ణయంబు సేయుము.
అనివిప్రులు పలుకఁగా, నంబరీషుఁడు బ్రాహ్మణులను గాంచి తనమనో నిశ్చ
యంబుఁగూర్చి యిట్లనియె. ఓద్విజపుంగవులారా, విష్ణుభక్తిని బాయుటకంటె
బ్రాహ్మణశాపంబు హెచ్చుగాదు. కేవలము నీటినిబుచ్చికొని పారణము
గావించెదను. నీరు ద్రాగినను, భోజనము చేతనట్లేయని పెద్దలందురు. ఇట్లొ
నర్చుట బ్రాహ్మణుని యాజ్ఞకు భంగకరముగాదు. ద్వాదశీపారణ చేయకుం
డుట బ్రాహ్మణులకు నైతము మేలుగాదు. కావున నేనిట్లుజలపారణ గావిం
చినను, దూర్వాసుఁడు నా పైఁగినిసి నన్నుశపించెనేని నేనుజన్మాంతరమున నొ
నర్చినపాప ఫలంబును నాకొసఁగిన వాఁడగును" అని నిశ్చయించి యాంగీర
సుఁడు నీటితోఁ బారణగావించెను. అంతలోనే యతికోపిష్ఠుఁడగు దూర్వా
సుఁడంబరీషమహారాజుంగాంచి, కన్నులతోఁ గాల్చువాని మాడ్కిఁజూఱ
చూఱఁ జూచుచు, చెవులు తూట్లుపోవునట్టి యీమాటపలికెను: ఓరాజా, నీవ

మ్మాం విహాయ కిం, అశాస్త్రార్థధియం కృత్వా దుర్ధియా ధర్మఘాతినా. ౯. అస్నాత్వా తు మలం భుఙ్క్తే హ్యాదత్వాఽర్ఘ్యం తు కేవలం. ౧౦. యో నిమం త్ర్యాతిథిం మోహా ద్భుఙ్క్తే పూర్వం తతోఽధమః, మలాశీ స చ విజ్ఞేయః క్రిమిర్విష్ఠాగతో యథా. ౧౧. భుంజతే తే త్వఘం పార్థ యే పచం త్యాత్మకారణాత్, అతిథ్యర్థం చ పక్వం యే భుంజతే తే త్వఘా దఘమ్. ౧౨. పక్వం వా హ్యథవాఽపక్వం పత్రం పుష్పం ఫలం పయః, అద్యనూనం భవే దన్న మన్నప్రతినిధా స్థితం. ౧౩. భవా నన్నప్రతినిధిం కృత్వా పాపోఽతి దుష్టధీః, అద న్మాం సంపరిత్యజ్య హ్యాతిథిం చ నిమంత్రితం. ౧౪. విప్రావజ్ఞాకరో మందో విష్ణుభక్తః కథం భవాన్, అవజ్ఞాం కురుతే నైవబ్రాహ్మణానాం కదాచన. ౧౫. విష్ణు ర్దైవం

తిథినైన నన్నుఁబాసి యేలపారణకావించితివి? శాస్త్రార్థముఁదెలియఁజాలక, ధర్మముఁ జెడఁగొట్టుబుద్ధితో నీవి క్కార్యంబొనర్చితివి. ఎవఁడతిథికర్ఘ్యంబైన నొసఁగక, ముందుభుజించునో, వాఁడు నీటమునుఁగకయు, మలంబు భక్షించువాఁడు. ఎవఁడతిథిని నిమంత్రించి, యతనికంటె ముందుగాఁ గూడు గుడుచునో, అతఁడ మేధ్యమందలి పురుగువోలె మలభక్షకుఁడగును. ఎవరుతమ నిమిత్తము పాకమునొనర్చుకొందురో, వారుతమపాపంబు ననుభవింతురు. మఱియు నెవరతిథిని మిత్తమైవండినయన్నమును దాముపయోగించు కొందురో, వారుమఱి నీచమైన పాపమునను భవింతురు. వండినది, వండనిది, పత్రము (ఆకు), పుష్పము, ఫలము, నీరు, అన్నమునకుఁ బదులుగనుండునది యెల్లనన్నమే యన్నమగును. పాపాత్ముఁడవై, కడుదుష్టబుద్ధిగల నీవు నిమంత్రించిన యతిథినైన నన్నుఁబాసి అన్న ప్రతినిధియగునీటిని పానము నేసి, నన్నవమానపఱచితివి. ,ఇట్లు బ్రాహ్మణుని నవమానించిన మూఢుఁ

తవ కథం తస్య భక్తికరో భవాన్, భవతో నాస్తి కాప్యత్ర
బ్రాహ్మణే మధుసూదనే. ౧౬. భక్తం యతో బ్రాహ్మణం
మాం త్యక్త్వా భక్షితవా న్నృప, యథా పురోధస స్స్వస్య
మదమోహా న్మహీపతే. ౧౭. అనజ్ఞాస్యసి తద్వా న్మాం త్వ
మివ జ్ఞాతవా నసి, ధర్మధ్వజో భవాన్ ధర్మమర్యాదానాం
విభేదకః. ౧౮. పాపాచారః కథం భూమౌ జాతో ధర్మాత్మ
నా మిహ, ఏవ ముక్తశ్చ ఋషిణా భియా తం ప్రణిపత్య చ.
౧౯. మునిం ప్రసాదయామాస సోఽంబరీష ఇదం వదన్, పా
పోఽహం పాపకర్మాఽహం పాపచేతా శ్చ సర్వదా. ౨౦. భ
వంతం శరణం ప్రాప్తః పాహి మాం మునిపుంగవ, ధర్మమా
ర్గే విమూఢ మ్మాం సీదంతం పాపకర్దమే. ౨౧. పాహి మాం
కృపయా విప్ర శరణం త్వాం సమాగతం, అహం క్షత్రియ

డగు నీవెట్లు విష్ణుభక్తుఁడవగుదువు? విష్ణుభక్తుఁ డగువాఁడు బ్రాహ్మణుల
నెప్పటి కవమానింపఁడు. నీకెట్లు విష్ణువు దైవమగును! నీవు విష్ణువున కెట్లు
భక్తుఁడ వగుదువు! నీకు బ్రాహ్మణు నందునుభక్తి లేదు. విష్ణువునందును భక్తి
లేదు. లేకున్న, భగవద్భక్తుఁడవై నన్నుఁబాసి, యన్నముఁగుడిచి యుండఁ
దువే. నృపాలా, నీవు గర్వాంధుఁడవై, నీపురోహితుని మాడ్కి నన్నెంచి యవ
మానించితివి. నీవు ధర్మిష్ఠుఁడని వేషముదాల్చి, ధర్మములనెల్లఁ బాడుసేయఁ
దొడఁగితివి. పాపాత్ముఁడవు నీవెట్లు పుడమిని పుణ్యులవంశమున జన్మించితివి? ”
అనియిట్లు దుర్వాసమునీంద్రుఁడు పలుకఁగా, అంబరీషమహారాజు భీతితో
నతనికిమ్రొక్కి యిట్లనిపలుకుచు నతనివేడుకొనెను. ఓమునీంద్రా, నేనుపా
పుఁడను. పాపకృత్యము లొనర్చినవాఁడను. ఎల్లప్పుడు పాపము నందే తలంపు
గలవాడనే. ఓమునీంద్రా, నిన్నుశరణు చొచ్చితిని. నన్నుఁగాపాడుము.
ధర్మమార్గముఁ దెలియనివానిని, పాపపుటడుసునఁబడి లేవలేనివానిని, నిన్ను

ధర్మోఽస్మి పాపా జ్ఞానవిమోహితః. ౨౨. భవాన్ విప్ర శ్శాంతిసారః తతో మాం పాహి సర్వధా, బ్రాహ్మణా స్తు క్షమావంతో దయాసారా భవాదృశాః. ౨౩. మాదృశా న్పాపపంకేఽస్మి న్పాంతి మగ్నా న్మహాధియః, ఇత్యాదివాదినం కోపా ద్దూర్వాసా పాదసంస్థితమ్. ౨౪. శిరస్యతాడయ ద్భూపం వామపాదేన నిర్ఘృణః, ప్రతాడ్య భూమిపం దూరే తస్మాత్ స్థిత్వాఽవద త్త్విదమ్. ౨౫. ప్రబ్రవీ చ్ఛాపదానాయ ప్రవృత్తోఽతీవ కోపనః, నాహం కృపాళుహృదయో న చమాం భక్షతే క్షమా. ౨౬. అక్షాంతిసారసర్వస్వం దూర్వాసం సమవైహి మాం, అన్యే తే మునయో భూపాః కుపితా శ్శాంతిభాగినః. ౨౭. కుపితస్య న మే శాంతి రాసీ దస్తి భవిష్యతి, అద

శరణు చొచ్చిన నన్నుఁగరుణతో గావుము. వినుక్షత్రియ ధర్ముఁడను. పాపము చేజ్ఞానము లేనివాఁడను. నీవో విప్రుఁడవు. శాంతిప్రధానుఁడవు. నన్ను సర్వవిధముల దయతోఁ గావుము. తమ బోటివిప్రు లోర్పుగలవారలు; దయయే ముఖ్యధర్మముగఁ గైకొన్నవారలు; అట్టిబుద్ధిమంతులగు బ్రాహ్మణపుంగవులు పాపపుటడుసువఁబడిన మమ్ము బోట్లను లేవఁదీసి కాపాడుదురు.” ఇట్లు పలుకుచున్న నృపేంద్రునిఁ జాలిలేక యెడమ కాలితో నెత్తిన బాగుగఁదన్ని, యాతనికి దవ్వననే నిలఁబడి శాపంబియ్యఁగోరి, చండుఁడైన దుర్వాసుఁ డితనితో నిట్లనియె. నేనెల్లప్పుడు దయగలవాఁడనుగాను. ఓర్పునన్నెప్పుడులోఁగొనదు. అశాంతిసారమంతియు నేనేయని యెఱుఁగుము. తక్కినమును లేని, రాజులేని కోపము నొంది యాపలనోర్పునొందువారు గలరు. కోపముగలిగించిన దురాత్ములగు వారికిఁ గ్రూరశాపంబునొసఁగక నాకుకోపమువచ్చిన నిదివఱకెన్నఁడు శాంతింపలేదు. ఇపుడు శాంతింపదు. ఇఁకశాంతినొందఁబోదు. ఇట్లనిపలికి, యం

త్వా దారుణం శాపం కోపహేతుం దురాత్మని. ౨౮. ఇత్యు క్త్వా దత్తవాన్ శాప మంబరీషాయ భూభుజే, మీనః కూర్మో వరాహ స్త్వం వామనో వికృతాననః. ౨౯. బ్రాహ్మణః క్రూరకర్తా చ క్షత్రియో జ్ఞానవర్జితః, రాజ్యానర్హః క్షత్రియ శ్చ దురాచారరతి స్తథా. ౩౦. పాషండమార్గవేత్తా చ బ్రాహ్మణై స్సద్భిర్గర్హితః, బ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణానాం చ ఘాతకో నిర్ఘృణ స్తథా. ౩౧. ఇతి తే దశ జన్మాని సంతు పండితమానినః, పున శ్శాపం ప్రదాస్యామి మా మతిక్రమకారిణః. ౩౨. ఇత్యుక్త్వా వ్యాదితే వక్త్రే పునశ్శాపాయ కోపినా, అంబరీష స్య హృదయే బ్రాహ్మణో మధుసూదనః. ౩౩. స్థితో భక్త

బరీషమహారాజునకు ఘోరశాపంబొసంగెను. నీవు చేఁపవు, తాబేలవు, వరాహమవు, వికృతరూపుఁడవగు మఱుగుజ్జవు, కటికిపనులుసేయు బ్రాహ్మణుఁడవు, జ్ఞానహీనుఁడవగు క్షత్రియుఁడవు, దురాచారపరాయణుఁడవైన రాజ్యము నేల నర్హుఁడవుగాని క్షత్రియుఁడవును, సకలజనులచే నిందింపఁబడిన, పాషండమార్గము నెఱిఁగిన బ్రాహ్మణుడవును, క్రూరుఁడవై దయలేక, బ్రాహ్మణులను సంహరించు బ్రాహ్మణుఁడవు నగునీపది నీచజన్మములు సకలము నెఱిఁగినవాఁడనని గర్వించు నీకుఁగలిగెడుఁగాక. నన్నవమానించిన నీకింకను శాపంబొసఁగెదను. అనిచెప్పి శాపంబొసఁగుటకై కుపితుఁడయిన యాదూర్వాసుఁడు నోరుదెఱవఁగనే, అంబరీషుని హృదయమున భక్తప్రియుఁడును, శరణాగతవత్సలుఁడును, శ్రీమంతుఁడయిన మధుసూదనుఁడు భక్తునిఁగాపాడుటకై యాబ్రాహ్మణునిచే నొసఁగఁబడిన శాపంబును దాననుభవించి మఱల శాపంబొసఁగ నుంకించుచున్న యాబ్రాహ్మణుని శిక్షించుటకై తన చక్రాయుధమును సృజించెను. తర్వాతి మంటలచేఁ గోటిసూర్యప్రకాశమానమై వెలుఁగుచున్న చక్రమునుజూచి, ముని మిగులభయకంపితుఁడై ప్రాణములఁ గాపా

ప్రియః శ్రీమాన్ శరణాగతవత్సలః, భక్తం సమవతుం తద్వ
చ్ఛాపం విప్రేణ కీర్తితమ్. ౩౪. సత్యం కర్తుం ప్రజగ్రాహ స్వ
యం శాపం ద్విజేరితం, పున శ్చాతిక్రమం కర్తుం ప్రవృత్తం
బ్రాహ్మణోత్తమమ్. ౩౫. దృష్ట్వైవం శిక్షితుం దేవో ప్యసృ
జత్ స్వం సుదర్శనం, అథ జ్వాలాకరానంతసూర్యకోటిసమ
ప్రభమ్. ౩౬. వ్యాదితాస్యే ముని శ్చక్రం దృష్ట్వా భయ ము
పాగతః, ప్రాణత్రాణాయ సహసా పలాయనపరోఽభవత్. ౩౭.
తమన్వగచ్ఛద్దుష్ప్రేక్ష్యం జ్వాలావ్యాప్తదిగంతరం, మహచ్చ
క్రం ముని స్సోఽపి పర్యగా ద్వసుధా మిమామ్. ౩౮. సుద
ర్శనే నానుగతో దూర్వాసా అఖిలం జగత్, పర్యగా న్నైవ
కో ప్యాసీద్రక్షక స్తద్భయా దిహ. ౩౯. శక్రాదయో లోక
పాలా వసిష్ఠాద్యా శ్చ తాపసాః, హరబ్రహ్మాదయ శ్చాపి శ
క్తా నాసన్ హి కేఽపి చ. ౪౦. తాపసస్య మునీశస్య కోపసం

ఘుటనై పరుగిడ నారంభించెను. మంటలు దెసలయందుఁ గ్రమ్మఁ జూపఱకు
జోర్వరాని యామునిని వెంబడించి తఱుమ, నాముని భూమండల మంతయుఁ
దిరిగెను. చక్రము వెంబడించి తరుమ నామునీంద్రు డాచక్రమునుండి సంరక్షిం
పఁగలవాఁడొక్కరుఁడును గానరాఁడయ్యెను. ఇంద్రుఁడు మున్నగులోకపాల
కులు, వసిష్ఠాదులగు ఋషులు, బ్రహ్మరుద్రాదులును, మఱియెవ్వరును నాము
నీంద్రుని సంరక్షింపఁజాలరైరి. తాపసుఁడయ్యుఁ గోపముచే మంచిచెడ్డలెఱుఁ
గని యాదుర్వాసునికి విష్ణుభక్తు నవమానించుటచేఁ బ్రాణసంకటము తటస్థ

క్రాంతదుర్ధియః, హరిభక్తావమానేన బభూవ ప్రాణసంకటమ్.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
పంచవింశోఽధ్యాయః.

షడ్వింశోఽధ్యాయః.

అత్రిః.—అథాజగామ వైకుంఠం విష్ణునాపరిపాలితం, భూరాదినిఖిలాల్లోకా నటిత్వైవ త్వరాన్వితః. ౧. త్రాహి త్రాహి జగన్నాథ బ్రహ్మణ్య మధుసూదన, కరాలధారత శ్చక్రా త్త్వదీయా ద్వజ్రసంభవాత్. ౨. ఇదం సుదుస్సహం విష్ణో సూర్యకోటిసమప్రభమ్, చక్రం త్వదీయం దుష్ప్రేక్ష్యం

పడెను. దుర్వాసునకు దిక్కు తోఁపదయ్యెను.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి
ఇరువదియైదవ యధ్యాయము.

ఇరువది యాఱవయధ్యాయము.

అవ్విధంబున దుర్వాసుఁడు భూమండలం బెల్లఁ దిరిగియు సంరక్షణం బుగానక వైకుంఠమునకేగి, విష్ణుదేవుని నివ్విధంబునఁ బ్రార్థింపఁదొడఁగెను. ఓజగద్రక్షకా, బ్రాహ్మణశరణ్యామధుసూదనా, వాఁడియంచులు గలిగి, వజ్రాయుధమునుండి పుట్టిన నీచక్రంబునుండి నన్నుఁగాపాడుము. ఓసర్వవ్యాపకా కోటిసూర్యప్రకాశమానమై చూడనలవికాని యీనీసుదర్శనాయుధము నన్నుఁ జంపవచ్చెడి. దీనిని వారింపుము. నీభక్తులలోన గ్రగణ్యుఁడయిన యంబరీషు

హాంతు మ్మా మేతి వార్యతామ్. ౩. మమ పాపస్య జా తే యం శిక్షా మధునిషూదన, అంబరీషే మహాభక్తే త్వయి శాపస్య దీపినః. ౪. బ్రాహ్మణానాం సహస్రేషు యత స్త్వ మతిపాతకః, తతో యా మీాతి పాపం త్వాం రక్ష స్వేదం జనార్దన. ౫. బ్రాహ్మణస్య పదం విష్ణో తవ వక్షసి తిష్ఠతి, యత స్తతో మాయా ప్యేత త్కృతం పాపం త్వ మీాశ్వరః. ౬. అత్రిః—ఏవం వదన్సోఽంత ముపాగతస్సన్ సాష్టాంగపాతం పురతః పపాత, స్వరక్షణాయైవ వినీతచేతా స్త్రాహీతి వాక్యం బహుశో మురారేః. ౭. ముసిం దూర్వాససం విష్ణు రిద మాహ హస న్నివ, మునీశ బ్రాహ్మణా దైవం మమ నా స్త్యత్ర సంశయః. ౮. భవాదృశా విశేషేణ సర్వదా తాప సోత్తమాః, భగవన్ శంకర స్సాక్షాత్ భవా న్వై బ్రహ్మ రూపధృక్. ౯. జ్వాలజ్జటాకలాప శ్చ భ్రుకుటీకుటిలం ముఖం,

---

నియెడ శాపంబు నొసంగిన పాపాత్ముఁడనగు నన్నుఁగాపాడుము. వేలకొలఁది బ్రాహ్మణులలో నీవు పాపిష్ఠుఁడవనినన్నుఁ ద్రోసిపుచ్చకుము. నేను నిన్నుశరణునొందితిని. నన్నుఁగాపాడుము. తొల్లి భృగుమహర్షి నిన్ను ఱొమ్మున దన్నఁగాదాని నోర్చితివిగదా. అట్లేనా యీయపరాధంబును సైరింపుము. ౬. ఇత్తె ఱఁగునఁబలుకుచు దుర్వాసుఁడు విష్ణువు నండఁజేసి, సాష్టాంగ నమస్కారముగావించి, వినయభరితుఁడై, ఓజనార్దనా, నన్నుఁగావుము కావుమని పలుమాఱు మొరలిడెను. అప్పుడు శ్రీవిష్ణుమూర్తి చిఱునవ్వు నవ్వుచు దుర్వాసమునీంద్రునితో నిట్లనియె. ఓమునీంద్రా, బ్రాహ్మణులు నాకును దైవము. అందులకు సందియము లేదు. అందును తాపసులలో మేటలగుతమ బోంట్లను గూర్చి చెప్పవలసినది లేదు. ఓభగవంతుఁడవగు మునీంద్రా, నీవు సాక్షాచ్ఛంకరుఁడవు. నీవు బ్రహ్మరూప

నిరీక్షకస్త్రిభువనే తవకో న భయంగతః. ౧౦. ప్రకృతేర్వ్యాకృతిం నైవ ప్రయచ్ఛంతి భవాదృశాః, బ్రాహ్మణానా మహం నైవ కరో మ్యప్రియ మణ్వపి. ౧౧. కర్మణా మనసా వాచా తద్భవా న్వేత్తి కిన్ను తత్, దేవానా మపి విప్రాణాం సాధూనాం చ గవా మపి. సుఖాయ సర్వదా దేహాన్ ధారయామి యుగే యుగే, భవతా తాపసశ్రేష్ఠ కృతం కర్మాతినిందితమ్. ౧౩. అంబరీషస్య యచ్ఛాపో దత్తం కారణవర్జితం, అంబరీషో నరపతిః కర్మణా మనసా గిరా. ౧౪. అనిష్టం కురుతే నైవ శత్రో రపి కదాచన. సర్వభూతేషు మాం పశ్యన్ స్థావరేషు చరేషు చ. ౧౫. స్వధర్మనిరతో విప్ర భవతాభర్త్సితో బహు, భవా న్నిమంత్రణం తస్య స్వీకృత్యాథ భవా న్మహాన్. ౧౬.

ధారివి. నిగనిగ మెఱయు జడలసమూహముతోఁ గూడిన వాఁడవు. నీమోము కనుబొమలముడితోఁ గూడి భీకరమైయున్నది. ఇట్టి నీమోమును జూచిన యెవఁడు భయమునొందఁడు. నీబోం ట్లెల్లప్పుడు స్వభావమున మార్పునొందరు. వారెల్లప్పుడు స్వభావ సిద్ధమగుశాంత స్వభావము గలిగి యుందురు. ఏను త్రికరణశుద్ధిగా బ్రాహ్మణుల కించుకేని యప్రియంబుసేయను. ఆవిషయము నీవెఱుఁగనిది కాదుగదా. వేల్పులకును, విప్రులకును, సజ్జనులకును, గోవులకును మేలుగావించు నిమిత్తమే నేనెల్లప్పుడు యుగయుగమునను దేహముఁదాల్చి యున్నానుగదా. ఓతాపసోత్తమా, నీవు కడునీచమైన పనినొనరించితివి. నిష్కారణముగ నంబరీషనరపాలునికి శాపంబొసఁగితివి. ఆనరపాలుఁడు స్థావరజంగమ రూపములగు సకలభూతములందును నన్నుఁగాంచుచు త్రికరణశుద్ధిగా శత్రువులకైన నపకారంబుసేయఁడు. అట్టి స్వధర్మములందు శ్రద్ధగలయంబరీషుని నీవు గడునీచముగా నిందించితివి. నీవతని యాతిథ్యము నంగీకరింప నియ్యకొని, వేళకు రాక, యాతనికనుజ్ఞను

నచైవాగమనం కాలే నైవానుజ్ఞాం చ దత్తవాన్, అంభ
సా కేవలే నైవ ద్వాదశీ తేన సాధితా. ౧౭. అంభసో భక్ష
ణేతస్య కో దోషశ్చ మహాత్మనః, అనాహారేఽపి యచ్ఛస్తం
శుద్ధ్యర్థం వర్ణినాం సదా. ౧౮. అమునా హి చ తత్ప్రీతం పిపా
సోపశమాయ చ, తదాచ భవతా కోపః కృతో నచ్ఛిద్రప్రీ
క్షణాత్. ౧౯. యదా శాస్త్రార్థసిద్ధ్యర్థం కృతమంభశ్చ భక్షి
తం, తదా తే కేన కోపః స్యాచ్ఛాస్త్రమార్గానువర్తినః. ౨౦.
ప్రసాద్య బహుధా రాజా భవంత మతికోపినం, అప్రసన్నే
త్వయి గతే దూరం మాం శరణం గతః. ౨౧. సభూతం స్వ
స్య హృదయే అంతస్థాంబుజవాసినం, భీత స్త్వత్తో మహాభా

సైతిపుసఁగవైతివి. అతఁడుచాల తడవు నిరీక్షించి జలపాన మాత్రము
చేఁ బారణను నెరవేర్చెను. అతఁడు జలపానము చేయుటచే మహాత్ముఁడవగు
నీకు వచ్చినదోష మేమి? అతఁడు పారణసేయకమున్నె యాతనిని శపించితివి?
తలంచుగా సకలాశ్రమముల వారును బరిశుద్ధికై యెట్టి యాహారముగై కొం
దురో, అట్టియాహారము నే యాతఁడు గైకొనెను. మఱియు దప్పిదీర్చుకొనుని
మిత్తమే యితఁడట్టి పారణముఁ గావించెను. అట్టితఱి నీవేల రంధ్రాన్వేషణ
చేసి కోపంబు గొంటివి? అతఁడు శాస్త్రవిహిత ఫలంబునొందు నిమిత్త
మే యతఁడు జలపానము చేసినప్పుడు శాస్త్రపద్ధతి యెఱిఁగిన నీకేల
కోపంబువచ్చును. అంతియకాక బ్రాహ్మణప్రియుఁడగు నారాజు మిగు
లఁగోపమునొందిన నిన్ను శాంతిపఱుపఁ బ్రయత్నించియు, నీవు శాంతి
నొందక పోఁగా, నీవలనఁ భీతుఁడయి, తనహృదయకమలంబున వసించు
విశ్వరూపుండయిన నన్ను శరణొందెను. ఆవల మహాతపస్సుచే నొప్పి
నబ్రాహ్మణుఁడవయిన నీయొక్క శాపంబును వేఱుగాకుండు నిమిత్తమై, నీవు
రాజునకొసంగిన శాపంబును నేను భరించి దశావతారంబులు నేనెత్తఁదలంచి

గో బ్రాహ్మణాత్ బ్రాహ్మణప్రియః. ౨౨. తతో భో భవతా
దత్తం శాపం కర్తు న్నచాన్యథా, యస్మా న్మాభూ ద్వచోఽన
త్వం బ్రాహ్మణ స్యాతి తేజసః. ౨౩. అగృహ్ణాం దశజన్మాఖ్యం
తదారూఢో నృపో త్తమే, భవేతి భవతా ప్రోక్తం నా. శృణో
న్నృపనందనః. ౨౪. ఆర్తోదమాం శరణం ప్రాప్తో విప్రదుఃఖం
మయా కృతం, ఇతి బుద్ధిం సమాదాయ నిజపాపప్రశాంత
యే. ౨౫. మదేకమానసో భూత్వా విసస్మార వపు ర్నిజం,
తత్కర్ణవివరా త్తస్య హృదయాంభోజసంస్థితిః. ౨౬. భవేతివ
చనం శ్రుత్వా అహం భక్తార్తినాశనః, భక్తశాపం త్వయా
దత్తం స్వస్వబుద్ధ్ మచీక్లపమ్. ౨౭. బ్రాహ్మణస్య వచస్సత్యం
యది స్యా న్నైవతద్వరం, మమ భక్తస్య చానిష్ట మితి బుద్ధ్యా

తిని. నీవు రాజును పదిజన్మములెత్తుదువు గాకయని శపించినమాట కూడనా
రాజు చెవిని బడదయ్యె. అతఁడును "నేనేల బ్రాహ్మణునికింతకోపంబు వచ్చు
నట్లు చేసితిననుచుఁ దనపాపంబుతొలఁగు నుద్దేశమున నన్ను శరణు పొందె
ను. నాయెడనే తన మనసును జేర్చి యాతఁడు స్వదేహమునుగూడ మఱచెను.
అతని హృదయ కమలంబున నున్న నేనాతని చెవిరంధ్రము మూలమున అ
గుదువుగాక అనినమాటను విని, భక్తులబాధలఁ దీర్చువాఁడనై బ్రాహ్మ
ణుని శాపంబును వృథ గాఁగూడదు. నాభక్తునికిని చెడుపుగలుగరాదు"
అని తలఁచి, నీవునాభక్తుని కొసఁగిన శాపంబును నాకేయనియే యెంచి
తిని. బ్రాహ్మణుని శాపంబును వృథగాఁగూడదు. భక్తులకు బ్రాహ్మణుని
శాపంబు దగులరాదు. కావున నోమునీంద్రా, నీవొసఁగిన శాపంబును
భరింపనెంచితిని. ఓద్విజేంద్రా, నాభక్తులందఱకు దుఃఖమోహంబులం
గలిగించుదువేని సకలదుఃఖములను నేను దీర్చుదును. ధర్మనిష్ఠుఁడగు
భక్తుఁడునాకు సర్వభూతములకు సముఁడు. ఓధర్మహీనుఁడా, సర్వజ్ఞుఁడైన

ద్విజోత్తమ. ౨౮. బ్రాహ్మణాయ వచో మహ్యం స్వభక్తాశ్చ
మయా సదా, విప్రశాపోఽపి మేనస్యా ద్భక్తానా మితి దర్శ
యన్. ౨౯. అహం శాప మముం విప్ర తేఽస్వీకృతవా నిహ,
వ్యసనాని దురంతాని శోకమోహప్రదాని చ. ౩౦. సర్వేషాం
సర్వదా విప్ర భక్తానాం నాశయా మ్యహం, భక్తశ్చ ధర్మని
రత స్సర్వభూతసమో మమ. ౩౧. విజ్ఞ స్యాపి త్వయా శాపో
దత్తో వై ధర్మవర్జిత, ధర్మా నానావిధా వేదే విస్తృతా నర
జన్మనామ్. ౩౨. దేశకాలవయోవస్థావర్ణాశ్రమవిభాగశః, పుం
సః స్త్రియ శ్చ కేచిత్తు నృజాతే రపి కేచన. ౩౩. న త్యాజ్యో
నరజాతినాం ధర్మ స్సర్వై ర్నృజన్మభిః, సర్వవేదే చ తే ష్వే
వ ధర్మః పర ముదీరితః. ౩౪. పక్షయో రుభయోర్నౄణాం
సర్వదా న హ్యావర్జనం, హరేశ్చ వాసరే ష్వేవ త్యాగే దోషో
మహాన్ స్మృతః. ౩౫. ద్వాదశ్యాతిక్రమే తత్రాస్య ద్దోషో మ

యానాభక్తునికి నిష్కారణముగ శాపంబొసఁగితివి. వేదములందు మానవులకు
వలసిన నానావిధ ధర్మములను చెప్పఁబడినవి. దేశము, కాలము, వయస్సు,
అవస్థ, వర్ణములు, ఆశ్రమములు వీని విభాగంబుల ననుసరించి స్త్రీలకుఁబురు
షులకు వలసిన ధర్మములను వేదములందే చెప్పఁబడినవి. మానవులందఱు
స్వధర్మములను వదలరాదు గదా! సకలవేదములందును స్త్రీపురుషుల కంద
ఱకును వలసిన ధర్మములు చెప్పియుండ, వానిని స్త్రీపురుషులు విడువరాదు
గదా. హరివాసరములం దుపవాసము చేయకుండుటదోషము గదా. ద్వాదశి
పారణము వీడుటనాభక్తునికిఁ జెలుపుగదా. కావుననే నాభక్తికి వెఱచి,
యంబరీషుఁడు నీటితోఁ బారణ కావించెను. ద్వాదశి పారణ విడుచుట
కంటె విప్రశాపమునుండి భీతి గలుగలేదు అనితలఁచి పారణకావించిన నా
భక్తుని నీవు దండించి శాపంబొసంగితివి. మఱలనీవు శాపంబొసఁగ నోఱు

ద్భక్తఘాతకః, మద్భక్తిత్యాగతో భీతేః స్వయం చక్రే సపారణమ్. ౩౬. శాపాత్తస్యపరిత్యాగే దోషో మే న భవేదిహ, ఏవం విచింత్య నృపతిః పరివృత్తో దండిత స్త్వయా. ౩౭. పునః శాపప్రదానాయ ప్రవృత్తశ్చ మయాఽపి చ, మాభూత్తవవచోఽసత్యం తపోరాశే ర్మహాత్మనః.౩౮. వ్యాది తాస్యే త్వాయి తతః చక్రం సంప్రేషితం మయా, తతో గచ్ఛ న్నృపం బ్రహ్మ న్నతిదుఃఖసమన్వితమ్. ౩౯. త్వత్కృతే సంప్రసాదైవ స్వస్తి తేఽత్ర భవిష్యతి, విప్రవర్య విషాదం త్వం మా వ్రజాఖిలపూజిత. ౪౦. అంబరీషే నరపతౌ శాప స్తదవరో మమ, భుక్తితవ్యం మయా ర్యాప్తై ర్వైత్రై ర్వాత్ర సర్వథా. ౪౧. కల్పేఽస్మి న్వర్తమానే హి జగతః స్థితి కారణాత్, అహం శంఖవధార్థాయ రక్షణాయ మనో రపి. ౪౨. మహీం మిమాం భవిష్యామి ప్రలయే వాంతరే సతి, సురాసురాణా ముదధిం మథ్న తాం మంధరాచలం. ౪౩. కూర్మ స్సంధారయిష్యామి స్వకే పృష్ఠే

దెలుపఁగా, నేను చక్రంబు! బ్రయోగించితిని. కావున ఓద్విజపుంగవా! నీవు మహాదుఃఖసంపన్నుఁడైన నృపాలుని కడకుఁబొమ్ము. నీవాతనిని వేడుము, నీకాతనివలననే మేలుకలుగఁగలదు. సకలజన పూజితుఁడవైన యోనృపాలా! నీవువగ నొందకుము. అంబరీషుని కొసఁగిన శాపంబు నేను భరింపవలయును. నేనే యాపదికూపంబులును దాల్పవలయును. ఈవర్తమానకల్పముననే జగద్రక్షణ కొఱకును శంఖుం డనునసురుని సంహరించు నిమిత్తము మనువును సంరక్షించుటకును పెట్టొకకల్పంబునఁగాని దేవాసురులు మందరపర్వతముతో క్షీరసముద్రమును జిలుక్కనప్పుడు కూర్మావతారుఁడనై భూమిని దోఁచెదను.

వినాశినీం, హిరణ్యాక్షస్య నాశాయ భూమే రుద్ధరణాయ చ. ౨౨. వరాహోఽహం భవిష్యామి మహానీలాచలోపమః, హిరణ్యకశిపుం హంతుం నృసింహో వికృతాననః. ౨౩. భవిష్యామి క్రోధవహ్నిజ్వాలావ్యాప్తదిగంతరః, వామనోఽహం భవిష్యామి లోకత్రయజిగీషయా. ౨౪. బలిబంధాయ శక్రస్య హృతరాజ్యార్పణాయ చ, జామదగ్న్యశ్చ రామోఽహం క్రూరకర్మా ద్విజోత్తమః. ౨౫. భవిష్యామి క్షత్రియాణా మభవాయ మహాబలః, రావణస్య వినాశార్థం రామో రాజీవలోచనః. ౨౬. భవిష్యామి నృప స్తస్మా దాత్మజ్ఞానవివర్జితః, పునశ్చ యాదవే వంశే కృష్ణః కమలలోచనః. ౨౭. గోపీజారో భవిష్యామి జ్ఞానినాం ధురి సంస్థితః, బుద్ధో నామ దితేః పుత్రః పాషండాద్యుపదేశకః. ౩౦. కలికాలే భవిష్యామి పాపమోహాయ కేవలం, అశ్వారూఢః కల్కినామా తథా విష్ణు

హిరణ్యాక్షుని సంహరింపను, భూమి నుద్ధరింపను నల్లనడ గొండవంటి వరాహమయ్యెదను. హిరణ్యకశిపును జంప వికృతరూపుఁడగు నృసింహావతారమెత్తెదను. కోపజ్వాలలు దిక్కులకొనలకుఁ బర్వఁజేయుచు, వామనరూపమెత్తి బలిదర్పమును దగ్గఁజేయుటయు, కోలుపోయిన యింద్రుని రాజ్యమును మఱలఁదెచ్చుటయు నొనర్తును. క్షత్రియసంహారమునిమిత్తము క్రూరకర్ముఁడగు పరశురామునియవతారమెత్తెదను. రావణునిసంహారమునకై, యాత్మజ్ఞానములేని, రాజీవనేత్రుఁ డయినరామన్నృపాలుఁడనుగ జన్మింతును, మఱల యాదవవంశమున బలరాముఁడుగను, గోపీజారుఁడగు శ్రీకృష్ణుఁడనుగను జన్మింతును. కలియుగంబున పాపులను మోహింపఁజేయునిమిత్తమయి, పాషండాదులగు మతములను బోధించుటకై దితిసుతుఁడయిన బుద్ధుఁడనుగను కలియు

యశస్సుతః. ౨౧. కలే రంతే భవిష్యామి విప్రో విప్రారిఘాతకః, ఇతి మే దశ జన్మాని పాతితాని శ్రితాని చ. ౨౨. సంస్కృతా న్యపి సర్వేషాం సద్యః పాపౌఘహాని చ.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే, షడ్వింశోఽధ్యాయః.

సప్తవింశోఽధ్యాయః.

అత్రిః.—ఇ త్యుక్త్వా తం పునః ప్రాహ భగవాన్ పురుషోత్తమః, స్వభక్తపాలనాధిక్యం ప్రశంస న్నివ కుంభజ. ౧. శ్రీభగవా నువాచ.—ప్రాప్తా న్యేవ త్వయా విప్ర శాపవ్యాజేన

గాంతమున బ్రాహ్మణశత్రువుల నెల్ల వధించుటకై విష్ణుయశుఁడను బ్రాహ్మణునికి సుతుఁడనై పుట్టి గుఱ్ఱపురౌతునై, కల్కియనుపేరతో నవతరింపఁగలను. ఇత్తెఱఁగున నీవొసఁగిన పదియవతారంబుల నెత్తఁగలను. జనులందఱు పాపపురాసులును వెంటనే నశింపఁగలవు. అని దుర్వాసునితో విష్ణువు పలికెను.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమున
నిరువదియాఱవ యధ్యాయము.

ఇరువదియేడవ యధ్యాయము.

అత్రిమునీంద్రుఁ డగస్త్యునితో నిట్లనియె. ఇవ్విధంబున భగవంతుఁడగు పురుషోత్తముఁడు భక్తపరిపాలనందలి యాధిక్యమును గొనియాడుచు, మఱల నాదుర్వాసమునీంద్రునితో నిట్లనియె;— ఓబ్రాహ్మణోత్తమా, నీవు శాపమను నెపంబున రాజేంద్రునికి నొసఁగిన వరంబు నాకుఁ బరమసంతోషము నొసఁ

భూభుజే, దత్తాని మే పరం తోషం కుర్వం త్యత్ర న సంశయః. ౨. అనేన న చ మే క్లేశ అత్రోఽహం బ్రాహ్మణోత్తమ, తవ సత్యం తు కుర్వాణో వచనం వేదసమ్మితమ్. ౩. అన్యథా చేత్ బ్రాహ్మణస్య మర్యాదా నైవ వర్తతే, ఇమ మేవ పున శ్శాపం ప్రాప్స్య మ్యానందకారణమ్. ౪. గచ్ఛ శీఘ్రం తథై వాస్తే రాజా ప్రాయోపవిష్టవత్, ఆత్మానం నిందయ న్నిత్యం బ్రాహ్మణైః పరివారితః. ౫. ధిక్ భూపం దుష్టబుద్ధిం తు విప్రోపద్రవకారిణమ్, మన్నిమిత్తం యత శ్చక్రం మునిం త మనుధావతి. ౬. గవార్థే బ్రాహ్మణార్థే చ సద్యః ప్రాణా న్పరిత్యజేత్, యస్మా ద్రాజా తు నృపతిః యస్య ముఖ్యం హి రక్షణమ్. ౭. రాజా చతుర్విధాన్ జీవా న్పాలయేత్ సాధు చేష్టితాన్, నిగృహ్ణీయాత్పరాం త్సద్య త్సర్వా న్బ్రాహ్మణవర్జితాన్. ౮. బ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణై రేవ నిగ్రాహ్యో వేదవాది

గీ:ద్వి. ఓ బ్రాహ్మణోత్తమా! ఈశాపంబువలన నాకెట్టి యాయాసంపాటును గలు గదు. ఓద్విజేంద్రా! వేదవాక్యమువంటి నీ మాట నిక్కపఱప నెంచి, నేనే యూపదిజన్మంబు లెత్తెదను. లేనిచో బ్రాహ్మణునికి మర్యాద లేకపోవును గదా. ఈశాపము నానందమునకుఁ గారణముగా నెంచెదను. నీవు వేగ నా రాజుకడకుఁ బొమ్ము. ఆనృపాలుఁడు తన చుట్టును బ్రాహ్మణులు పరివేష్టించి యుండ, విప్రునికి నుపద్రవము గావించు నే నేల బ్రదికియున్నాను. నాని మిత్తముగదా సుదర్శనము అను విష్ణుచక్ర మీతనిని నొకచోట నిలువనీయ క తఱుము చున్నది. గోబ్రాహ్మణుల నిమిత్తమయి రాజు తనప్రాణములను సైతము విడువవలయును. రాజు నరపాలకుఁడు గాదే, రాజ్యమందలి జనసం రక్షణమతనియధీనమైకదాయున్నది. రాజు మంచినడవడిగల నాలుగు తెగలజీవు లను సంరక్షింపవలయును గాదా. బ్రాహ్మణులనుదక్కఁదక్కినవారినిఁదనకుఁ

భిః, సత్యధర్మాదినిరతైః లోభడంభవివర్జితైః. ౯. త్యాజ్య ఏవ భవే ద్విప్రో విప్రాణా మపి పాపకృత్, ప్రాయశ్చిత్త మకుర్వాణో దండ్యై స్తత్ర తతః పరం. ౧౦. వపనం ద్రవిణాదానం స్థాననిర్యాపనం తథా, క్రూరకార్యస్య విప్రస్య కార్యం నాజ్ఞా వినా పరమ్. ౧౧. బ్రాహ్మణో బాహ్మణాద శ్చేత్ కురుతే హింసనం ఖలః, తథాపి దండధారీ తం న హన్యా చ్చ కదాచన. ౧౨. స్వ స్యానిష్టం ప్రకుర్వాణో రాజ్ఞా ధర్మానుగామినా, సమాగత శ్శస్త్రపాణే ర్బాహ్మణస్య కదాచన. ౧౩. భయలేశవిహీన శ్చ క్షాత్రకీర్తి ముపాగతః, నాన్యస్మి న్విప్రవధతో యతో దోషో మహాన్ స్మృతః. ౧౪. యదర్థం హన్యతే విప్రో యేన వాపి స హన్యతే, స్వయం వాన్యేన వా

గీడొనరించినవారిని వెంటనే పట్టవలయును. సత్యధర్మశీలురుగు లోభదంభాదిగుణరహితులును నైన వేదవేదాంగపారగులగు బ్రాహ్మణు లే యపరాధము లొనర్చినను, బ్రాహ్మణులే యట్టి పాపకారియగు బాహ్మణుని శిక్షింతురు. అట్టి యపరాధియగు బ్రాహ్మణునకుఁ దలగొఱిగించుట, దండుగగొనుట, ఊరువెడల నడుచుట మొదలగు వానిని జేయరాదు. ఖలుఁడగు బ్రాహ్మణుఁడు బాహ్మణుని హింసించెనేని, దుష్టుఁడగు రాజు దండన గావించును. తెలిసినవాఁడు అట్టి దుష్టబాహ్మణునిఁ దానుగా దండింపఁడు. ధర్మజ్ఞుఁడై ధర్మము ననుసరించునృపాలుఁడు తనకు ననిష్టము సేయఁగోరి శస్త్రపాణియై వచ్చిన బ్రాహ్మణునిఁ గాంచి యించుకేని వెఱవక క్షత్రియధర్మపాలకుఁడై దండింపరాదు. దాన నట్టి రాజు కీర్తి వడయును. విప్రునికంటె నితరుని నిట్టివానిని దండింపని రాజు మహాదోషము నొందును. ఎవనినిమిత్తము వేదవేత్తయై షట్కర్మనిరతుఁడగు బ్రాహ్మణుఁడు చంపఁబడునో,

స్వస్య బ్రహ్మహా స్మృతిదర్శనాత్. ౧౫. ఆకృష్ట స్తాడితో వాపి ధనై ర్వాపి ప్రయోజితః, య ముద్దిశ్య త్యజే త్ప్రాణాం స్సోఽపి బ్రాహ్మణఘాతకః. ౧౬. మదర్థ మాగతం హ్యత్ర దుర్వ్యసనం ప్రాణహారకం, దూర్వాససో బ్రాహ్మణస్య తత్రోఽహం బ్రహ్మహా ధ్రువమ్. ౧౭. ఇత్యాదివచనా ద్రాజా భృశం తిష్ఠతి దుఃఖితః, గచ్ఛ త్వం తత్ర తే స్వస్తి భూభుజ శ్చ భవిష్యతి. ౧౮. అత్రిః.—వైకుంఠస్య వచ శ్శ్రుత్వా నమస్కృత్య క్షణా న్మహాః, సార్థం చక్రేణ నృపతిం ప్రత్యగా ద్బ్రాహ్మణై ర్వృతమ్. ౧౯. త మాయాంతం సమాలోక్య మునిం భాస్కరతేజసం, అంబరీషో నరపతి ర్నమస్కృ త్యేద మబ్రవీత్. ౨౦. అంబరీషః. క్షమ్యతా మద్య భో చక్ర హంతు మార్హం న చార్హసి, పాల యాద్య న హంతవ్య మతిక్రూర్యేణ కర్హిచిత్.

ఎవనిచే స్వయముగాఁ జంపఁబడునో, ఎవనిచేతనైన జంపింపఁబడునో, వాఁడు బ్రహ్మహత్య యొనర్చినవాఁ డని స్మృతులు పలుకుచున్నవి. ఎవనినిమిత్తము విప్రుఁ డీడ్వఁబడునో, కొట్టఁబడునో, లేక ధనమునొసఁగియితరులచేఁజంపింపఁబడునో, వాఁడును బ్రహ్మహత్యయొనర్చినవాఁడే. నానిమిత్త మీదుర్వాసమునీంద్రుని కింత ప్రాణాంతకష్టము వచ్చినది గాన నేను నిక్కముగ బ్రహ్మఘ్నుఁడనే. అని యివ్విధంబున రాజు పలుతెఱఁగుల వాపోవుచు మిగుల ఖిన్నుఁడై యున్నాఁడు. నీవు వేగ నటకేగుము. నీకును నతనికిని గూడ మేలు గలిగెడి. ౧౮.

అని యిట్లు విష్ణువు చెప్పఁగా, దుర్వాసుఁడు విష్ణువునకుఁ బలుమాఱు నమస్కరించి, చక్రము వెంబడింప బ్రాహ్మణులచేఁ జుట్టఁబడియున్న యంబరీషుని కడ కేగుదెంచెను. ౧౯. సూర్యకోటిసమానుఁడై వెలుఁగుచుఁ దన కడ కేగుదెంచు మునీంద్రునిఁ గాంచి నమస్కరించి యిట్లనియె. ఓసుదర్శనమా,

౨౧. త్రాహీతి వాదినం మాం చ బ్రాహ్మణం శరణాగతం,
ఏవం వద న్మునిం రాజా బాహుభ్యాం పరిషస్వజే. ౨౨.
పశ్చా త్తం పృష్ఠతః కృత్వా విప్రం తస్థౌ నృపస్స్వయం,
విస్ఫారితధను శ్చాసౌ సమ్ముఖో భయవర్జితః. ౨౩. అంబరీష
ఇదం వాక్య ముక్తవాం శ్చ సుదర్శనమ్.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
సప్తవింశోఽధ్యాయః.

అష్టవింశోఽధ్యాయః.

అంబరీషః—తిష్ఠ తిష్ఠ నమ స్తేఽస్తు సుదర్శన హరిప్రియ,

యోగ్యుండైన యీమునీంద్రుఁడు జంపఁదగదు. ఆతనియెడ దోషము మన్నించి యతనిని సంరక్షింపుము. కడుఁ గ్రౌర్యముతో నతనిని జంపవలదు. రక్షింపు మనెడి నన్ను న్, శరణాగతుఁడగు మునిని గావుము అని పలుకుచు రాజు దుర్వాసమునీంద్రునిఁ గౌఁగిలించెను. అట్లు కౌఁగిలించుకొని యంబరీషుఁడు దుర్వాసమునీంద్రునిఁ దనవెనుకకుఁ బంపి, తాను వింటిని దాల్చి దిగులుమాని యాసుదర్శనమున కెదురుగా నిలిచెను. అట్లు నిలిచి యంబరీషుఁ డాసుదర్శనాయుధముతో నిట్లని పలికెను.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గతమగు కార్తికమాహాత్మ్యమునందు
నిరువదియేడవ యధ్యాయము.

ఇరువదియెనిమిదవ యధ్యాయము.

అంబరీషుఁడు చక్రముఁ గూర్చి యిట్లనెను. విష్ణుప్రియమగు సుదర్శ

బ్రాహ్మణోఽయం ముదా త్రాహి నైనం హంతు మిహార్హసి. ౧. అహం జీవం తు దాస్యామి భవతే వధకారిణే, బ్రాహ్మణస్య వధం ముంచ తూర్ణం యుద్ధ్యస్వ వా మయా. ౨. యద్యపి త్వం హరే స్స్వాత్మా దవ్యాహత మిహాయుధం, యత స్తతోఽసి మే దైవం త్వయా యోత్స్యే తథా ప్యహమ్. ౩. క్షత్రియస్య న మే యాచ్ఞా విహితాఽత్ర స్వయంభువా, వినా యుద్ధం తత స్త్వర్థి యాచ్యతే దైవ మాత్మనః. ౪. జానే త్వాం నిఖిలై ర్యుద్ధై రజేయం చాత్మనో బలం, తథాపి పద్యతే చక్ర బలం బాహుద్వయోత్థితమ్. ౫. మాం చ త్వామపి పశ్యంతు విష్ణునా సహితా స్సురాః, మయా నిపాతితం భూమౌ ముంచ తే నక్షణా దముమ్. ౬. యది తే జీవన స్యేచ్ఛా రుచి ర్యది

నమా, నిలునిలు. నీకు నమస్కరించెద. ఈతఁడు విప్రుఁడు. వీనిని ముదముతోఁ గాపాడుము. ఈతనిఁ జంపుట యుక్తము గాదు. వధము చేయు నీకు నీతనిప్రాణమునకు బదులుగ నాప్రాణంబు నొసఁగెదను. బ్రాహ్మణవధమును మానుము. కాదేని నాతో వేగ యుద్ధము సేయుము. నీవు శత్రువులకు లొంగని భగవంతుని యాయుధమవైనను, నీవు నాకు దైవమైనను నీతో నేను యుద్ధమొనర్చెదను. క్షత్రియుఁ డొకనిని యాచింపఁగూడ దని బ్రహ్మ విధించియున్నాఁడు. అయినను, జగడ మేల యని, దైవస్వరూపమైన నిన్ను నేను యాచించెదను. నీవు సకలదేవతలకు జయింపరానిదాన వనియు, నీబలము హెచ్చనియు నెఱుఁగుదును. ఐనను, నా బాహుద్వయములబలిమి నిన్ను యుద్ధమునకుఁ బిలుచుచున్నది. విష్ణువు మున్నుగాఁగల వేల్పులందఱు మన యిద్దఱయుద్ధమును జూతురు గాక. నేను నిన్నుఁ గ్రిందఁద్రోచి పుచ్చిన క్షణమే నీవు మునీంద్రుని వదలుదువు. నీకు ప్రాణములం దిచ్ఛ గలదేని, విష్ణుని చేతియం దింకఁ గొంతకాల ముండఁ దలఁతేని, నన్ను శరణుచొచ్చిన

హారేః కరే, తదా పాహి విముం చైనం విప్రమ్మాం శరణం గతమ్. ౭. అత్రిః.—ఇతి స్తుత్వాతిసంతుష్ట ఆ హేదం తం సుదర్శనః, అత స్తస్య పరీక్షార్థం కోపావిష్ట ఇవ స్థితః. ౮. మయా హతం యజ్ఞానీషే దనుం కైటభసంయుతం, అన్యేఽపి చ తథా దైత్యా అజేయా స్సకలై స్సురైః. ౯. అస్య దూర్వాససః కోపాత్ భ్రుకుటీకుటిలం ముఖం, మాం విహాయ జగ త్యస్మిన్ క పురుషో వీక్షితుం క్షమః. ౧౦. స ఏషోఽద్య మయా నీతో దశా మేనాం వినిందితాం, బ్రాహ్మంచ శాంకరం తేజో బిభర్మి త్సరై వైః సుదుస్సహమ్. ౧౧. శంకరా త్తేజసో జాతం క్షత్రసంహారకా ద్భువి, మత్తోఽధికం స త ద్బ్రాహ్మ్య మతిక్రాంతం క్వచి త్ప్రభుః. ౧౨. క్షత్ర తేజోయుత స్త్వంల్పో ధర్షితో బ్రహ్మ తేజసా, శ క్తః కిం త్వం మ మాయోద్ధుం తేజోద్వయమిరో

యీమునీంద్రుని వదలుము. ౭. ఇట్లంబరీషుఁడు స్తుతింపఁగా, మిక్కిలి సంతసమొందినదై విష్ణుచక్రము అంబరీషునిఁ బరీక్షించుటకై కోపము నొందినట్లు నటించుచు నతనితో నిట్లనియె. ఓయంబరీషా, మధుకైటభు లను రాక్షసులను నేను సంహరించితిని. మఱి యెందఱోరక్కసులు వేల్పులకుఁగూడ నసాధ్యులు నాచేఁ జంపఁబడిరి. కనుబొమముడిగల యీదుర్వాసుని మోమునుజూడ నేను దప్ప మఱెవ్వరు నీలోకంబునఁజాలరు. అట్టి యీదుర్వాసు నేనిట్టి దీనదశకుఁ దెచ్చితిని. నేను బ్రాహ్మశంకర తేజస్సులను ధరించినదానను. ఒరులు నన్నుఁ దలయెత్తియైనఁ జూడలేరు. క్షత్రసంహారకమైన శరీరరూపమైన తేజమునుండి జనించితిని. బ్రహ్మతేజము నన్ను మించినది కాదు. ఎచ్చటను నన్ను మీఱిపోఁజాలదు. అట్లు బ్రహ్మరుద్ర తేజంబుల మీఱిన నన్నుఁ గేవల క్షత్ర తేజము గలిగి, బ్రహ్మతేజమునకు బెదరిన యల్పుఁడవయిన నీవు చెనకఁగలవే. రెండు తేజంబులనుమించిన నాతో పోరుసల్పుటకు నీవుచాలుదువా?

థినా. ౧౩. రాజ న్బలవతా సంధిః కార్య స్స్యా త్కుశలార్థినా,
స త్వం మౌర్ఖ్య ముపాశ్రిత్య మాం యోద్ధుం కేన సంస్థితః.
౧౪. హరా భక్త స్త్వ మిత్యేత న్మత్వా తే క్షాంతవానహం,
సంభ్రమం యాహి శీఘ్రం త్వం మా ప్రాణా నత్ర సంత్యజ.
౧౫. అత్రిః. ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా కోపసంరక్తలోచనః,
అంబరీష ఇదం వాక్య ముక్తవాం స్తం సుదర్శనమ్. ౧౬.
అంబరీషః. సుదర్శన త వాస్మాకం దేవ స్యా స్యాయుధం పరం,
ఇతి మత్వా మయా బాణై శ్శతధా నాత్ర కారితః. ౧౭. ఇతః
పరం గౌరవం తే నూనం నాశం గమిష్యతి, క్షాత్రధర్మ ముపా
శ్రిత్య భాషసే యో మయా సహ. ౧౮. బాణా న్మమ చ హ
స్తే తాః స్వాత్మగర్వవినాశకాః, క్షాత్రం ధర్మ ముపాశ్రిత్య
య స్త్వం గర్వ ముపాగతః. ౧౯. నాహం విప్రేషు దేవేషు
స్త్రీషు జ్ఞాతిషు గోషు వా, శూర స్త్వ మిహా దేవోఽసి తేన

బలవంతుఁడగు పగతునితోఁ బోరుసల్పరాదు. మేలుగోరువాఁ డట్టివానితో
సంధిచేసికొనుటయే సముచితము. నీవు మూర్ఖుఁడవై మంచి చెడ్డలు గానక నా
తోఁ బోరునకు సమకట్టితివి. నీవు హరిభక్తుఁడ వని నీమాటల నింత తడ వోర్చి
తిని. వేగ నీవేగుము. ఈయుద్ధమందలి మక్కువను వీడుము. వృథాగా నీప్రాణ
ముల నిటవీడకుము. పోపొమ్మని సుదర్శనము రాజుతోఁ జెప్పెను. అంబరీషుఁ డీప
లుకు లాలించి, కోపముచేఁ గన్నులెఱ్ఱనచేసి, యాసుదర్శనముతో నిట్లనెను.
సుదర్శనమా, మాదైవమగు వెన్నునిచేతి యాయుధమవని యింతతడవోర్చితిని.
లేకున్న నాబాణములచే నిన్నుఁ దుత్తునియలు గావింపనే. ఇఁక నీగౌరవంబు
దక్కదు. నీవు క్షత్రధర్మమువూని నాతో మాటాడుచున్నావు. నేను శత్రుగర్వ
మును బోఁగొట్టు బాణముల నింతదనుక విడువనైతిని. విప్రులందును వేల్పులం
దును, స్త్రీలయందును, జ్ఞాతులందును, గోవులందును నింతదనుక బాణములఁ

జీవసి మే పురః. ౨౦. దేవత్వం సంపరిత్యజ్య క్షత్రేణ పురతో మమ, స్థితో గృహాణ మే బాణాన్ దుస్సహా నగ్నిసన్నిభాన్. ౨౧. ఇత్యుక్త్వాఽథ ముమోచాస్య పాదయో రుభయో రపి, చతుర్వింశతిసంఖ్యాకాన్ బాణాన్ జ్వలనవర్చసః. ౨౨. సుదర్శన స్తు తం దృష్ట్వా తస్య పౌరుష మద్భుతం, క్షాత్రం చ పరమప్రీత ఇద మాహా హాస న్నివ. ౨౩. సుదర్శనః. రాజన్ త వైవ రక్షార్థం విష్ణునా ప్రేరితోఽస్మ్యహం, విముక్తోఽయం మయా విప్ర స్తవ యశ్శరణాగతః. ౨౪. అత్రిః. ఇత్యుక్త్వా సంపరిత్యజ్య ధనుర్బాణసమన్వితం, పపాత సహసా భూమా నమ శ్చక్రే కృతాంజలిః ౨౫. నృప స్తదాగతం చక్రం వినీతః కుంభసంభవ, క్వాహం క్రిమి స్సంసృతిమధ్యవర్తీ క్వ త్వం హ

ప్రయోగింప నైతిని. ఇట నీవు శూరుఁడ వైతివి. అయినను నాకు దైవమవు. కాన నీవు నాయెదుటఁ బాణములతో నున్నావు. నీవు నీదేవత్వమును వదలి క్షత్రిధర్మముతో నున్నావు. కావున నోర్వరాని యగ్నితుల్యబాణముల నుగైకొనుము. ౨౧. ఇట్లని పలికి, యాచక్రమున కిరుపార్శ్వములం దిరువదినా లుగు వేఁడివెలుఁగువంటిబాణముల నేసెను. సుదర్శనము నతని యాశ్చర్య కరంబగు మగటిమి గాంచి "నృపాలా! నిన్నుఁగాపాడుటకై విష్ణువు నన్నుఁ బురికొల్పెను. నిన్ను శరణుఁజొచ్చిన యీవిప్రునివీడితిని" అని ధనుర్బాణము లతోఁ గూడిన యంబరీషునివదలిపెట్టి క్రిందఁబడి చేదోయిమోడ్చి సాష్టాంగ ముగాఁ బ్రణమిల్లెను. ఓయగస్త్యమునీ! అంబరీషుఁడును అట్లు వచ్చిన చక్రముఁ గాంచి యడఁకువ మెఱయ నిట్లనియె:— ఓసుదర్శనమా! వెన్నుని కరకమలమున నుండు నీ వేడ! సంసారసాగరమున మునిఁగి యుండు పురుగునైన నే నేడ? ఇది యెఱిఁగియు క్రూరమైననాక్షత్రియధర్మమునే పూని నీతో యుద్ధము సేయ వచ్చితిని. నాయపరాధమును మన్నింపుము. ఇదియో

రే ర్దేవకరాంబుజస్థః. ౨౬. ఏవం విజానన్నపి తే పురస్తాద్యు
ద్ధార్థమాగాం తదిదం క్షమస్వ, సావజ్ఞయా తేఽత్ర సమాగ
తోఽహం యుద్ధాయ సాక్షాద్వ్యతితుం ప్రవృత్తః. ౨౭. క్రూ
రం నిజం క్షత్రియధర్మమేవం సంపాదయన్మే తదిదం క్షమస్వ,
పక్షస్సితోఽయం దివసశ్చ తద్వత్సంగ్రామభూమిర్మకరశ్చ
మాసః. ౨౮. ఇచ్ఛన్మృతిం కేవలమాగతోఽహం త్వత్త
స్మృతం కేవలమాత్మదైవం, జ్వాలాకరాలం నిఖిలైరసహ్యం
దైత్యైస్సదేవైరపి రూపమేతత్. ౨౯. సేహే వరాహః
కథమద్య చాహం విద్యుచ్ఛతాదప్యధికాత్మకాంతిం, బింబం
రవేరగ్నిసహస్రయుక్తమావర్తకోటీరపి కుర్వదత్ర. ౩౦.
యుద్ధ్యావ్రజత్తేన భవే కథంచిద్రూపం పరం తేఽఖిలమర్ద
కస్య, దంష్ట్రాకరాళం వదనం త్వదీయం వహ్నీన్వమత్సర్వత
ఏవ దిగ్భ్యః. ౩౧. ద్రష్టుం చ శక్తః కతమోఽపి వీరో దే

మకరమాసము. పక్షము శుక్లపక్షము. దివసము నట్టిదే (శుద్ధమే.) ఇది యుద్ధ
భూమి. నేను దైవసమమగు నీవలన మృతినొందఁ గోరి, యుద్ధమునకు వచ్చి
తిని. ఓ సుదర్శనమా, నీరూపము దేవాసురులకునుఁ జూడ నలవి కానిది,
జ్వాలలచేఁ జూపరకు భయముగలిగించునది, నూఱు మెఱుపుల కాంతి పుంజము
ను మీఱఁగలది, కోటిసూర్యబింబముల కాంతిని, వేలకొలఁదియగ్ని జ్వాలల
గుమిని బురుడించునదై, గిరగిరమని సుడిదిరుగుచున్న నిన్ను వరాహమూర్తియగు
విష్ణుఁడు ధరింపఁగలిగెను. కాని యల్పుఁడనయిన నేను నిన్ను తేఱి పాఱఁజూ
డఁగలనే? సకలసంహారకమైన యన్ని దెసలను నిప్పు కలుమియుచున్న నీవశ
మునఁ జిక్కినవాఁడు జీవింపఁగలుగునే? దేవాసురుల కధిపుఁడయినను, వారి
కంటె మించిన శూరుఁడయినను, వారిని మించిన మొనగాఁడైనను, నీభయం
కరరూపముఁ జూడఁ జాలఁడు. మెఱుపు, రవి, అగ్ని యివియెల్ల భయంకర

వాసురాణా మధిపః పరో వా, యద్యత్ర విద్యుద్రవిరశ్మిమా
లా భవేయుః రేకత్ర కరాలరూపాః. ౩౨. తథాఽపి తే తేజసి
నాగమాః స్యు స్సర్వస్య తేజోఽభిభవే పరేశ, భవంత మాశ్రిత్య
సదా కరాళం విష్ణు స్త్రిలోకస్థితయే ప్రవృత్తః. ౩౩. న జీయతే
కై రపి భూరిసత్త్వై ర్దేవైః పరైర్వా రిపుతాం ప్రయాతైః,
నమోఽస్తు తే దైత్యవినాశకాయ తథైవ భక్తస్య చ రక్ష
ణాయ. ౩౪. విష్ణో రనంతద్యుతిదీపితాయ ప్రాణప్రయాణార్తిహ
రాయ మేఽద్య. అత్రిః—ఇతి స్తువంతం రాజానం భూమౌ నిప
తితం తథా. ౩౫. ఉత్థాప్య ప్రేరయామాస స్వస్తి తేఽస్త్వితి
కీర్తయన్, ఇదం సుదర్శనస్తోత్రం త్రిసంధ్యం యః పఠే చ్ఛుచిః.
౩౬. సర్వాపద్భ్యో విముచ్యేత చిరం సుఖ మవాప్నుయాత్,
య శ్శృణో తీద మధ్యాయం సకృ ద్వా మానవః కలౌ. ౩౭.

మైన రూపముతో వరుసగా నిలిచెనేని, వానికాంతులెల్లను నీకు సాటి
గావు. ఓపరేశా, నీవు సకలతేజస్సులను బురుడించుదానవు. శ్రీమహావిష్ణువు
భయంకరమైన నిన్ను సాయముగఁ బడసి, ముల్లోకములను దుష్టులనుండి
కాపాడఁ గలిగెను. బలాఢ్యులగు వేల్పులు గాని, నీతోఁ బగగొన్న యసు
రులు గాని నిన్నుఁ జెనకఁజాలరు. రాక్షససంహారివి, భక్తపరిపాలకమవు,
విష్ణువుయొక్క యనంతకాంతిచే వెలిఁగింపఁబడినదానవు, ప్రాణము పోవు
నప్పుడు బాధ దొలఁగించుదానవు నైన నీకు నమస్కారము. అని యిట్లు
స్తుతించి, సాగిలఁబడి మ్రొక్కిన యంబరీషుని సుదర్శనము లేవఁదీసి
కూర్చుండఁబెట్టి, “ఓనృపాలా! నీకు మేలయ్యెడు గాక. అంతియ కాక
నీవొనర్చిన యీసుదర్శనస్తోత్రమును మూఁడువేళలందు నెవఁడు పరిశుద్ధుఁడై
పఠించునో, వాఁడు సర్వాపదలనుండి విముక్తుఁడై చిరకాలము సుఖంబునొం

స సర్వత్ర సుఖం ప్రాప్య తతో యాతి శుభాం గతిమ్.

ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
అష్టావింశోఽధ్యాయః.

ఏకోనత్రింశోఽధ్యాయః.

అత్రిః.—సుదర్శనః స్వయం చాగాదంతర్ధాం తస్యపశ్యతః, అంతర్ధానం గతే తస్మిన్ విష్ణుచక్రే సుదర్శనే. ౧. రాజా తస్మై నమస్కృత్య బహుభక్తిసమన్వితః, వవందే శిరసా పశ్చా ద్దూర్వాసం చాప్యకల్మషమ్. ౨. ఆహ చైత త్ప్రహృష్టాత్మా మునిం భక్తిసమన్వితః, స శిరః పాదయో స్తస్య కృత్వాఽధస్థా న్నృపుంగవః. ౩. పాపినం పాపపంకేఽస్మిన్ సీదంతం గృహమేధినం, మాం సముద్ధర విప్రేంద్ర గృహాణాన్నం

దును. ఎవఁ డీయధ్యాయమును వినుచున్నాఁడో, అతఁ డైహికసుఖముల నెల్ల ననుభవించి, మేలయిన గతి నొందును.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణంబునందలి కార్తికమాహాత్మ్యమున
నిరువదియెనిమిదవ యధ్యాయము.

ఇరువదితొమ్మిదవ యధ్యాయము.

సుదర్శన మివ్విధంబున నంబరీషునితోఁ జెప్పి యతనియెదుటనే యంతర్ధానమయ్యెను. అట్లు విష్ణుచక్ర మంతర్ధానమొందఁగా, నంబరీషమహారాజు పాపరహితుఁడయిన దూర్వాసమునీంద్రుని సాష్టాంగముగఁ బ్రణమిల్లి, భక్తి మున్నిడుకొని సంతుష్టుఁడై యామునీంద్రునితో నిట్లనియె. ఓమునీంద్రా! పాపపుటడుసునఁ బడి పోవుచున్న గృహస్థుఁడ నైన నన్ను లేవనె

గృహే మమ. ౭. కృపావతాఽద్య భవతా రక్షితోఽస్మి న సంశయః, పున రాగమనం యస్మా దధునా మే గృహే కృతమ్. ౫. కా నామ లోకతో భీతి ర్జగతో భయదాయినః, భయవ్యాజా త్పున శ్చాగా ద్రక్షితుం కేవలం హి మామ్. ౬. పున ర్దర్శనదానేన స్వాత్మనాఽభయదానతః, ప్రాణాదానం కృతం తద్వ త్పరలోకస్య రక్షణమ్. ౭. అత్రిః. ఇతి బ్రువాణం రాజానం బాహుభ్యాం మునిసత్తమః, సంప్రహృష్టేన మనసా సముత్థా ప్యేద మబ్రవీత్. ౮. దూర్వాసః. ప్రాణానాం రక్షక శ్శాస్త్రే పితేతి పరికీర్తితః, భవతా రక్షితాః ప్రాణాః మమ తేన పితా భవాన్. ౯. మయా కృతే నమస్కారే భవాన్ దుఃఖముపావ్రజేత్, పితా మే త్వమతో నాహం నమస్కారం కరోమి తే. ౧౦. మయాఽపి సుమహాన్ క్లేశో బ్రహ్మణ్యస్య కృతో నృప, తత్ఫలం సుమహ జ్జాతం మమ నా

త్తము. మాయింట నతిథిసత్కారమును గైకొనుము. మునీంద్రా, తాము మఱల నాగృహమునకు వచ్చితిరి గాన తమచే నేఁ గాపాడఁబడితిని. నన్నుఁ గావ వచ్చితిరే కాని వేఱు గాదు. దీన సందియము లేదు. జగత్తు నెల్ల వెఱపించు తమకు లోకమువలన భీతియెక్కడిది? భయ మను నెపముచే నన్ను రక్షించుటకే మఱల మాయింటికి తెంచితిరి. మఱల దర్శనమొసఁగి యభయము నొసఁగియుఁ బ్రాణదానము నేసితిరి. అంతియకాక, పరమపదప్రాప్తిని గలిగించితిరి అని యిట్లు పలుకుచున్న రాజును దుర్వాసమునీంద్రుఁడు కౌఁగిలించికొని, డెందమున నానంద ముప్పొంగ నామహారాజును లేవనెత్తి యిట్లనియె. ఓనృపాలా, ప్రాణదాత తండ్రి యనఁబడు. నీవు నాప్రాణముల రక్షించితివి. కావున నీవు నాకుఁ దండ్రివి. నేను నీకు నమస్కరించితినేని నీవు కష్టము నొందుదువు కావున నేను నీకు నమస్కరింపను. బ్రాహ్మణులయెడ సాధువయిన

స్త్వత్ర సంశయః. ౧౧. ఫలం చ తస్య పాపస్య సంప్రాప్తం
వినివారితం, భవతా నరశార్దూల బ్రహ్మణ్యేన కృపావతా. ౧౨.
భోక్ష్యే చ భవతో గేహే మహారాజ త్వయా సహ. అత్రిః.
ఇత్యుక్త్వా భోజనం చక్రే తం మునిర్భూభుజా సమమ్. ౧౩.
అంబరీషేణ ధర్మజ్ఞో ధర్మజ్ఞేన కృపావతా, సాక్షాచ్ఛివస్స
దూర్వాసా వైష్ణవస్య మహాత్మనః. ౧౪. తస్య భక్తిపరీక్షా
ర్థం గత్వా తమభినంద్య చ, అనుజ్ఞాతోఽంబరీషేణ స్వాల
యం ప్రయయౌ మునిః. ౧౫. తస్మాదూర్జే మునిశ్రేష్ఠ ద్వాదశీ
హరిబోధినీ, సమస్తదానఫలదా సర్వతీర్థఫలప్రదా. ౧౬.
సర్వేషామేవ యజ్ఞానాం ఫలదా హరిబోధినీ, యశ్శుక్లైకా
దశీం పుణ్యాం కార్తికే మునిసత్తమ. ౧౭. ఉపోష్య జాగరం
కృత్వా ద్వాదశ్యాం బ్రాహ్మణైస్సహ, కృత్వా దానాని

నిన్నెక్కువ శ్రమ పెట్టితిని. దానికిఁ దగినఫలము నాకుఁ జాలఁ గలిగినది. సందియ
ము లేదు. నరేంద్రా! యీపాపఫలమైన నాకష్టమును దయాళుఁడవగు బ్రాహ్మణ
భక్తిగల నీవు తీర్చితివి. నీతోడ మీయింటనిస్సంశయముగా భోజన మొనర్చె
దను అనిపలికి యమ్మునీంద్రుఁ డంబరీషమునీంద్రునితోఁ గూడ భుజించెను. ధర్మ
జ్ఞుఁడయిన పరమేశ్వరుఁడగు దుర్వాసుఁడు దయాళువును, ధర్మముల నెఱిఁగి
నవాఁడును, విష్ణుభక్తుఁడును నైన యంబరీషుని భక్తిని పరీక్షించునిమిత్తమయి
పోయి, యాతనిభక్తికై యతనింబొగడి యాతని యనుజ్ఞవడసి నిజనివాసమున
కరిగెను. కనుక, మునీంద్రా! కార్తికమున హరిబోధిని యగుద్వాదశి సకలయ
జ్ఞములఫలం బొసఁగును. సకలదానములఫలము నిచ్చును. పుణ్యతీర్థము లన్ని
ట స్నానము చేసినపుణ్యము లభించును. ఎవఁడు కార్తికశుద్ధైకాదశినాఁ డు
పవసించి రాత్రి జాగరణముచేసి ద్వాదశినాఁడు బ్రాహ్మణులకు దానముల నెల్ల

యో భక్త్యా పారణం తు సమాచరేత్. ౧౮. స సద్యో ముచ్యతే నూనం పాపై ర్జన్మకృతైరపి, యది స్వల్పా భవేత్పుణ్యా ద్వాదశీ విష్ణువల్లభా. ౧౯. నాతిక్రమ్యా హరే ర్భక్తై ర్వైష్ణవై ర్లోకకాంక్షిభిః, తత్రాపి కార్తికే పుణ్యా ద్వాదశీ హరిబోధినీ. ౨౦. నాతిక్రమ్యా మునిశ్రేష్ఠ సర్వథా నాత్ర సంశయః, కార్తికే సితద్వాదశ్యాం యత్కృతం తన్మహత్ఫలమ్. ౨౧. య ఇదం పుణ్యమాఖ్యానం శృణోతి శ్రద్ధయా ఽన్వితః, సర్వాఘౌఘవినిర్ముక్తః పుత్రపౌత్రసమన్వితః. ౨౨. భుక్త్వా భోగా ననేకాంశ్చ తతో యాతి పరాం గతిమ్.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
ఏకోనత్రింశోఽధ్యాయః.

నొసఁగి, భక్తితోఁ బారణసేయునో అతఁడు వెంటనే ప్రాయశ్చిత్తములులేని సమస్తపాపములచే విడువఁబడును. కార్తికమున శుక్లపక్షమున విష్ణువల్లభయగు ద్వాదశి యించుకంతయున్నను, ఉత్తమలోకముఁ బడయఁగోరు విష్ణుభక్తులా ద్వాదశిని విడువక తప్పక పారణసేయవలయును. ఓమునిశ్రేష్ఠా! హరిబోధిని ద్వాదశిని దప్పకవిడువరాదు. కార్తికశుద్ధద్వాదశినాఁడొనర్చినదానము పారణము మహాఫలము నొసఁగును. ఈయుపాఖ్యానమును శ్రద్ధాభక్తులతో విన్నవాఁడు సకలపాపములనుండి తప్పి పుత్రపౌత్రాదులతోఁ గూడి సకలసుఖముల ననుభవించి, యుత్తమగతి నొందును. అని అత్రిమహర్షి యగస్త్యునకుఁ జెప్పెను.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి
యిరువదితొమ్మిదవ యధ్యాయము.

త్రింశోఽధ్యాయః.

ఋషయః.—సూతేన కథితం పుణ్యం మాహాత్మ్యం మాధవస్య చ, భూయో వయం శ్రోతుకామాః కార్తికస్య వ్రతస్య చ. ౧. కలౌ కల్మషచిత్తానాం తథా రాగాత్మయాయినాం, సంసారాంబుధిమగ్నానా మనాయాసేన కా గతిః. ౨. కో ధర్మ స్సర్వధర్మాణా మధికో మోక్షసాధనః, కో దేవ స్సర్వదేవేషు గురు ర్గురుఫలప్రదః. ౩. కేన దూరాయతే మోహః కర్మణా మునిసత్తమ, మానవా మందమతయో మృత్యుపాశే నియంత్రితాః. ౪. జడాత్మానః కలౌ తేషాం అనాయాసేన కా గతిః, ఏత త్సర్వం యథాఽన్య చ్చ బ్రూహి నో

ముప్పదవ యధ్యాయము.

ఋషులందఱు సూతమహాముని చెప్పిన పవిత్రమైన మాధవునిమాహాత్మ్యము విని, కార్తిక వ్రతమహిమమును వినఁగోరిన వారలై యిట్లనిరి. "ఓమహాత్మా! మేము మఱిమఱి కార్తికవ్రతమహిమను వినఁ గోరెదము. కలియుగంబునఁ బాపమనస్సుగలవారికిని, రాగముతో నిండినవారికిని, సంసారసముద్రమున మునిఁగినవారికిని నాయాసము లేనియుత్తమగతి యేది? సర్వధర్మములలోను మోక్షసాధనమగు ముఖ్యధర్మ మేమి? వేల్పులందఱిలోను నెక్కువ ఫలము నొసఁగు ముఖ్యదేవుఁ డెవ్వఁడు? ఏకర్మచేత మోహము దూరమునకుఁ దొలఁగిపోవును? బుద్ధిహీనులు, మృత్యుపాశమునకుఁ గట్టుపడ్డవారు, జడస్వభావులు నగుమానవులకు సులభముగా నుత్తమగతి యెట్లు లభించును? ఇదియంతయును, భగవంతునిసచ్చరిత్రమును మా కెఱింగింపుము."

విందసత్కథామ్. ౫.సూతః.—మునయ స్సాధు పృష్టోఽహం భవద్భి ర్విష్ణుకీర్తనం, సంస్మారితం జగ ద్భద్రం సర్వలోకసుఖావహమ్. ౬. భవద్భి ర్యత్కృతః ప్రశ్నో మర్త్యానా మల్పమేధసాం, త న్నిర్వాణాయ కల్పోఽత్ర శ్రోత్రానందకరః పరః. ౭. శ్రుతం హితాయ జంతూనాం లోకోపహితకారకం, లోకోపకారిణో యూయం క్రతుభి ర్భూరిదక్షిణైః. ౮. యత్ఫలం పుణ్యతీర్థాదిస్నానదానాదికర్మభిః, త త్ఫలం యాంతి విప్రేంద్రాః సద్గిరా నాత్ర సంశయః. ౯. శృణుధ్వ మృషయో యూయం ఊర్జే శ్రుత్యుదితం ఫలం, మురారిప్రీతిసంబోధకారణం కార్తికవ్రతమ్. ౧౦. సారం సారతమం వక్ష్యే సర్వశాస్త్రేషు సత్తమాః, బహ్వత్ర ఫల మాఖ్యాతుం న సాకల్యా మహం క్షమః. ౧౧. సంక్షేపా దభిధాస్యామి కైటభారికథాం ద్విజాః,

---

అని మునులంద అడుగఁగా, సూతుఁడు వారితో నిట్లనియె. ఓమునులారా! మీరు సద్విషయముల నడిగితిరి. గోవిందునిచరిత్రముఁ జెప్పుమంటిరి. సకలలోకంబులకు మేలుగావించు లోకమంగళమును జ్ఞప్తిపఱచితిరి. మీరు బుద్ధిహీనులగు మానవుల శ్రేయస్సును గోరి యడిగిన ప్రశ్న చెవుల కింపైనది. మోక్షము నొసఁగునదియు. వేదము లోకమునందలి ప్రాణులమేలుం గావించునది. మీరును లోకోపకారులగుదురు. కావున, విస్తారదక్షిణ లిచ్చు యాగము లొనర్చిన నెంత ఫలము గలుగునో, పరిశుద్ధము లగు తీర్థములు ఁటున్న చోట్ల స్నానముచే నెంత ఫలము గలుగునో అంతఫలమును, ఓద్విజశ్రేష్ఠులారా! మీరు పడయుదురు. అందులకు సందియము లేదు. సకలశాస్త్రవేత్తలగు ఓఋషులారా! వినుఁడు. వేదమునందుఁ జెప్పిన కార్తికమునందలి ఫలమును వినుఁడు. విష్ణువునకు ప్రీతిగలిగించునదియు,మిగులను త్తమమగు కార్తికవ్రతమును గూర్చి చెప్పెద. ఆలకింపుఁడు. కార్తికవ్రతమును గూర్చి విస్తర

కైటభారికథాసక్తాః తరంతి భవసాగరమ్. ౧౨. నిర్గచ్ఛ త్యధికం ఘోరం నితరాం నిరయాస్పదం, కార్తికే కేశవం భక్త్యా తులాసంస్థే దివాకరే. ౧౩. స్నానం విష్ణ్వర్చనం దానం దీపప్రజ్వలనం నిశి, నరః కృత్వా విముచ్యేత వృజినైరార్జితైర్జవాత్. ౧౪. తులారాశిం గతే సూర్యే తదారభ్యానురాగతః, ప్రాతః ప్రతిదినే మాస మేకం విష్ణుపరాయణః. ౧౫. య ఆచరే ద్వ్రత మిదం జీవన్ముక్త స్స ఉచ్యతే, బ్రాహ్మణః క్షత్రియో వాపి వైశ్యః శూద్రః స్త్రియోఽపివా. న కార్తికవ్రత మిద మాచరంతి నరాధమాః, తే యాం త్యంధతమం సన్యం కులైరపి న సంశయః. ౧౭. కార్తికం ప్రాప్య కావేరీసలిలే యో నిమజ్జతి, స కేశవపురం యాతి స్తూయమానోఽమరాదిభిః.

ముగాఁ జెప్పియున్నది. దానినంతయు వర్ణింప నేఁజాలను. సంగ్రహముగా విష్ణుని చరిత్రమును వర్ణించెదను. విష్ణుచరిత్రము వినఁగోరువారు సంసారసాగరమునుండి తప్పించుకొందురు. కార్తికంబున సూర్యుఁడు తులారాశియందుండఁగా, విష్ణువును భక్తితోఁ బూజించి స్నానము, పూజ, దానము, వేయిదీపములు వెలిగించుట యొనరించి, జన్మాంతరార్జితములైన సకలపాపములను బోఁగొట్టుకొనును.

సూర్యుఁడు తులారాశియందుఁ బ్రవేశించినదిమొదలు విష్ణుభక్తిపరాయణుఁడై యెవఁడు నెలయంతయుఁ గార్తికవ్రతము నాచరించునో యాతఁడు జీవన్ముక్తుఁ డనఁబడును. బ్రాహ్మణుఁడేని, క్షత్రియుఁడేని, వైశ్యుఁడేని, శూద్రుఁడేని, స్త్రీలు గాని, పురుషులు గాని కార్తికవ్రతము నాచరింపనిమానవులు నరాధము లనఁబడుదురు. వారు తమవంశములతో నంధతమస మను నరకము నొందుదురు. కార్తికమాసము రాఁగానే కావేరీనదీస్నాన మాచరించుమానవుఁడు వేల్పులు చుట్టుముట్టి కొనియాడ వైకుంఠము నొందును.

౧౮. కార్తికే మాసి సంప్రాప్తే స్నాత్వా సంపూజ్య కేశవం, స పుమాన్యాతి వైకుంఠం మానవో ముక్తకిల్బిషః. ౧౯. యే నాచరంతి విప్రేంద్రాః కార్తికోక్తం వ్రతం శుభం, చండాలయోనిం తే యాంతి జన్మసాహస్రకేషు చ. ౨౦. కీర్తితః కార్తికః పుణ్యః సర్వమాసోత్తమోత్తమః, సర్వపాపప్రహరణం కార్తికస్య వ్రతోత్తమమ్. ౨౧. విష్ణుప్రీతికరం పుణ్యం దుర్లభం త్వకృతాత్మనాం, యః కార్తికే తులాసంస్థే మార్తాండే మానవః కలౌ. ౨౨. స్నానం దానార్చనం హోమం పరిచర్యాం మధుద్విషః, స నరః సర్వదుఃఖేభ్యో విముక్తోఽమృతమశ్నుతే. ౨౩. దీపదానం కాంస్యదానం దీపప్రజ్వాలనం హరేః, ధాన్యం ఫలధనం సద్మ అక్షయ్యం కార్తికవ్రతే. ౨౪. ఆఢ్యో వాపి దరిద్రో వా యః ప్రీత్యై శార్ఙ్గధన్వినః, ఊర్జే మాసి

లేక మఱి యేనదియందైనను కార్తికమాసంబున స్నానమాచరించి, పాపములనుండి విడుదలనొంది వైకుంఠము నొందును. కార్తికవ్రతము నాచరింపని మానవులు వేలకొలఁది జన్మములు చండాలురై జన్మింతురు. కార్తికమాసము మాసములలో నుత్తమోత్తమము. కార్తికవ్రతము వ్రతములలో మేటియై సకల పాపములఁ బోఁగొట్టునది. పాపాత్ములు వ్రతమే యాచరించుట కడు నరుదు. వారి కీవ్రతము చేయుటవలన ఫలంబే యరుదు. కార్తికమాసమున సూర్యుఁడు తులారాశియందుండ కలియుగమున మానవుఁడు విష్ణుప్రీతికై స్నానము, దానము, హో[illegible]నము, సేవ యొనరించెనేని సకలపాపములనుండి విడుదల నొం[illegible]పమైన మోక్షము నొందును. కార్తిక మాసమున దీపదానము, కంచుపాత్ర దానము, విష్ణ్వాలయమున దీపమాలలు వెలిఁగించుట, ఫలములు, ధనము, ధాన్యము, గృహము వీని నొసంగుటయు

మునిశ్రేష్ఠాత్ కథా శ్రావ్యా మహత్ఫలం. ౨౫. సర్వపాపప్రశమనం సర్వసంపత్సుఖావహం, సర్వోత్కృష్టం ఫల మితి మాహాత్మ్యం కార్తికస్య చ. ౨౬. ఇదం య శ్శృణుతే పుణ్య మధ్యాయ మ్మాధవప్రియః, సుఖం చైవం సమాసాద్య పశ్చా ద్యాతి పరం సుఖమ్. ౨౭.

ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
ఫలస్తుతిర్నామ త్రింశోఽధ్యాయః.
శ్రీ కార్తికమాహాత్మ్యం సమాప్తమ్.

విస్తారఫలము నొసఁగును. దరిద్రుఁడేని, ధనికుఁడేని విష్ణుప్రీతికై ద్విజోత్తము నివలనఁ గార్తికమాహాత్మ్యము వినినయెడల నెక్కువపుణ్యము గలుగును. పాపము లెల్ల నశించి యెక్కువ ఫలమును లభించును. ఈయధ్యాయము విను వాఁడు ఇహపరసుఖములను రెంటిని బొందును.

ఓం తత్ సత్.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి
ముప్పదవ యధ్యాయము.

శ్రీ కార్తికమాహాత్మ్యము సంపూర్ణము.

చెన్నపురి: వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్ వారిచే
శ్రీ 'రామ' ప్రెస్సున ముద్రితము—1926.

సంస్కృత గ్రంథములు.

అధ్యాత్మరామాయణము, మూలము ప్రతి 1-కి రూ.	1
అధ్యాత్మరామాయణము,ఆంధ్రటీకాతాత్పర్యసహితము	8
కాశీమాహాత్మ్యము, తెనుగువచనము ...	0
గయామాహాత్మ్యము, తెనుగువచనము ...	0
గరుడపురాణము,సవ్యాఖ్యానాంధ్రతాత్పర్యసహితము	1
జగన్నాథమాహాత్మ్యము, తెనుగువచనము ...	0
ధనుర్మాసమాహాత్మ్యము, ఆంధ్రతాత్పర్యసహితము	0
బాలరామాయణము, సటీక ...	0
పద్మపురాణాంతర్గతమాఘపురాణము, ఆంధ్రతాత్పర్య సహితము, చక్కనికూర్పు ...	2
శ్రీమద్రామాయణము, వ్యాఖ్యానచతుష్టయవిశిష్టము 2 సంపుటములు, చిన్నసైజున చక్కగముద్రితము	15
శ్రీమద్రామాయణము, ఉత్తరకాండసహా, ఆంధ్ర తాత్పర్యసహితము 7 వాల్యములు ...	17
,, బాలకాండము, ఆంధ్రతాత్పర్యసహితము	2
,, అయోధ్యాకాండము ,, ...	3
,, ఆరణ్యకాండము ,, ...	2
,, కిష్కింధాకాండము ,, ...	2
,, సుందరకాండము, ఆంధ్రతాత్పర్యసహితము	2
,, యుద్ధకాండము ,, ...	4
,, ఉత్తరకాండము ,, ...	2